

**OBJEDINJENI IZVJEŠTAJ O NESTALIM LICIMA IZ SREBRENICE,
UKLJUČUJUĆI IZVJEŠTAJ O NAPRETKU POSTIGNUTOM U
IDENTIFIKOVANJU ŽRTAVA NA OSNOVU DNK – 2009.**

Helge Brunborg, Ewa Tabeau i Arve Hetland

9. april 2009.

1. KONTEKST

Enklava Srebrenica pala je 11. jula 1995. U to vrijeme je više muškaraca pokušalo da se pješice kroz šumu izvuče s tog područja. Mnogi od njih su usput lišeni života ili su lišeni života nakon što su se predali ili nakon što su zarobljeni. Drugi su u Potočarima odvojeni od svojih porodica i kasnije pogubljeni. Takođe je lišen života određen broj žena, djece i staraca. Mnoga tijela su sahranjena u masovne grobnice, koje su nedugo nakon toga često narušavane, dok su tijela drugih ostavljena u šumi. Ukupni broj žrtava nije poznat, međutim, nekoliko izvora potvrđuje da se radi o oko 8.000 ljudi (npr. Parsons, ICMP).¹ Prilikom ekshumacija koje su izvršili MKSJ /Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju/ i lokalne bosanske komisije za pronalaženje nestalih lica otkriveno je na hiljade skupina posmrtnih ostataka lica s područja Srebrenice (šire definisanog). Do sada više od 5.500 tih lica identifikovano putem analize i uparivanja DNK (ICMP, ažurirani izveštaj iz novembra 2008.).²

Izvori informacija kojima je na pouzdan način obuhvaćen pad Srebrenice i koji omogućavaju detaljnu statističku analizu žrtava, kao i, konkretno, dolaženje do ukupnog broja žrtava iz Srebrenice i njegove osnovne demografske distribucije, ograničenog su karaktera. Među najbolje postojeće izvore u vezi s tim svakako spadaju spiskovi nestalih lica iz Bosne i Hercegovine (BiH) MKCK-a (Međunarodni komitet Crvenog krsta) i Ljekara za ljudska prava /engleska skraćenica za 'Physicians for Human Rights': PHR/ i spiskovi ICMP-a DNK identifikacija ekshumiranih posmrtnih ostataka.

Tužilaštvo MKSJ-a je koristilo dva spiska, spisak MKCK-a iz 1997.-1998.³ i spisak Ljekara za ljudska prava iz 1999., pri sastavljanju prvobitnog spiska iz 2000. nestalih i mrtvih lica iz Srebrenice (i.e. spisak koji su sastavili Brunborg i Urdal; Dodatak 1). Iz jula 1998. (kada je objavljena četvrta verzija spiska MKCK-a iz 1998.), MKCK je sistematski ažurirao svoj spisak za Bosnu. Najnovija, osma verzija objavljena je 2007. Pored objavljenih spiskova, podaci o licima koja se i dalje vode kao nestala dostupni su na *internetu*, na *web* stranici MKCK-a (http://www.familylinks.MKCK.org/mis_bos.nsf/). Uprkos činjenici da je velika većina podataka MKCK-a o nestalim licima iz Bosne prikupljena prije 1998. i da su podaci

¹ ICMP je skraćenica za Međunarodnu komisiju za nestala lica /International Commission for Missing Persons/ u Sarajevu. Komisija je međunarodna organizacija čiji je zadatak da na osnovu DNK završi identifikaciju žrtava ratova koji su se devedesetih godina vodili u bivšoj Jugoslaviji, a posebno žrtava rata u Bosni i Hercegovini. Cifra ICMP-a od 8.000 potiče iz saopštenja direktora Programa forenzičkih nauka ICMP-a, Toma Parsonsa, od 30. novembra 2007. ERN: 0614-8923-0614-8923.

² Ažurirani izveštaj nosi naslov /prijevod s engleskog:/ "SPISAK IZVJEŠTAJA O UPARIVANJU DNK PODATAKA - (iz novembra 2001. do novembra 2008.) - samo u vezi sa Srebrenicom" i nosi datum 24. novembar 2008. Izveštaj je Registrovan pod evidencionim brojem ERN D000-2588-D000-2588 i R065-5266-R065-5519.

³ MKCK-ov spisak nestalih lica iz 1997.-1998. koji se odnosi na Bosnu i Hercegovinu zapravo je spoj dvaju spiskova: treće verzije spiska MKCK-a iz januara 1997. i četvrte verzije spiska iz jula 1998.

koji su nakon 1998. dodati spisku MKCK-a o nestalim licima ograničenog broja, spisak MKCK-a iz 2005. sadrži nekoliko stotina novih zapisa, u poređenju prethodnim verzijama spiska MKCK-a. Nakon 2005. broj zapisa je malo povećan. I dok je MKCK nastavio djelovati u Bosni i Hercegovini i još uvijek djeluje, Ljekari za ljudska prava su 1999. završili svoj projekat u vezi sa Srebrenicom i taj izvor više nije ažuriran.

Pored MKCK-ovih redovnih spiskova nestalih lica iz Bosne i Hercegovine, Tužilaštvo je u oktobru 2008. primilo MKCK-ov spisak nestalih iz Srebrenice objavljen 2008. Taj spisak predstavlja MKCK-ovu najnoviju ažuriranu verziju spiska nestalih iz Srebrenice. Mi smo ga, zajedno s drugim MKCK-ovim spiskovima, upotrijebili za ovaj izvještaj.

ICMP je u novembru 2001. počeo objavljivati identifikacije zasnovane na DNK. Ta metoda identifikacije ICMP-a sastojala se od uparivanja DNK profila dobijenih od uzoraka ekshumiranih kostiju sa DNK profilima dobijenim od uzoraka krvi uzetim od srodnika nestalih lica. Za svako identifikovano lice postoji dosije koji sadrži nekoliko dokumenata, uključujući protokol ICMP-a u kojem su predočeni, razmotreni i procijenjeni DNK profili i rezultati uparivanja. Na zahtjev Tužilaštva Međunarodnog suda, ICMP je dostavio sistematski ažurirane izvještaje o identifikaciji žrtava iz Srebrenice. U novembru 2008. primljen je jedan od najskorijih ažuriranih izvještaja i on je sadržavao zapise za oko 5.500 identifikovanih lica. Taj ažurirani izvještaj je osnov za analizu predočenu u ovom izvještaju.

Za ovaj izvještaj je, pored gore navedenih spiskova, proučeno još nekoliko izvora, uključujući Popis stanovništva u BiH iz 1991, biračke spiskove BiH sa opštinskih izbora održanih 1997., 1998. i 2000., zvanični registar BiH interno raseljenih lica i izbjeglica, ostale podatke o interno raseljenim licima i zapise iz vojne evidencije Armije Bosne i Hercegovine (ABiH). U dodacima ovog izvještaja dat je detaljni pregled svih izvora i metodologije naše analize (Dodaci 2 do 6).

Pretresnim vijećima MKSJ-a je do marta 2009., u predmetima kao što su general KRSTIĆ (IT-98-33), BLAGOJEVIĆ i drugi (IT-02-54), POPOVIĆ i drugi (IT-05-88), kao i SLOBODAN MILOŠEVIĆ i PERIŠIĆ (IT-04-81), predočeno osam demografskih izvještaja vještaka i nekoliko spiskova žrtava iz Srebrenice. Podaci o tim izvještajima dati su u Dodatku 1. Cilj izvještaja bio je da se uz pomoć najpouzdanijih izvora o nestalim i identifikovanim licima dođe do pouzdane procjene broja ljudi koji su lišeni života nakon pada Srebrenice ili se još vode kao nestali. Mi smo posebnu pažnju poklonili podacima o nestalim licima, pošto, nažalost, ima razloga da se vjeruje da su ta lica umrla u krajnje tragičnim okolnostima. Posmrtni ostaci nestalih lica sistematski su ekshumirani iz masovnih grobnica. Cilj i metodologija izvještaja Tužilaštva iz 2009. u osnovi su istovjetni cilju i metodologiji prethodnih izvještaja Tužilaštva Međunarodnog suda, premda je metodologija donekle poboljšana. Kvalitet podataka je 2009. takođe je poboljšan u poređenju s prethodnim izvještajima.

Datih osam izvještaja i s njima povezani spiskovi žrtava pokazuju napredak koji je Tužilaštvo postiglo u periodu od 2000. do 2008. u vezi sa žrtvama incidenata koji su se 1995. dogodili u Srebrenici. Mi smo rad počeli 2000. sastavljanjem spiska lica koja su se tada vodila kao nestala, a koja su nestala u vrijeme pada Srebrenice u julu 1995. ili otprilike tada (dalje u tekstu: nestali iz Srebrenice). Evidenciju o nestalima iz Srebrenice bilo je 2000. moguće dovoljno potkrijepiti dokazima kojima je potvrđena smrt u samo malom broju slučajeva (68,

da budemo precizniji). Tokom našeg rada od 2000. u vezi sa žrtvama iz Srebrenice mi smo postepeno prešli sa prikupljanja dokumentacije o nestalim licima na analiziranje dokaznog materijala dobijenog putem ekshumacija, konkretno na identifikaciju na osnovu DNK. U ovom trenutku, u martu 2009., u mogućnosti smo da pouzdano dokumentujemo da je oko 70% nestalih iz Srebrenice navedenih na spiskovima Tužilaštva nestalih lica ekshumirano iz masovnih grobnica (ili su im na površini tla pronađeni ostaci) u istočnoj Bosni na području Srebrenice i identifikovano putem DNK profiliranja i uparivanja. Ostaci identifikovanih tijela vraćeni su rodbini koja ih je sahranila prema svojim običajima. Broj identifikacija se i dalje povećava i u budućnosti će se i dalje povećavati, ali vjerovatno sve manje.

Nalazi potvrđuju da je većina nestalih, ako ne i svi, mrtva. Svi, ili većina njih, umrli su nasilnom smrću, pri čemu su mnogi na surov način pogubljeni.

Ovaj izvještaj (dalje u tekstu: izvještaj iz 2009.) je rezime saznanja sadržanih u svih osam demografskih izvještaja vještaka o nestalim i identifikovanim licima vezanim za pad Srebrenice 1995. i spiskova žrtava koji su do sada predočeni. Kao što je već navedeno, metodologija upotrijebljena u izvještaju iz 2009. uglavnom je ista kao u prethodnim izvještajima, uz nekoliko poboljšanja. Odjeljci 1-3 sadrže glavne nalaze i konačne zaključke, dok se u dodacima 1-6 detaljno razmatraju izvori i metode. Poseban spisak sadrži imena svih žrtava iz Srebrenice (spisak Tužilaštva iz 2009.).

Izvještaj iz 2009. o nestalima iz Srebrenice i identifikaciji nestalih zasnovanoj na DNK sadrži sljedeće odjeljke:

1. Kontekst
2. Glavni nalazi
3. Konačni zaključci

Dodaci

Dodatak 1. Izvještaji vještaka o Srebrenici i spiskovi žrtava iz Srebrenice koji su podneseni Tužilaštvu

Dodatak 2. Definicije termina za žrtve iz Srebrenica

Dodatak 3. Izvori

- A3.1 Spiskovi MKCK-a s nestalim licima iz Bosne i Hercegovine (BiH)
- A3.2 Spiskovi ICMP-a lica iz Bosne i Hercegovine identifikovanih na osnovu DNK
- A3.3 Popis stanovništva Bosne i Hercegovine 1991.
- A3.4 Birački spiskovi Bosne i Hercegovine iz 1997.-1998. i 2000.
- A3.5 Zvanični registar interno raseljenih lica i izbjeglica za Bosnu i Hercegovinu, DDPR /engl. skraćeni za: Database of Displaced Persons and Refugees /Baza podataka o raseljenim licima i izbjeglicama// - 2000.
- A3.6 Zapisi iz vojne evidencije ABiH o mrtvim i nestalim vojnicima i drugom vojnom osoblju
- A3.7 Dopunski izvori o preživjelima: spiskovi "izbjeglica iz Srebrenice" iz 1997.
- A3.8 Izvori koji nisu korišteni: Baze podataka DEM2 Republike Srpske i Federalnog zavoda za statistiku i *Bosanska knjiga mrtvih*

Dodatak 4. Metodologija

Dodatak 5. Uparivanje podataka: opšti uvod

Dodatak 6. Uparivanje podataka prema izvoru

- A6.1 Uparivanje spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. sa spiskom MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz 1998.
- A6.2 Uparivanje spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. s Popisom stanovništva iz 1991.
- A6.3 Uparivanje spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. s biračkim spiskovima i drugim izvorima o preživjelima
- A6.4 Uparivanje spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. s vojnom evidencijom Armije BiH i drugim izvorima o mrtvima
- A6.5 Uparivanje ažuriranog izvještaja ICMP-a o Srebrenici iz novembra 2008. s prethodnim izvještajima
- A6.6 Uparivanje spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. s ažuriranim izvještajem ICMP-a o identifikovanim žrtvama iz Srebrenice iz novembra 2008.

Spisak Tužilaštva iz 2009.: Nestala i umrla lica iz Srebrenice, uključujući izvještaj o napretku koji je ICMP postigao u identifikovanju žrtava na osnovu DNK

- 1 - Spisak nestalih iz Srebrenice (Tužilaštvo, 2005.), objedinjen sa spiskom ICMP-a identifikovanih žrtava iz Srebrenice iz 2008.
- 2 - Dodatni spisak nestalih iz Srebrenice (MKCK, 2008.), objedinjen sa spiskom ICMP-a identifikovanih žrtava iz Srebrenice iz 2008.
- 3 - Spisak lica identifikovanih na osnovu DNK (ICMP, 2008.) - dodatna imena
- 4 - Spisak lica identifikovanih na osnovu DNK, (ICMP, 2008.) - slučajevi manje vjerovatne podudarnosti
- 5 - Spisak nestalih iz Srebrenice (Tužilaštvo, 2005.) – isključeni zapisi
- 6 - Spisak nestalih iz Srebrenice (Tužilaštvo, 2005.) – zapisi proglašeni nevažećim

2. GLAVNI NALAZI

U izvještaju o žrtvama pada Srebrenice iz 2009. razmatraju se rezultati dvije glavne aktivnosti: prvo, revidiranje spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. i, drugo, unakrsno povezivanje revidiranog spiska nestalih iz Srebrenice sa spiskom žrtava iz Srebrenice identifikovanih na osnovu DNK od strane ICMP-a. Rezultati tih aktivnosti predočeni su u ovom odjeljku u vidu statističkog rezimea i u vidu spiskova nestalih iz Srebrenice objedinjenih sa identifikacijama na osnovu DNK koju je izvršio ICMP. Ti spiskovi su odvojeno priloženi (kao spisak Tužilaštva iz 2009.), ali pripadaju ovom izvještaju.

U dodacima 2-5 razmatraju se izvori i metodologija koji su korišteni pri sastavljanju ovog izvještaja. Važno je napomenuti da je naš pristup ostao isti od 2000., kada je predočen izvještaj Tužilaštva o nestalima iz Srebrenice. Ukratko, mi smo u svrhu sastavljanja spiska nestalih iz Srebrenice za Tužilaštvo koristili spiskove nestalih lica koje je za Bosnu i Hercegovinu sastavio MKCK, a nedavno i jedan zasebni spisak MKCK-a vezan za Srebrenicu iz 2008. Da bi se za spiskove Tužilaštva odabrali relevantni zapisi MKCK-a korišteno je nekoliko formalnih kriterijuma. Ti kriterijumi su opisani u Dodatku 2. Međutim, treba imati na umu da u kontekstu spiska MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz 2008. nije bilo potrebno koristiti bilo kakve kriterijume, pošto taj spisak pruža informacije o licima čiji je nestanak vezan za pad Srebrenice. Shodno tome, taj spisak je objedinjen kao cjelina sa svim drugim relevantnim zapisima.

Izvori korišteni za ovaj izvještaj rezimirani su u Dodatku 3. U Dodatku 3 se govori ne samo o spiskovima MKCK-a i ICMP-a, nego i o nekoliko drugih izvora, uključujući, između ostalih, Popis stanovništva u Bosni i Hercegovini 1991., biračke spiskove iz 1997.-1998. i 2000., Registar interno raseljenih lica i izbjeglica BiH, evidenciju ABiH (Armije Bosne i Hercegovine) itd. Svi ti izvori su pregledani kako bi se osiguralo da spiskovi Tužilaštva sadrže samo relevantne podatke, odnosno da datum i mjesto nestanka datog lica (ili datum kada je i mjesto gdje je lice posljednji put viđeno živo) budu tačni i da se podudaraju s padom Srebrenice. Štaviše, ti izvori podataka su korišteni kako bi se provjerilo da li na spiskovima Tužilaštva ima preživjelih. U dodacima 4-6 ovog izvještaja objašnjeno je kako su ti izvori korišteni i dati su detaljni rezultati do kojih smo došli pri procjeni, obradi i analizi tih izvora.

Svaki od postojećih spiskova Tužilaštva unakrsno je povezan sa ICMP-ovim spiskom DNK identifikacija Posmrtnih ostataka ekshumiranih iz masovnih grobnica ili sakupljenih s površine tla na području Srebrenice. ICMP se, da bi sastavio spisak tih lica, oslonio na izjave srodnika žrtava, koji su prilikom davanja krvi za DNK analizu davali izjavu u kojoj su navodili da li je dato lice nestalo 1995. u kontekstu Srebrenice. Stoga, unakrsno povezivanje spiskova Tužilaštva sa ICMP-ovim spiskovima identifikovanih lica iz Srebrenice treba posmatrati kao poređenje dvaju nezavisnih vrsta izvora o žrtvama istog incidenta. Međutim, tim poređenjem je postignuto više od samog potvrđivanja identiteta lica koja su preminula u vrijeme pada Srebrenice ili otprilike tada. Slučajevi koji se pojavljuju na oba spiska predstavljaju slučajeve za koje postoje dokazi o identitetu tijela žrtava i mjestima gdje su pronađena. U većini slučajeva, ta mjesta se mogu povezati s konkretnim incidentima surovog lišavanja života, u vezi s kojima su poznati datum smrti, mjesto gdje je lice preminulo, uzrok smrti i počinitelji.

Unakrsno povezivanje spiskova Tužilaštva nestalih iz Srebrenice sa ICMP-ovim DNK identifikacijama tih žrtava vrši se uparivanjem tih spiskova. Metodologija uparivanja, koja se takođe naziva 'povezivanje zapisa' opisana je u dodacima 4 i 5 ovog izvještaja, a u Dodatku 6 se razmatraju detaljni rezultati uparivanja prema izvorima.

U preostalom dijelu ovog odjeljka dajemo rezime glavne nalaze svoje analize.

2.1 OSNOVNA STATISTIKA O NESTALIM I IDENTIFIKOVANIM LICIMA IZ SREBRENICE

Tabela 1. Broj nestalih i identifikovanih lica iz Srebrenice⁴

Izvor	Broj nestalih	Broj identifikovanih	Procenat preklapanja
Spisak Tužilaštva iz 2005.	7.663	5.053	65,9
Spisak MKCK-a iz 2008.	29	8	27,6
Ukupno	7.692	5.061	65,8

Ukupni broj nestalih lica vezan za pad Srebrenice 1995. iznosi 7.692 (Tabela 1). Taj broj je za 31 slučaj veći od 7.661 nestalih lica navedenih na spisku Tužilaštva iz 2005. Taj broj je rezultat spajanja spiska nestalih iz Srebrenice Tužilaštva iz 2005 sa spiskom nestalih iz Srebrenice MKCK-a iz oktobra 2008. (Dodatak 6.1). Spisak MKCK-a iz 2008. obuhvata 7.613 slučajeva, od kojih se većina poklapa sa slučajevima na spisku Tužilaštva iz 2005. Međutim, 30 zapisa se ne poklapa i oni su novi u poređenju sa spiskom Tužilaštva iz 2005. Jedan od tih 30 zapisa sadrži datum nestanka (/engleska skraćenica za 'date of disappearance':/ DoDis) iz 1992., što se podudara s padom Srebrenice 1995. i stoga taj slučaj, iako ga je MKCK zabilježio, nije obuhvaćen objedinjenim spiskom Tužilaštva iz 2005. (Dodatak 6.1). Zabilježena godina nestanka, 1992., mogla bi, međutim, biti tipografska greška ili je dato lice možda prvi put nestalo 1992. i još jednom 1995. MKCK-ovi zapisi za preostalih 29 slučajeva su prihvaćeni (Tabela 1).

Tabela 1 pokazuje da je putem identifikacije na osnovu DNK, počev iz novembra 2008., za 65,8 posto lica od svih lica čiji je nestanak vezan za pad Srebrenice potvrđeno da su mrtva.

Treba takođe imati u vidu da je revidiran cijeli spisak Tužilaštva iz 2005., pri čemu se broj od 7.661 lica koji je naveden 2005. popeo na sadašnji broj od 7.663 lica. Jedan slučaj, koji je prethodno isključen zbog toga što je postojala mogućnost da je lice preživjelo, dodat je pošto je za to lice ICMP pokazao da je izvršeno pozitivno uparivanje na osnovu DNK (Dodatak 6.6) (Tabela 1). Dodata su dva slučaja koji su prethodno isključeni kao duplikati pošto je za ta dva lica ICMP predočio dva različita pozitivna uparivanja (Dodatak 6.6). Konačno, jedan slučaj je skinut sa spiska Tužilaštva iz 2005. pošto je u oktobru 2008. MKCK to lice naveo kao živo. Stoga je novi ukupni broj lica na spisku Tužilaštva iz 2005. 7.663 (Tabela 1).

Ažurirani izvještaj ICMP-a iz 2008. sadrži 10.066 slučajeva uparenih profila koštanih uzoraka, uključujući kako glavne slučajeve tako i reasocijacije.⁵ Od tih slučajeva 5.525 je

⁴ Statistika spiska MKCK-a iz 2008. pokazuje dodatni broj nestalih i identifikovanih lica u odnosu na spisak Tužilaštva iz 2005.

Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm

označeno kao “glavni slučaj” u izvornim zapisima, pri čemu je za 354 slučaja navedeno da su novi, nakon jula 2008. (Dodatak 6.5). Pronašli smo samo jedan duplicirani glavni slučaj, koji je isključen. Preostali 31 slučaj označen je kao reasocijacije i “glavni slučaj u obradi”. Taj 31 slučaj tiče se DNK profila koji su jedinstveni u poređenju sa svim drugim glavnim slučajevima i njih treba dodati već označenim glavnim slučajevima kojih ima 5.524. Prema tome, broj jedinstvenih identifikacija u ažuriranom izvještaju ICMP-a o identifikovanim licima iz Srebrenice iznosi 5.555 (5.524+31).

Tabela 2. Preklapanje između spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2009. i ažuriranog spiska ICMP-a identifikovanih lica iz Srebrenice iz novembra 2008.⁶

Izvor spiska Tužilaštva iz 2009.	Ukupan broj nestalih	Preklapanje između nestalih i identifikovanih			
		Potvrđeno preklapanje	Moguće preklapanje	Slučajevi koji se ne preklapaju	Ukupan broj identifikovanih lica
Spisak Tužilaštva iz 2005.	7.663	5.053	281	213	5.547
Spisak MKCK-a iz 2008.	29	8			8
Ukupno	7.692	5.061	281	213	5.555

Od 5.555 slučajeva, 5.053 se neosporno preklapaju sa spisakom Tužilaštva nestalih i mrtvih iz Srebrenice iz 2005., a 8 slučajeva je upareno sa zapisima dodatim iz ažuriranog izvještaja vezanog za Srebrenicu primljenog od MKCK-a u oktobru 2008. (Tabela 2 i Dodatak 6.6). Dodatni 281 glavni slučaj označen je kao mogući slučaj podudarnosti, naime, premda ne možemo pouzdano reći da su oni upareni sa spisakom Tužilaštva iz 2005., postoji takođe dovoljno osnova za zaključak da nisu upareni sa spisakom Tužilaštva iz 2005. Preostalih 213 zapisa opravdano se može smatrati novim, dodatnim imenima u odnosu na spisak Tužilaštva iz 2005., pošto je savim izvjesno da oni nisu upareni sa spisakom Tužilaštva iz 2005.

Kao što se može vidjeti iz rezimiranog prikaza u tabeli 3a, (koji se isključivo zasniva na podacima iz spiskova MKCK-a iz 2008. i 2005.), MKCK je do oktobra 2008. zabilježio 3.474 (45,2%) žrtava za koje se zna da su mrtve, tj. MKCK je toliko slučajeva zaključio do oktobra 2008.⁷ Zajedno sa slučajevima lica koja su se i dalje vodila kao nestala, a čija su tijela već pronađena, broj mrtvih je bio veći i iznosio je 3.730 (48,5%). Preostala lica (3.962) su se i dalje vodila kao nestala (51,5%).

Tabela 3. Broj slučajeva na spisku Tužilaštva nestalih i mrtvih povezanih s padom Srebrenice iz 2009. prema kategorijama žrtava

(a) Perspektiva MKCK-a

2008 Status of Cases	Number of Missing	Percent of Missing	Number of Identified	Percent Overlap
Closed cases, dead	3,458	45.0	3,105	89.8
Still missing info about death	246	3.2	120	48.8
Still missing	3,890	50.6	1,808	46.5
Cases on 2005 OTP list only*	98	1.3	28	28.6
Total	7,692	100.0	5,061	65.8

⁵ Reasocijacija je DNK podudarnost pojedinačnih kostiju, koja se odnosi na dva različita dijela tijela istog lica.

⁶ Statistika spiska MKCK-a iz 2008. pokazuje dodatne brojeve u odnosu na spisak Tužilaštva iz 2005.

⁷ Do statističkih podataka koji se razmatraju u ovom paragrafu došlo se na osnovu spiskova MKCK-a iz 2008. i 2005., uključujući podatke navedene u napomeni (*) ispod Tabele 3a.

/Legenda:

2008 Status of Cases: Status slučajeva 2008.

Number of Missing: Broj nestalih

Percent of Missing: Procenat nestalih

Number of Identified: Broj identifikovanih

Percent Overlap: Procenat preklapanja

Closed cases, dead: Zaključeni slučajevi, mrtvi

Still missing info about death: Slučajevi lica koja se i dalje vode kao nestala, a o kojima postoje podaci da su mrtva

Cases on 2005 OTP list only*: Slučajevi koji su navedeni samo na spisku Tužilaštva iz 2005.

Total: Ukupno

*Za 98 slučajeva, sljedeći status je zabilježen 2005.:

<i>Zaključeni slučajevi, mrtvi</i>	<i>16</i>	<i>od kojih je identifikovano</i>	<i>9</i>
<i>Podaci o smrti</i>	<i>10</i>	<i>od koji je identifikovano</i>	<i>1</i>
<i>Lica koja se i dalje vode kao nestala</i>	<i>72</i>	<i>od koji je identifikovano</i>	<i>18</i>

Napomena: Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade), a brojevi s tačkom su decimalni./

(b) Objedinjene perspektive MKCK-a i ICMP-a

2008 Status of Cases	Number of Missing	Percent of Victims
Identified (DNA)	5,061	65.8
Closed cases, dead	360	4.7
Still missing info about death	135	1.8
Still missing	2,136	27.8
Total	7,692	100.0

/Legenda:

2008 Status of Cases: Status slučajeva 2008.

Number of Missing: Broj nestalih

Percent of Victims: Procenat žrtava

Identified (DNA): Identifikovana lica (DNK)

Still missing info about death: Slučajevi lica koja se i dalje vode kao nestala, a o kojima postoje podaci da su mrtva

Stil missing: Lica koja se i dalje vode kao nestala

Total: Ukupno

Napomena: Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade), a brojevi s tačkom su decimalni./

Napominjemo da je *stvarni* broj potvrđenih smrtnih slučajeva na spisku vezanom za Srebrenicu mnogo veći od broja *zaključenih slučajeva*, odnosno *mrtvih* na spisku MKCK-a. Ovo opažanje se zasniva na nedavnim ICMP-ovim identifikacijama navedenim na ažuriranom spisku iz novembra 2008. Kao što je prikazano u tabeli 3a, pozitivne DNK identifikacije postojale su za sve MKCK-ove kategorije, pri čemu ih je većina bila za kategoriju “zaključeni slučajevi, mrtvi” (3.105), ali takođe i za lica koja se još vode kao nestala i za koja postoje ili ne postoje informacije da su mrtva (identifikovanih 120, odnosno 1.808).

U tabeli 3b 5.061 DNK identifikacija je raspoređena po MKCK-ovim kategorijama. Prema ovoj tabeli, ukupno 5.421 slučaj (= 5.061 + 360) ili 70,5% od 7.692 evidentirana slučaja nestalih iz Srebrenice sada se može smatrati dokumentovanim smrtnim slučajevima, za koje su pronađena tijela i utvrđene okolnosti smrti. Preostali 2.271 slučaj (29,5 posto) je u oktobru 2008. i dalje vođen kao nestao.

Tabela 4. Identifikovani iz Srebrenice prema mjestu ekshumacije, ažurirani spisak ICMP-a iz novembra 2008.

Redni broj	Masovne grobnice	Lica koja je identifikovao ICMP	Upareni slučajevi na spisku Tužilaštva	Preklapanje
1	Branjevo Military Farm (Pilica)	117	103	88.0
2	Cerska	133	119	89.5
3	Dam Near Petkovci	16	14	87.5
4	Glogova 1	214	196	91.6
5	Glogova 2	156	142	91.0
6	GodinjskeBare	5	5	100.0
7	KonjevićPolje 1	8	8	100.0
8	KonjevićPolje 2	2	2	100.0
9	Kozluk	304	275	90.5
10	Kozluk (surface)	14	14	100.0
11	Nova Kasaba 1996	31	31	100.0
12	Nova Kasaba 1999	49	45	91.8
13	Orahovac 1 (Lazete 1)	107	101	94.4
14	Orahovac 2 (Lazete 2)	150	143	95.3
15	Ravnice 1	30	29	96.7
16	Ravnice 2	165	151	91.5
18	Čančari Road 2	105	92	87.6
19	Čančari Road 3	122	115	94.3
21	Čančari Road 5	267	249	93.3
23	Čančari Road 7	100	93	93.0
25	Čančari Road 9 (Kamenica 9)	159	147	92.5
26	Čančari Road 10 (Kamenica)	354	318	89.8
27	Čančari Road 11	132	122	92.4
28	Čančari Road 12	104	101	97.1
29	Čančari Road 13	59	55	93.2
30	Hodžići Road 1 (Snagovo 4)	80	72	90.0
31	Hodžići Road 2 (Snagovo 3)	89	74	83.1
32	Hodžići Road 3	37	32	86.5
33	Hodžići Road 4	66	61	92.4
34	Hodžići Road 5	53	52	98.1
35	Hodžići Road 6 (Snagovo 1)	59	55	93.2
36	Hodžići Road 7 (Snagovo 2)	93	81	87.1

/Legenda:

Branjevo Military Farm: Vojna ekonomija Branjevo

Dam Near Petkovci: Brana kod Petkovaca

(surface): na površini tla

Čančari Road: Put za Čančare

Hodžići Road: Put za Hodžiće

Nastavak:

Redni broj	Masovne grobnice	Lica koja je identifikovana	Upareni slučajevi	Preklapanje
37	Liplje 1	151	141	93.4
38	Liplje 2	165	143	86.7
39	Liplje 3	55	49	89.1
40	Liplje 4	269	229	85.1
41	Liplje 7	93	80	86.0

Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm

44	Zeleni Jadar 2 (Zeleni Jadar 4)	16	15	93.8
45	Zeleni Jadar 3 (Zeleni Jadar 1)	27	26	96.3
46	Zeleni Jadar 4 (Zeleni Jadar 8)	61	56	91.8
47	Zeleni Jadar 5	158	140	88.6
48	Zeleni Jadar 6	113	101	89.4
49	Blječeva 1	43	39	90.7
50	Blječeva 2	71	65	91.5
51	Blječeva 3	61	56	91.8
52	Budak 1	53	50	94.3
53	Budak 2	45	41	91.1
54	Bišina	34	32	94.1
55	Sandići	15	15	100.0
56	Potočari	6	5	83.3
57	Srebrenica Hospital	3	2	66.7
59	Kaldrnice	5	5	100.0
60	Brežljak	5	5	100.0
61	Motovska kosa	4	4	100.0
62	Križevići	7	7	100.0
63	Vlasenička Jelovačka Cesma	9	9	100.0
67	Pu smlići	1	0	0.0
68	Šeher	1	1	100.0
69	Krušev Dol-Vukotin stan	1	1	100.0
70	Remaining Sites/Surface	703	647	92.0
-	Total Srebrenica Sites	4,852	4,414	91.0
-	Total All Sites	5,555	5,061	91.1
-	Percent Srebrenica Sites	87.3	87.2	-
-	Percent Remaining Sites/Surface	12.7	12.8	-

/Legenda:

Continued: Nastavak

Srebrenica Hospital: Bolnica u Srebrenici

Remaining Sites/Surface: Preostali lokaliteti/površina tla:

Total Srebrenica Sites: Ukupni broj lokaliteta vezanih za Srebrenicu

Total All Sites: Ukupni broj svih lokaliteta

Percent Srebrenica Sites: Procenat lokaliteta vezanih za Srebrenicu

Percent Remaining Sites/Surface: Procenat preostalih lokaliteta/površina tla/

Napomena: Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade), a brojevi s tačkom su decimalni./

Tabela 4 pokazuje distribuciju lokaliteta ekshumacije lica iz Srebrenice koja su identifikovana, to jest svih lica navedenih na ažuriranom spisku ICMP-a iz novembra 2008. i identifikovanih lica uparenih sa licima koja su na najnovijem spisku Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2009. navedena kao lica koja se vode kao nestala. Ukupni broj identifikovanih iz Srebrenice iznosi 5.555 (ICMP), a broj lica čija je identifikacija potvrđena na spisku Tužilaštva vezanog za Srebrenicu iznosi 5.061 (vidi niže).

Većina identifikovanih lica (87,3%) ekshumirana je iz masovnih grobnica vezanih za Srebrenicu, od kojih su mnoge istražene tokom istrage o Srebrenici koju je MKSJ proveo u Bosni i Hercegovini 1996.-2001., koje su predmet izvještaja o ekshumacijama vezanim za Srebrenicu koje su Tužilaštvu podnijeli Dean Manning i, u najnovije vrijeme, Dušan Janc, od kojih je prvi bivši, a potonji sadašnji istražitelj Tužilaštva. Za sveobuhvatnu evidenciju o svim prethodnim izvještajima o ekshumacijama i najnovije rezultate, vidi Jancov izvještaj o ekshumacijama vezanim za Srebrenicu iz 2009. (ERN X019-4231-X019-4295).

Na preostalim lokalitetima ekshumirano je samo oko 12,7% identifikovanih ili su njihovi ostaci sakupljeni sa površine tla. Upadljivo je da su slučajevi tih dviju kategorija i dalje identični među slučajevima identifikovanih lica uparenih s nestalima na spisku Tužilaštva. To još jednom potvrđuje da ta dva spiska, spisak Tužilaštva nestalih iz Srebrenice i spisak ICMP-a identifikovanih lica iz Srebrenice, predstavljaju dva nezavisna, ali krajnje konsistentna prikaza jednog te istog fenomena, tj. žrtava vezanih za pad Srebrenice 1995. Zapisi ICMP-a za identifikovana lica potpuno potvrđuju slučajeve navedene na spisku Tužilaštva nestalih lica iz Srebrenice.

Drugo opažanje u vezi s pregledom lokaliteta grobnica je to da je do novembra 2008. veliki procenat identifikovanih, u mnogim slučajevima između 90 i 100 posto, već potvrđen (tj. uparen) na spisku Tužilaštva nestalih iz Srebrenice (vidi "Preklapanje" na Tabeli 4).

2.2 PODUDARNOST SA SPISKOM TUŽILAŠTVA IZ 2000.

Prema objedinjenom spisku Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2009., ukupni broj žrtava vezanih za pad Srebrenice 1995. iznosi najmanje 7.692 (Tabele 1 do 3). Ovaj broj je za 217 veći od ukupnog broja od 7.475 lica navedenih na spisku Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2000. Ta dva spiska Tužilaštva sastavljena su korištenjem potpuno iste metodologije i dobrim dijelom istih izvora, premda je u izvještaju iz 2009. korišteno više izvora, kao i novije verzije izvora podataka. I dalje je naš glavni izvor bio MKCK-ov spisak nestalih lica. Verzije MKCK-ovog spiska iz 1997. i 1998. korištene su za spisak Tužilaštva iz 2000., dok je za spisak Tužilaštva iz 2005. korišten MKCK-ov spisak iz 2005. Konačno, za spisak Tužilaštva iz 2009. korišteni su MKCK-ovi spiskovi iz 2005. i 2008., a za sva tri spiska Tužilaštva korišten je spisak Ljekara za ljudska prava iz 1999. Spiskovi Tužilaštva su odvojeno sastavljeni, pri čemu su primjenjivani slični kriterijumi. Veliki broj slučajeva, 7.266, javlja se na oba spiska (2000. i 2009.), dok je na spisku iz 2009. novih 426 slučajeva (Tabela 5).⁸

Spiskovi Tužilaštva iz 2000. i 2009. sastavljeni su nezavisno jedan od drugog. Poklapanje tih spiskova je veliko, pri čemu je 97,2 posto slučajeva navedenih na spisku Tužilaštva iz 2000. takođe navedeno na spisku Tužilaštva iz 2009. (7.266 od 7.475, vidi Tabelu 5)

Najveće relativno preklapanje vidi se kod identifikovanih lica, pri čemu se spiskovi Tužilaštva iz 2000. i 2009. preklapaju 96 posto. Druga najveća kategorija preklapanja su zaključeni slučajevi mrtvih (93%), a treću najveću kategoriju preklapanja čine slučajevi lica koja se i dalje vode kao nestala (92% preklapanja).

Tabela 5. Slučajevi navedeni kako na spisku Tužilaštva iz 2000. tako i na spisku Tužilaštva iz 2009.

Status slučajeva 2008.	Spisak nestalih iz 2000.*	Spisak nestalih iz 2009.	Preklapanje sa spiskom iz 2000. u procentima
Identifikovana lica (DNK)	4.858	5.061	96,0
Zaključeni slučajevi, mrtvi	334	360	92,8

⁸ Između spiskova Tužilaštva iz 2000. i 2009. uočljiva je gotovo potpuna podudarnost. Spiskovi iz 2005. i 2009. neznatno se razlikuju.

Slučajevi lica koja se i dalje vode kao nestala, a o kojima postoje podaci da su mrtva	116	135	85,9
Lica koja se i dalje vode kao nestala	1.958	2.136	91,7
Ukupno	7.266	7.692	94,5

**Navedeno je da se samo tih 2.000 slučajeva preklapa sa spiskom Tužilaštva iz 2009.*

Od 7.457 slučajeva navedenih na spisku Tužilaštva iz 2000. 7.262 je navedeno i na spisku iz 2009.

Dodatni broj nestalih lica navedenih na spisku Tužilaštva iz 2005. iznosi oko 426. Broj slučajeva navedenih na spisku iz 2000. koji nisu na spisku Tužilaštva iz 2009. iznosi 209. Mnogi iz potonje grupe su stari slučajevi koje su u evidenciju unijeli Ljekari za ljudska prava, a koje je MKCK sada stavio na svoj spisak. Neke od tih slučajeva je MKCK takode skinuo sa svog spiska iz 2005., a razlog za to su, na primjer, povlačenje slučajeva od strane porodica, kao i tehnički razlozi kao što su duplikati i zamjenjivanje netačnih zapisa tačnim podacima.

2.3 LICA KOJA SU NAVODNO PREŽIVJELA I PALI VOJNICI

Mi smo u potrazi za preživjelima iz Srebrenice sistematski koristili nekoliko pristupa:

- Nestala lica za koja je MKCK potvrdio da su živa skinuta su sa spiskova Tužilaštva
- Takode su isključena nestala lica koja su pronađena i u izvorima o preživjelima Tužilaštva Međunarodnog suda, kao što su birački spiskovi iz 1997.-1998. i 2000., spiskovi interno raseljenih lica i izbjeglica registrovanih u Bosni i Hercegovini (DDPR /Database of Displaced Persons and Refugees: baza podataka o raseljenim licima i izbjeglicama/), kao i svi drugi spiskovi "izbjeglica iz Srebrenice" (od 1997.)
- Pored toga, svaki podatak koji je upućivao na preživjele iz Srebrenice, a koji nam je nam je privukao pažnju u nekom dokumentu, izvoru podataka, izvještaju iz medija, knjizi, sjećanju svjedoka (bilo da se radilo o izjavi ili iskazu datog lica) itd., na koje su nam drugi skrenuli pažnju (uljučujući kako tužilaštvo tako i odbranu), pojedinačno je provjeravan i dati zapis bio bi isključen ako bi se utvrdilo da je lice preživjelo.

U Dodatku 6.3. se raspravlja o pojedinostima gore navedenih pristupa. Rezultat našeg provjeravanja preživjelih može se rezimirati kako slijedi:

- Jedan slučaj nestalog lica naveden na spisku Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. skinut je sa spiska Tužilaštva iz 2005. zato što je na spisku ICMP-a nestalih iz Srebrenice iz 2008. naveden kao "zaključen slučaj, živ".
- Dvanaest lica koja su u izvještaju iz 2005. navedena kao lica koja su možda preživjela ponovo su provjerena 2009. Za jedno od njih je ICMP potvrdio da je identifikovano. Mi smo iz tog razloga promijenili status tog slučaja i uključili smo ga u naš spisak Tužilaštva iz 2009. kao nestalo i identifikovano lice.
- Svaki od 29 dodatnih slučajeva na spisku MKCK-a iz 2008. pojedinačno je tražen u svim izvorima o preživjelima (birački spiskovi iz 1997.-98., 2000., DDPR-2000. i takozvane "izbjeglice iz Srebrenice" iz 1997.). O tim slučajevima nisu pronađeni podaci ni u jednom izvoru o preživjelima.
- Provjereni su spiskovi "izbjeglica iz Srebrenice" iz 1997. kako bi se utvrdilo da li ima potencijalnih preživjelih. Spisak od 102 potencijalna preživjela koji se podudara sa spiskovima Tužilaštva preživjelih iz Srebrenice dostavljen je

Ministarstvu unutrašnjih poslova vlade Bosne i Hercegovine sa zahtjevom da provjeri da li postoje dokazi o tome da li su ta lica preživjela ili umrla (Zahtjev za pomoć br. 2679).⁹ Mi smo u odgovoru primili tri spiska:¹⁰

- ekshumirana i identifikovana tijela (37 imena)
- nestala lica (56 lica)
- lica za koja se zna da su stigla na takozvanu “slobodnu teritoriju” (9 lica)

Mi smo te spiskove analizirali i zaključili da je od 102 potencijalna preživjela za svako lice, izuzev za njih devet, potvrđeno da su mrtva ili da se vode kao nestala. Takođe je za osam lica potvrđeno da ih je ICMP identifikovano (na osnovu ažuriranog spiska iz novembra 2008.). Što se tiče devet lica koja su videna na slobodnoj teritoriji, za tri je zabilježeno da ih je identifikovao ICMP. Što se tiče preostalih šest, mi nismo u mogućnosti da ih na osnovu drugih izvora o preživjelima (birački spiskovi i DDPR) dodatno potvrdimo. Stoga tih šest slučajeva za sada treba smatrati *neriješenim* i mi ćemo u budućnosti pokušati da ih riješimo naknadnim uparivanjem sa slučajevima na ICMP-ovim spiskovima identifikovanih lica.

Sve u svemu, spisak potencijalnih preživjelih iz 2009. koji je priložen ovom izvještaju sadrži 12 imena: 11 imena je sa spiska Tužilaštva iz 2005., a jedno je sa MKCK-ovog spiska nestalih iz Srebrenice.

Mi smo u julu 2008. detaljno proučili evidenciju Armije BiH o palim vojnicima (uglavnom iz tuzlanske vojne oblasti, zajedno sa svom drugom evidencijom dostupnom u našoj bazi podataka Armije BiH), koristeći pritom spisak Tužilaštva iz 2005. i ažurirani ICMP-ov izvještaj o Srebrenici iz jula 2008. Metoda i rezultati tog proučavanja detaljno su opisani u Dodatku 6.4. Rezultate treba tumačiti kao minimalne brojeve. Korištenje ICMP-ovih ažuriranih izvještaja skorijeg datuma povećaće preklapanje evidencije Armije BiH sa spiskom Tužilaštva nestalih i identifikovanih lica.

Ukupan broj slučajeva podudarnosti između zapisa iz evidencije Armije BiH i spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iznosio je 5.371. To obuhvata oko 70% spiska Tužilaštva. Neposredno nakon što je Tužilaštvo primilo ažurirani izvještaj iz jula 2008., Demografski odsjek (DO) je sastavio spisak slučajeva podudarnosti između ICMP-ovog spiska identifikovanih lica iz Srebrenice i spiska Tužilaštva iz 2005., za šta je DO koristio uobičajeni način uparivanja opisan u demografskim izvještajima vještaka od 21. novembra 2005. i 11. januara 2008., koji se sastoji od uparivanja imena i datuma rođenja. Ukupni broj slučajeva iz evidencije Armije BiH koji je ICMP naveo u svom ažuriranom izvještaju iz jula 2008. o identifikacijama žrtava iz Srebrenice zasnovanim na DNK iznosi 3.438, što je 64% slučajeva iz vojne evidencije pronađenih na spisku Tužilaštva iz 2005.¹¹ Prikaz lokaliteta ekshumacija koje je ICMP naveo u vezi s identifikovanim slučajevima Armije BiH koji se nalaze na spisku Tužilaštva iz 2005. dat je u tabeli (6.4)1 priložen u Dodatku 6.4 i reproduciran je niže.¹²

⁹ Zahtjev za pomoć br. 2679 zaveden je pod evidencionim brojem ERN 0645-8815-0645-8817 i nosi datum 23. decembar 2008.

¹⁰ Odgovor Vlade BiH na Zahtjev za pomoć br. 2679 Tužilaštva zaveden je pod evidencionim brojem ERN 0645-8818-0645-8829 i nosi datum 22. januar 2009.

¹¹ U ažuriranom izvještaju ICMP-a iz oktobra 2007., 2.798 slučajeva iz vojne evidencije upareno je sa identifikovanim nestalim licima. Oko 640 slučajeva Armije BiH identifikovano je između oktobra 2007. i jula 2008.

¹² Kategorija “Drugi lokaliteti” obuhvata lokalitete koji još nisu svrstani u lokalitete MKSJ-a ili u lokalitete koji nisu lokaliteti MKSJ-a, pri čemu su potonji “površinski” ili “povezani” lokaliteti, kako su klasifikovani u *Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm*

Tabela (6.4)1 sadrži statističke podatke, prema lokalitetu i tipu lokaliteta, za sva identifikovana lica navedena na spisku ICMP-a, kao i za identifikovana nestala lica navedena na spisku Tužilaštva iz 2005.

Tabela (6.4)1¹³ potvrđuje da je omjer identifikovanih lica pripadnika Armije BiH prema identifikovanim nestalim licima navedenim na spisku Tužilaštva oko 70% (71% za lokalitete MKSJ-a i 73% za sve lokalitete). Pored toga, ona ukazuje na to da je broj identifikovanih slučajeva Armije BiH ekshumiranih na grobnim lokalitetima MKSJ-a (2.686) mnogo veći od broja identifikovanih slučajeva Armije BiH sa grobnih lokaliteta koji nisu grobni lokaliteti MKSJ-a (751). Zbir ta dva broja iznosi 3.437 i predstavlja ukupni broj identifikovanih slučajeva Armije BiH. Ukupno je 78% od svih identifikovanih slučajeva Armije BiH ekshumirano na lokalitetima MKSJ-a, dok je 22% ekshumirano na lokalitetima koji nisu lokaliteti MKSJ-a.

Mi smo na osnovu gore navedenog zaključili da, iako spisak Tužilaštva sadrži oko 70% vojnih slučajeva, postoje dokazi da je veliki broj tih istih lica ekshumiran iz masovnih grobnica na području Srebrenice. Oko 78% grobnica nalazilo se na području Srebrenice, dok su se preostale grobnice nalazile na drugim lokalitetima ili se radilo o ostacima pronađenim na površini tla. Sve to upućuje na zaključak da je većina tih lica umrla nasilnom smrću u okolnostima kada . U budućnosti se očekuje još DNK identifikacija slučajeva Armije BiH.

Tabela (6.4)1. Prikaz slučajeva DNK identifikacija prema tipu i nazivu lokaliteta ekshumacije: sva identifikovana lica, lica identifikovana među licima navedenim na spisku Tužilaštva nestalih iz 2005. i među slučajevima iz evidencije Armije BiH uparenim sa slučajevima na spisku Tužilaštva nestalih iz 2005.

Tip lokaliteta	Naziv lokaliteta	Sva identifikovana lica	Lica navedena na spisku nestalih Tužilaštva	Slučajevi iz evidencije Armije BiH	Procenat slučajeva Armije BiH na spisku nestalih Tužilaštva
Mass Grave	Branjevo Military Farm	109	98	65	66.3
Mass Grave	Cerska	132	117	88	75.2
Mass Grave	Petkovci Dam	16	14	10	71.4
Mass Grave	Glogova 1	214	195	152	77.9
Mass Grave	Glogova 2	157	142	116	81.7
Mass Grave	Godinjske bare	5	5	2	40.0
Mass Grave	Konjević Polje 1	8	8	7	87.5
Mass Grave	Konjević Polje 2	2	2	2	100.0
Mass Grave	Kozluk	303	273	145	53.1
Mass Grave	Kozluk (surface)	14	14	8	57.1
Mass Grave	Nova Kasaba 1996	31	30	26	86.7
Mass Grave	Nova Kasaba 1999	49	45	37	82.2
Mass Grave	Orahovac 1 (Lazete 1)	107	101	60	59.4
Mass Grave	Orahovac 2 (Lazete 2)	149	141	94	66.7
Mass Grave	Ravnice 1 and Ravnice 2	185	170	129	75.9
Mass Grave	Cancari Road 2	105	90	60	66.7
Mass Grave	Cancari Road 3	114	110	65	59.1
Mass Grave	Cancari Road 5	264	244	174	71.3
Mass Grave	Cancari Road 7	96	89	58	65.2
Mass Grave	Cancari Road 10 (Kamenica 10)	349	309	210	68.0
Mass Grave	Cancari Road 11	131	120	87	72.5
Mass Grave	Cancari Road 12	101	98	66	67.3
Mass Grave	Cancari Road 13	59	55	30	54.5

izvještaju Deana Manninga o ekshumacijama iz decembra 2007., i lokaliteti mimo lokaliteta navedenih na Manningovom spisku.

¹³ Rezultati prikazani u tabeli (6.4)1 zasnivaju se na ICMP-ovom ažuriranom izvještaju iz jula 2008. o DNK identifikacijama žrtava iz Srebrenice.

Mass Grave	Hodžići Road 2 (Snagovo 3)	58	45	31	68.9
Mass Grave	Hodžići Road 3	36	32	28	87.5
Mass Grave	Hodžići Road 4	65	60	43	71.7
Mass Grave	Hodžići Road 5	53	52	28	53.8
Mass Grave	Hodžići Road 6 (Snagovo 1)	59	54	37	68.5
Mass Grave	Hodžići Road 7 (Snagovo 2)	91	78	65	83.3
Mass Grave	Liplje 1	147	138	104	75.4
Mass Grave	Liplje 2	165	143	106	74.1
Mass Grave	Liplje 3	54	47	36	76.6
Mass Grave	Liplje 4	265	225	183	81.3
Mass Grave	Liplje 7	108	92	75	81.5
Mass Grave	Zeleni Jadar 2 (Zeleni Jadar 4)	15	14	11	78.6
Mass Grave	Zeleni Jadar 3 (Zeleni Jadar 1)	27	26	21	80.8
Mass Grave	Zeleni Jadar 4 (Zeleni Jadar 8)	54	50	38	76.0
Mass Grave	Zeleni Jadar 5	156	135	109	80.7
Mass Grave	Zeleni Jadar 6	112	99	80	80.8
Mass Grave	Blječeva 2	72	66	52	78.8
Mass Grave	Blječeva 3	60	53	41	77.4
Mass Grave	Budak 1	54	51	39	76.5
Mass Grave	Budak 2	42	37	26	70.3
Mass Grave	Sandići	18	18	12	66.7
Mass Grave	Bišna	33	32	27	84.4
Mass Grave	Potočari	7	6	4	66.7
Mass Grave	Brezjak	5	5	4	80.0
Mass Grave	Blječeva 1	43	37	30	81.1
(mixed remains)					
Surface Remains	Baljkovica	10	9	6	66.7
Surface Remains	Corvići	1	1	1	100.0
Surface Remains	Jasikovaca	23	22	19	86.4
Surface Remains	Krizevacke Njive	5	3	1	33.3
Surface Remains	Motovo	2	2	1	50.0
Surface Remains	Pobudje	4	4	4	100.0
Surface Remains	Rahunici	27	25	24	96.0
Surface Remains	Svile	10	9	8	88.9
Surface Remains	Voljeva Glava	8	8	7	87.5
Surface Remains	Vlasenica (Vlasenicka Jelovacka	9	9	8	88.9
Surface Remains	Kruševo Dol	1	1	0	0.0
Surface Remains	Prohći	1	1	1	100.0
Surface Remains	Kamenica	2	2	2	100.0
Surface Remains	Krizevici	8	8	6	75.0
NA	Surface remains and other Sites	588	536	428	79.9
Total	Total	5198	4705	3437	73.0

/Legenda:

Mass Grave: Masovna grobnica

Branjevo Military Farm: Vojna ekonomija Branjevo

Petkovci Dam: Brana kod Petkovaca

(surface): na površini tla

Čančari Road: Put za Čančare

Hodžići Road: Put za Hodžiće

(mixed remains): (pomiješani ostaci)

Surface Remains: površinski ostaci

NA: nema

Surface remains and other Sites: Površinski ostaci i drugi lokaliteti

Total: Ukupno

Napomena: Brojevi s tačkom su decimalni./

2.4 DETALJNI PRIKAZ REZULTATA

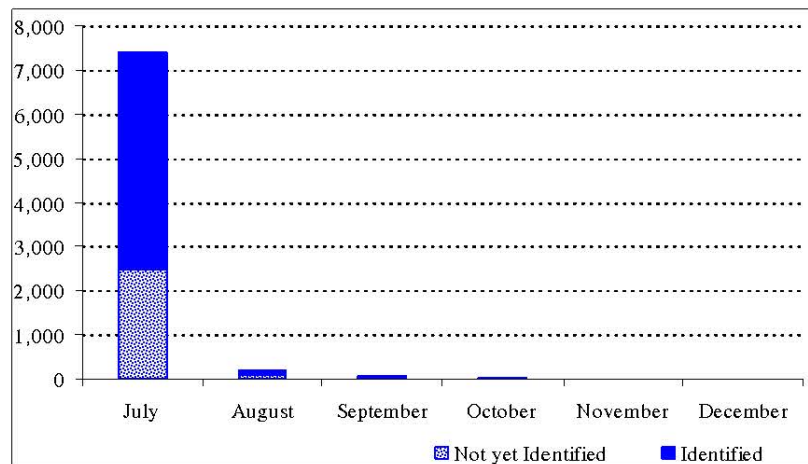
Period koji je u ovom izvještaju analiziran, iz jula do decembra 1995., obuhvata relativno više događaja od događaja koji su se odigrali jula 1995. MKCK-u je prijavljeno tačno 7.683 žrtava (99,9%) koje su u tom periodu nestale (Tabela 5). Pored tih 7.683 žrtava, dva slučaja nestalih lica bila su iz perioda maj-juni 1995., a sedam iz perioda januar-april 1996. Svi ti slučajevi

bili su s najskorijeg MKCK-ovog spiska nestalih iz Srebrenice iz 2008. Tih devet slučajeva čini 0,09% od ukupnog broja nestalih iz Srebrenice, koji iznosi 7.692.

Tabela 5. Nestali i mrtvi vezani za Srebrenicu prema mjesecu nestanka

Godina nestanka	Mjesec nestanka	Broj nestalih	Procenat nestalih	Kumulativni procenat	Broj identifikovanih	Procenat identifikovanih
1995.	juli	7.398	96,2	96,2	4.924	66,6
1995.	avgust	180	2,3	98,5	81	45,0
1995.	septembar	65	0,8	99,4	38	58,5
1995.	oktobar	28	0,4	99,7	9	32,1
1995.	novembar	8	0,1	99,8	5	62,5
1995.	decembar	4	0,1	99,9	1	25,0
1995.	Ukupno juli-decembar	7.683	-	-	-	-
1995.	Ukupno maj-juni	2	0,0	99,9	1	50,0
1996.	Ukupno januar-april	7	0,1	100,0	2	28,6
Sve godine	Sveukupno	7.692	100,0	-	5.061	65,8

Grafikon 1. Nestali i mrtvi vezani za Srebrenicu prema mjesecu gdje su nestali

/Legenda:

Not yet Identified: Lica koja još nisu identifikovana

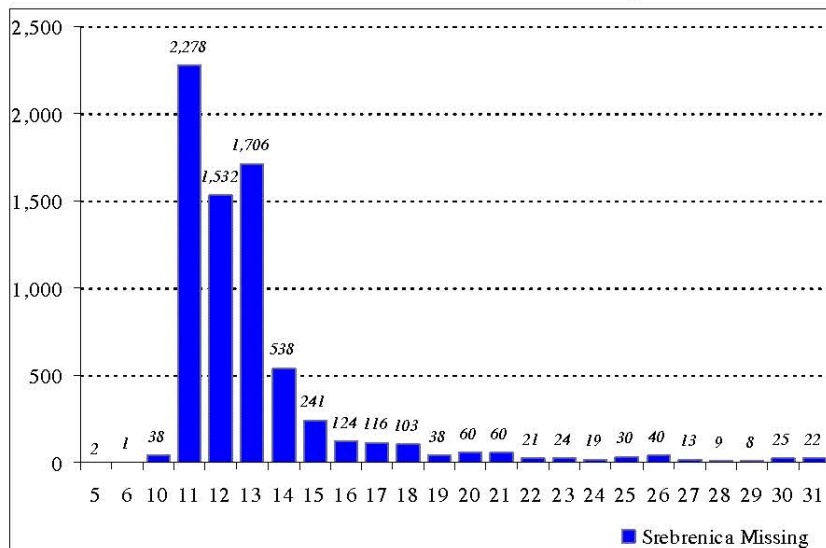
Identified: Identifikovana lica

Napomena: Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade)./

Rezultati prikazani u tabeli 5 i Grafikonu 1 potvrđuju da su pad Srebrenice i masakr koji je uslijedio bili brz i kratkotrajan događaj. Za 96,2% nestalih lica zabilježeno je da su nestala u julu 1995. Do kraja avgusta 1995. za 99% žrtava je zabilježeno da su nestale, tj. za 7.578 od 7.692 slučajeva. Preciznije rečeno, u periodu od septembra do decembra 1995. nestalo je "samo" 105 žrtava (1,4%), a preostalih devet lica (0,09%) nestalo je neposredno prije jula 1995. ili odmah poslije decembra 1995.

ICMP je već identifikovao veliki broj nestalih, ukupno 5.061 (65,8%) od 7.692 nestala lica (Tabela 5, Grafikon 1). Procenat identifikovanih lica varira po mjesecima, pri čemu najveći procenat identifikovanih čine lica koja su nestala u julu 1995. (66,6 posto).

Grafikon 2a. Nestali i mrtvi vezani za Srebrenicu prema danu nestanka u julu 1995.

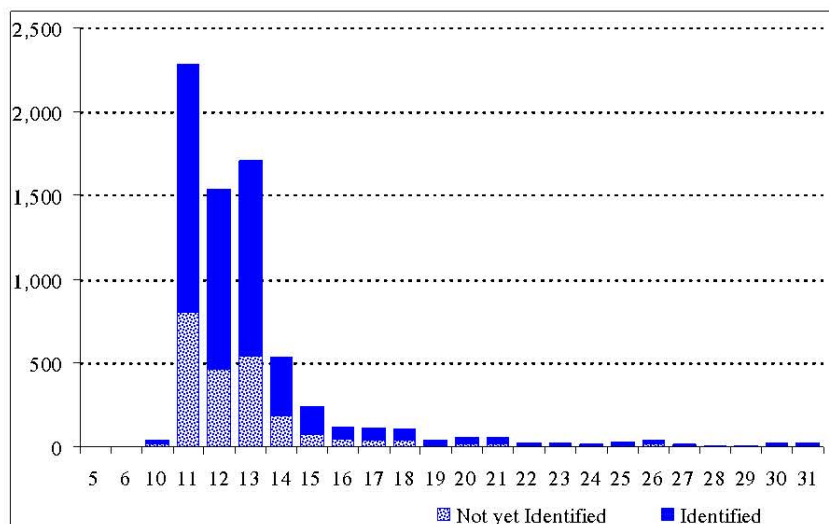
Napomena: Isključujući 350 lica za koja nije prijavljeno kog dana su nestala

/Legenda:

Srebrenica Missing: Nestali iz Srebrenice

/Napomena: Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade)./

Grafikon 2b. Identifikovana lica i neidentifikovana nestala i mrtva lica vezana za Srebrenicu, prema danu nestanka u julu 1995.

Napomena: Isključujući 350 lica za koja nije prijavljeno kog dana su nestala, od kojih je 228 identifikovano.

/Legenda:

Not yet Identified: Lica koja još nisu identifikovana

Identified: Identifikovana lica

Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm

Naomena: Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade)./

Grafikon 2 pokazuje raspoređenost nestanaka po danima tokom jula (7.398 od ukupno 7.692 nestalih). Većina lica je nestala 11., 12. i 13. jula 1995. – 5.516 od 7.692 slučaja (71,7% od svih nestanaka; Grafikon 2a).

Među licima nestalim u julu 1995., ICMP je do sada identifikovao 66,6% (4.924). U periodu od 11. do 18. jula 1995. (Grafikon 2), kada je nestala većina ljudi (6.638 od 7.398 u julu; 89,7%), prosječni dnevni procenat identifikovanih iznosi 65,2 posto.

Naredni predmet analize u ovom izvještaju je mjesto nestanka. Na tabelama 6a i 6b i na Grafikonu 3 dati su rezultati analize vezani za mjesta gdje su nestala lica iz Srebrenice. U tabeli 6a dat je opšti prikaz opština u kojima su lica nestala,¹⁴ a u tabeli 6b dat je detaljni prikaz mjesta gdje su lica nestala. U tabeli 6b pojedinačno su navedena samo mjesta gdje je nestalo 20 i više lica. Sva druga mjesta objedinjena su u kategoriju “Ukupno < 20”. Na toj tabeli je napravljena razlika između mjesta gdje su nestala lica koja se i dalje vode kao nestala i mjesta gdje su nestala lica za koja se već zna da su mrtva.

Tabela 6a. Broj nestalih vezanih za Srebrenicu prema opštini u kojoj su nestali

Opština u kojoj su lica nestala	Lica nestala iz Srebrenice		Kumulativni procenat	Identifikovana lica	
	Broj	Procenat		Broj	Preklapanje (%)
SREBRENICA	3,527	45.9	45.9	2,325	65.9
BRATUNAC	3,083	40.1	85.9	2,161	70.1
ZVORNIK	683	8.9	94.8	373	54.6
VLASENICA	202	2.6	97.4	130	64.4
ROGATICA	107	1.4	98.8	42	39.3
KLADANJ	31	0.4	99.2	13	41.9
SEKOVICI	19	0.2	99.5	2	10.5
HAN PIJESAK	8	0.1	99.6	1	12.5
BAJINA BASTA	7	0.1	99.7	5	71.4
KALESIJA	6	0.1	99.8		0.0
OLOVO	4	0.1	99.8		0.0
BIJELJINA	3	0.0	99.8	2	66.7
VISEGRAD	2	0.0	99.9	1	50.0
BATKOVIC	i	0.0	99.9	1	100.
KRNJACA	i	0.0	99.9		0.0
LOZNICA	i	0.0	99.9	1	100.
PLANINATARA	i	0.0	99.9	1	100.
VALJEVO	i	0.0	99.9	1	100.
LJUBOVIJA	i	0.0	99.9	1	100.
NEPOZNATO	4	0.1	100.0	1	25.0
UKUPNO	7,692	100.0	-	5,061	65.8

/Napomena: Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade), a brojevi s tačkom su decimalni./

Tabela 6a potvrđuje da je za većinu lica prijavljeno da su nestala u samo pet opština: Srebrenica, Bratunac, Zvornik, Vlasenica i Rogatica (7.602 ili oko 99% od svih nestalih iz Srebrenice). Od tih lica identifikovano je 5.031 ili 66,2 posto.

¹⁴ Objedinjavanje spiska Tužilaštva iz 2005. sa spiskom MKCK-a vezanim za Srebrenicu iz 2008. dalo je nekoliko novih lokacija, kao što su Batkovići, planina Tara ili Olovo, koje nisu bile obuhvaćene našom definicijom lokacije za ovaj izvještaj (upor. Dodatak 2).

Tabela 6b pokazuje da je 7.380 lica, tj. oko 96% od svih nestalih, nestalo sa 23 mjesta. Većina njih, 3.162 lica (41,1%), nestala je iz Potočara i u šumi. Druga grupa, 2.340 lica (30,4%) nestala je s tri lokacije: iz Kravice, Konjević Polja i Kamenice. Među nestalima s tih pet mjesta procenat identifikovanih je gotovo isti (između 68 i 72 posto).

Tabela 6b. Broj nestalih vezanih za Srebrenicu po mjestu nestanka

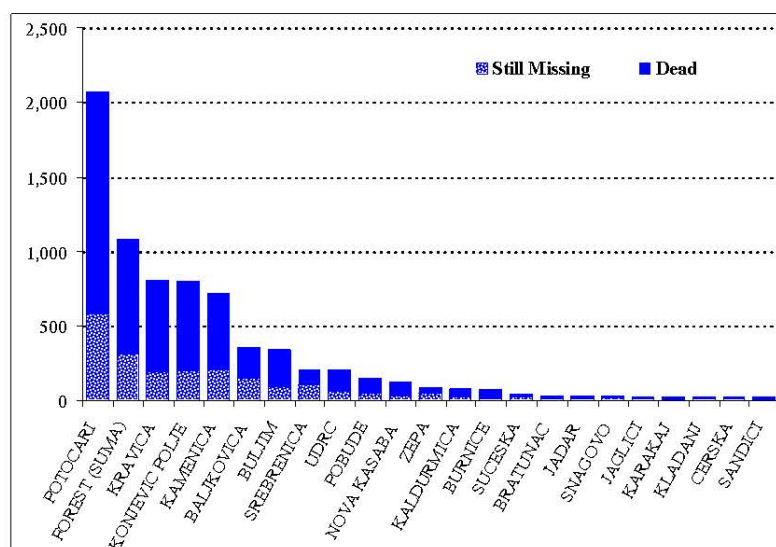
Mjesto gdje je lice nestalo	Identifikovani (DNK)	Zaključeni slučajevi, mrtvi	Lica koja se i dalje vode kao nestala (1)	Lica koja se i dalje vode kao nestala (2)	Ukupno	Omjer mrtvih/nestalih	Procenat mrtvih/ukupno
POTOČARI	1,409	90	3	573	2,075	2	72.2
ŠUMA	730	49	0	308	1,087	2	71.7
KRAVICA	585	39	93	95	812	3	76.8
						3	
KONJEVIĆ POLJE	567	38	0	199	804	.	75.2
KAMENICA	497	21	1	205	724	2	71.5
BALJKOVICA	172	32	7	147	358	1	57.0
BULJIM	236	13	7	85	341	2	73.0
SREBRENICA	99	2	3	101	205	1	49.3
UDRČ	127	11	1	65	204	2	67.6
POBUDE	100	9	0	45	154	2	70.8
NOVA KASABA	90	6	0	34	130	2	73.8
ŽEPA	35	8	1	45	89	0	48.3
KALDURMICA	49	7	1	19	76	2	73.7
BURNICE	56	8	0	10	74	6	86.5
SUČESKA	20	0	1	20	41	1	48.8
BRATUNAC	22	4	0	7	33	3	78.8
JADAR	26	2	0	5	33	5	84.8
SNAGOVO	16	1	1	12	30	1	56.7
JAGLIĆI	18	1	0	6	25	3	76.0
KARAKAJ	17	2	0	3	22	6	86.4
KLADANJ	11	0	1	10	22	1	50.0
CERSKA	12	3	0	6	21	2	71.4
SANDICI	17	3	0	0	20	-	100.0
UKUPNO 20+	4,911	349	120	2,000	7,380	2	71.3
UKUPNO <20	150	11	15	136	312	1	51.6
SVEUKUPNO	5,061	360	135	2,136	7,692	2	70.5
20+/ SVEUKUPNO	97.0	96.9	88.9	93.6	95.9	-	-

Napomene:

1. Prikazana su samo mjesta sa kojih je nestalo 20 ili više lica
2. "Lica koja se i dalje vode kao nestala" (1) obuhvata lica koja se i dalje vode kao nestala, a za koje postoje informacije da su mrtva
3. "Lica koja se i dalje vode kao nestala" (2) obuhvata lica koja se i dalje vode kao nestala, a za koje ne postoje informacije da su mrtva
4. Razmjer mrtvih/nestalih obuhvata pod "mrtvi" kako "identifikovane" tako i "zaključene slučajeve, mrtve"
5. Procenat mrtvih/ukupno obuhvata pod "mrtvi" kako "identifikovane" tako i "zaključene slučajeve, mrtve"

/Napomena: Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade), a brojevi s tačkom su decimalni./

Grafikon 3. Nestali i mrtvi vezani za Srebrenicu prema mjestu gdje su ta lica nestala

1. Navedena su samo mjesta s kojih je nestalo 20 ili više lica
2. Kategorija "Lica koja se i dalje vode kao nestala" obuhvata slučajeve lica koja se i dalje vode kao nestala, a o kojima postoje ili ne postoje informacije da su mrtva (1) i (2)
3. Kategorija "Mrtvi" uključuje kako kategoriju "Identifikovani" tako i kategoriju "Zaključeni slučajevi, mrtvi"

/Legenda:

Still Missing: lica koja se i dalje vode kao nestala

Dead: Mrtvi

Forest: Šuma

Napomena: Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade)

Za većinu mjesta omjer između onih za koje je potvrđeno da su mrtvi i svih lica koja su prijavljena kao nestala¹⁵ (koji pokazuje napredak postignut u identifikovanju žrtava prema mjestu gdje su ta lica nestala), znatno premašuje 70% (16 od 23 pojedinačnih lokacija navedenih u tabeli 6b), što za sva mjesta u prosjeku iznosi 70,5%. Nema nikakvih pokazatelja da se brže napredovalo u slučaju mjesta za koja se zna da se na njima nalaze masovne grobnice (kao što su Potočari) nego u slučaju mjesta navedenog kao "Šuma".

Tabela 7. Zastupljenost nestalih i mrtvih vezanih za Srebrenicu prema nacionalnosti i polu

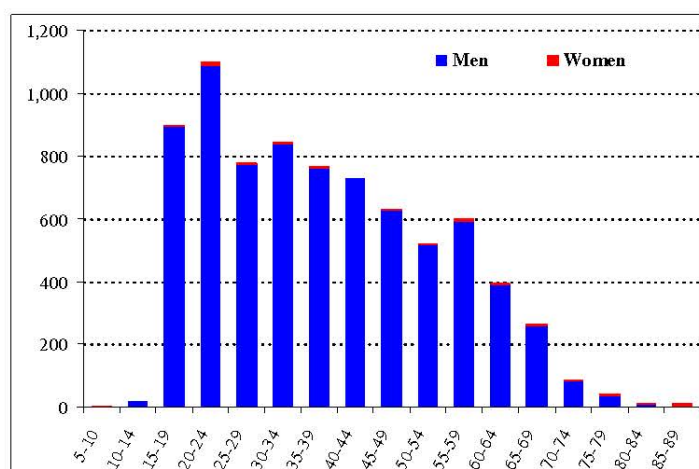
Nacionalnost	Muškarci	Žene	Ukupno	Procenat
Muslimani	6.560	37	6.597	85,8
Hrvati	1	0	1	0,0
Srbi	4	0	4	0,1
Ostali	58	0	58	0,8
Nepoznato	1.001	31	1.032	13,4
Ukupno	7.624	68	7.692	100,0
Procenat	99,1	0,9	100,0	-

¹⁵ Kategorija "Mrtvi" uključuje kako kategoriju "Identifikovani" tako i kategoriju "Zaključeni slučajevi, mrtvi". Kategorija "Lica koja se i dalje vode kao nestala" obuhvata slučajeve lica koja se i dalje vode kao nestala, a za koja postoje ili ne postoje informacije da su mrtva. ("Lica koja se i dalje vode kao nestala" (1) i (2)).

Kao što Tabela 7 pokazuje, gotovo sva nestala i mrtva lica vezana za Srebrenicu su muškarci (7.624 ili 99,1%), a samo njih 68 su žene (0,9%). Velika većina njih, barem 85,8%, su lica muslimanske nacionalnosti, kako su se sama izjasnila u Popisu stanovništva 1991.

Apsolutni broj nestalih Muslimana, 6.597, smatra se donjom procjenom pošto su podaci vezani za nacionalnost koji su prikazani u tabeli 7 dobijeni povezivanjem spiska Tužilaštva iz 2009. s Popisom stanovništva iz 1991. Međutim, zapise za 1.032 nestala lica iz raznih razloga nije bilo moguće povezati s Popisom, uglavnom zbog nedovoljnih ili netačnih podataka. Iako je nacionalnost nepovezanih lica nepoznata, sasvim se pouzdano može pretpostaviti da je procenat Muslimana među njima otprilike isti kao i među licima koja su povezana. Ništa ne upućuje na bilo kakvu selektivnost u vezi s nacionalnošću onih koji su uspješno povezani s Popisom. Time se dobija ukupan broj nestalih Muslimana, koji iznosi 7.619 ili 99,1 posto od svih nestalih lica.

Grafikon 4. Zastupljenost nestalih i mrtvih vezanih za Srebrenicu prema polu i starosnoj dobi

/Legenda:

Men: Muškarci

Women: Žene/

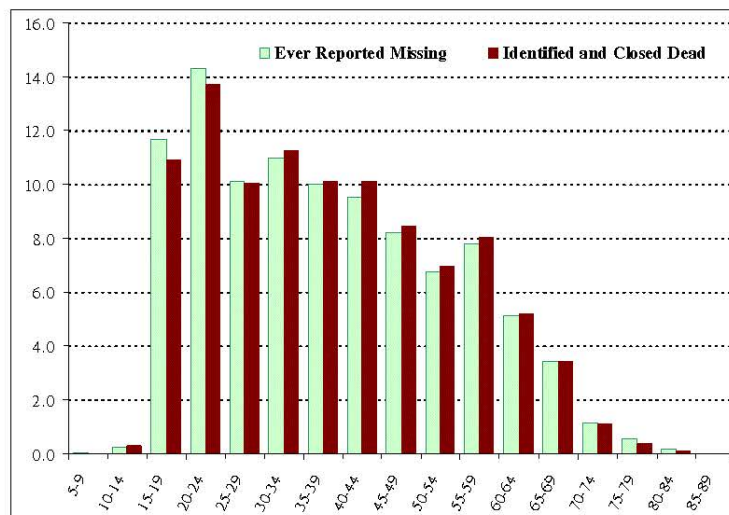
Tabela 8. Zastupljenost nestalih i mrtvih vezanih za Srebrenicu prema polu i starosnoj dobi

Starosna dob	Muškarci	Žene	Procenat muškaraca	Procenat žena
5-10	0	2	0,0	0,0
10-14	20	0	0,3	0,0
15-19	893	4	11,6	0,1
20-24	1.087	11	14,1	0,1
25-29	775	2	10,1	0,0
30-34	840	2	10,9	0,0
35-39	763	4	9,9	0,1
40-44	729	2	9,5	0,0
45-49	628	2	8,2	0,0
50-54	517	2	6,7	0,0
55-59	593	6	7,7	0,1
60-64	390	4	5,1	0,1
65-69	258	7	3,4	0,1
70-74	83	4	1,1	0,1

75-79	35	6	0,5	0,1
80-84	9	4	0,1	0,1
85-89	4	6	0,1	0,1
Ukupno	7.624	68	99,1	0,9
Sveukupno			7.692	100,0

Tabela 8 i Grafikon 4 pokazuju zastupljenost starosne dobi i pola žrtava iz Srebrenice. Ovi statistički podaci potvrđuju da su većinu nestalih lica činili muškarci starosnih dobi između 15 i 69 godina (7.473 ili 97,2 posto).

Grafikon 5. Zastupljenost nestalih i mrtvih vezanih za Srebrenicu prema starosnoj dobi: sva nestala lica naspram lica za koja je potvrđeno da su mrtva (u procentima)

/Legenda:

Ever Reported Missing: Lica koja su bilo kada prijavljena kao nestala

Identified and Closed Dead: Identifikovana mrtva lica čiji je slučaj zaključen

Napomena: Brojevi s tačkom su decimalni./

Grafikon 5 pokazuje relativnu zastupljenost prema starosnoj dobi svih nestalih lica navedenih na spisku Tužilaštva iz 2009. (koja su bilo kada prijavljena kao nestala) (7.692), kao i lica koja su novembru 2008. navedena kao mrtva (DNK identifikacije i MKCK-ov spisak mrtvih lica kao zaključenih slučajeva: 5.421). Zastupljenost prema starosnoj dobi je iznenađujuće slična.

Tabela 9. Zastupljenost nestalih i mrtvih vezanih za Srebrenicu prema starosnoj dobi i mjestu gdje su lica nestala (nastavak na sljedećoj stranici)

(a) Sva mjesta

Starosna dob	Identifikovana lica	Zaključeni slučajevi	Lica koja se i dalje vode kao nestala (1)	Lica koja se i dalje vode kao nestala (2)	Ukupno	Procenat	Omjer mrtvih/nestalih	Procenat mrtvih/ukupno	Procenat nestalih/ukupno
5-9	0	0	0	2	2	0.0	0.0	0.0	100.0
10-14	14	2	0	4	20	0.3	4.0	80.0	20.0
15-19	533	58	27	279	897	11.7	1.9	65.9	34.1
20-24	673	71	25	329	1,098	14.3	2.1	67.8	32.2
25-29	510	34	12	221	10.1	10.1	2.3	70.0	30.0

30-34	568	43	17	214	842	10.9	2.6	72.6	27.4
35-39	520	29	20	198	767	10.0	2.5	71.6	28.4
40-44	525	22	13	171	731	9.5	3.0	74.8	25.2
45-49	432	26	9	163	630	8.2	2.7	72.7	27.3
50-54	362	15	6	136	519	6.7	2.7	72.6	27.4
55-59	417	17	3	162	599	7.8	2.6	72.5	27.5
60-64	259	23	2	110	394	5.1	2.5	71.6	28.4
65-69	175	11	1	78	265	3.4	2.4	70.2	29.8
70-74	54	5	0	28	87	1.1	2.1	67.8	32.2
75-79	16	3	0	22	41	0.5	0.9	46.3	53.7
80-84	3	1	0	9	13	0.2	0.4	30.8	69.2
85-89	0	0	0	10	10	0.1	0.0	0.0	100.0
Total	5,061	360	135	2,136	7,692	100.0	2.4	70.5	29.5

1. Kategorija "Lica koja se i dalje vode kao nestala (1)" obuhvata slučajeve lica koja se i dalje vode kao nestala, a za koja postoje informacije da su mrtva
2. Kategorija "Lica koja se i dalje vode kao nestala (2)" obuhvata slučajeve lica koja se i dalje vode kao nestala, a za koja ne postoje informacije da su mrtva
3. Kategorija "Mrtvi" obuhvata kako kategoriju "Identifikovani" tako i kategoriju "Zaključeni slučajevi, mrtvi"
4. Kategorija "Nestali" obuhvata kako kategoriju "Lica koja se i dalje vode kao nestala (1)" tako i kategoriju "Lica koja se i dalje vode kao nestala (2)"

(b) Potočari

Starosna dob	Identifikovana lica	Zaključeni slučajevi	Lica koja se i dalje vode kao nestala (1)	Lica koja se i dalje vode kao nestala (2)	Ukupno	Ukupni procenat	Omjer mrtvih/nestalih	Procenat mrtvih/ukupno	Procenat nestalih/ukupno
5-9	0	0	0	2	2	0.1	0.0	0.0	100.0
10-14	7	0	0	1	8	0.4	7.0	87.5	12.5
15-19	59	11	0	41	111	5.3	1.7	63.1	36.9
20-24	33	3	0	18	54	2.6	2.0	66.7	33.3
25-29	44	2	0	16	62	3.0	2.9	74.2	25.8
30-34	41	5	1	25	72	3.5	1.8	63.9	36.1
35-39	60	4	1	23	88	4.2	2.7	72.7	27.3
40-44	79	4	0	29	112	5.4	2.9	74.1	25.9
45-49	131	6	0	46	183	8.8	3.0	74.9	25.1
50-54	203	8	0	75	286	13.8	2.8	73.8	26.2
55-59	303	13	0	112	428	20.6	2.8	73.8	26.2
60-64	231	16	0	89	336	16.2	2.8	73.5	26.5
65-69	155	11	1	59	226	10.9	2.8	73.5	26.5
70-74	49	5	0	19	73	3.5	2.8	74.0	26.0
75-79	11	2	0	14	27	1.3	0.9	48.1	51.9
80-84	3	0	0	1	4	0.2	3.0	75.0	25.0
85-89	0	0	0	3	3	0.1	0.0	0.0	100.0
Total	1,409	90	3	573	2,075	100.0	2.6	72.2	27.8

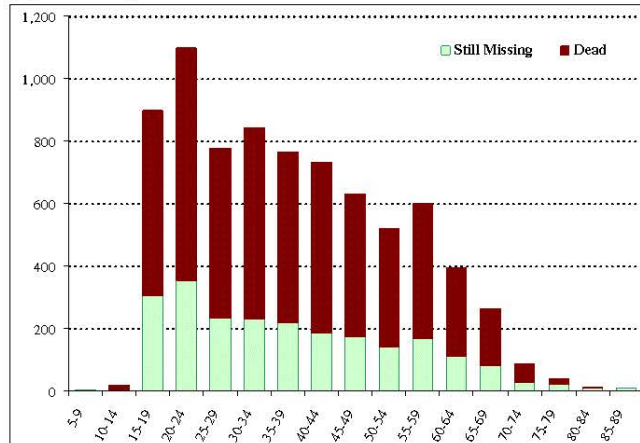
(c) Šuma

Starosna dob	Identifikovana lica	Zaključeni slučajevi	Lica koja se i dalje vode kao nestala (1)	Lica koja se i dalje vode kao nestala (2)	Ukupno	Ukupni procenat	Omjer mrtvih/nestalih	Procenat mrtvih/ukupno	Percent nestalih/ukupno
5-9	0	0	0	0	0	0.0		-	-
10-14	1	0	0	1	2	0.2	1.0	50.0	50.0
15-19	89	8	0	49	146	13.4	2.0	66.4	33.6
20-24	114	10	0	57	181	16.7	2.2	68.5	31.5
25-29	88	8	0	40	136	12.5	2.4	70.6	29.4
30-34	121	6	0	41	168	15.5	3.1	75.6	24.4
35-39	90	5	0	36	131	12.1	2.6	72.5	27.5
40-44	86	5	0	25	116	10.7	3.6	78.4	21.6
45-49	62	1	0	33	96	8.8	1.9	65.6	34.4
50-54	41	2	0	12	55	5.1	3.6	78.2	21.8
55-59	24	1	0	10	35	3.2	2.5	71.4	28.6
60-64	10	1	0	2	13	1.2	5.5	84.6	15.4
65-69	1	0	0	1	2	0.2	1.0	50.0	50.0
70-74	3	0	0	1	4	0.4	3.0	75.0	25.0
75-79	0	1	0	0	1	0.1		100.0	0.0
80-84	0	1	0	0	1	0.1		100.0	0.0
85-89	0	0	0	0	0	0.0		-	-
Total	730	49	0	308	1,087	100.0	2.5	71.7	28.3

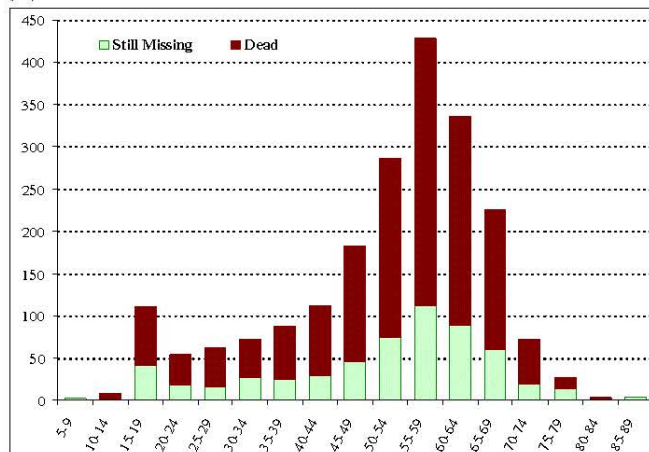
/Napomena za tabele 9 (a), (b) i (c): Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade), a brojevi s tačkom su decimalni./

Grafikon 6. Zastupljenost starosne dobi nestalih i mrtvih vezanih za Srebrenicu prema mjestu gdje su lica nestala i kategoriji (u apsolutnim brojevima)

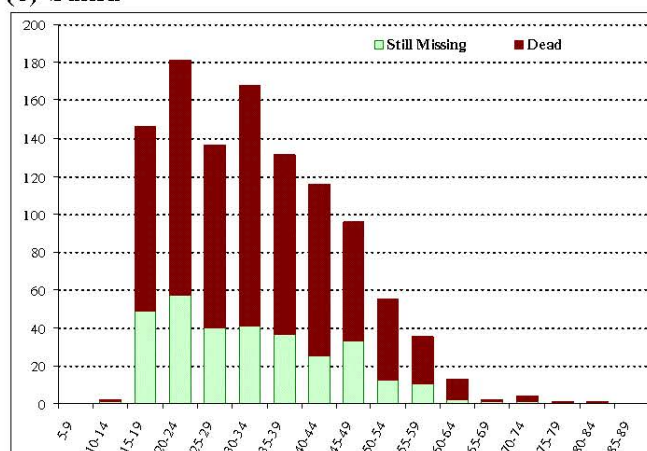
(a) Sva mjesta

(b) Potočari

(c) Šuma

1. Kategorija "Lica koja se i dalje vode kao nestala" obuhvata slučajeve lica koja se i dalje vode kao nestala, a za koja postoje ili ne postoje informacije da su mrtva, (1) i (2)

2. Kategorija "Mrtvi" obuhvata kako kategoriju "Identifikovani" tako i kategoriju "Zaključeni slučajeve, mrtvi"

/Legenda za grafikone 6 (a), (b) i (c):

Still Missing: Lica koja se i dalje vode kao nestala

Dead: Mrtvi

Napomena za grafikon 6 (a): Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade)./

Tabela 9 i Grafikon 6 pokazuju da su lica koja su nestala iz Potočara bila u prosjeku starija od lica koja su nestala na drugim mjestima.

Očigledno je većina lica nestalih iz Potočara bila u dobi od 45 do 69 godina, dok su lica koja su nestala na dugim mjestima, konkretno u šumi, bila mnogo mlađa, tj. uglavnom u dobi između 15 i 49 godina. Isti obrazac je uočljiv kako u kategoriji lica koja se i dalje vode kao nestala tako i u kategoriji mrtvih lica.

U prosjeku je 70,5% nestalih lica do sada identifikovano i/ili je za njih potvrđeno da su mrtva. Za preostalih 29,5% još nije utvrđeno da li su mrtva, ali se broj i dalje povećava. Kada je riječ o starosnim grupama od 10 do 74 godine, procenat potvrđenih smrtnih slučajeva iznosi skoro 70,5% ili je veći. Taj procenat je niži samo u slučaju najstarije grupe, odnosno lica starih 75 i više godina.

2.5 RAZMJERE VIKTIMIZACIJE VEZANE ZA PAD SREBRENICE

Posljednji predmet razmatranja u ovom odjeljku je omjer (i proporcija) smrtnosti¹⁶ među nestalim licima naspram broja stanovnika u opštini njihovog prebivališta 1991. godine (/engleska skraćenica za 'municipality of residence':/MoR). Taj omjer je relativan i pokazuje omjer mrtvih (i lica koja se i dalje vode kao nestala) u datom stanovništvu. Idealno bi bilo kad bi se broj mrtvih i broj ugroženih stanovnika utvrđivao istovremeno. Rezultirajuća vrijednost bila bi stepen smrtnosti (ili mortalitet). To, iz niže navedenih razloga, u slučaju Srebrenice nažalost nije moguće. Mi smo, umjesto toga, izračunali omjer između smrtnih slučajeva povezanih sa Srebrenicom i stanovništva evidentiranog u Popisu stanovništva 1991. (od 31. marta 1991.) u opštinama koje su pretrpjele žrtve. Mi ćemo se u ovoj analizi usredstrijediti na

¹⁶ U ovom odjeljku se izraz "omjer smrtnosti" koristi za omjer kako lica koja se i dalje vode kao nestala tako i za omjer potvrđenih smrtnih slučajeva u stanovništvu iz 1991. kojem su dotična lica pripadala.
Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm

muškarce muslimanske nacionalnosti pošto su gotovo sva nestala lica bila muškarci muslimanske nacionalnosti (99,1%).

Od izbijanja rata u aprilu 1992. do pada Srebrenice u julu 1995., u Srebrenicu je stanovništvo u nekoliko talasa dolazilo i iz nje odlazilo zbog sukoba na okolnim područjima. Neki od onih koji su u Popisu stanovništva provedenom 1991. popisani u Srebrenici otišli su, premda je većina njih vjerovatno ostala do jula 1995. i njima su se pridružili ljudi koji su došli sa susjednih područja i koji su tamo prethodno popisani. Neki od ljudi koji su 31. marta 1991. popisani u Srebrenici umrli su prije pada Srebrenice prirodnom smrću ili usljed drugih uzroka i stoga nisu činili dio stanovništva kojem je prijetila opasnost da bude lišeno života. Lokalne vlasti i međunarodne humanitarne organizacije su, navodno, sastavile spiskove ljudi u enklavi, ali mi te spiskove nismo mogli pronaći i sumnjamo da oni postoje. Pretpostavlja se da je u Srebrenici prije nego što je pala bilo oko 40.000 ljudi, ali tačan broj tog stanovništva nije poznat. Nedostatak tačnih podataka o stanovništvu koje se našlo u opasnosti otežava izračunavanje stvarnih stopa smrtnosti, tako da smo se morali opredijeliti za drugu metodologiju, tj. omjere, odnosno proporcije smrtnosti.

Međutim, ovom metodom se dobija omjer smrtnosti koji je niži od stvarnog. S jedne strane, oni koji su nestali i koji 1991. nisu popisani *nisu* uključeni u *brojnik* kada je taj omjer izračunavan. S druge strane, oni koji su 1991. popisani, a koji su prije jula 1995. umrli ili su otišli iz Srebrenice, *uključeni su u nazivnik*. Oba faktora *smanjuju* omjer mrtvih u odnosu na taj omjer, ako se znalo tačno koliko stanovnika je ugroženo /kao u originalu/.

Naše korištenje proporcionalnih omjera za utvrđivanje broja žrtava vezanih za pad Srebrenice potpuno je opravdano i tako dobijeni rezultati nisu hipotetični. Omjeri se izračunavaju povezivanjem nestalih lica (brojnik) sa Popisom stanovništva iz 1991. (nazivnik), što je postignuto u slučaju 86,6% nestalih i mrtvih – v. razmatranje niže. Takav mjerni pristup je metodološki potpuno ispravan i njime se dobija relativni obim stanovništva popisanog 1991. koje je pretrpjelo gubitke (gubici pretrpljeni zbog nestajanja ljudi). Bez obzira na to da li je referentno stanovništvo iz 1991. bilo fizički prisutno u vrijeme pada Srebrenice u julu 1995., ti omjeri pružaju veoma jasnu sliku o tome kako se pad Srebrenice odrazio na prvobitno stanovništvo koje je živjelo na tom području kada je izbio rat.

Takođe napominjemo da korištenje povezanih podataka znači da su za utvrđivanje omjera uzeti u obzir samo zapisi za nestala lica koji su povezani (tj. upareni) sa zapisima Popisa stanovništva iz 1991. iz relevantnih opština. Tako, na primjer, referentno muško stanovništvo muslimanske nacionalnosti iz 1991. iz date opštine (npr. Srebrenice) uzeto je kao nazivnik za zapise nestalih muškarca muslimanske nacionalnosti (imenilac) za koje je u Popisu iz 1991., u martu 1991., zabilježeno da žive u toj konkretnoj opštini (tj. u Srebrenici).

Kao što je gore navedeno, mi smo zapise nestalih lica navedenih na spisku Tužilaštva iz 2009. uparili sa zapisima Popisa stanovništva iz 1991. Nakon korištenja više metoda za otkrivanje i ispravljanje pogrešnih podataka, posebno pogrešno odštampanih imena u Popisu, mi smo uspjeli da potpuno uparimo 86,6 posto nestalih lica. To nam je omogućilo uvid u zapise tih lica u Popisu, konkretno u to koje su nacionalnosti i u kojoj opštini ime je 1991. bilo prebivalište. Pored toga, izgleda da se sasvim pouzdano može pretpostaviti da uparena lica čine nepristrani reprezentativni uzorak ukupnog broja nestalih lica, što znači da je preostalih 13,4 posto nestalih lica podjednako zastupljeno prema nacionalnosti, prebivalištu itd. kao i uparena

lica.¹⁷ Nadalje, visoki omjer nestalih lica pronađenih u Popisu iz 1991. dokazuje je da lica navedena na spisku nestalih nisu izmišljena.

Tabela 10. Nestali i mrtvi muškarci vezani za Srebrenicu prema nacionalnosti i opštini prebivalište 1991.

a) Ustanovljeni brojevi

Opština prebivališta 1991.	Muslimani	Hrvti	Srbi	Ostali	Nepoznato	Ukupno
SREBRENICA	3.635	1	0	0	38	3.674
BRATUNAC	1.576	0	0	0	7	1.583
VLASENICA	796	0	0	0	0	798
ZVORNIK	346	0	0	0	6	354
HAN PIJESAK	83	0	0	0	0	85
Ukupno 5 opština	6.436	1	2	2	55	6.494
Preostale opštine	124	0	2	0	3	129
Nepoznato	0	0	0	0	1,001	1,001
Sveukupno	6.560	1	4	2	58	7.624

b) Prilagođeni brojevi

Opština prebivališta 1991.	Muslimani	Hrvti	Srbi	Ostali	Nepoznato	Ukupno
SREBRENICA	4.195	1	0	0	44	4.240
BRATUNAC	1.819	0	0	0	8	1.827
VLASENICA	919	0	0	0	2	921
ZVORNIK	399	0	2	0	7	409
HAN PIJESAK	96	0	0	0	2	98
Ukupno 5 opština	7.428	1	2	2	63	7.495

Napomena: Brojčani podaci na ovoj tabeli prilagođeni su za neuparene zapise (1.001 za muškarce) prema izvornoj zastupljenosti uparenih zapisa prema opštini njihovog prebivališta i nacionalnosti 1991.

Da bismo stekli jasniju sliku o razmjerama zločina, mi smo omjer muškaraca koji su nestali nakon pada Srebrenice izračunali prema broju muškaraca muslimanske nacionalnosti navedenih u Popisu stanovništva iz 1991. i prikazali ga prema starosnoj dobi i predratnoj opštini prebivališta.

¹⁷Jedan argument protiv ovoga je da su neka nestala lica čije zapise nismo uspjeli upariti možda popisana u drugim republikama bivše Jugoslavije (ili drugdje), naročito u Srbiji koja je samo nekoliko kilometara udaljena od Srebrenice, na drugoj strani Drine. Međutim, broj takvih lica vjerovatno nije veoma velik.

Tabela 11. Omjer nestalih i mrtvih muškaraca muslimanske nacionalnosti vezanih za Srebrenicu odnosu na Popis stanovništva iz 1991., prikazan prema opštini prebivališta 1991. i starosnoj dobi 1995.¹⁸

Starosna dob 1995.	SREBRENICA	BRATUNAC	VLASENICA	ZVORNIK	HAN PIJESAK	Ukupno 5 opština
10-14	0.4	0.4	0.4	0.0	0.0	0.2
15-19	31.8	17.7	11.4	1.1	12.4	13.8
20-24	37.5	22.9	10.3	2.0	9.0	16.2
25-29	32.4	17.7	9.3	1.1	10.1	13.2
30-34	40.5	21.0	8.5	2.0	4.8	15.1
35-39	38.1	23.9	12.9	2.0	10.4	15.3
40-44	44.9	24.7	14.6	2.9	11.4	17.4
45-49	50.4	31.0	20.4	3.2	9.9	21.4
50-54	50.2	33.1	20.3	2.0	8.9	24.2
55-59	46.7	24.1	21.9	3.8	15.9	22.2
60-64	40.3	27.7	14.9	3.4	8.2	17.8
65-69	33.1	21.1	16.8	2.9	6.5	14.5
70-74	26.1	9.2	15.1	2.3	10.0	9.5
75-79	18.0	12.0	13.4	3.0	6.4	9.6
80-84	12.5	4.5	0.0	2.0	0.0	3.8
85-89	7.9	0.0	4.1	0.0	0.0	2.4
Total	34.2	19.4	11.3	1.9	8.6	14.2

/Napomena: Brojevi s tačkom su decimalni./

Mi smo ustanovili da je većina nestalih muškaraca 1991. živjela u Srebrenici ili u jednoj od okolnih opština koje su srpske snage zauzele početkom rata, u Bratuncu, Vlasenici, Zvorniku i Han Pijesku – v. Tabelu 10. U tabeli 11 su za tih pet opština prema starosnoj dobi prikazani omjeri muškaraca muslimanske nacionalnosti koji su 1995. nestali iz enklave. Srebrenica je

¹⁸ Omjeri nestalih muškaraca muslimanske nacionalnosti takođe se mogu izračunati prema neprilagođenim ciframa (Tabela 10a). Ti omjeri su navedeni niže. Oni su nešto manji od omjera u tabeli 11, ali nisu uočljive nikakve fundamentalne promjene.

Starosna dob 1995.	SREBRENICA	BRATUNAC	VLASENICA	ZVORNIK	HAN PIJESAK	Ukupno 5 opština
10-14	0.4	0.3	0.4	0.0	0.0	0.2
15-19	27.5	15.3	9.9	0.9	10.8	12.0
20-24	32.5	19.8	8.9	1.7	7.8	14.0
25-29	28.1	15.2	8.0	1.0	8.7	11.5
30-34	35.1	18.2	7.4	1.7	4.2	13.1
35-39	33.0	21.0	11.1	1.7	9.0	13.3
40-44	38.9	21.2	12.7	2.5	9.9	15.1
45-49	43.6	26.7	17.6	2.8	8.6	18.5
50-54	43.5	28.5	18.1	1.8	7.7	21.0
55-59	40.5	20.9	19.0	3.3	13.8	19.2
60-64	34.9	23.9	12.9	2.9	7.1	15.4
65-69	28.7	18.9	14.5	2.5	5.6	12.7
70-74	22.6	7.9	13.0	2.0	8.7	8.2
75-79	15.6	10.3	11.6	2.6	5.6	8.3
80-84	10.8	3.8	0.0	1.8	0.0	3.3
85-89	6.8	0.0	3.6	0.0	0.0	2.1
Ukupno	29.6	16.8	9.8	1.6	7.5	12.3

/Napomena: Brojevi s tačkom su decimalni./

opština s najvećim omjerom nestalih Muslimana, što se moglo i očekivati, ukupno 34,2 posto. Omjeri nestalih u drugim opštinama opadaju sa geografskom udaljenošću njihovih glavnih naselja od Srebrenice. Bratunac (19,4%), opština s drugim najvećim omjerom, dijeli dugačku granicu sa Srebrenicom, dok je Zvornik udaljeniji. Stoga bismo pretpostavili da su lica iz Zvornika uglavnom bježala na druga područja u Bosni koja su držali Muslimani.

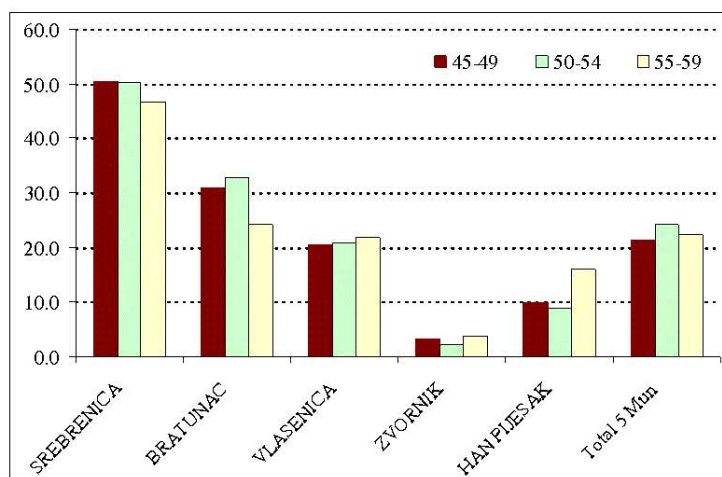
Najviše su stradale sljedeće tri starosne grupe: 45-49, 50-59 i 55-59 godina – v. Grafikon 5. Najveći omjeri smrtnih slučajeva, oko 50,4% stanovništva iz 1991., uočljivi su kod muškaraca muslimanske nacionalnosti iz Srebrenice starim 45-49 godina.

Treba napomenuti da, zbog demografskih i drugih događaja koji su se zbili u periodu od popisa stanovništva 31. marta 1991. do pada enklave 11. jula 1995., te omjere nestalih treba smatrati niskim procjenama, kojima je smanjen broj stanovnika izloženih riziku nestanka:

- Prirodna smrt, naročito među licima starije dobi
- Smrt prouzrokovana uzrocima vezanim za rat, naročito među mladim muškarcima
- Ljudi koji su odlazili ili bježali iz Srebrenice
- Vojno sposobni muškarci koji su se drugdje borili u vojsci.

S druge strane, ljudi koji su u Srebrenicu došli iz drugih opština uvršteni su u ugroženu populaciju u opštinama iz kojih su poticali, budući da se uparivanjem došlo do informacija o njihovom prebivalištu 1991.

Grafikon 7. Nestali i mrtvi vezani za Srebrenicu prema starosnoj grupi i opštini prebivališta 1991., izvještaj iz 2009.

/Legenda:

Total 5 Mun: Ukupno pet opština

Napomena: Brojevi s tačkom su decimalni./

Nestalo je samo nekoliko djece (u dobi od 10 do 14 godina) iz četiri opštine, ali su omjeri veoma veliki kada je riječ o dječacima iz Srebrenice (31,8% za starosnu grupu od 15 do 19 godina) i mladićima (37,5% za starosnu grupu od 20 do 24 godine). U Srebrenici je omjer nestalih muškaraca muslimanske nacionalnosti veoma visok za gotovo sve starosne dobi: 1995. je nestala 1/3 svih muškaraca muslimanske nacionalnosti u dobi između 15 i 70 godina. Omjer je zapravo najveći kod sredovječnih muškaraca starih između 45 i 59 godina, 50,4%.

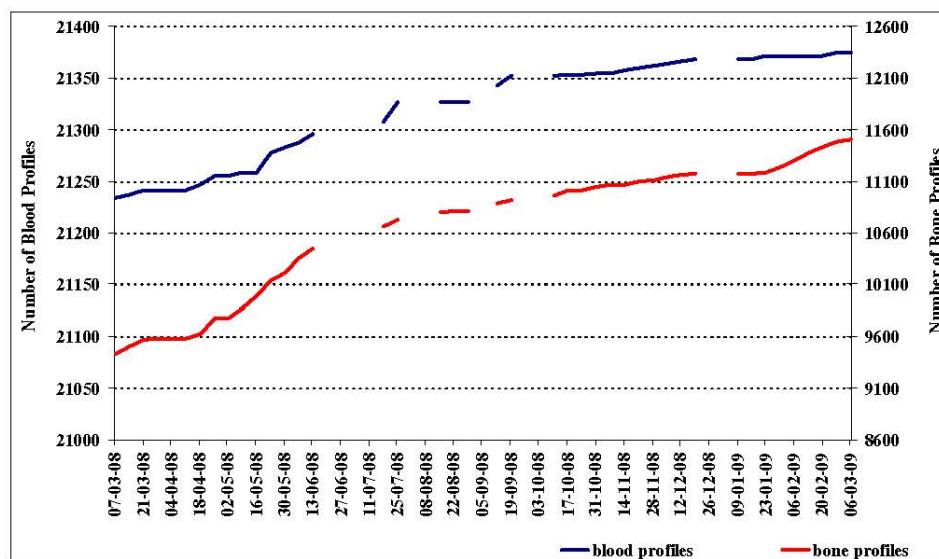
To je možda iznenađujuće, pošto je manje vjerovatno da bi se za tako "stare" muškarce sumnjalo da su vojnici i da su odabrani za pogubljenje.

Postoji nekoliko mogućih objašnjenja činjenice da su omjeri nestalih veći kod sredovječnih nego kod mladih muškaraca: stariji muškarci su na početku rata vjerovatno manje bili skloni odlasku zbog toga što su oni uglavnom bili očevi i imali su porodice. Mnogo je teže bježati s porodicom u kojoj ima djece nego sam. Mladi muškarci su uglavnom zdraviji, zahvaljujući čemu je postojala veća vjerovatnoća da će oni uspjeti da kroz šumu prepješače 70 km i dođu do Tuzle. Pored toga, mnogi muškarci u dobi između 20 i 40 godina vjerovatno su se borili i zbog toga su bili na drugim mjestima, ili su poginuli ili su zarobljeni i stoga nisu bili izloženi riziku nestanka iz enklave. Takođe je manje vjerovatno da su najmlađi mladići, koji su 1995. imali između 15 i 19 godina, bili u vojsci, što može biti objašnjenje za to da su, u poređenju s prethodnim starosnim grupama, bili izloženi većem riziku nestanka.

2.6 ICMP-ovi GRAFIKONI TRAGANJA ZA NESTALIMA PRI IDENTIFIKOVANJU ŽRTAVA IZ SREBRENICE NA OSNOVU DNK I SEDMIČNI NAPREDAK

Predmet razmatranja u ovom odjeljku su ICMP-ove sedmične statistike o profiliranju i uparivanju na osnovu DNK. ICMP je te podatke, koji potiču sa "ICMP-ovih grafikona traganja" (v. Dodatak 3.2), Tužilaštvu redovno dostavljao, gotovo svake sedmice. Neki od podataka s grafikona traganja mogu se tumačiti u kontekstu sedmičnog napretka u identifikovanju žrtava iz Srebrenice na osnovu DNK. Niže je dat rezimirani prikaz određenog broja odabranih podataka.

Grafikon 8. Ukupni broj (jedinstvenih) krvnih i (nejedinstvenih) koštanih DNK profila u ICMP-ovoj bazi podataka. Sedmično od 7. marta 2008. do 6. marta 2009.

/Legenda:

Number of Blood Profiles: broj krvnih profila

Number of Bone Profiles: broj koštanih profila/

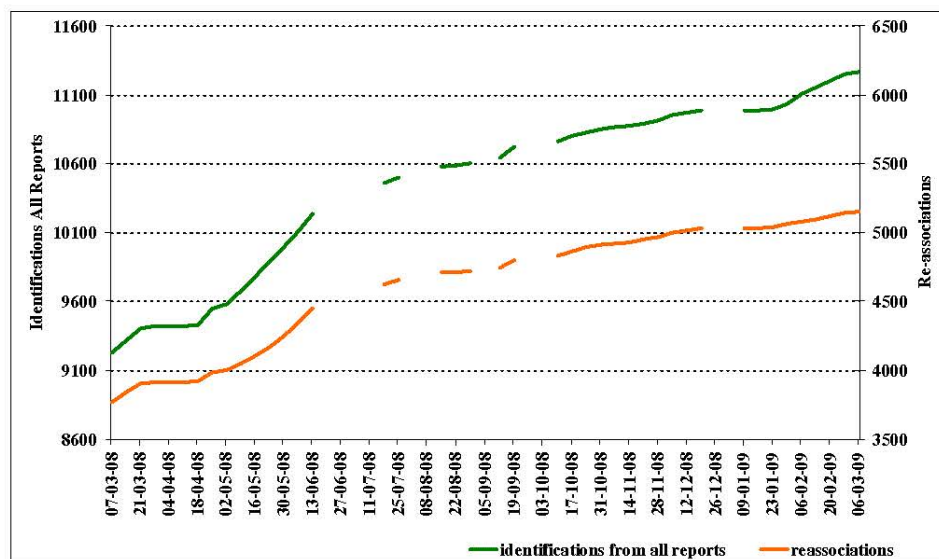
Sveukupni broj jedinstvenih krvnih DNK profila u /izvještaju/ ICMP-a iznosio je, u martu 2009., 21.374, što predstavlja 7.789 nestalih lica vezanih za pad Srebrenice (Grafikon 8). Broj

koštanih DNK profila iznosi 11.497. Međutim, ne predstavljaju svi koštani profili različita lica, pošto su neki od njih reasocijativije (Grafikon 9). Osoblje ICMP-a je sistematski uparilo sve koštane profile sa svim raspoloživim krvnim profilima u ICMP-ovoj bazi podataka kako bi identifikovalo nestala lica. Tokom posljednjih 12 mjeseci, do marta 2009., uočeno je sasvim malo povećanje (140) broja krvnih profila, ali je uočeno mnogo izraženije povećanje broja koštanih profila (2.068).

U periodu od marta 2008. do marta 2009. brzo se povećavao broj identifikacija dobijenih iz tog materijala (2.035). Međutim, ne predstavljaju sve te identifikacije različita lica. Kao što Grafikon 9 pokazuje, ukupni broj reasocijacija porastao je sa 3.766 u martu 2008. na 5.147 u martu 2009. i taj broj je sadržan u ukupnom broju nalaza o identifikacijama predloženim do tada, koji iznosi 11.261.

Ti ukupni brojevi jasno pokazuju da je tokom posljednjih 12 mjeseci, prije nego što je ovaj izvještaj napisan, ICMP postigao znatan i sistematski napredak u DNK profiliranju. Opšte uzevši, svi predloženi nalazi odnosili su se u martu 2009. na 5.942 lica. Većina tih nalaza su bili pozitivne identifikacije, a nekoliko ih je bilo negativno. Najprecizniji brojevi potiču od tog broja dostavljenih nalaza¹⁹ navedenih na Grafikonu 10 (pozitivne identifikacije različitih lica). U martu 2009. bilo je 5.605 pozitivnih identifikacija, što je u poređenju s martom 2008. bilo za 777 identifikacija više. Zanimljivo je da se broj otvorenih slučajeva izgleda smanjuje u poređenju sa zaključenim slučajevima, čiji je broj tokom tog cijelog perioda neprekidno rastao.

Grafikon 9. Reasocijacije naspram identifikacija (u svim izvještajima), sedmično od 7. marta 2008. do 6. marta 2009.

/Legenda:

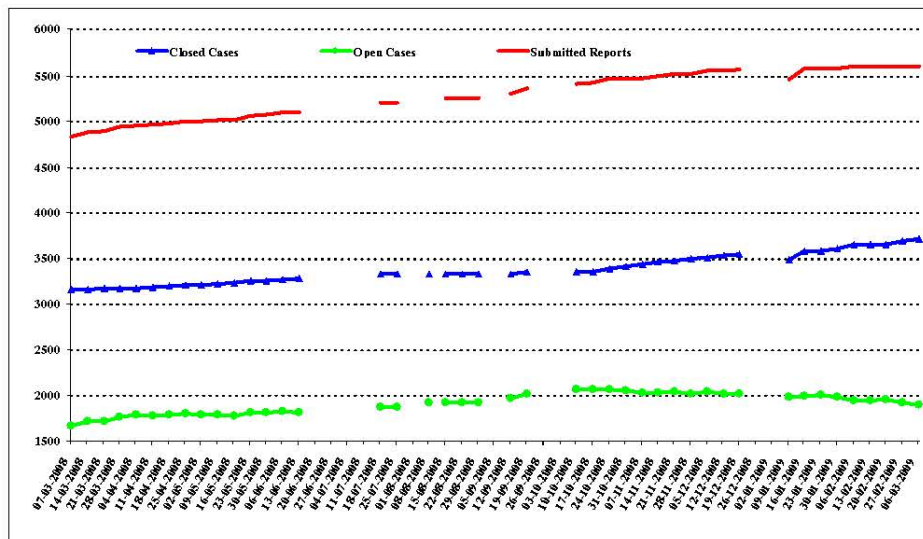
Identifications All Reports: Identifikacije iz svih izvještaja

Re-associations: Reasocijacije

identifications from all reports: identifikacije iz svih izvještaja/

¹⁹ Podneseni izvještaji (koji važe za različita lica) su izvještaji koje je ICMP poslao Vladi BiH, FKNL-u - Federalnoj komisiji za nestala lica (BCMP: Bosnian Commission for Missing Persons), Institutu za nestala lica BiH itd.

Grafikon 10. Komponente izvještaja koje je podnio ICMP: Zaključeni slučajevi naspram otvorenih slučajeva. Sedmično od 7. marta 2008. do 6. marta 2009.

/Legenda:

Closed Cases: Zaključeni slučajevi

Open Cases: Otvoreni slučajevi

Submitted Reports: Podneseni izvještaji/

Sve u svemu, iz sedmičnih ICMP-ovih statistika može se vidjeti značajan napredak u pogledu njihovih DNK identifikacija. Međutim, nije moguće lako predvidjeti kako će se u budućnosti napredovati pošto su glavni faktor koji stoji iza tih brojeva nedavno obavljene nove ekshumacije koje će pružiti nove koštane uzorke za analizu.

3. KONAČNI ZAKLJUČCI

Izvještaj Tužilaštva iz 2009. obilježava deset godina istraživanja žrtava vezanih za pad Srebrenice u julu 1995. U njemu se osvrćemo na dug period rada koji je do sada obavljen. Svrha ovog izvještaja jeste da se pruži sveobuhvatni pregled pouzdanih statističkih podataka o žrtvama vezanim za pad Srebrenice u julu 1995. i promjena tih statističkih podataka od 1999.-2000., kada je napisan prvi izvještaj Tužilaštva o Srebrenici, do sadašnjeg izvještaja, koji je završen u aprilu 2009. Rezime naših rezultata priložen je niže, na Tabelama 12 i 13.

Tabela 12. Pregled napretka u identifikovanju nestalih iz Srebrenice (na osnovu DNK)

Datum izvještaja Tužilaštva	Nestali iz Srebrenice (Tužilaštvo)	Identifikovani iz Srebrenice (ICMP)	Prihvaćeno preklapanje	Isključeno preklapanje	Novo žrtve (identifikovane)	Isključeni slučajevi potencijalni preživjeli	Prihvaćene žrtve (objedinjene)	Procenat identifikovanih (1)	Procenat identifikovanih (2)
12.02.2000	7,475	68	66	-	2	9	7,477	0.9	0.9
16.11.2005	7,661	2,591	2,488	-	103	12	7,764	32.5	33.4
11.01.2008	7,661	4,263	3,837	261	165	12	7,826	50.1	51.1
09.04.2009	7,692	5,555	5,061	281	213	12	7,905	65.8	66.7

Napomene:

1. Dva slučaja od 68 identifikacija izvršenih 2000. (nijednu **nije** izvršio ICMP) MKCK je 1992. zabilježio kao slučajeve nestalih lica i oni nisu navedeni na spisku Tužilaštva
2. Oznaka "Nestali iz Srebrenice" odnosi se na ukupni broj slučajeva na spiskovima nestalih iz Srebrenice Tužilaštva
3. Oznaka "Identifikovani iz Srebrenice" odnosi se na sve identifikacije koje je izvršio ICMP (glavni slučajevi – različita lica)
4. Oznaka "Prihvaćeno preklapanje" odnosi se na slučajeve pouzdanog preklapanja između lica koje je identifikovao ICMP i nestalih lica navedenih na spisku Tužilaštva

5. Oznaka "Isključeno poklapanje" odnosi se na slučajeve nepouzdanog preklapanja između lica koje je identifikovao ICMP i nestalih lica navedenih na spisku Tužilaštva

6. Oznaka "Objedinjeni slučajevi nestalih" predstavlja zbor lica navedenih na "spisku nestalih Tužilaštva" i "novih žrtava"

/Napomena: Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade), a brojevi s tačkom su decimalni/

Težište Tabele 12 je promjena broja nestalih iz Srebrenice u poređenju s brojem identifikovanih iz Srebrenice. Od svih nestalih iz Srebrenice samo u 0,9% slučajeva je 2000. potvrđeno da su dotična lica mrtva. Putem DNK identifikacije Posmrtnih ostataka ekshumiranih iz masovnih i drugih grobnica na području Srebrenice za čitavih 66,7% ili tačno 2/3 slučajeva 2009. je potvrđeno da su dotična lica mrtva. Izuzetni pomak koji je uočljiv u identifikovanju žrtava iz Srebrenice postignut je zahvaljujući radu ICMP-a. U budućnosti će biti još identifikacija pošto će ICMP podnijeti nove izvještaje s DNK nalazima i pošto se svake sedmice identifikuju dodatne žrtve.

Tabela 12 takođe pokazuje da se broj nestalih i mrtvih lica na spiskovima Tužilaštva od 2000. do 2009. povećao sa 7.477 na 7.905. Sadašnji broj nestalih iz Srebrenice kojim Tužilaštvo raspolaže dobijen je isključivo dodavanjem spiskovima Tužilaštva dodatnih lica identifikovanih na osnovu DNK koje je u svojim izvještajima naveo ICMP. Dodatnih 213 lica je dodato 2009., a radi se o licima koja MKCK-u ili Ljekarima za ljudska prava nisu prijavljena kao nestala.

Značajno je to da se broj kojim je raspolagalo Tužilaštvo pomjerio prema 8.000 slučajeva, a to je broj koji je često navođen u izvještajima nekoliko organizacija koje su se bavile ekshumacijama i identifikacijama žrtava iz Srebrenice. Procjena ICMP-a iz 2007. od 8.100 lica (Parsons, 2007.) jedna je od najbolje dokumentovanih procjena i potpuno je u skladu s rezultatima koje je Tužilaštvo dobilo tokom zadnjih nekoliko godina, od 2000.

Važno je napomenuti da je na spiskovima Tužilaštva broj potencijalnih preživjelih uvijek bio mali (9 do 12), uprkos mnogim nastojanjima da se među nestalima identifikuju svi koji su preživjeli.

Težište Tabele 13 je zastupljenost žrtava u grupi potvrđenih smrtnih slučajeva i u grupi lica koja se i dalje vode kao nestala. Na ovoj tabeli, potvrđeni smrtni slučajevi obuhvataju dvije kategorije: kategoriju lica identifikovanih na osnovu DNK iz ažuriranih ICMP-ovih izvještaja o Srebrenici i kategoriju "zaključenih slučajeva, mrtvih", lica koja je MKCK naveo na svojim spiskovima nestalih iz Bosne i Hercegovine. MKCK u svojim izvještajima vjerovatno navodi neke identifikacije koje nisu izvršene na osnovu DNK i koje nisu sadržane u ICMP-ovim skupinama podataka. Te dvije komponente daju ukupni broj od 5.394 potvrđenih smrtnih slučajeva 2009., što je 70,1% od svih žrtava na spisku Tužilaštva nestalih iz Srebrenice.²⁰ Taj broj upadljivo odudara od 68 potvrđenih smrtnih slučajeva iz 2000., što iznosi 0,9% nestalih.

Za sada 2.298 lica još nije pronađeno i identifikovano ili 29,9% nestalih.

Tabela 13. Pregled napretka u vezi s potvrđenim smrtnim slučajevima naspram lica koja se i dalje vode kao nestala na spiskovima Tužilaštva žrtava iz Srebrenice

Datum izvještaja Tužilaštva	Nestali iz Srebrenice (Tužilaštvo)	Identifikovani iz Srebrenice (ICMP)	Mrtvi iz Srebrenice (MKCK)	Preklapanje identifikovanih i mrtvih	Objedinjeni identifikovani i mrtvi	Lica koja se i dalje vode kao nestala	Procenat identifikovanih i mrtvih	Procenat lica koja se i dalje vode kao nestala
-----------------------------	------------------------------------	-------------------------------------	----------------------------	--------------------------------------	------------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------------	--

²⁰ "Procenat identifikovanih" (1 i 2) u tabeli 12 odnosi se samo na identifikacije izvršene na osnovu DNK i stoga je taj procenat manji od procenta 70,1% navedenog u tabeli 13.

12.02.2000	7,475	66	68	66	68	7,407	0.9	99.1
16.11.2005	7,661	2,488	2,054	1,725	2,817	4,844	36.8	63.2
11.01.2008	7,661	3,837	2,054	1,979	4,094	3,567	53.4	46.6
09.04.2009	7,692	5,061	3,474	3,141	5,394	2,298	70.1	29.9

Napomene:

Kategorija "Identifikovani iz Srebrenice" ovdje obuhvata slučajeve ICMP-a i Tužilaštva prihvaćenog preklapanja

Kategorija "Objedinjeni identifikovani i mrtvi" obuhvata "lica navedena na ICMP-ovom spisku identifikovanih" plus "lica navedena na MKCK-ovom spisku mrtvih" minus "slučajevi preklapanja"

/Napomena: Brojevi sa zarezom su nedecimalni (hiljade), a brojevi s tačkom su decimalni/

Ostali glavni nalazi u ovom izvještaju su sljedeći:

- Ukupni broj nestalih iz Srebrenice navedenih na spisku Tužilaštva iz 2009. iznosi 7.692 lica, u martu 2009., i sadrži 217 slučajeva više od broja navedenog u izvještaju Tužilaštva iz 2000. To je minimalni broj
- Zajedno s novoustanovljenim žrtvama iz Srebrenice (213; identifikacije na osnovu DNK koje je izvršio ICMP), ukupni broj nestalih i mrtvih lica iz Srebrenice na spisku iz 2009. iznosi 7.905 lica.
- Dok je 2000. procenat lica koja su se vodila kao nestala iznosio oko 99%, taj procenat je 2009. pao na oko 30% i očekuje se da će u budućnosti i dalje opadati.
- Do sada je potvrđena smrt oko 70% žrtava.
- To uključuje 5.061 lice koje je identifikovao ICMP i 3.474 lica koje je MKCK proglasio zaključenim slučajevima i mrtvim. Obje ove organizacije su navele određen broj istih lica - 3.141. Stoga je sveukupni zbirni broj identifikovanih lica (ICMP) i zaključenih slučajeva, mrtvih (MKCK) 5.394.
- U slučaju barem 5.274 identifikovanih žrtava, odnosno u slučaju 5.061 žrtve i još 213 novoustanovljenih žrtava, ostaci tih lica su ekshumirani iz masovnih i drugih grobnica na području Srebrenice, uključujući lokalitete gdje su ostaci pronađeni na površini i nakon toga identifikovani putem analize DNK.
- Kada je riječ o identifikovanim licima, njih 5.274 čini 66,7% od svih nestalih iz Srebrenice.
- Većina Posmrtnih ostataka (do otprilike 87,2%) pronađena je u masovnim grobnicama obuhvaćenim ekshumacijama koje je MKSJ devedesetih godina izvršio u istočnoj Bosni i Hercegovini u okviru istrage o Srebrenici. U drugim grobnicama ili na površini tla pronađeni su ostaci samo (otprilike) 12,8% lica koja su ekshumirana.
- Sa spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2009. skinuti su potencijalni preživjeli (12)
- Vojnici Armije BiH i drugo vojno osoblje za koje je potvrđeno da se nalaze na spisku Tužilaštva nestalih iz Srebrenice, a koji čine oko 70% spiska Tužilaštva, i dalje se nalaze na spisku Tužilaštva pošto postoje dokazi da je većina njih ekshumirana iz masovnih grobnica na području Srebrenice. To potvrđuje da su ta lica umrla nasilnom smrću u okolnostima izvan borbe.
- Pad Srebrenice je bio kratkotrajni intenzivni događaj zbog kojeg je u julu 1992. nestalo 96,2% žrtava. Do kraja avgusta, 99% žrtava je prijavljeno da su nestale.
- Većina žrtava je nestala 11., 12., i 13. jula 1995. (71,7% od svih nestalih).
- Većina žrtava je nestala iz samo pet opština: Srebrenice, Bratunca, Zvornika, Vlasenice i Rogatice (99% od svih nestalih).
- Učestalost nestanaka je posebno karakteristična za dva mjesta: Potočare i "šumu" (4,1%).
- Gotovo sve žrtve su bile muškarci muslimanske nacionalnosti u starosnoj dobi od 15 do 69 godina (barem 6.443, odnosno 97,3% od svih nestalih, isključujući lica čija nacionalnost nije poznata).
- Među nestalima je bilo 68 žena.

- Djece, odnosno lica mlađih od 18 godina, bilo je 409, od čega je bilo 405 dječaka i 4 djevojčice.
- Lica u starosnoj dobi od 70 i više godina bilo je 151, od čega je muškaraca bilo 131, a žena 20.
- Muškarci muslimanske nacionalnosti iz pet opština (Srebrenica, Bratunac, Vlasenica, Zvornik i Han-Pijesak) pretrpjeli su najveće gubitke tokom pada Srebrenice (oko 6.494 nestalih)
- U ovom izvještaju je omjer žrtava među muškarcima muslimanske nacionalnosti iz pet opština na području Srebrenice procijenjen na osnovu predočenih omjera smrtnih slučajevima po starosnim grupama.
- Starosne grupe koje su pretrpjele posebno teške gubitke: 45-49, 50-54 i 55-59.
- U opštini Srebrenica procenat nestalih muškaraca muslimanske nacionalnosti *svih* starosnih grupa je veoma visok: 1995. je nestala 1/3 svih muškaraca muslimanske nacionalnosti starih između 15 i 70 godina koji su 1991. živjeli u Srebrenici. Procenat nestalih je najveći u grupi sredovječnih muškaraca starih između 45 i 49 godina (50,4%).

DODACI

DODATAK 1. IZVJEŠTAJI VJEŠTAKA O SREBRENICI I SPISKOVIMA ŽRTAVA IZ SREBRENICE KOJI SU PODNESENI TUŽILAŠTVU

- Izvještaj 1: Helge Brunborg i Henrik Urdal, 2000.: Izvještaj o broju nestalih i mrtvih iz Srebrenice. Izvještaj vještaka za predmet *general Krstić* (IT-98-33). Hag, 12. februar 2000. Takođe predöčen u predmetima *Slobodan Milošević* (IT-02-54) i *Blagojević i drugi*. (IT-02-60). ERN (eng.) 0092-6372-0092-6384, ERN (b/h/s) 0093-9724-0093-9737. Dokazni predmet br. 276.
 - S ovim izvještajem je povezan sljedeći spisak žrtava:
 - (1.1) /prijevod s engleskog:/ Nestala lica iz Srebrenice: Lica koja su prijavljena kao nestala ili mrtva nakon zauzimanja enklave Srebrenica od strane vojske bosanskih Srba 11. jula 1995., Hag, 2. maj 2000. ERN (eng.) 0103-9876-0104-0148, dokazni predmet br. 271.
- Izvještaj 2: Helge Brunborg, 2003.: Prilog izvještaju o broju nestalih i mrtvih iz Srebrenice. Prilog izvještaju vještaka za predmet *Krstić*. Sastavljen za predmet *Blagojević i drugi*. (IT-02-60). Hag, 12. april 2003. ERN (eng.) 0291-7582-0291-7590, (b/h/s) 0308-0316-0308-0326. (dokazni predmet br. P02410).
- Izvještaj 3: H. Brunborg, E. Tabeau i A. Hetland, 2004., Pobijanje tvrdnji odbrane u predmetu *Blagojević i drugi*. (IT-02-60) u vezi sa Izvještajem o broju nestalih i mrtvih iz Srebrenice koji su sastavili Helge Brunborg i Henrik Urdal, 12. februar 2000., iz predmeta *Krstić* (IT-98-33), Hag, 25. avgust 2004. ERN (eng.) 0360-1034-0360-1060, (b/h/s) 0360-1034-0360-1060. (dokazni predmet br. P02412).
- Izvještaj 4: E. Tabeau, A. Hetland, N. Lončarić i H. Brunborg, 2004., Dodatak spisku nestalih lica iz Srebrenice sastavljen 2004., Izvještaj o istraživanju sastavljen za predmete *Blagojević* (predmet br. IT-02-60-T) i *Milošević / Bosna* (predmet br. IT-02-54). Hag, 25. januar 2004. ERN (eng.) 0500-1401-0500-1481, b/h/s 0500-1401-0500-1481. (dokazni predmet br. P02411).
 - Izvještaj sadrži dva spiska:
 - (4.1) Dodatak spisku nestalih lica iz Srebrenice sastavljen 2004.: [...] nova i dodatna imena lica čiji je nestanak vezan za zauzimanje enklave Srebrenice od strane vojske bosanskih Srba 11. jula 1995. /str. 26:/ ERN (eng) 0500-1424-0500-1436. (dokazni predmet br. P02411).
 - (4.2) Spisak identifikovanih lica ekshumiranih na području Srebrenice i u drugim opštinama na tom području. /str. 41/ ERN (Eng) 0500-1437-0500-1476. (dokazni predmet br. P02411).
- Izvještaj 5: Helge Brunborg, Ewa Tabeau i Arve Hetland, 2005.: Nestali i mrtvi iz Srebrenice: izvještaj i spisak iz 2005. Izvještaj vještaka u predmetu *Vujadin Popović i drugi* (predmet br. IT-05-88), 16. novembar 2005. Predöčen i u predmetu *Perišić* (predmet br. IT-04-81). ERN 0501-6180-0501-6209, dokazni predmet br. P02413.
- S gore navedenim izvještajem povezani su sljedeći spiskovi žrtava:
 - (1.1) Nestale osobe iz Srebrenice: osobe koje su prijavljene kao nestale ili poginule nakon preuzimanja Srebreničke enklave od strane vojske bosanskih Srba 11. jula 1995. Hag, 16. novembar 2005. (ERN (eng.) 0501-5985-0501-6177; dokazni predmet br. P02414).
 - (1.2) /prijevod s engleskog:/ Nestala lica iz Srebrenice: Potencijalni preživjeli koji nisu obuhvaćeni Izvještajem o licima koja su prijavljena kao nestala ili mrtva nakon zauzimanja enklave Srebrenica od strane vojske bosanskih Srba 11. jula

1995., Hag, 16. novembar 2005. (ERN (eng.) 0501-6178-0501-6179; dokazni predmet br. P02415).

- Izvještaj 6: Helge Brunborg, Ewa Tabeau i Arve Hetland, 2005: Lica koja su identifikovana među nestalima i mrtvima iz Srebrenice, Dodatak uz izvještaj veštaka: Nestali i mrtvi iz Srebrenice: Izveštaj i spisak iz 2005. godine, 21. novembar 2005. Predočen i u predmetu *Perišić* (predmet br. IT-04-81). (ERN R089-6474-R089-6490; Dokazni predmet br. P02416).
- S ovim izvještajem su povezani sljedeći spiskovi žrtava:
 - (2.1) /prijevod s engleskog:/ Identifikovana lica iz Srebrenice: Identifikovana lica (ICMP) navedena među licima obuhvaćenim Izvještajem o licima koja su prijavljena kao nestala ili mrtva nakon zauzimanja enklave Srebrenica od strane vojske bosanskih Srba 11. jula 1995., Hag, 16. novembar 2005. (ERN R089-6406-R089-6469; Dokazni predmet br. P02417).
 - (2.2). Identifikovana lica iz Srebrenice: Identifikovana lica (ICMP) koja nisu navedena među licima obuhvaćenim Izvještajem o licima koja su prijavljena kao nestala ili mrtva nakon zauzimanja enklave Srebrenica od strane vojske bosanskih Srba 11. jula 1995., Hag, 16. novembar 2005. (ERN R089-6470-R089-6473; Dokazni predmet br. P02418).
- Izvještaj 7 (tj. "Spisak s uvodom"): Ewa Tabeau i Arve Hetland, 2007.: NESTALI IZ SREBRENICE: Nestali iz Srebrenice: Izvještaj o napretku u identifikaciji na osnovu DNK koju je provela Međunarodna komisija za nestala lica (ICMP) iz 2007., Ažurirani izvještaj uz spisak P02414 od 16. novembra 2005.: "Nestali iz Srebrenice: Osobe koje se vode kao nestale i mrtve nakon zauzimanja enklave Srebrenica od strane vojske bosanskih Srba 11. jula 1995." Ažurirani izvještaj sastavljen za predmet *Vujadin Popović i drugi* (predmet br. IT-05-88), Hag, 29. novembar 2007. ERN (eng.) R091-9552-R091-9750, (b/h/s) R091-9552-R091-9750. Dokazni predmet br. 3006 (65 ter).
- Izvještaj 8: Ewa Tabeau i Arve Hetland, 2008.: Nestali iz Srebrenice: Izvještaj o napretku u identifikaciji na osnovu DNK koju je provela Međunarodna komisija za nestala lica (ICMP) iz 2007. Izvještaj veštaka za predmet *Vujadin Popović i drugi* (predmet br. IT-05-88), 11. januar 2008. Predočen i u predmetu *Perišić* (predmet br. IT-04-81). ERN (eng.) 0626-5765-0626-5781, (b/h/s) 0626-5765-0626-5781. Dokazni predmet br. 3159 (65 ter).
- U gore navedeni izvještaj dat je sljedeći spisak žrtava:
 - (8.1). NESTALE OSOBE IZ SREBRENICE: Osobe koje su prijavljene kao nestale ili poginule nakon preuzimanja Srebreničke enklave od strane vojske bosanskih Srba 11. jula 1995. Izveštaj o toku DNK identifikacije od strane ICMP /Međunarodne komisije za nestala lica/ za 2007. godinu. Spisak žrtava, 11. januar 2008. ERN (eng.) R092-0124-R092-0322, (b/h/s) R092-0124-R092-0322. Dokazni predmet br. 3159a (65 ter).

DODATAK 2. DEFINICIJE POJMOVA U VEZI SA SREBRENIČKIM ŽRTVAMA

U ovom izvještaju se pojmovi *missing* i *dissappeared* koriste u istom značenju /u oba slučaja: nestali/. Da bi se neko lice okvalifikovalo kao nestalo u vezi sa Srebrenicom, odnosno kao lice čiji je nestanak vezan za pad enklave 11. jula 1995., korištene su sljedeće definicije:

- *Datum nestanka:* Ova fraza se odnosi na datum kada je nestalo lice posljednji put viđeno živo.²¹ Međutim, to nije nužno i datum kada je to lice možda poginulo. Zapisi lica koja su u periodu između 11. jula (ili neposredno prije toga, ali najranije od 1. jula) i 31. augusta prijavljena kao nestala ili mrtva smatrani su najrelevantnijim, ali naša analiza obuhvata i zapise lica koja su iz enklave ili s okolnog područja nestala u periodu između 1. septembra i 31. decembra 1995.
- *Mjesto nestanka:* Ova fraza se odnosi na mjesto gdje je nestalo lice posljednji put viđeno živo.²² To se ne odnosi nužno na mjesto gdje je dato lice možda poginulo. Na primjer, moglo se dogoditi da je neko lice 11. jula iz Srebrenice pješice krenulo kroz šumu i da ga je pokupila vojska Republičke Srpske i transportovala do nekog mjesta, recimo u Novu Kasabu, gdje ga je zatekla smrt. U ovom primjeru, mjesto nestanka datog lica bi moglo biti Srebrenica, "šuma" ili Nova Kasaba, zavisno od toga ko /kao u originalu/ ga je zadnji vidio živog. Za potrebe ovog projekta, sastavljen je spisak mjesta "nestanaka" vezanih za pad enklave. Ti podaci su prikupljeni u bliskoj saradnji sa istražiteljima upoznatim s kretanjem izbjeglica iz enklave i nakon konsultacija s ljudima s tog područja u vezi sa složenijim slučajevima.²³ Za spisak Tužilaštva iz 2005. korišten je spisak opština koje obuhvataju ove lokacije, zajedno s datumima nestanka, kako bi se utvrdilo da li je dato lice nestalo u vezi s padom Srebrenice. Sljedeće opštine su uzete u obzir kao relevantne: Bijeljina, Bratunac, Han-Pijesak, Kalesija, Kladanj, Rogatica, Šekovići, Srebrenica, Vlasenica i Zvornik. Brunborg i Udal su na svom spisku (iz 2000.) naveli i nekoliko zapisa o bosanskim državljanima koji su nestali u tri opštine u Srbiji (koje se graniče s područjem Srebrenice): u Bajinoj Bašti, u Ljuboviji i u Valjevu. Sve ove opštine su takođe smatrane relevantnim.

Identifikovano lice vezano za Srebrenicu je lice za koje se vjeruje da je umrlo nasilnom smrću prilikom pada Srebrenice 1995. ili u to vrijeme, čiji je DNK profil uspješno uparen s DNK profilom njegovog/njenog preživjelog srodnika. DNK profil identifikovanog lica dobijen je od uzorka (ili uzoraka) kosti uzetog od njegovih/njenih ostataka prikupljenih na jednom od lokaliteta ekshumacija (masovne grobnice ili površinski lokaliteti) na području istočne Bosne i Hercegovine ili, ponekad, na području zapadne Srbije, u blizini opštine Srebrenica. Za obavljanje zadatka profiliranja, analize i uparivanja DNK bila je zadužena Međunarodna komisija za nestala lica u Sarajevu. Predmet razmatranja u ovom izvještaju su zapisi o identifikovanim licima iz evidencije ICMP-a o DNK uparivanju, kao i zapisi iz evidencije MKCK-a u kojoj je za ta lica navedeno da su "zaključeni slučajevi, mrtvi". Među potonje slučajeve spadaju identifikacije koje nisu izvrše na osnovu DNK.

²¹ To može biti ili datum kada je podnositelj informacije vidio dato lice živo ili datum zasnovan na podacima koje je preko podnosioca informacije dao očevidac.

²² To može biti ili mjesto na kojem je podnositelj informacije vidio dato lice živo ili se radi o informaciji koju je očevidac dao preko podnosioca informacije.

²³ Ljekari za ljudska prava su postavili konkretno pitanje: /prijevod s engleskog:/ "Da li je on/ona nestao/nestala nakon pada Srebrenice u julu 1995?", na koje nam je odgovarano za svako pojedinačno lice vezano za Srebrenicu. Mi smo te informacije koristili u vezi s datumom i mjestom nestanka kako bismo sastavili spisak mjesta nestanaka vezanih za Srebrenicu. MKCK nije davacima informacija postavljao nikakva precizna pitanja nego je žrtve vezane za Srebrenicu definisao na osnovu izjava davaoca informacija, koje su obično počinjale riječima: /prijevod s engleskog:/ "U vrijeme pada Srebrenice" ili "Poslije pada Srebrenice". (Faks koji je MKCK poslao MKSJ-u, Sarajevo, 7. 12. 99). Međutim, MKSJ-u nisu dostavljene te informacije u vezi s nestalim licima.

DODATAK 3. IZVORI

Shodno cilju ovog izvještaja da se izradi pouzdana statistika broja ljudi koji su u vrijeme pada Srebrenice ili nakon toga nestali ili lišeni života ili koji se dalje vode kao nestali, glavni izvori podataka koji su u njemu korišteni su izvori o nestalim i identifikovanim licima. Takođe je korišteno nekoliko dodatnih izvora podataka, uključujući predratne i poslijeratne izvore o vojnim i civilnim licima za koja se zna da su umrli.

Prvi i glavni produkt našeg izvještaja jeste spisak nestalih i mrtvih iz Srebrenice. Taj spisak je provjeren tako što je povezivan s Popisom stanovništva iz 1991. Nadalje, taj spisak smo putem unakrsnog povezivanja povezivali s poslijeratnim izvorima o preživjelima kako bismo iz analize odstranili potencijalne preživjele navedene među nestalima. Konačno, spisak nestalih iz Srebrenice je putem unakrsnog povezivanja povezan sa spiskom DNK identifikacija koje je izvršio ICMP. Preklapanje između ta dva spiska pruža broj potvrđenih smrtnih slučajeva među nestalima iz Srebrenice. Zapisi o licima koja je identifikovao ICMP koji se ne preklapaju dodati su spisku nestalih iz Srebrenice i na taj način je dobijena potpuna slika o žrtvama vezanim za pad Srebrenice.

Izvori koje smo koristili za svoj izvještaj o nestalim licima uključuju nekoliko verzija spiskova nestalih lica koje su za Bosnu i Hercegovinu sastavili MKCK i Ljekari za ljudska prava, čije su posljednje verzije iz 2005. (MKCK) i 1999. (Ljekari za ljudska prava), kao i spisak nestalih iz Srebrenice koji je MKCK nedavno sastavio, u oktobru 2008. Spisak MKCK-a iz 2008. predstavljao je osnovu za ponovno provjeravanje spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. Rezultat toga je spisak Tužilaštva iz 2009.

Drugi glavni izvor podataka bio je ažurirani izvještaj iz novembra 2008. o DNK identifikacijama žrtava iz Srebrenice koje je izvršio ICMP. Zapisi ICMP-a objedinjeni su sa spiskom Tužilaštva nestalih i mrtvih iz Srebrenice.

Spiskovi MKCK-a i Ljekara za ljudska prava bili glavni, ali ne i jedini izvori koji su korišteni. Ovaj izvještaj se takođe zasniva na sljedećim dodatnim izvorima koji se odnose na Bosnu i Hercegovinu i koji sadrže podatke o licima:

- Popis stanovništva iz 1991.
- birački spiskovi iz 1997., 1998. (spojeni: 1997.-1998.) i 2000.
- baza podataka o raseljenim licima i izbjeglicama (DDPR), verzija iz 2000.
- prvobitna evidencija o takozvanim "izbjeglicama iz Srebrenice" pribavljena od lokalnih organa vlasti u Bosni i Hercegovini, 1997.
- Zapisi iz evidencija Armije BiH o mrtvim (ili nestalim) vojnicima i članovima osoblja povezanog s vojskom, 1992.-1995.

Popis stanovništva iz 1991. poslužio je kao referentni izvor, spojen sa spiskovima MKCK-a i Ljekara za ljudska prava i pregledan je u cilju provjere ličnih podataka o licima koja su, vezano za Srebrenicu, prijavljena kao nestala ili mrtva, kao i dobijanja podataka o njihovoj nacionalnosti i prebivalištu zabilježenim u Popisu stanovništva iz 1991. i odstranjivanja mogućih duplikata sa spiska nestalih iz Srebrenice. Birački spiskovi iz 1997.-1998. i 2000., baza podataka o raseljenim licima i izbjeglicama iz 2000. i evidencija o "izbjeglicama iz Srebrenice" korišteni su kao izvori o poslijeratnom stanovništvu koje je preživjelo sukob koji je trajao od 1992. do 1995. Ti spiskovi su korišteni radi identifikovanja potencijalnih preživjelih među licima navedenim na spisku nestalih iz Srebrenice.

Konačno, zapisi iz vojne evidencije Armije BiH korišteni su u svrhu identifikovanja lica navedenih na spisku Tužilaštva nestalih i mrtvih lica iz Srebrenice koja su možda preminula u

borbenim okolnostima. Međutim, okolnosti smrti nisu navedene u zapisima iz evidencije Armije i, stoga, na osnovu tog izvora nije moguće izvući pouzdane zaključke o prirodi smrti tih lica. S druge strane, činjenica je da se znatan broj vojnih zapisa preklapa sa zapisima o identifikovanim licima ekshumiranim iz masovnih grobnica vezanih za Srebrenicu. To znači da su iz masovnih grobnica vezanih za Srebrenicu ekshumirana i mnoga lica evidentirana od strane Armije BiH.

Naši izvori su niže detaljnije predočeni.

DODATAK 3.1 SPISKOVI MKCK-a S NESTALIM LICIMA IZ BOSNE I HERCEGOVINE (BiH)²⁴

Oružani sukobi koji su se u bivšoj Jugoslaviji odvijali u periodu od 1991. do 1995. doveli su do jedne od najvećih operacija MKCK-a od Drugog svjetskog rata. U njoj je učestvovalo 80 nacionalnih organizacija Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca. U periodu od 1991. do 1995. oko 18 miliona poruka je razmijenjeno između porodica u BiH, Hrvatskoj i SRJ i u tim zemljama je tokom tog perioda obavljen obilazak 43.896 zatočenika.

U Bosni i Hercegovini MKCK je još za vrijeme rata od 1992. do 1995. počeo prikupljati zahtjeve za traganje za nestalim licima. Sredinom 1996., nakon što su se oružani sukobi završili, preduzet je niz akcija u vezi registrowanjem nestalih lica. Sredinom 1997. prikupljeno je 20.000 zahtjeva za traganje za nestalim licima. MKCK i dalje vrši registrowanje. Čak je 2007., na primjer, evidentirano 40 novih zahtjeva za traganje. Do 2007. prikupljeno je ukupno 22.387 zahtjeva za traganje, a 9.555 slučajeva je riješeno, pri čemu je ustanovljeno su ta lica mrtva ili živa. Oko 2.700 lica su se 2007. i dalje vodila kao nestala.

MKCK redovno objavljuje tomove sa spiskovima nestalih lica. Osmo izdanje toma koji se odnosi na Bosnu i Hercegovinu objavljeno je 2007. MKCK, pored objavljivanja tih knjiga, održava *web* stranicu na kojoj su navedena imena lica iz Bosne i Hercegovine koja se (i dalje) vode kao nestala. Ta *web* stranica, http://www.familylinks.MKCK.org/mis_bos.nsf/bottin, redovno se ažurira.

Kada je riječ o nestalim licima iz Srebrenice, MKCK je u februaru 1996. Radnoj grupi BiH za nestala lica podnio spisak od oko 8.000 imena. Sredinom 1997. za nekoliko stotina lica je potvrđeno da su preživjela i ona su skinuta s tog spiska, koji se time sveo na 7.300 imena. MKCK je u oktobru 2008. Tužilaštvu podnio najnoviju verziju svog spiska nestalih iz Srebrenice, koji sadrži zapise o 7.640 lica (koja su bilo kada prijavljena kao nestala). Od tog broja, jedan zapis je poništen, a 26 zapisa se odnosi na lica koja su pronađena živa. Stoga, spisak MKCK-a vezan za Srebrenicu iz 2008. sadrži podatke o 7.613 nestalih i mrtvih lica.

Tokom procesa registrowanja nestalih lica korišten je standardizovani upitnik. Podatke iz tih zahtjeva za traganje kasnije su u kancelarijama MKCK-a na tom području, u Sarajevu za Bosnu, obradili stručnjaci za kompjutersku obradu informacija. Elektronski obrađeni podaci redovno su slani u Ženevu radi dalje obrade, povezivanja putem unakrsnih referenci s ostalim izvorima i objavljivanja na *web* stranici. Podaci se sistematski pregledaju, zaključeni slučajevi (kako mrtvih tako i živih lica) se isključuju, a neki zapisi se poništavaju iz takozvanih "administrativnih razloga", tj. tehničkih grešaka, itd.

Da bismo dobili objedinjeni izvještaj Tužilaštva za 2009, poslali smo od spiska Tužilaštva nestalih i identifikovanih lica vezanih za Srebrenicu iz 2005. tako što smo te zapise ponovo provjerili povezivanjem putem unakrsnog povezivanja s podacima skorijeg datuma (2008.) o nestalim i identifikovanim licima.

Glavni izvor za sastavljanje spiska Tužilaštva iz 2005. bila je verzija spiska Tužilaštva nestalih lica za Bosnu i Hercegovinu od 17. avgusta 2005. Drugi glavni izvor, kao i za spisak Tužilaštva iz 2000., bila je *ante-mortem* baza podataka Ljekara za ljudska prava, i to spojene verzije iz maja, jula i oktobra 1999. i analizirane zajedno sa spiskom MKCK-a iz 2005. Zbog

²⁴ Izvori: /prijevod s engleskog:/ Specijalni izvještaj MKCK-a; februar 1998.; ERN 0349-2128-0349-2143; i Godišnji izvještaj MKCK-a za 2007. – javni dokument skinut s *web* stranice MKCK-a.

velikog preklapanja sa spiskom MKCK-a, u spisak Tužilaštva iz 2005. ušao je samo mali broj (23) isključivo zapisa Ljekara za ljudska prava, dok su preostali zapisi bili sa spiska MKCK-a.

Niže ćemo najprije rezimirati spisak MKCK-a nestalih lica iz Bosne i Hercegovine iz 2005. i takav spisak Ljekara za ljudska prava iz 1999. i potom ćemo razmotriti spisak MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz oktobra 2008.

Spisak MKCK-a nestalih lica iz Bosne i Hercegovine, verzija iz 2005.

MKCK je ubrzo nakon pada enklave Srebrenica u julu 1995. započeo registraciju nestalih lica s područja Srebrenice i iz susjednih opština, prije svega u cilju registrovanja lica za koja se vjerovalo da su zatočena. Registrovanje žrtava iz Srebrenice, kao i svih drugih žrtava rata u Bosni, još uvijek traje, premda se to odvija mnogo sporijim tempom. Rezultat dosadašnjeg rada MKCK-a u Bosni i Hercegovini jeste objavljivanje šest verzija njihovog spiska nestalih lica (osma verzija objavljena je 2007.) Izdanja knjiga MKCK-a od četvrtog do osmog sadrže zapise o licima koja se i dalje vode kao nestala, kao i zapise o licima za koja se zna da su mrtva.

Kancelarija MKCK-a u Ženevi direktno je 17. avgusta 2005. dostavila ažurirani spisak MKCK-a nestalih lica za cijelu Bosnu i Hercegovinu iz 2005., koji je upotrijebljen za ovaj izvještaj (ERN: D000-1714-D000-1714). Taj spisak je obimniji od samog spiska "lica koja se i dalje vode kao nestala" zasnovanog na podacima sa *web* stranice, pošto on sadrži podatak o tome da li je pronađeno tijelo lica koje se i dalje vodi kao nestalo i o tome koja lica se više ne vode kao nestala. Podaci dostavljeni Tužilaštvu svrstani su u pet grupa:

- lica koja se i dalje vode kao nestala, a o čijim tijelima još nema podataka (14.105 zapisa);
- lica koja se i dalje vode kao nestala, a o čijim tijelima već postoje podaci (1.528);
- zaključeni slučajevi MKCK-a, tj. slučajevi u kojima je potvrđena smrt (6.093);
- živa lica, tj. slučajevi koji više ne mogu biti na spiskovima nestalih lica (434);
- slučajevi isključeni iz administrativnih razloga (52).

Ovi spiskovi sadrže ukupno 22.212 zapisa, od kojih se 21.726 zapisa odnosi na lica koja se i dalje vode kao nestala ili na mrtva lica, a 486 zapisa više nije relevantno.

Spisak MKCK-a iz 2005., kao i sve prethodne verzije tog spiska, sadrži podatke kao što su prezime, ime, očevo ime, pol, datum i mjesto rođenja, te datum i mjesto nestanka (koji su navedeni kao "mjesto – opština").

Treba napomenuti da se na spisku MKCK-a iz 2005. još mogu vidjeti prazne ili nepotpune rubrike, uprkos tome što je MKCK tokom godina nakon objavljivanja prvog spiska 1996. primjetno poboljšao svoje zapise. Najčešće su nepotpuni datum rođenja (6.403 nepotpunih zapisa ili 28,8% od 22.212 zapisa, među kojima je samo 12 zapisa bez godine rođenja) i datum nestanka (nepotpun u 2.624 ili 11,8% slučajeva, ali je među njima samo jedan zapis bez godine nestanka). Ostale varijable su unesene za gotovo sva lica – ali to ne znači nužno da su one uvijek tačne. Uočljive su greške u pisanju imena lica i naziva mjesta. Štaviše, poređenjem nekoliko spiskova ustanovili smo da ima grešaka, mada uglavnom neznatnih, u varijablama kao što su datumi rođenja. Takve greške su u cijelom svijetu uobičajene među podacima prikupljenim putem upitnika u anketama, popisima stanovništva i u drugim prilikama. Stoga ne iznenađuje to što ima grešaka među varijablama vezanim za tragične događaje koje su prikupljane pod haotičnim i traumatičnim okolnostima.

***Ante-mortem* baza podataka Ljekara za ljudska prava o nestalim licima s područja Srebrenice, 1999.**

Ljekari bez granica su proces registracije započeli nešto kasnije nego MKCK, u julu 1996. Njihov cilj je bio da naprave *ante-mortem* bazu podataka koja bi se kasnije mogla koristiti prilikom identifikacije ekshumiranih tijela. Taj proces je, stoga, uključivao veoma detaljna pitanja o nestalim licima, kao što su osobene fizičke karakteristike i odjeća, na koja su davaoci informacija, često iz emotivnih razloga, s teškoćom odgovarali. Davaoci informacija su istovremeno često bili mnogo bolje pripremljeni za razgovor nego kada su MKCK-u svoje srodnike prijavljivali kao nestale, pri čemu su mnogi od njih davali na uvid lična dokumenta nestalih lica. *Ante-mortem* baza podataka Ljekara za ljudska prava²⁵ korištena je i još uvijek se koristi u procesu identifikacije srebreničkih žrtava u okviru Projekta identifikacije za Podrinje u Tuzli, koji su pokrenuli i zajedno finansirali lokalni bosanski državni organi i ICMP u Bosni i Hercegovini.

Kao i MKCK, Ljekari za ljudska prava su prikupljali podatke kao što su prezime, ime, očevo ime, pol, datum i mjesto rođenja, te datum i mjesto nestanka. Ljekari bez granica su takođe zapisivali nacionalnu pripadnost nestalih lica.

Mada ciljevi i procedure za te dvije registracije koje su proveli MKCK i Ljekari bez granica na prvi pogled izgledaju donekle različiti, registrovani slučajevi su veoma sličnog tipa. Nekoliko osnovnih vrsta podataka koje su registrovali Ljekari za ljudska prava i MKCK je identično i u njih spadaju imena (ime, prezime i očevo ime), pol, datum i mjesto rođenja, datum i mesto nestanka, podaci o davaocima informacija itd. MKCK i Ljekari za ljudska prava su te postupke proveli u cilju pronalaženja nestalih lica. Bliski srodnici su pružili više od 95% podataka. U nekoliko slučajeva je prihvaćena registracija lica za koja se znalo da su mrtva. Spisak Ljekara za ljudska prava sadrži manji broj slučajeva nego spisak MKCK-a, najvjerovatnije zbog toga što su Ljekari za ljudska prava razgovore s davaocima informacija počeli obavljati poslije MKCK-a i što su registraciju lica vršili na samo dva područja (Tuzla i Sarajevo). S druge strane, Ljekari za ljudska prava su prikupili daleko više podataka nego MKCK o fizičkom izgledu i osobenim znacima na tijelima žrtava pošto su namjeravali da prikupljene podatke koriste prilikom *post-mortem* identifikovanja žrtava. Njihovi podaci su mnogo godina olakšavali identifikovanje Posmrtnih ostataka ekshumiranih iz masovnih grobnica na području Srebrenice. *Ante-mortem* baza podataka Ljekara za ljudska prava čak i danas zauzima istaknuto mjesto među bazama podataka o nestalim licima iz Srebrenice i još uvijek se koristi.

Verzija *ante-mortem* baze podataka (engleska skraćenica za '*ante-mortem* database':/ AMDB) Ljekara za ljudska prava koju smo koristili ažurirana je u julu 1999., ali smo mi u maju i oktobru 1999. od Ljekara za ljudska prava takođe primili određenu količinu dodatnih podataka, što se odnosilo na ukupno 7.269 lica, od kojih je 80 posto vezano za Srebrenicu. Problemi vezani za podatke iz ovog izvora veoma su slični problemima vezanim za podatke navedene na spisku MKCK-a nestalih lica, koji su gore razmatrani u vezi sa spiskom MKCK-a za BiH iz 2005.

MKCK je, nastavljajući rad koji su Ljekari za ljudska prava obavili 1999., 2003. i 2004., organizovao sistematsko prikupljanje dodatnih podataka o nestalim licima, pri čemu je svakom respondentu postavljeno oko 200 dodatnih pitanja kako bi se postigao napredak u identifikovanju ekshumiranih posmrtnih ostataka. Na osnovu AMDB-a Ljekara za ljudska prava napravljena je *ante-mortem* baza podataka za oko 4.100 nestalih lica, pri čemu se pošlo od spiska nestalih, i sa 12.200 respondenata. Ta baza podataka je pomogla da se do 21. juna

²⁵ Ljekari za ljudska prava dostavili su Tužilaštvu i tri diskete sa njihovim zapisima o nestalim licima iz Srebrenice, 1992. – 1995. (u *Excel* formatu). Te diskete je Odsjek za dokaze registrovao pod brojem ERN D000-0141-D000-0141.

2005. identifikuje 940 posmrtnih ostataka. *Ante-mortem* baza podataka MKCK-a za BiH sadržavala je 2007. 15.592 respondentna upisa.²⁶

Spisak MKCK-a nestalih lica iz Srebrenice, verzija iz 2008.

MKCK je 6. oktobra 2008. Tužilaštvu dostavio spisak nestalih lica vezan za pad enklave Srebrenica u julu 1995.²⁷ Te podatke smo mi i Tužilaštvo koristili nakon posjete MKSJ-u u avgustu 2008. dvaju predstavnika MKCK-a, Caroline Tissot, regionalne predstavnice MKCK-a u bivšoj Jugoslaviji zadužene za nestala lica, i Bertranda Kerna, člana Radne grupe MKCK-a za nestala lica na Kosovu.

Ti podaci obuhvataju pojedinačne zapise o nestalim licima prema statusu (lica koja se i dalje vode kao nestala, lica za koja je potvrđeno da su mrtva, lica za koja je potvrđeno da su živa, poništeni slučajevi). Zapisi se sastoje od istih vrsta podataka kao i zapisi na ukupnim spiskovima MKCK-a nestalih u Bosni i Hercegovini. Ukupno je navedeno 7.613 žrtava (uključujući lica koja se i dalje vode kao nestala). Jedan slučaj je poništen, a za 26 lica je navedeno da su pronađena živa (Tabela 1).

Tabela (3.1)1 Slučajevi sa spiska MKCK-a iz 2008. vezanog za Srebrenicu prema kategorijama

Kategorija	Broj slučajeva	Procenat
Lica koja se i dalje vode kao nestala	3.908	51,2%
Lica koja se i dalje vode kao nestala i koja su prijavljena kao mrtva	246	3,2%
Riješeni slučajevi, mrtvi	3.459	45,3%
Riješeni slučajevi, živi	26	0,3%
Riješeni slučajevi, poništeni	1	0,0%
Ukupno, žrtve	7.613	99,6%
Ukupno	7.640	100,0%

Procenat zaključenih slučajeva-mrtvih je oko 45% i to je druga najbrojnija kategorija na spisku iz 2008. Najbrojnija kategorija obuhvata 54% lica koja se i dalje vode kao nestala.

Kvalitet podataka na spisku iz 2008., premda nije savršen, uglavnom je dobar i na nivou je kvaliteta podataka na opštim spiskovima MKCK-a za Bosnu i Hercegovinu skorijeg datuma (npr. spisak MKCK-a iz 2005). Za sve žrtve (7.613) na spisku MKCK-a za Srebrenicu iz 2008. navedeni su jedinstveni BAZ brojevi,²⁸ praktično za sve su nevedeni ime, prezime i očevo ime (očevo ime nedostaje u slučaju jednog lica) i za sve, osim za jedan slučaj, navedena je godina rođenja (/engleska skraćenica za 'year of birth':/ YoB). Međutim, potpuni datum rođenja je problem (/engleska skraćenica za 'date of birth':/ DoB): u 2.580 zapisa, odnosno u 33,9% slučajeva nestalih i mrtvih, nedostaju dan i mjesec rođenja, ali samo u 59 zapisa (0,8%) nedostaje dan. To čini potpuni DoB jednom od nepotpunijih rubrika na spisku iz 2008. Isti nedostatak je uočljiv na spisku MKCK-a za Bosnu i Hercegovinu iz 2005.²⁹ Mjesto

²⁶ Izvor: Dokument /prijevod s engleskog:/ "Bosna i Hercegovina: deset godina kasnije, hiljade ljudi se i dalje vode kao nestali", 21. juni 2005., s *web* stranice MKCK-a <http://www.MKCK.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/bihmissingfacts2005>, i Godišnji izvještaj MKCK-a iz 2007.

²⁷ Spisak MKCK-a vezan za Srebrenicu od 6. oktobra 2008. (na CD ROM-u) i popratni dopis registrovani su pod evidencionim brojevima: D000-2585- D000-2585 (CD) i 0643-5354-0643-5354 (popratni dopis).

²⁸ Serijski broj lica nestalih u Bosni i Hercegovini koje je registrovao MKCK.

²⁹ Podatak o polu nedostaje u 3.459 ili u 45,4% slučajeva navedenih na spisku vezanom za Srebrenicu iz 2008., što tu rubriku čini nepotpunijom čak i od rubrike 'potpuni datum rođenja'. Međutim, pošto je poznato ime svake *Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm*

rođenja je takođe uglavnom nepotpuno, pri čemu taj podatak nedostaje u 3.459 zapisa ili u 45,4% slučajeva nestalih lica.

Zaključujemo da su podaci koji se odnose na nestale/mrtve relativno dobro upisani. Što se tiče datuma nestanka/smrti, u svim slučajeva su navedeni mjesec i godina. Dan nestanka/smrti nije naveden u 373 ili 4,9% slučajeva od broja nestalih i mrtvih. Mjesto nestanka/smrti navedeno je u svim slučajevima, dok je opština u kojoj je lice nestalo/umrlo, što je podatak do kojeg se došlo na osnovu mjesta nestanka, navedena za sve slučajeve, osim za četiri.

žrtve navedene na spisku iz 2008., taj nedostatak se lako može "otkloniti" utvrđivanjem pola u svakom pojedinom slučaju u kojem taj podatak nedostaje na osnovu zastupljenosti imena različitog roda u Popisu stanovništva iz 1991. ili direktnim povezivanjem zapisa MKCK-a sa zapisima Popisa stanovništva iz 1991. i popunjavanjem praznih mjesta prepisivanjem podataka o polu iz Popisa stanovništva u zapise MKCK-a. Demografski odsjek Tužilaštva koristio je oba postupka za popunjavanje rubrike o polu na spiskovima MKCK-a, posebno na spisku MKCK-a za Bosnu i Hercegovinu iz 2005. i to je rezultiralo znatnim poboljšanjem tih varijabli.

DODATAK 3.2 SPISKOVI ICMP-a LICA IZ BOSNE I HERCEGOVINE IDENTIFIKOVANIH NA OSNOVU DNK

Jedan od ciljeva ovog izvještaja je da se utvrdi koliko je nestalih lica do sada ekshumirano i identifikovano. Međutim, što se tiče ekshumiranih tijela, taj zadatak se pokazao složenijim nego što se očekivalo.³⁰ Broj identifikovanih lica takođe varira, zavisno od metode identifikacije (uparivanje na osnovu DNK naspram drugih metoda identifikacije, kao što je pretpostavljanje identiteta na osnovu ličnih isprava, zuba, kao i odjeće i drugih ličnih predmeta ekshumiranih žrtava). U preostalom dijelu ovog odjeljka usredsrijedićemo se na identifikaciju žrtava iz Srebrenice koju je na osnovu DNK izvršio ICMP u Bosni i Hercegovini, što je najpouzadaniji izvor za procjenu broja ekshumiranih žrtava iz Srebrenice.

Ne postoji koncizan i istovremeno iscrpan pregled statusa ekshumacija i identifikacija obavljenih u bivšoj Jugoslaviji, kao ni konkretno onih koje su obavljene u Srebrenici, koji bi se mogao dobiti od samo jedne organizacije. Kada je riječ samo o Srebrenici, na čijem području je obavljeno daleko najviše ekshumacija, informacije o tome razbacane su između nekoliko organizacija. Informacije i dokumentacija koji se odnose na Srebrenicu mogu se dobiti od Kantonalnog suda u Tuzli, Projekta identifikacije za Podrinje u Tuzli (/engleska skraćenica za "Podrinje Identification Project":/ PIP, zajednički projekat ICMP-a i lokalnih vlasti u Bosni), Centra za koordinaciju identifikacije ICMP-a (/engleska skraćenica za "ICMP Identification Coordination Centre:/ ICC-ICMP /b/h/s skraćenica: CKI ICMP-a/) u Tuzli, Kancelarije ICMP-a za Bosnu u Sarajevu i Univerzitetskog kliničkog centra u Tuzli (UKC). Pored tih institucija, većim dijelom postojećih informacija o ekshumacijama i identifikaciji žrtava oružanih sukoba u Bosni raspoložu Institut za nestala lica (INL), koji finansira ICMP zajedno s bosanskom vladom, kao i Državna komisija BiH za traženje nestalih lica (DKTNL). INL i DKTNL sada rade na centralnoj bazi podataka o ekshumacijama i identifikacijama. Nažalost, ta baza podataka još ne postoji u upotrebljivom elektronskom formatu.

Uprkos ovim poteškoćama, možemo zaključiti da su do sada ekshumirani i identifikovani posmrtni ostaci više od polovine od oko 22.000 lica koja su prijavljena kao nestala u Bosni (više od 12.000).³¹ Veliki dio tih ostataka vezan je za Srebrenicu, koja je najviše zastupljena u procesu uparivanja i identifikacije na osnovu DNK. Prema podacima PIP-a, u tuzlanskim mrtvačnicama se još nalazi oko nekoliko hiljada vreća s posmrtnim ostacima. Prema procjeni

³⁰ Jedan od razloga za to je taj što su posmrtni ostaci žrtava iz Srebrenice u mnogim slučajevima premješteni s dva ili više grobnih lokaliteta. Teško je na osnovu broja ekshumiranih skupina ostataka (ili vreća za tijela) procijeniti koliko lica te skupine ostataka zapravo predstavljaju. Posljednjih godina je znatno uznapredovalo proučavanje reasocijacija dijelova tijela primjenom metodologije uparivanja na osnovu DNK na uzorke ekshumiranih kostiju. Te nove rezultate treba uzeti u obzir prilikom sastavljanja ažuriranog izvještaja o grobnim lokalitetima vezanim za Srebrenicu i pravljenja novih procjena u vezi s ekshumiranim tijelima, što predstavlja glavni cilj posebnog projekta Tužilaštva. Drugi razlog za te poteškoće tačnog procjenjivanja broja ekshumiranih lica je taj što još nisu izvršene ekshumacije na svim grobnim lokalitetima vezanim za Srebrenicu.

³¹ Do 19. decembra 2007., Komisija za traženje nestalih FBiH (koja takođe nosi naziv 'Komisija za ekshumacije FBiH') podnijela je izvještaje o 10.234 lica koja su do tada ekshumirana i identifikovana. Od tih identifikovanih lica 4.415 je ekshumirano na grobnim lokalitetima na području Srebrenice i okolnih opština u rejonu istočne Bosne i Hercegovine (grobnice koje su sadržavale pet ili više tijela). Komisija Republike Srpske za ekshumacije izvijestila je u januaru 2004. da zna za 2.525 ekshumiranih tijela i 54 ponovo ekshumiranih tijela, od kojih je 911 identifikovano (tokom perioda od 1995. do 1998, ali je od tada vjerovatno identifikovano još lica). Ta dva ukupna broja zajedno daju 11.145 identifikovanih lica. ICMP je u tom periodu identifikovao ekshumirane posmrtno ostatke putem uparivanja i analize DNK. Oni su do 31. decembra 2007. identifikovali ukupno 12.102 lica. Čini se da su do sada identifikovana ukupno barem 12.102 lica, od 22.300 nestalih lica iz Bosne i Hercegovine, od kojih je velika grupa vezana za pad Srebrenice (oko 5.500, prema ažuriranom izvještaju ICMP-a vezanom za Srebrenicu iz novembra 2008.). Do statistike o kojoj je u ovoj fusnoti riječ došao je Demografski odsjek Tužilaštva na osnovu ažuriranih izvještaja s relevantnim podacima koje su podnijeli Komisija za ekshumacije FBiH i ICMP.

ICMP-a zasnovanoj na do sada prikupljenim uzorcima krvi, broj nestalih lica iz Srebrenice iznosi 8.100 (s intervalom pouzdanosti od 95% za cifru u rasponu od 8.075 do 8.167).³²

ICMP je bez sumnje najpouzdaniji izvor podataka o ekshumiranim i identifikovanim licima.³³ Mi smo podatke ICMP-a upotrijebili u svrhu provjere više potvrđenih smrtnih slučajeva tj. identifikovanih lica, među licima navedenim na spisku nestalih MKCK-a. Rezultati tog postupka predmet su razmatranjau u Dodatku 6.6. Niže dajemo sažeti prikaz metodologije rada ICMP-a.

Međunarodna komisija za nestala lica (ICMP) procjenjuje da je, kao posljedica rata tokom perioda od 1992. do 1995, nestalo 40.000 lica iz bivše Jugoslavije, od kojih je 22.300 iz Bosne i Hercegovine. ICMP, koji je uspostavljen 1996. na sastanku g-7 u Lyonu, u Francuskoj, pomaže porodicama, bez obzira na njihovo nacionalno porijeklo ili vjersku pripadnost, da saznaju sudbinu svojih najmilijih koji su nestali tokom ovog sukoba.

Većina nestalih članova porodica je vjerovatno mrtva. Problem je kako ih identifikovati kada se, kao u slučaju nestalih iz Srebrenice, tradicionalnim forenzičkim metodama uspjelo identifikovati samo pet do osam procenata ekshumiranih tijela. Za rješavanje tog problema ICMP koristi savremenu tehnologiju kako bi obezbijedio da tijela budu identifikovana brzo i tačno uzimanjem uzoraka DNK i uparivanjem na osnovu DNK. Uparuju se uzorci kostiju uzeti sa posmrtnih ostataka i uzorci krvi uzeti od živih srodnika. To pruža pouzdanu osnovu za identifikovanje nestalog lica.

Svako ljudsko tijelo ima jedinstveni DNK kod. Taj jedinstveni kod ljudska bića nasljeđuju od svojih roditelja, tako da je njihov DNK sličan DNK-u njihovih srodnika. Što je srodnik bliži, to je i veća sličnost. U laboratorijama se analiziraju određene tačke genetskog koda kako bi se utvrdilo da li se DNK tijela nekog lica podudara s DNK-om njegovog živog srodnika. Kada se konstatuje da je poređenjem utvrđena podudarnost, onda se smatra da je taj rezultat veoma precizan (vjerovatnoća od 0,9999 ili vjerovatnoća lažne podudarnosti od 0,0001). Da bi se tako velika vjerovatnoća sačuvala, najbolje je uzorke krvi uzeti od *triju* srodnika svakog nestalog lica. ICMP će morati da prikupi najmanje 100.000 uzoraka krvi kako bi identifikovao sva nestala lica s teritorije bivše Jugoslavije.

Čim se uparivanjem utvrdi podudarnost, taj nalaz se šalje patologu koji, ako smatra da je on tačan, potpisuje potvrdu o smrti. Da bi se obezbijedilo da taj sistem funkcioniše, tijela se moraju uzeti iz grobnica i pokupiti na drugim mjestima i od srodnika se moraju uzeti uzorci krvi. Za prikupljanje uzoraka krvi u Tuzli, Sarajevu, Mostaru, Sanskom Mostu i Banjaluci uspostavljeni su centri za kontaktiranje s porodicama. Takođe postoje pokretni timovi PIP-ICMP-a koji prikupljaju uzorke krvi po cijeloj BiH i u drugim područjima bivše Jugoslavije. Većina članova osoblja već dugo radi u ICMP-u i oni dobro znaju kako se treba obraćati ljudima (srodnicima) i kako treba uzimati uzorke krvi.

Davanje krvi je potpuno dobrovoljno i davaocu se pritom garantuje potpuna tajnost. Čim se uzme uzorak krvi ili kosti, on se obilježi bar-kodom (što se uradi kompjuterski u CKI-u

³² Izvor tih brojevanih podataka je ICMP, ili tačnije rečeno, saopštenje direktora Programa sudske medicine ICMP-a, Toma Parsonsa, od 30. novembra 2007. ERN: 0614-8923-0614-8923.

³³ Pregled rada ICMP-a zasnovan je na materijalima s *web* stranice ICMP-a i na razgovorima sa članovima osoblja CKI-ICMP-a i PIP-a u Tuzli obavljenim tokom misije Ewe Tabeau (Demografski odsjek Tužilaštva Međunarodnog suda) i Ronalda Turnbulla (Odsjek za dokaze, Tužilaštvo Međunarodnog suda) u Bosni u avgustu 2004. Pored toga, Ewa Tabeau je neprekidno bila u kontaktu sa sjedištem ICMP-a u Sarajevu (preko Andreasa Kleisera, Toma Parsonsa, Irene O'Sullivan i Samire Krehić; svi oni su bili iz ICMP-a) u vezi s razjašnjenjem podataka u ažuriranim izvještajima vezanim za Srebrenicu koji su uslijedili i koje je Tužilaštvo koristilo u svom radu na tom predmetu.

ICMP-a) tako da nikom izvan sjedišta Centra nisu poznati podaci vezani za dati uzorak. Izdvajanje DNK profila iz uzoraka krvi vrši se u Univerzitetском kliničkom centru u Tuzli.

Uzorci kostiju se dobijaju putem ekshumacija. Davaoci informacija (tj. svjedoci ili žrtve) ukazuju lokalnoj bosanskoj komisiji za nestala lica ili međunarodnim organizacijama, kao što su SFOR /Stabilizacione snage /u Bosni i Hercegovini//, ICMP ili MKSJ, na moguće grobove. Nakon preliminarnog obilaska mjesta na kojem treba vršiti ekshumacije, lokalni sud izdaje nalog za ekshumacije. Od tog trenutka MKSJ počinje koordinirati cijeli postupak. Nekoliko organizacija neposredno nadzire otkopavanja kako bi se obezbijedilo da se ona vrše podrobno i legalno. SFOR može pružiti informacije relevantne za preliminarne obilaske i vršiti pojačano obezbjeđivanje datog mjesta i okolnog područja ako je otkopavanje osjetljivog karaktera. Leševi se odnose u jednu od mnogih mrtvačnica na području Sarajeva ili Banjaluke ili u Tuzlu za Projekt identifikacije u Podrinju (PIP).

Osoblje PIP-a doprinosi projektu uzimanja DNK uzoraka tako što uzima uzorke kostiju i obavlja forenzički rad tradicionalnije prirode, kao što je identifikovanje tijela prema starim ozljedama i odjeći, što se takode obavlja u tuzlanskoj bolnici. Uzimaju se mali uzorci kostiju, koji se potom radi anonimnosti obilježavaju bar-kodom i šalju u laboratoriju u Sarajevu, gdje se ekstrahira DNK.

DNK profili uzoraka krvi i kostiju vraćaju se CKI ICMP-a u Tuzlu, gdje se vrši uparivanje. U CKI-ICMP-u se arhiviraju svi uzorci krvi i kostiju. Svi ti uzorci su obilježeni barkodom i sa njih su uklonjena imena davalaca. CKI ICMP-a takode održava baze podataka ICMP-a, koje sadrže, između ostalog, podatke o sljedećim modulima:

- davaoci krvi (tj. srodnici nestalih)
- DNK podudarnosti i izvještaji o podudarnostima
- zaključeni slučajevi (tj. pozitivna identifikacija), s imenima i drugim raspoloživim ličnim podacima.

Svi zapisi ICMP-a se identifikuju putem jedinstvenih barkodova. Barkodovi se dosljedno koriste u svim bazama podataka i služe za uspostavljanje jedinstvenih linkova između njih. Najdragocjenije baze podataka su baze podataka o davaocima krvi (srodnicima nestalih), o DNK podudarnostima i o licima identifikovanim na osnovu DNK.

Važno je pomenuti da smo prilikom svojih posjeta PIP-u i CKI-u ICMP-a u Tuzli u avgustu 2004, kao i prilikom još nekoliko posjeta sjedištu ICMP-a u Sarajevu i u kontaktima preko interneta i telefona, saznali da je identifikacija srebreničkih žrtava obavljena veoma podrobno. Prema tome, zapisi o identifikovanim licima mogu se pouzdano predočiti na sudenju.

ICMP od septembra 2005. Tužilaštvu dostavlja takozvane ažurirane izvještaje o Srebrenici. Do sada je primljeno sedam takvih ažuriranih izvještaja, od kojih je posljednji iz novembra 2008. Osmi ažurirani izvještaj je trebalo da stigne do marta 2009. Vrste podataka koje ti ažurirani izvještaji sadrže standardizovane su i iste su kao u opštem /prijevod s engleskog:/ "Obavještenju ICMP-a o DNK izvještajima" (dalje u tekstu: Obavještenje ICMP-a). Obavještenje ICMP-a je dokument kojim je obuhvaćeno cijelo područje bivše Jugoslavije, uključujući Bosnu i Hercegovinu. Tužilaštvo je do sada primilo tri verzije Obavještenja ICMP-a, i to za sljedeće periode:³⁴

³⁴ Štampane kopije svih triju verzija Obavještenja ICMP-a obilježena su sljedećim evidencionim brojevima: novembar 2001. - mart 2005.; ERN: R062-6078-R062-6562
novembar 2001 - april 2006.; ERN: R063-3275-R063-3923
novembar 2001. - septembar 2007.; ERN R065-1247-R065-1861 (1. tom) and R065-1862-R065-2187 (2. tom)
Elektronske kopije tih verzija dostupne su pod sljedećim oznakama:
Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm

- novembar 2001. - mart 2005.
- novembar 2001. – april 2006.
- novembar 2001. – septembar 2007.

Iako smo za svoje izvještaje skorijeg datuma, uključujući i ovaj, isključivo koristili ažurirane izvještaje vezane za Srebrenicu, a ne opšte Obavještenje MKLN-a, o formatu podataka u Obavještenju ICMP-a govorićemo niže kako bismo objasnili s kakvom vrstom podataka smo do sada radili i radimo.

Nakon toga ćemo dati rezime ažuriranog izvještaja o Srebrenici iz novembra 2008. koji smo koristili za ovaj izvještaj i govorićemo o mogućim duplikatima i podudaranju statističkih podataka iz ažuriranih izvještaja o Srebrenici sa zvaničnim statistikama ICMP-a objavljivanim svake godine oko 11. jula.

Dokument ICMP-a “Obavještenje o DNK izvještajima, 16. novembar 2001. – 30. septembar 2007.”

Dokument ICMP-a “Obavještenje o DNK izvještajima, 16. novembar 2001. – 30. septembar 2007.” je spisak s nekoliko hiljada upisa.³⁵ Dokument se sastoji od tri dijela i obuhvata ekshumacije vezane za sukobe u Bosni i Hercegovini (vlasti FBiH i RS) i na Kosovu. Podaci o žrtvama ekshumiranim u Hrvatskoj (ili drugdje, od strane hrvatskih vlasti) dati su na posebnoj tabeli koja ovdje nije uključena:

- I dio: Izvještaji o pozitivnom DNK uparivanju, 12.102 zapisa
- II dio: Izvještaji o negativnom DNK uparivanju, 550 zapisa
- III dio: Reasocijacije, 5.809 zapisa

U sva tri dijela, svaki zapis sadrži sljedeće vrste podataka:

- Broj protokola, koji sadrži numerički dio, a ponekad i sufiks “P” (pretpostavljen), “R” (reasocijacija) ili “N” (negativan)
- Broj slučaja, koji predstavlja kombinaciju abecednih i numeričkih oznaka, pri čemu slova označavaju nazive mjesta, a brojevi uzorke kostiju
- Lokalitet
- Koordinate lokaliteta
- Naziv slučaja (prezime, očevo ime, ime); ove podatke sadrži samo I dio
- Identifikacioni broj ICMP-a, jedinstveni redni broj
- Nadležnost
- Datum podnošenja nadležnim organima (dan/mjesec/godina)

Važna karakteristika ovog spiska ICMP-a je ta što zapisi u I dijelu sadrže puna imena, dok zapisi u II i III dijelu uopšte ne sadrže imena. Nijedan od ovih dijelova ne sadrži podatke o datumu i mjestu rođenja.

novembar 2001. - mart 2005.: ERN D000-1653-D000-1653 (u *Excel* formatu)

novembar 2001 – april 2006.:D000-1931-D000-1931 (u *Excel* formatu)

novembar 2001. - septembar 2007.: ERN: D000-2216-D000-2216 (u *Excel* formatu)

³⁵ “/prijevod s engleskog:/ Obavještenje ICMP-a o DNK izvještajima podnesenim u periodu iz novembra 2001. do septembra 2007.” prvobitno je objavljeno u decembru 2007. Ta knjiga je na Odsjeku za dokaze Tužilaštva registrovana pod brojem ERN D000-2216-D000-2216, a popratni dopis je registrovan pod brojem R064-7118-R064-7118. Spisak je u *Excel* formatu. Postoji i štampana verzija (od 15. novembra 2007.), koja je zavedena pod brojevima ERN: R065-1247-R065-1861 (1. tom) i R065-1862-R065-2187 (2. tom).

Broj protokola predstavlja identifikacioni broj datog DNK izvještaja. Jedan izvještaj uvijek obuhvata jedno nestalo lice. Brojeve protokola automatski daje i dodjeljuje softver koji se koristi za analizu DNK profila. Ukoliko je zaključeno da se DNK profil nekog uzorka krvi podudara s DNK profilom nekog uzorka kostiju, izdaje se novi broj protokola. Pozitivan DNK izvještaj takode može biti zaključen u slučaju podudaranja DNK dvaju ili više različitih uzoraka kostiju (tj. reasocijacija). Takav izvještaj dobija broj protokola sa sufiksom "R" (i istu numeričku oznaku kao u glavnom izvještaju). Numerička komponenta brojeva protokola sa sufiksom "R" istovjetna sa numeričkom oznakom glavnog DNK izvještaja za identifikovano nestalo lice. Brojevi protokola takode se određuju za zahtjeve za obavljanje DNK analize u slučajevima u kojima se radi o pretpostavljenom identitetu (sufiks "P"). Neki od tih slučajeva su zaključeni kao slučajevi negativnih DNK uparivanja, ali će oni ipak dobiti brojeve protokola (sa sufiksom "N"), uprkos tome što identifikacija datog nestalog lica nije dala pozitivne rezultate.

Napominjemo da su dva broja protokola, ako imaju identičnu numeričku komponentu, te ako jedan njih uopšte nema sufiks ili ima sufiks "P" (pretpostavljen), a drugi ima sufiks "R" (reasocijacija), potpuno podudarni. Oni se odnose na jedno te isto nestalo lice kod koga je utvrđena podudarnost DNK sa određenim uzorkom (uzorcima) krvi, kao i podudarnost DNK različitih dijelova kostiju.

Broj slučaja je identifikacioni broj datog uzorka kostiju koji je poslat na analizu. Jedan broj slučaja se može odnositi isključivo na jedno nestalo lice, ali jedan te isti broj slučaja može biti naveden u kontekstu jednog ili više protokola.

Identifikacioni broj ICMP-a je identifikacioni broj datog nestalog lica. Jedan identifikacioni broj ICMP-a može biti naveden u kontekstu jednog ili više slučajeva (odnosno uzoraka kostiju), ali jedan identifikacioni broj ICMP-a može imati isključivo jedan pripadajući broj protokola (odnosno, njegov numerički dio, bez sufiksa).

Opšte uzev, jedan od upisa u fajlu ICMP-a je segment "Protokol-Lice-Slučaj", odnosno rezultat upoređivanja DNK koji se odnosi na dotični uzorak kostiju i koji je naveden u datom DNK izvještaju za određeno nestalo lice. Ukupan broj *jedinstvenih* upisa (jedinstveni segment "Protokol-Lice-Slučajevi"), koji istovremeno ne predstavljaju duplikate u pogledu imena i datuma rođenja, može se smatrati ukupnim brojem nestalih lica za koja su do sada sastavljeni DNK izvještaji.

Ažurirani izvještaj ICMP-a o Srebrenici

Za ovaj izvještaj je, kao glavni izvor, korišten ažurirani izvještaj ICMP-a o Srebrenici od 24. novembra 2008.,³⁶ koji sadrži 10.066 zapisa uparenih profila uzoraka kostiju, uključujući kako glavne slučajeve tako i reasocijacije, pri čemu je od prethodnog ažuriranog izvještaja

³⁶ Tužilaštvo je u novembru 2008. od ICMP-a primilo ažurirani izvještaj koji se tiče DNK identifikacija žrtava vezanih za pad Srebrenice. Taj ažurirani izvještaj nosi naslov "SPISAK IZVJEŠTAJA O UPARIVANJU DNK - (iz novembra 2001. do novembra 2008.) - vezanih samo za Srebrenicu" i nosi datum 24. novembar 2008. Izvorni materijal je registrovan pod brojevima ERN D000-2588-D000-2588 i R065-5266-R065-5519. Ti podaci se pominju kao Ažurirani izvještaj ICMP-a o Srebrenici iz novembra 2008., ili jednostavno kao Ažurirani izvještaj ICMP-a iz novembra 2008. Za sve druge ažurirane izvještaje MKLN-a, vidi spisak izvora na kraju ovog izvještaja.

(juli 2008.) novih 1.107 zapisa i tako su označeni. Oznakom "glavni slučaj" označeno je među izvornim podacima 5.525 zapisa (354 zapisa su označeni kao novi).

Demografski odsjek Tužilaštva obratio se ICMP-u s nekoliko manjih pitanja u vezi s upisanim podacima i od ICMP-a je dobio objašnjenja. To se odnosilo i na jedan duplicirani glavni slučaj, što je dovelo do isključivanja zapisa jednog glavnog slučaja. Stoga je korigovani broj glavnih slučajeva 5.524, a korigovani ukupni broj slučajeva (glavni slučajevi i reasocijacije zajedno) je 10.065. U Dodatku 6.5 dat je pregled svih pokrenutih pitanja i objašnjenja pruženih DO-u Tužilaštva.

Struktura fajla s podacima uključenog u ažurirani izvještaj o Srebrenici iz novembra 2008. i vrste podataka u njemu uglavnom su isti kao u gore rezimiranom "Obavještenju ICMP-a o DNK izvještajima ...". U fajlu vezanom za Srebrenicu tri vrste podataka su dodatne, naime datum rođenja (/engleska skraćenica za "date of birth":/ DoB), datum nestanka (/engleska skraćenica za "date of disappearance":/ DoDis) i mjesto nestanka (/engleska skraćenica za "place of disappearance":/ PoDis). DoB je suštinski važan za poređenje tog spiska sa spiskom Tužilaštva nestalih i mrtvih iz Srebrenice iz 2005. Po mišljenju ICMP-a, DoB nije sasvim pouzdan jer su izvor tog podatka srodnici koji se uvijek ne sjećaju tačno svih pojedinosti. DoDis je više oznaka nego stvarni podatak. Prijavljeni DoDis za sva identifikovana lica iz Srebrenice je 11. juli 1995. i njime su označeni zapisi vezani za Srebrenicu, ali ta oznaka ne daje nikakvu dodatnu vrijednost stvarnom datumu nestanka. Konačno, PoDis pokazuje da li je dato lice nestalo u "šumi" ili iz Potočara.

Zapisi u fajlu ICMP-a vezanom za Srebrenicu mješavina su pozitivnih DNK izvještaja i reasocijacija zasnovanih na DNK. Negativni izvještaji (s oznakom "ISKLUČENJE" u nekim prethodnim ažuriranim izvještajima o Srebrenici) više nisu bili dio ažuriranog izvještaja iz novembra 2008. Pored korištenja dva sufiksa, "P" i "R" s identifikacionim brojevima protokola, taj fajl sadrži dodatnu rubriku - "Tip izvještaja", u kojoj se eksplicitno navodi da li je dati izvještaj "glavni slučaj" ili "reasocijacija". Pored zapisa označenih kao glavni slučajevi, dodatnih 67 zapisa je označeno kao reasocijacije i "glavni slučaj u obradi" (u polju "Primjedba"). Od 67 slučajeva tačno 31 slučaj predstavlja slučaj različitog i jedinstvenog DNK profila i stoga se može dodati već označenim glavnim slučajevima, kojih je 5.524, pošto se oni tiču DNK profila koji su dodatni u poređenju sa svim drugim glavnim slučajevima. Stoga je broj identifikacija koji treba uzeti u obzir 5.555 (5.524+31).

Potpunost podataka u ažuriranom izvještaju o Srebrenici iz novembra 2008. veoma je dobra. Samo 432 od svih identifikacija braće ili sestara (zapisi s više od jednim imenom) ne sadrže DoB, DoDis i PoDis. Vidi Dodatak 6.5.

Broj zapisa u fajlu ICMP-a vezanom za Srebrenicu naspram javno objavljenih statističkih podataka ICMP-a

Broj glavnih slučajeva u ažuriranim izvještajima o Srebrenici koje je Tužilaštvo primilo od ICMP-a obično je veći od broja identifikovanih lica vezanih za Srebrenicu koji je ICMP zvanično objavio u medijima. Na primjer, u julu 2005., cifra od 512 upisa predstavljala je tu razliku između našeg ažuriranog izvještaja iz septembra 2005. i cifre ICMP-a iz jula 2005. (Arhiv saopštenja ICMP-a objavljenih u medijima) i mi smo se pitali šta ta razlika znači.

Mi smo se u vezi s tim obratili ICMP-u³⁷ i saznali smo da zvanična saopštenja ICMP-a sadrže samo *sasvim zaključene slučajeve*. Javno objavljeni grafikoni ne sadrže pozitivne DNK izvještaje čija je *provjera u toku*, kao ni pozitivne DNK izvještaje koji se *drže otvoreni* zbog nepotpunosti kostiju identifikovanih lica ili iz drugih razloga. Te vrste izvještaja su, međutim, uključene u fajlove ICMP-a vezane za Srebrenicu koji su dostavljeni MKSJ-u. Napominjemo da ICMP-ov broj zaključenih slučajeva nije nužno istovjetan broju slučajeva koje su lokalni sudski organi proglasili zaključenim (tj. mrtvim).

Broj pozitivno uparenih slučajeva (i samim tim /?/ zaključenih slučajeva) stalno se mijenja zavisno od rezultata uparivanja koje ICMP svakodnevno vrši. Stoga je drugi izvor nepodudarnosti vremenski razmak između naknadnih ažuriranih izvještaja vezanih za Srebrenicu i zvanične ICMP-ove statistike.

³⁷ Nepodudarnost između zvaničnih ICMP-ovih brojeva vezanih za Srebrenicu i broja jedinstvenih glavnih slučajeva u ažuriranim izvještajima o Srebrenici koje je Tužilaštvo primilo posebno smo ispitali u vrijeme pisanja izvještaja iz 2005. o identifikaciji srebreničkih žrtava (od 21. novembra 2005.). U vezi s tim i drugim pitanjima telefonski su razgovarali Ewa Tabeau iz Tužilaštva i Andreas Kleiser i Tom Parsons iz ICMP-a.
Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm

DODATAK 3.3 POPIS STANOVNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE 1991.³⁸

U statističkoj praksi, popis stanovništva je obično najobimniji i najkompletniji izvor informacija o stanovništvu jedne zemlje. Popis stanovništva Bosne i Hercegovine 1991. obuhvatio je cijelo stanovništvo kakvo je bilo 31. marta 1991. Tokom popisa prikupljeni su podaci o 4,4 miliona lica. Podaci o licima dobijani su putem razgovora licem u lice, obično s glavom porodice i prema upitniku popisa sastavljenog uniformno za cijelu zemlju, tj. bivšu Jugoslaviju.

Fajl Popisa iz 1991. sadrži za svako popisano lice po jedan zapis. Ti zapisi sadrže podatke o velikom broju varijabli, kao što su opština i mjesto prebivališta, ime i prezime, očevo ime, redni broj domaćinstva, matični broj, datum i mjesto rođenja, pol, zanimanje, nacionalnost, maternji jezik, vjerska oprijedjeljenost, obrazovni nivo, broj rođene djece (samo za žene) i još mnogo drugih varijabli.

Opšti kvalitet podataka je dobar, izuzev čestih grešaka u prezimenima. Te greške su često posljedica lošeg optičkog skeniranja izvornih formi (na primjer, "V" pogrešno pročitano kao "U", kao u prezimenu MVSIC) i nikakvog naknadnog provjeravanja i ispravljanja. Mi smo u cilju ispravljanja grešaka skeniranja primijenili nekoliko strategija.

Ispravke prezimena

- Prvo, da bismo otkrili kombinacije slova koje u b/h/s-u nisu moguće,³⁹ napravili smo i koristili softver. Softver je putem sintakse b/h/s-a prepoznavao prihvatljive kombinacije. Nemoguće kombinacije su ispravljane eliminisanjem pogrešno oblikovanih (nelogičnih) slova i upisivanjem njihovih najvjerovatnijih ekvivalenata.
- Drugo, napravili smo korekzione tabele kako bismo iz imena eliminisali greške nastale skeniranjem. Te tabele su sadržavale stvarna imena i njihove ispravne verzije, koje je kompjuterski program koristio da bi sugerisao potrebne ispravke. Te sugestije su ručno obrađivane kako bi se odbacile sve pogrešne ispravke koje je softver dao. Prihvaćene ispravke su potom primijenjene na podatke. Sve te zadatke obavljali su izvorni govornici b/h/s-a koji, pored toga, poznaju tradiciju davanja imena u Bosni I Hercegovini.
- Mi smo, pored toga, napravili i primijenili softver koji je za ispravljanje prezimena članova domaćinstva koristio podatke o njima. Taj softver je provjeravao ispravnost i podudarnost prezimena članova istog domaćinstva. Članovi domaćinstva, čije se prezime razlikovalo od (ispravnog) prezimena drugih članova domaćinstva, dobijali su ispravno prezime. Na primjer, ako bi prezime MUSIC bilo ispravno prezime članova nekog domaćinstvu, lice koje je pod prezimenom MVSIC upisano kao član tog domaćinstva postalo bi MUSIC.

³⁸ Demografski odsjek je pribavio dvije verzije Popisa stanovništva iz 1991. One se navode kao "stara" i "nova" verzija. Godine 1997. Helge Brunborg (dalje u tekstu: HBr) koji tada bio demograf Tužilaštva, obratio se Federalnom zavodu za statistiku u Sarajevu zahtjevom za kopiju evidencije Popisa na nivou ličnih podataka u svrhu korištenja u predmetima MKSJ-a. On je dobio ono što nazivamo "starom" verzijom Popisa. Kao što se pokazalo, ti dosijei nisu sadržavali nikakve podatke o nacionalnosti, niti druge socio-ekonomske varijable, što je u velikoj mjeri smanjilo njihovu upotrebljivost u istražne svrhe. HBr se potom ponovo obratio Federalnom zavodu za statistiku i dobio je nove dosijee koji su sadržavali socio-ekonomske podatke, uključujući nacionalnost. Obje verzije su na Odsjeku za dokaze zavedene pod sljedećim evidencionim brojevima: D000-0070-D000-0070: /prijevod s engleskog:/ Popis stanovništva BiH 1991. – svi "STARI" dosijei Popisa (oko 4.333.000 zapisa), i D000-0079-D000-0079: /prijevod s engleskog:/ Popis stanovništva BiH 1991. – svi "NOVI" dosijei Popisa (oko 4.377.000 zapisa).

³⁹ Bosanski, hrvatski, srpski

Rezultat korigovanja prezimena bio je ispravljanje najmanje 500.000 prezimena Popisa, što se odnosilo na nekoliko puta više lica. To je uveliko doprinijelo vjerovatnoći pozitivnog uparivanja spiska, recimo, nestali lica i Popisa iz 1991.

Ispravljanje imena

Imena u Popisu ručno su ispravljali izvorni govornici b/h/s-a. Oni su sugerisali ispravke svih imena koja su se u Popisu više od jedanput pojavila pogrešno napisana. Te sugestije su se takođe zasnivale na podacima o polnoj zastupljenosti imena, tj. o polnoj zastupljenosti lica koja nose dato ime u dosijeima Popisa.

To nam je pomoglo da pravilno žensko ime razlikujemo od pogrešnog muškog imena i obratno. Na primjer, ime može biti ispravno kada ga nosi lice ženskog pola, ali pogrešno ako ga nosi lice muškog pola.

Tabela koju je napravio izvorni govornik podijeljena je potom na dvije korekzione tabele: jednu za lica muškog pola i jednu za lica ženskog pola. Da bi neka predložena ispravka bila unesena u korekcionu tabelu, bilo je potrebno da najmanje 95% svih lica s tim imenom bude odgovarajućeg pola. Na primjer, da bi se napravila korekciona tabela za lica muškog pola, sa tabele zastupljenosti imena uzeti su zapisi čije polje predloženih ispravaka ne bi bilo jednako nuli i gdje su muškarci činili najmanje 95% nosilaca datog imena.

Te korekzione tabele su potom primijenjene na podatke Popisa, pri čemu je opet ispravljeno nekoliko stotina hiljada imena.

Ispravljanje očevog imena

Navedeni rezultati u vezi s imenima primijenjeni su i na imena očeva. Na podatke Popisa primijenjena je korekciona tabela za muškarce i ispravljeno je 300.000 imena. Objašnjenje za taj odličan rezultat je to što su mnoga imena očeva u genitivu i završavaju se na "a". To je takođe jedan tip greške koji se često javlja u imenima.

Drugi problem vezan za kvalitet podataka je taj što je jedinstveni trinaestocifreni identifikacioni broj (*jedinstveni matični broj*, JMB, koji se takođe naziva *jedinstveni matični broj građana*, JMBG), koji je u bivšoj Jugoslaviji uveden 1981. samo djelimično dostupan. JMBG se sastoji od datuma rođenja (GR, 7 cifara), regije rođenja ili regije upisa u matičnu knjigu za one koji su rođeni prije 1981. kada je JMBG uveden (dvije cifre), redni broj pola (tri cifre), kontrolni broj (jedna cifra). Za naše potrebe, bitan je datum rođenja, a ostale komponente JMBG-a su od manje vrijednosti. Datum rođenja nedostaje samo za nekoliko procenata zapisa Popisa stanovništva iz 1991.

Drugi nedostatak podataka Popisa tiče se potpunosti podataka raznih vrsta. Zapravo, kod nekoliko vrsta podataka nedostaju vrijednosti kao npr. datum rođenja ili MB /matični broj/ (MB uključuje sve ostale cifre u JMBG-u osim datuma rođenja). Posebno značajno je to što nedostaje veliki broj vrijednosti u polju za MB. To se, međutim, može popraviti spajanjem dvaju polja u koja je MB ubilježen među izvornim podacima Popisa. Jedno polje sadrži samo MB, a drugo cijeli JMBG. U mnogim zapisima nedostaje MB u jednom od polja, ali ne u oba. Spajanjem dvaju polja smanjuje se broj zapisa kojima nedostaje MB.

Pošto je datum rođenja takođe upisan u dva različita polja u zapisima Popisa (polje samo za datum rođenja i polje za JMBG), korištenjem gore navedenog postupka može se poboljšati i dostupnost datuma rođenja.

Radi poboljšanja kvaliteta podataka Popisa korišteno je još nekoliko drugih postupaka, uključujući provjere prijavljenih prebivališta (/engleska skraćenica za "place of residence":/ PoR) poredanjem s područjem popisa, kao i provjere opštine prebivališta.

Po našem mišljenju, problemi vezani za ograničene podatke ne diskredituju Popis iz 1991. kao pouzdani izvor informacija o predratnom stanovništvu u Bosni i Hercegovini.

Popis uključuje varijablu nacionalnosti popisanih lica. To nam omogućava da stanovništvo proučavamo u kontekstu nacionalnosti zastupljenih 1991. u vezi sa svim onim licima čiji su zapisi povezani između dva izvora podataka (Popis iz 1991. i spisak MKCK-a). U upitniku Popisa pitanje nacionalnosti je bilo otvoreno, što znači da su lica mogla da se izjasne da pripadaju bilo kojoj nacionalnosti onako kako su je sama definisala. Većina stanovništva obuhvaćenog Popisom iz 1991. izjasnila se da pripada jednoj od triju glavnih etničkih grupa u Bosni i Hercegovini: Srbima, Muslimanima ili Hrvatima. Ostala etnička izjašnjenja u Popisu iz 1991. uključivala su Jugoslovene (relativno često), kombinacije nacionalnosti, kao što su "Srbin-Hrvat" ili "Musliman-Srbin" (rijetko), kao i druge domaće (npr. Vlah ili Rom) i strane nacionalnosti (npr. Mađari) (rjeđe). Oni koji su sebe nazivali Jugoslovenima ili licima dvojne nacionalnosti često su bili djeca iz mješovitih brakova. Mnogi Jugosloveni su osjećali da ne pripadaju nijednoj konkretnoj etničkoj grupi i prezirali su etničku kategorizaciju.

Za ovaj izvještaj prihvaćene su, na osnovu izjašnjenja u Popisu iz 1991., četiri različite etničke grupe: Srbi, Muslimani, Hrvati i ostali. Posljednja grupa, ostali, je rezidualna kategorija i obuhvata lica koja su se izjasnila kao Jugosloveni, kao pripadnici kombinovanih etničkih grupa ili kao pripadnici stranih etničkih grupa.

DODATAK 3.4 BIRAČKI SPISKOWI IZ 1997.-1998. I 2000. ZA BOSNU I HERCEGOVINU⁴⁰

Birački spiskovi koji su u ovom odjeljku predmet razmatranja sastavljeni su pod pokroviteljstvom OEBS-a, Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju, tako da se ovdje pominju kao OEBS-ovi birački spiskovi. Osnov za sastavljanje tih spiskova bio je Popis stanovništva iz 1991., koji je nakon sukoba bio najskoriji potpuni izvor podataka o stanovništvu Bosne i Hercegovine, konkretno o licima koja su imala pravo da glasaju. Napominjemo, međutim, da se birački spiskovi ne mogu koristiti kao izvor podataka o ukupnom broju stanovnika 1997., 1998. ili 2000. Tih godina stanovništvo Bosne je sigurno bilo brojnije od oko 2,7 miliona birača uključenih u te spiskove, vjerovatno oko 3,5 miliona ili više. Razlog za to je taj što se mnogi ljudi nisu prijavili za glasanje i što lica mlada od 18 godina nemaju pravo da glasaju. No i pored toga, ti spiskovi se mogu smatrati velikim uzorcima stanovništva koje je preživjelo sukob u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995.

Mi smo dva biračka spiska, iz 1997. i 1998., spojili u jedan (1997.-1998.). Ti spiskovi se u velikoj mjeri preklapaju. Na spisku iz 1998. novih je samo oko 150.000 zapisa. Svi drugi zapisi takođe su obuhvaćeni spiskom iz 1997. Pokazalo se da većina zapisa iz 1998. obuhvata opštine u kojima je 1997. registrovan ograničen broj birača. Ukupni broj zapisa na spojenom biračkom spisku iz 1997.-1998. iznosi 2.674.506, što uglavnom obuhvata 1997. Broj zapisa na biračkom spisku iz 2000. iznosi 2.296.308.

Birački spiskovi sadrže informacije, kao što su prezime, ime, JMBG, datum rođenja, opština prebivališta 1991. i/ili 1996., opština u kojoj je lice upisano za glasanje (kao dio šifre registracionog centra) i opština za koju je lice htjelo da glasa. Napominjemo da se ta dva mjesta odnose na dva različita aspekta registracije birača. Prvo mjesto, odnosno opština u kojoj je lice upisano za glasanje, pokazuje gdje je lice zapravo živjelo u vrijeme izbora. Drugo mjesto, odnosno opština za koju je lice htjelo da glasa, pokazuje gdje je birač namjeravao da se u budućnosti nastani.

Procedure za registrovanje birača zasnivaju se na Dejtonskom mirovnom sporazumu (Dodatak III, član IV):

"1. Glasači. Svaki državljanin Bosne i Hercegovine s navršenih 18 godina čije je ime na Popisu stanovništva Bosne i Hercegovine iz 1991. ima, u skladu s izbornim pravilima i propisima, pravo da glasa. Zapravo se od državljana koji više ne žive u opštini u kojoj su prebivali 1991. očekuje da u toj opštini glasuju, bilo lično bilo u odsustvu, pod uslovom da je utvrđeno da je dato lice prijavljeno u toj opštini, što potvrđuju mjesna izborna komisija i Privremena izborna komisija. Takav državljanin može, međutim, od Komisije zahtijevati da svoj glas da drugdje. Korištenje prava glasa od strane izbjeglica treba tumačiti kao potvrdu njihove namjere da se vrate u Bosnu i Hercegovinu. Do dana izbora povratak izbjeglica bi

⁴⁰ Michael Yard iz Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) Tužilaštvu je 12. novembra 1997. dostavio CD sa biračkim spiskom za 1997. CD nosi evidencioni broj ERN D000-0072-D000-0072. Taj CD ROM sadrži informacije o približno 2,6 miliona lica koja su se registrovala za glasanje na lokalnim izborima u Bosni i Hercegovini 1997.

Verzija biračkog spiska iz 1998. nosi evidencioni br. ERN D000-0103-D000-0103. Taj CD ROM sadrži 2.680.648 zapisa s podacima o licima koja su se registrovala za glasanje na izborima u BiH 1998. Taj skup podataka Tužilaštvu je takođe dostavio OEBS u Sarajevu, na zahtjev Helgea Brunborga, demografa Tužilaštva. Te dvije baze podataka nazvane su "Birači iz 1997." i "Birači iz 1998."

Konačno, OEBS-ov Birački spisak iz 2000. za opšte izbore u BiH pribavila je Ewa Tabeau. Spisak je dostavljen na CD-ROM-u i sadrži opštinske biračke spiskove (konačni birački spisak) iz opštih izbora u BiH održanih u novembru 2000. Disk sadrži fajlove s abecednim biračkim spiskovima po opštinama. Svaki opštinski spisak je pohranjen na posebnom *.pdf fajlu. Pored toga, dat je indeks opština i naselja, kao i indeks biračkih mjesta.

trebalo da već bude u toku, što bi mnogima omogućilo da lično sudjeluju u izborima u Bosni i Hercegovini. Komisija može izbornim pravilima i propisima predvidjeti glasanje državljana koji nisu na Popisu stanovništva iz 1991. godine.”

Drugo opažanje iz člana IV, Dodatka III Dejtonskog sporazuma odnosi se na korištenje zapisa Popisa iz 1991. u poslijeratnim izborima u Bosni i Hercegovini. Prema gore navedenim smjernicama, od ključne važnosti je bilo da je svaki glasač bio zapisan u Popisu stanovništva iz 1991. Stoga se pri upisivanju svakog glasača navodio njegov zapis u Popisu iz 1991. OEBS je, da bi pojednostavio provjeru, imao dvije različite verzije Popisa iz 1991. u svakoj kancelariji za upis birača u cijeloj Bosni i Hercegovini:⁴¹

- 1) OEBS-ova kompjuterska baza podataka i program. Ova verzija je korisniku omogućavala pronalaženje lica prema imenu, prema jedinstvenom matičnom broju građana, prema adresi iz 1991., prema datumu rođenja ili prema kombinaciji ovih varijabli. U Popisu stanovništva je takode zapisivano i očevo ime. Ovaj program je s lakoćom moglo koristiti kako međunarodno tako i lokalno osoblje zaduženo za registraciju pošto je postojala njegova verzija i na engleskom i na srpskohrvatskoj (na ćirilici) varijanti bosanskog jezika.
- 2) Tvrde kopije. Svaki centar za upisivanje birača je takode imao komplet od oko dvadeset štampanih tomova Popisa stanovništva iz 1991. za cijelu zemlju. Ta tvrda kopija bila je aranžirana prema gradu i godini rođenja. Ona je sadržavala uglavnom duplicirane podatke iz elektronske verzije, premda nismo sigurni da li je sadržavala adrese po ulicama.

OEBS je, u stvari, za vrijeme izbora 1997. koristio zapise Popisa iz 1991. kako bi ustanovio da li dato lice ima pravo da glasa i da se upiše kao birač. Na taj način je osoblje kancelarija za upis birača izvršilo prvo uparivanje zapisa Popisa iz 1992. i zapisa birača iz 1997. Ta činjenica je od fundamentalnog značaja za svako naredno uparivanje zapisa Popisa s drugim izvorima, uključujući biračke spiskove iz 1997., 1998. i 2000., kao i evidenciju iz 2000. o interno raseljenim licima i izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine (o čemu je riječ u Dodatku 3.5 ovog izvještaja, pod podnaslovom “Baza podataka o raseljenim licima i izbjeglicama – 2000.”).

Birački spiskovi, kao dio Popisa iz 1991., imaju neke od istih nedostataka kao i Popis, o kojima je već bilo riječi (npr. ortografske greške, nepotpuni JMBG ili nedostaje JMBG, itd.). Ti nedostaci su ispravljani na isti način na koji su ispravljani u Popisu.

⁴¹ Na sastancima održanim u avgustu 1997. u Sarajevu između Tužilaštva i OEBS-a, Tužilaštvo je obaviješteno o tome kako je OEBS na izborima 1997. koristio Popis iz 1991. i to je nedavno, u novembru 2008, potvrđeno u dopisu Misije OEBS-a u Sarajevu upućenom tužiocu MKSJ-a. (ERN dopisa OEBS-a od 19. novembra 2008: 0424-9267-0424-9267. Dopis Tužilaštva od 13. novembra 2008. u kojem Tužilaštvo traži da se to provjeri nosi evidencioni broj ERN: 0644-6964-0644-6964).

DODATAK 3.5 ZVANIČNI REGISTAR INTERNO RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA ZA BOSNU I HERCEGOVINU, DDPR-2000.⁴²

Registar (ili baza podataka) raseljenih lica i izbjeglica (/engleska skraćenica za 'database of displaced persons and refugees':/ DDPR) je zvanični izvor informacija vlade Bosne i Hercegovine i UNHCR-a. Zapisi u njemu potiču od evidencije o raseljavanju stanovništva za koju su lokalne (opštinske) vlasti skupljale podatke još tokom rata od 1992. do 1995. Vlasti su registrovale raseljena lica već u ranim fazama rata, jer je njihov broj bio veoma velik, a krajem 1995. je dostigao cifru od nekoliko miliona. Što se tiče raseljenosti stanovništva, situacija u Bosni Hercegovini je očigledno imala karakter teške humanitarne krize.

U ranim fazama prikupljanja tih informacija podaci nisu kompjuterski obrađivani i unošeni u jednu glavnu bazu podataka. Nakon završetka rata, vlada BiH i međunarodna zajednica, konkretno UNHCR, postali su svjesni potrebe za jednim centralizovanim registracionim sistemom, uglavnom zbog Dejtonskog mirovnog sporazuma, u kojem je posebno naglašena važnost vraćanja i ponovnog naseljavanja raseljenih lica. Razvoj centralne baze podataka koordinirao je UNHCR, a ulazne podatke za nju obezbijedile su opštinske vlasti. Prve skupove podataka koji su ušli u DDPR bilo je potrebno potvrditi, uglavnom zbog toga što je raseljavanje dinamičan proces, tako da se status registrovanih lica stalno mijenja. Drugo, neki predratni zapisi su mogli biti nevažeći pošto su podnosioci zahtjeva ponekad registrovali cijele porodice, uključujući lica koja su kasnije prijavljena kao nestala ili mrtva.

UNHCR i vlada BiH proveli su 2000. u cijeloj zemlji registraciju svih interno raseljenih lica i izbjeglica koji su prebivali na teritoriji Bosne i Hercegovina. Baza podataka koja je tada stvorena pokrivala je cijelu zemlju. Verzija iz 2000., koja je stavljena na raspolaganje Demografskom odsjeku, sadrži podatke o licima koja su se 2000. i dalje vodila kao raseljena lica koja su napustila svoje predratne domove i za koje je trebalo naći rješenje. Kopija DDPR-a dobijena je sredinom avgusta 2002. od Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice (MLJPI) u Sarajevu.

Baza podataka sadrži podatke o 583.816 lica. Među njima je takode 60.000 lica rođenih nakon 1. aprila 1991., čije podatke nije moguće upariti sa Popisom iz 1991. Za oko 1/3 lica navedenih u DDPR-u raspoloživi podaci su gotovo sasvim potpuni (to je trećina koja je zapravo podnijela zahtjeve, 191.954 lica). Podaci kao što su imena, datum i mjesto rođenja, prebivalište prije sukoba, bračni status i nacionalnost navedeni su za sve njih. Za preostale 2/3 (tj. porodice podnosilaca zahtjeva, 391.862 lica), navedeno je manje podataka i oni uključuju samo imena, datum rođenja, pol, srodstvo s podnosiocem zahtjeva i JMB. Nema podataka o mjestu rođenja ili nacionalnosti članova porodice. Jedina dodatna informacija je informacija o radnom statusu i zanimanju supruge/supruga podnosioca zahtjeva, kao i implicitna informacija o trenutnom boravištu. U takvoj situaciji, za obradu podataka su potrebne pretpostavke ili povezane informacije (npr. pretpostavka da su svi ostali članovi porodice iste nacionalnosti kao i podnosilac zahtjeva).

⁴² ERN D000-2286-D000-2286: Bazu podataka o raseljenim licima i izbjeglicama (DDPR) Demografski odsjek Tužilaštva pribavio je u avgustu 2002. od Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice (dalje u tekstu: MLJPI) u Sarajevu, uz saglasnost UNHCR-a. Ona sadrži podatke o licima koja su podnijela zahtjev za status interno raseljenih lica ili izbjeglica, podatke o njihovom trenutnom prebivalištu, o društveno-ekonomskom statusu i o statusu njihovog zahtjeva. Glavne tabele: tblAP (podaci o podnosiocima zahtjeva) i tblFM (podaci o članovima porodice podnosioca zahtjeva). Te dvije tabele zajedno obuhvataju 583.816 slučajeva.

Opšti kvalitet podataka izgleda sasvim dobar, iako ima određenih poteškoća, na primjer, jedinstven matični broj građana (JMBG) je u otprilike ¼ slučajeva nepotpun ili nevažeći.

DODATAK 3.6 ZAPISI IZ VOJNE EVIDENCIJE ARMIJE BIH O MRTVIM I NESTALIM VOJNICIMA I ČLANOVIMA OSTALOG VOJNOG OSOBLJA⁴³

Zapisi iz vojne evidencije o poginulim vojnicima i članovima ostalog osoblja povezanog s Armijom vlade BiH (ABiH) koja se odnosi na period od 1992. do 1995. nisu, zapravo, korišteni za sastavljanje nijednog spiska Tužilaštva srebreničkih žrtava, uključujući ovaj izvještaj. Glavni razlog za nekorištenje tog izvora bio je taj što on nije pružao podatke o okolnostima pod kojima je nastupila smrt i mjestu gdje je lice preminulo. Nestala lica, koja zauzimaju glavno mjesto u svim izvještajima Tužilaštva o srebreničkim žrtvama navedena su u evidenciji Armije BiH kao “nestali”, pri čemu nije dat podatak o mjestu gdje je lice nestalo. Drugo, mi smo takode mišljenja da stepen pouzdanosti vojne evidencije uglavnom nije visok, o čemu se detaljnije govori u Dodatku 6 koji se tiče uparivanja rezultata. Mi smo, uprkos tim zadržkama, proučili evidenciju Armije BiH kako bismo utvrdili preklapanje sa spiskom nestalih iz Srebrenice Tužilaštva, posebno sa spiskom iz 2005., i na taj način na spisku Tužilaštva pronašli lica koja su *možda* bila pripadnici Armije BiH. Traganje za zapisima iz evidencije Armije BiH na spisku nestalih iz Srebrenice Tužilaštva ne može se smatrati nastojanjem da se među žrtvama vezanim za pad Srebrenice povuče razlika između žrtava koje su učestvovala u borbama i žrtava koje nisu učestvovala u borbama.

Taj izvor podataka Demografski odsjek Tužilaštva (DOT) je 2001. pribavio od Ministarstva odbrane Federacije Bosne i Hercegovine. Spisak Armije BiH je sastavljen u svrhu regulisanja *post-mortem* penzija za porodice preminulih. Kategorije prijavljenih lica obuhvataju pripadnike Armije, nevojno osoblje Ministarstva odbrane Federacije BiH, pripadnike policije i osoblje proizvodnih postrojenja povezanih s Armijom. Prvobitno se smatralo da je spisak Armije BiH potpun, tj. da je evidencija sa 28.027 zapisa iscrpna i da pokriva cijelu zemlju. Međutim, evidencija iz tuzlanskog okruga nije bila dio sveukupnog broja slučajeva navedenih na izvornom spisku.⁴⁴ U stvari, dok je sveukupna cifra za Tuzlu iznosila 7.856 zapisa, druga ukupna cifra dobijena za Tuzlu zbrajanjem ukupnih cifara više opština u tuzlanskom okrugu iznosila je 13.558 zapisa. Razlika je iznosila oko 5.700 zapisa. Mi smo pri povezivanju tih zapisa sa spiskom Tužilaštva iz 2005. putem unakrsnih referenci koristili svih 13.558 zapisa vezanih za tuzlanski okrug.

Za sve zapise se prvobitno smatralo da su smrtni slučajevi vezani za rat, ali smo kasnije shvatili da je uključeno i nekoliko slučajeva prirodne smrti i mnogo nestalih lica.

Izvorni zapisi Armije BiH sadrže podatke kao što su prezime, datum rođenja i opština u kojoj se lice rodilo, potpuni matični broj, opština prebivališta, vojni podaci, vojna oblast i vrsta jedinice, kao i datum smrti i opšti uzrok smrti, uz naznake poput “nestao” ili “poginuo” ili “mrtav”. Ni u jednom slučaju nije navedeno mjesto gdje je lice preminulo ili nestalo, kao ni

⁴³ Ewa Tabeau je tokom misije u Sarajevu 10. maja 2001. od Federalnog ministarstva odbrane pribavila sedam diskova sa izvornim tabelama u *MSExcel* formatu koje su sadržavale spiskove vojnika Armije Bosne i Hercegovine (koja je bila pod vladinom kontrolom, tj. koja je uglavnom bošnjačka) (ABiH) i članova ostalog vojnog osoblja ABiH poginulih tokom sukoba koji je trajao od 1992. do 1995. Ti *flopi* diskovi zavedeni su pod evidencionim brojem ERN D000-0613-D000-0619. Oni sadrže podatke za sljedeći sektor vojne evidencije BiH: Tuzla, Mostar, Bihać, Travnik, Sarajevo, Goražde i Zenica.

⁴⁴ Tuzlanski okrug obuhvatao je sljedeće opštine: Banovići, Čelić, Doboј, Gračanica, Gradačac, Kalesija, Kladanj, Lukavac, Sapna, Srebrenik, Teočak, Tuzla i Živinice. Podaci za tuzlanski okrug (isključivo za taj okrug) su dvaput navedeni na izvornom fajlu: jedanput kao spisak i kao sveukupna cifra za cijeli okrug i jedanput u tabeli svake opštine, jer je svaka opština imala vlastitu tabelu sa spiskom i ukupnim brojem. Nepodudarnost između podataka datih za cijeli okrug i rezultata spajanja svih spiskova opština koje su mu pripadale nije odmah otkrivena.

okolnosti pod kojima je nastupila smrt.⁴⁵ Demografski odsjek je spojio izvorne podatke navedene na *Excel* tabeli i prebacio ih u *MS Access* format. Pri prvobitnoj obradi podataka, izbrisano je 258 duplikata, tako da je od skupa izvornih podataka ostalo 28.027 jedinstvenih zapisa. Iz evidencije tuzlanskog okruga sa 13.558 zapisa isključeno je dodatnih 106 duplikata.

Najveći problem tog izvora podataka vezan je za nepodudarnost s drugim srodnim izvorima, koja je otkrivena povezivanjem putem unakrsnih referenci. To je uočeno kada su podaci iz evidencije Armije BiH upoređeni sa, npr., bazama podataka o mortalitetu Federalnog zavoda za statistiku BiH ili Republike Srpske, koje su predmet razmatranja u narednom odjeljku ovog izvještaja, ili sa spiskovima nestalih lica MKCK-a. U Dodatku 6.4 razmatraju se pojedinosti te nepodudarnosti i način na koji smo ih mi rješavali.

⁴⁵ Među 28.027 prvobitnih slučajeva, u otprilike 3.049 slučajeva uzrok smrti nije bio poznat, dok se u 110 slučajeva radilo o nesretnim slučajevima, 372 slučaja su bili slučajevi prirodne smrti, samoubistava je bilo 60, a ostalih 21.909 slučajeva uključivalo je nestala, mrtva, poginula ili ranjena lica.

DODATAK 3.7 DOPUNSKI IZVORI O PREŽIVJELIMA: SPISKOVI “IZBJEGLICA IZ SREBRENICE” IZ 1997.⁴⁶

Podatke o “izbjeglicama iz Srebrenice” prikupljao je u ranoj fazi istrage o Srebrenici jedan bivši službenik Tužilaštva. U toj fazi još nije bilo jasno kolike će biti razmjere žrtava vezanih za pad Srebrenice. Takođe, jedan od prvih planova u to vrijeme bio je da se izvori o preživjelima povežu putem unakrsnih referenci sa zapisima Popisa stanovništva iz 1991. i da se na taj način dođe do saznanja o žrtvama, tj. unazad, putem rekonstrukcije pada Srebrenice. Taj pristup nikada nije primijenjen zbog nedostatka pouzdanih i potpunih podataka o preživjelima u vezi sa Srebrenicom (radilo se uglavnom o interno raseljenim licima i izbjeglicama).

Tužilaštvo je u februaru 1997. od vlasti Bosne i Hercegovine nabavilo četiri diska s podacima o “izbjeglicama iz Srebrenice”.⁴⁷ Podaci su procijenjeni, kratko analizirani i više nisu korišteni (do sada) zbog njihovog upitnog kvaliteta i zbog toga što nije jasno šta obuhvataju. Odluka da se ti podaci ne koriste bila je na prvom mjestu povezana s njihovim manjkavostima, kao i s tim što te podatke nije bilo moguće pouzdano povezati s Popisom stanovništva iz 1991. Smatralo se da su ti podaci neupotrebljivi za postupak unakrsnog povezivanja kojim se namjeravala izvršiti rekonstrukcija događaja u Srebrenici 1995.

I pored toga, podaci o “izbjeglicama iz Srebrenice” mogli su se koristiti u traganju za preživjelima među licima koja su MKCK-u prijavljena kao nestala. Vremenom su, međutim, Demografskom odsjeku stavljeni na raspolaganje bolji izvori, uključujući tri velika biračka spiska (iz 1997., 1998. i 2000.) i DDP-2000., tj. zvanični podaci o interno raseljenim licima i izbjeglicama u Bosni i Hercegovini prikupljeni u poznatom pregledu UNHCR-a u svrhu ponovne registracije. Cilj tog pregleda bio je da se provjeri status svih podnosilaca zahtjeva (i njihovih porodica) koji su već podnijeli (ili su namjeravali da podnesu) zahtjeve da im organi koji se bave tim pitanjima priznaju status interno raseljenog lica ili izbjeglice. Lica za koja se u vrijeme ponovne registracije znalo da su mrtva ili da su nestala, lica koja su napustila Bosnu i Hercegovinu i otišla u druge zemlje i lica koja su se vratila na svoja predratna prebivališta odstranjena su iz centralne baze podataka. Važeći podaci iz 1997. o “izbjeglicama iz Srebrenice” najvjerojatnije su uključeni u DDP, tako da smo mi nastojali da te podatke povežemo sa DDP-om (oko 584.000 zapisa).

I pored toga, mi smo za izvještaj o Srebrenici iz 2009. odlučili da podatke o “izbjeglicama iz Srebrenice” zasebno povežemo putem unakrsnog povezivanja sa spisikom nestalih iz Srebrenice Tužilaštva kako bismo po drugi put provjerili da li su svi naši raniji pristupi bili ispravni i da li smo propustili znatan broj “izbjeglica iz Srebrenice”.

⁴⁶ Termin “izbjeglica” odnosi se na lice koje je napustilo svoje prebivalište i odselilo se u inostranstvo ili, u slučaju interno raseljenih lica (IRL), na drugo mjesto u istoj zemlji. Štaviše, prema definiciji izbjeglice/IRL-a UNHCR-a, lice to čini zbog straha od progona iz rasnih, vjerskih, političkih ili drugih razloga. Evidencija o “izbjeglicama iz Srebrenice” iz 1997. zapravo je evidencija o interno raseljenim licima pošto su sva ta lica navodno ostala u Bosni i Hercegovini. Kada je riječ o njihovom pravnom statusu, sasvim je neizvjesno da li je njima dat status IRL-a/izbjeglica pošto na diskovima nema te informacije.

Mi u ovom cijelom izvještaju za zapise o interno raseljenim licima s ta četiri diska, a i da bismo naglasili njihov pravni status, koristimo izraz “izbjeglice iz Srebrenice”.

⁴⁷ Podaci o “izbjeglicama iz Srebrenice” nalaze se na sljedeća četiri diska:

Disk A: D000-2101 i 0618-4132-0618-4282

Disk B: D000-2102 i 0618-4283-0618-4374

Disk C: D000-2103 i 0618-4375-0618-4488

Disk D: D000-2104; sadrži bazu podataka; nije ga bilo moguće ovjeriti pečatom.

Diskovi su dostavljeni u prilogu jednog dopisa (ERN 0638-0417-0638-0423) Federalnog ministarstva socijalne politike, raseljenih lica i izbjeglica BiH od 2. februara 1997. naslovljenog na Kabinet premijera Federacije Bosne i Hercegovine. Dopis sadrži opis podataka iz 1997. o raseljenim licima iz Srebrenice. Isto ministarstvo je te podatke i dopis prosljedilo Tužilaštvu.

Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm

Ta četiti diska sadrže spiskove raseljenih lica, koja su uglavnom iz Srebrenice:

- CD 1 (D000-2101-D000-2101), koji sadrži 4.816 imena;
- CD 2 (D000-2102-D000-2102), koji sadrži 9.259 imena;
- CD 3 (D000-2103-D000-2103), koji sadrži 6.116 imena; i
- CD 4 (D000-2104-D000-2104), koji sadrži 28.342 imena.

CD-ove 1-3 (ukupno 20.191 zapis) pripremilo je BiH Ministarstvo socijalne politike, raseljenih lica i izbjeglica u Sarajevu. Podaci su uzeti iz centralne baze podataka interno raseljenih lica i izbjeglica u Bosni i Hercegovini, tj. baze podataka koja je prethodila DDR-u, tako što su uključeni svi slučajevi raseljenosti/izbjeglištva iz bilo kog perioda tokom oružanih sukoba od 1992. do 1995. Stoga su takode uključeni slučajevi raseljenosti prije 1995. (oko 5.153 od 20.191; 25,5 posto). Slučajeva raseljenosti 1995. bilo je 15.038, uključujući 251 slučaj izbjeglištva iz Žepe. U svim zapisima navedeni su imena (ime, očevo ime, i prezime), datum rođenja ili barem godina rođenja, godina kada je lice izbjeglo i opština u kojoj je lice prebivalo u vrijeme registracije. U tom skupu podataka postoji određen stepen dupliciranja (oko dva do pet posto).

U svim slučajevima navedeni su ime i prezime, a očevo ime nedostaje u 21 slučaju. Datum rođenja je naveden u 19.946 slučajeva, ali dan i mjesec nedostaju za 2.770 slučajeva (šifra "0101" ili "101"). Godina rođenja je navedena u gotovo svim slučajevima (20.172, nedostaje u 21 slučaju). Sve u svemu, kvalitet podataka ne izgleda loše, ali je uključeno samo nekoliko podataka, što otežava uparivanje te skupine podataka sa Popisom stanovništva iz 1991. (moguće je upariti oko 60%, ali ne uz visok stepen pouzdanosti), što je slučaj i s uparivanjem tih podataka s podacima iz drugih izvora o preživjelima.

CD4 sadrži podatke o interno raseljenim licima i izbjeglicama koje su registrovale lokalne vlasti u Tuzlansko-podrinjskom kantonu. Ta skupina podataka se znatno razlikuje od prve po tome što ne uključuje *godinu raseljavanja*. Sasvim je vjerovatno da su uključena sva interno raseljena lica i sve izbjeglice koji su se u bilo kom trenutku prijavili vlastima (tj. obuhvaćen je cijeli period od 1992. do 1995.), pri čemu je moguće da je 25,5% slučajeva iz perioda prije 1995. (na CD-ovima 1-3). Uključene su sljedeće vrste podataka: imena (ime, očevo ime, prezime), godina rođenja, opština privremenog prebivališta i trenutna adresa i opština prebivališta. Izraz "privremeno" može označavati "posljednje prebivalište prije raseljavanja". Izraz "trenutno" odnosi se na datum registracije. Zapisi su u manjoj mjeri duplicirani, što je slučaj i s prvom skupinom podataka (dva posto).

Gledano sa stanovišta podataka koji nedostaju, zapisi su relativno potpuni, ali nije sasvim jasno šta obuhvataju. Izvršili smo brzu provjeru i otkrili da se u 11.680 slučajeva radi o licima s "privremenim prebivalištem" u Srebrenici. Preostale najveće grupe bile su iz Bratunca (2.833), Vlasenice (2.187), Zvornika (488) i Han Pijeska (30). Nije jasno koliko je tih lica prije rata živjelo na tim područjima (tj. u vrijeme Popisa 1991.). To takode otežava uparivanje zapisa, uz razuman nivo pouzdanosti, s Popisom stanovništva iz 1991. (podudaralo se oko 32%) ili s bilo kojim izvorom podataka o preživjelima koji nam stoji na raspolaganju na Demografskom odsjeku.

Te dvije skupine podataka se u znatnoj mjeri preklapaju, oko 10.000 zapisa. One zajedno ohuvataju oko 38.000 *različitih* zapisa (tj. zapisa koji se ne preklapaju, ali uz određen stepen dupliciranja "unutar svake skupine podataka"). Od njih bi oko 75% mogle biti "izbjeglice iz Srebrenice" iz 1995., uz pretpostavku da su među slučajevima preklapanja podjednako zastupljene izbjeglice iz perioda prije i nakon jula 1995..

Uprkos gore navedenim manjkavostima, mi smo zapise "izbjeglica iz Srebrenice" uparili sa spiskom Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. i sa ažuriranim spiskom ICMP-a iz jula 2008. zasnovanim na DNK identifikacijama, što je predmet razmatranja u Dodatku 6.3.

DODATAK 3.8 IZVORI KOJI NISU KORIŠTENI: BAZE PODATAKA DEM2 RS I FBiH I *BOSANSKA KNJIGA MRTVIH*

Demografski odsjek Tužilaštva je često kritikovan zbog toga što ne koristi tri glavna izvora o žrtvama rata u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. Ta tri izvora su rezimirana niže. Glavni razlog za nekorištenje tih izvora o Srebrenici je taj što oni ne sadrže nove i dodatne informacije o nestalima vezanim za pad Srebrenice. Baze podataka DEM2 Republike Srpske i Federalnog zavoda za statistiku obuhvataju poznate smrtnne slučajeve za koje postoje potvrde o smrti i druge vrste dokumenata u kojima je neko lice proglašeno mrtvim. U *Bosanskoj knjizi mrtvih* koriste se zapisi MKCK-a kao prvi i najbitniji izvor o srebreničkim žrtvama. Treba napomenuti da, iako to pitanje nije predmet razmatranja u našim izvještajima o Srebrenici, mi zapise Tužilaštva o nestalima i preživjelima iz Srebrenice sistematski unakrsno povezujemo sa izvorima o poznatim smrtnim slučajevima pošto tako dolazimo do bližih saznanja o svakom slučaju pojedinačno i stičemo bolji uvid u njega.

Kada je riječ o niže navedenim izvorima, posebno kada je riječ o bazi podataka DEM2 RS i o *Bosanskoj knjizi mrtvih*, tokom naših pretraživanja tih izvora primijetili smo da je manji broj nestalih iz Srebrenice u njima nedosljedno upisan. Radi se o slučajevima koji su registrovani nedugo nakon završetka rata. Oni su često upisivani na osnovu sudski ovjerenih deklaracija (tj. izjava svjedoka), ali ne na potvrdama o smrti. Takvi slučajevi se često ne podudaraju s podacima navedenim na spiskovima MKCK-a i MKCK je kritikovan zbog toga što su mu podaci nepouzdati i slabijeg kvaliteta u poređenju s podacima RS.

Mi smatramo da se sve te tvrdnje o nepodudarnostima mogu riješiti putem unakrsnog povezivanja spiskova Tužilaštva sa zapisima ICMP-a zasnovanim na DNK identifikacijama. Pretraživanje Popisa iz 1991. je najbolji način povećavanja pouzdanosti podudarnosti između podataka MKCK-a i podataka ICMP-a.

Bazu podataka o mortalitetu Federalnog zavoda za statistiku (DEM2), 1992.-1995.⁴⁸ uspostavio je Federalni zavod za statistiku (FZS) u Sarajevu putem centralizovanja i kompjuterske obrade zapisa o pojedinačnim smrtnim slučajevima koje pruža sistem registrovanja ključnih događaja na dijelu teritorije Bosne i Hercegovine koji je tokom rata bio pod kontrolom bosanske vlade. Prikupljeni obrasci su se nalazili pohranjeni u lokalnim kancelarijama sve dok krajem 2001. Federalni zavod za statistiku nije odlučio da te podatke obradi. Ta odluka je donesena kao odgovor na zahtjev Tužilaštva i nju je odobrila bosanska vlada. Tokom prve polovine 2002. kompjuterizovani su svi raspoloživi obrasci. Tužilaštvo je sredinom 2002. pribavilo bazu podataka Federalnog zavoda za statistiku u Sarajevu. Smatra se da je ta baza obimna jer obuhvata uglavnom teritoriju Federacije BiH i sadrži podatke o 74.539 smrtnih slučajeva, od kojih je 25.000 označeno kao slučajevi vezani za rat.

Baza podataka RS o mortalitetu, 1992.-1995.⁴⁹ finalizirana je u junu 2005. Ona sadrži približno 66.000 zapisa o pojedinačnim smrtnim slučajevima na teritoriji Republike Srpske u periodu od januara 1992. do decembra 1995. Ti zapisi sadrže lične podatke (JMBG, imena, datum rođenja, mjesto rođenja itd.) i podatke o smrti (datum smrti, mjesto gdje je lice preminulo, uzrok smrti, itd.)⁵⁰. Potvrde o smrti postoje za oko 43.000 slučajeva. Uzroci smrti su kodirani prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i spoljnih uslova kao uzročnika smrti (10. revidirano izdanje). Uključeni su smrtni slučajevi vezani za rat (barem 11.000), kao i

⁴⁸ Baza podataka FZS-a o mortalitetu (DEM2), 1992.-1995., nosi evidencioni broj ERN D000-2018-D000-2018.

⁴⁹ Baza podataka RS o mortalitetu (DEM2) nosi evidencioni broj ERN D000-1704-D000-1704.

⁵⁰ DoD je /engleska/ skraćenica za /"date of death"/: "datum smrti", PoD je /engleska/ skraćenica za /"place of death"/: "mjesto gdje je lice umrlo", a CoD je /engleska/ skraćenica za /"cause of death"/: "uzrok smrti".

slučajevi prirodne smrti i slučajevi u kojima je smrt nastupila nesretnim slučajem (maksimalno 55.000). Obuhvaćene su kako civilne tako i vojne žrtve.

Tu bazu podataka napravio je na zahtjev Tužilaštva Statistički zavod Republike Srpske (SZ RS). Upravnik SZ-a RS Slavko Sobot bio je vođa projekta u Banjaluci. Ta baza podataka je najobimniji i najprofesionalnije urađeni izvor podataka o smrtnim slučajevima među bosanskim Srbima tokom ratnog perioda.

Bosanska knjiga mrtvih, 1992.-1995.⁵¹ je rezultat projekta “Gubici stanovništva, 1992.-1995.”, koji je organizovao Centar za istraživanje i dokumentaciju (CID) u Sarajevu. Mirsad Tokača je upravnik CID-a i vođa projekta *Bosanska knjiga mrtvih* (BKM). Cilj ovog projekta je bio uspostavljanje baze podataka za cijelu zemlju, kojom je trebalo da budu obuhvaćene žrtve bosanskog rata. Izvori upotrijebljeni za *Bosansku knjigu mrtvih* uključuju izjave svjedoka,⁵² postojeće spiskove u elektronskom formatu, spiskove iz knjiga, izvještaje, novinske članke, imena s nadgrobnih spomenika, čitulje iz novina, druge vrste podataka iz novina (o jednom licu ili spiskovi), vladine izvore i mikrofilmove. Do sada je svjedočilo oko 8.000 svjedoka i upotrijebljeno je više od 400 različitih izvora.

Prema Tokačini riječima, projekt *Bosanska knjiga mrtvih* je započeo u oktobru 2003., pri čemu su kao polazište poslužili baza podataka o smrtnosti organizacije “Muslimani protiv genocida” (MPG) i drugi kompjuterski obrađeni spiskovi žrtava. *Bosanska knjiga mrtvih* je u aprilu 2004. sadržavala 39.527 aktivnih (važićih) zapisa, a u avgustu 2004. 86.369 takvih zapisa, tj. provjerenih jedinstvenih zapisa. Ukupni broj unosa u bazi podataka bio je mnogo veći i u avgustu 2004. je iznosio 223.162. U najnovijoj verziji iz 2008., sveukupni broj slučajeva iznosi 250.098, dok je broj aktivnih slučajeva 97.207.⁵³ Dio tih zapisa, zbog raznih nedostataka (npr. duplikati), nije označen kao aktivan, a jedan dio su činili zapisi koji još nisu provjereni. Stoga se sveukupni broj još može povećati, ali ne znatno. Projekat se sastoji od šest regionalnih komponenti koje se međusobno razlikuju prema glavnim sukobima tokom bosanskog rata: istočna Bosna, bosanska Krajina, sjeveroistočna Bosna, Sarajevo – srednja Bosna, Hercegovina i ostali dio Bosne. CID pravi statistike prema gore pomenutim regijama. Međutim, statistike o žrtvama mogu se dobiti za bilo koju opštinu i bilo koji period između 1992. i 1995. Vezano za pad Srebrenice, zapisi sadržani u *Bosanskoj knjizi mrtvih* zasnivaju se uglavnom, ali ne isključivo na podacima MKCK-a. Broj žrtava iz Srebrenice u *Bosanskoj knjizi mrtvih* veći je od broja tih žrtava na spisku Tužilaštva pošto su uključeni poznati smrtni slučajevi i nestala lica.⁵⁴

⁵¹ *Bosanska knjiga mrtvih, 1992.-1995.* nosi evidencioni broj ERN D000-2322-D000-2322

⁵² Prikupljanje izjava očevidaca nije nužno izvršeno u skladu sa istražiteljskim procedurama. Komisija ne koristi iste metode koje koriste pravne ustanove. Prihvatani su samo podaci koje su davali očevici, srodnici, susjedi i bliski prijatelji.

⁵³ Aktivni slučajevi, za razliku od svih drugih slučajeva, nisu duplicirani i odabrani su kao važići.

⁵⁴ Sljedeću tabelu je napravila Narida Herenda, pripravnic-a Tužilaštva, po obrazovanju matematičar i istraživač CID-a, koja je početkom 2008. uporedila spisak nestalih iz Srebrenice Tužilaštva iz 2005 sa zapisima vezanim za Srebrenicu u *Bosanskoj knjizi mrtvih*. Razlika je velikim dijelom vezana za vojnike i civile za koje se *znalo* da su mrtvi i čiju smrt su članovi njihovih porodica prijavili licima koja su s njima obavljali razgovore za *Bosansku knjigu mrtvih*.

Baza podataka	Broj slučajeva na spisku Tužilaštva	Uporeni zapisi	Broj slučajeva na spisku CID-a
Srebrenica	7.661	7.447	9.376
Sarajevo	11.707	7.687	16.878

Ewa Tabeau je 2007., zajedno s još dvojicom vještaka, Patrickom Ballom i Philipom Verwimpom, sastavila izvještaj o procjeni verzije *Bosanske knjige mrtvih* iz 2006. Procjena je izvršena na zahtjev donatora projekta *Bosanska knjiga mrtvih*, uglavnom ambasada Norveške i Švajcarske. Izvještaj je javno predöčen u Sarajevu u junu 2007. i dostupan je na nekoliko internet sajtova.⁵⁵ Opšti zaključak je bio da je *Bosanska knjiga mrtvih*, uprkos tome što je u njoj otkriveno nekoliko nedostataka, korisna i značajna baza podataka, naročito za potrebe istorijskog istraživanja. Međutim, kada je riječ o pojedinačnim događajima, kraćim periodima i manjim područjima, nju treba oprezno koristiti.

⁵⁵ Vidi, na primjer: http://www.hicn.org/research_design/rdn5.pdf

DODATAK 4. METODOLOGIJA

U ovom izvještaju iznosimo *brojeve* nestalih i identifikovanih mrtvih lica vezanih za pad Srebrenice u julu 1995. Mi te brojeve takođe dokumentujemo tako što odvojeno prilažemo spiskove nestalih i identifikovanih lica. Ti spiskovi sadrže mnoštvo detaljnih informacija o pojedinačnim licima, uključujući imena, datum rođenja, datum nestanka i mjesto gdje je lice nestalo, kao i nekoliko podataka o DNK identifikaciji žrtava, pri čemu su, između ostalog, navedeni nazivi lokaliteta gdje su ostaci pronađeni i izvršene ekshumacije. Te spiskove mi dalje koristimo za dobijanje osnovnih demografskih statističkih podataka o žrtvama (npr. o njihovoj polnoj i starosnoj strukturi) i o vremenu i mjestu njihovog nestanka. Mi takođe možemo pokazati njihovu zastupljenost prema lokalitetima ekshumacije i iznijeti procjene vezane za proces nestanka, kao što su stepeni vjerovatnoće nestanka za muškarce Muslimane iz Srebrenice. Metodologija je veoma jednostavna, ali i veoma djelotvorna. Njen značaj proističe iz činjenice da su prilikom izračunavanja brojeva korišteni pouzdani izvori i da je na koristan način izvršeno uparivanje i spajanje raznih izvora podataka. Prilikom uparivanja i spajanja različitih izvora podataka mi uvijek posebnu pažnju poklanjamo identifikovanju duplikata i njihovom eliminisanju.⁵⁶

U ovom izvještaju je upotrijebljena ista metodologija koja je upotrijebljena za spisak iz 2000. i sve naredne spiskove Tužilaštva, posebno za izvještaj o nestalima iz Srebrenice iz 2005. i izvještaj o identifikovanim licima iz Srebrenice iz 2008. Principi uparivanja su predmet razmatranja u Dodatku 6. Mi smo, opšte uzevši, podatke o licima prijavljenim da su nestala u vrijeme pada Srebrenice u julu 1995. ili otprilike tada uparili s podacima o licima koja su preživjela rat, kao i s podacima o DNK identifikacijama srebreničkih žrtava. Pored toga, mi smo, u svrhu provjere, takođe uparili spisak nestalih Tužilaštva s Popisom stanovništva iz 1991., a u svrhu praćenja slučajeva i sa zapisima iz vojne evidencije Armije BiH.

Za ovaj izvještaj su preduzeti sljedeći opšti koraci uparivanja:

- Sastavljanje spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice 2005. (to je već obavljeno za izvještaj Tužilaštva o nestalima iz Srebrenice iz 2005., v. izvještaj od 16. novembra 2005.).
- Objedinjavanje spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice s najskorijim spiskom MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz oktobra 2008.
- Povezivanje putem unakrsnih referenci rezultirajućeg spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice sa izvorima o licima koja su preživjela rat i eliminisanje preživjelih sa spiska Tužilaštva.
- Unakrsno povezivanje rezultirajućeg spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice s najskorijim spiskom ICMP-a identifikovanih lica iz Srebrenice iz novembra 2008.
- Unakrsno povezivanje rezultirajućeg spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice sa zapisima iz vojne evidencije Armije BiH u svrhu praćenja slučajeva.

Napominjemo da smo pri svakom gore navedenom koraku svoj spisak Tužilaštva nestalih iz Srebrenice uporedili s drugim nezavisnim izvorima i da smo rezultate tog poređenja uključili u ovaj izvještaj i popratni spisak nestalih i mrtvih. Najvažnije je to što smo Unakrsnim povezivanjem spiska nestalih Tužilaštva sa spiskom identifikovanih ICMP-a došli do brojeva nestalih lica za koja je utvrđeno da su mrtva i time smo predočili dodatne dokaze o žrtvama povezanim s padom Srebrenice.

⁵⁶ Izrazi “uparivanje”, “spajanje” i “traganje za duplikatima” imaju mnogo zajedničkog. U stvari, sve tri aktivnosti uključuju istu metodologiju poređenja zapisa koji se mogu odnositi na isto lice. Ta pitanja detaljnije obrazložimo u Dodatku 5.

Spisak Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. važan je dio ovog izvještaja. U stvari, pokazano je da se spisak iz 2005. u dobroj mjeri preklapa sa zapisima ICMP-a o identifikovanim licima iz Srebrenice i da je dobrog kvaliteta. Mi smo, stoga, takođe odlučili da u ovom izvještaju taj spisak koristimo kao glavnu skupinu podataka o nestalim licima povezanim s padom Srebrenice. Da bismo osigurali da u taj spisak budu uključeni svi relevantni i najnoviji podaci, mi smo spisak iz 2005. unakrsno povezali sa najnovijim spiskom MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz oktobra 2008. Kao što će čitalac vidjeti u jednom od narednih dodataka (6.1), ta dva spiska se u velikoj mjeri preklapaju: sa spiskom Tužilaštva iz 2005. se ne preklapa samo 30 zapisa MKCK-a od onih koji su dodati spisku Tužilaštva, što potvrđuje da je spisak Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. veoma blizu potpunom spisku i zapravo ne zahtijeva nikakvu veliku izmjenu.

Kada je riječ o sastavljanju spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005., obavljani su sljedeći koraci:⁵⁷

- Na osnovu spiska MKCK-a nestalih lica iz 2005. za Bosnu i Hercegovinu uspostavljena je pretraživačka baza podataka.
- Spisak MKCK-a iz 2005. je uparen s Popisom stanovništva iz 1991. To je učinjeno povezivanjem sa spiskom MKCK-a i Ljekara za ljudska prava iz 2004., pri čemu su objedinjeni svi spiskovi MKCK-a do šeste verzije iz 2004., uključujući i tu verziju, kao i zapisi Ljekara za ljudska prava. U spisak MKCK-a iz 2005. uključeni su podaci o nacionalnosti i prebivalištu prema Popisu iz 1991.
- Provjereno je da li u spisku MKCK-a iz 2005. ima duplikata i duplikati su označeni i isključeni iz dalje analize.
- Nestala lica vezana za Srebrenicu su tražena na spisku MKCK-a iz 2005., što je učinjeno prema kriterijumima relevantnim za pad Srebrenice 1995. (v. Dodatak 2) kako bi se odabrali zapisi za spisak Tužilaštva iz 2005.
- Dodati su zapisi Ljekara za ljudska prava vezani za Srebrenicu koji nisu navedeni na spisku MKCK-a iz 2005., što je dalo prvu verziju spiska Tužilaštva iz 2005.
- Izvršena je dodatna provjera preživjelih, pri čemu su korišteni, s jedne strane, spisak Tužilaštva iz 2005., i, s druge strane, sva tri biračka spiska i DDP-2000.
- Svi podudarni zapisi o potencijalnim preživjelim navedenim na biračkim spiskovima iz 1997., 1998. i 2000. i/ili DDP-2000. ručno su provjerene u Popisu stanovništva iz 1991.
- Sa spiska Tužilaštva iz 2005. skinuto je više potencijalnih preživjelih.
- Spisak Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. povezan je putem unakrsnih referenci sa zapisima iz vojne evidencije Armije BiH u svrhu praćenja slučajeva.

Slični koraci su ponovljeni u vezi s malim brojem novih zapisa (29) dodatih spisku Tužilaštva iz 2005. na osnovu poređenja sa spiskom MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz 2005. Međutim, spisak Tužilaštva iz 2005. je, sve u svemu, i dalje glavni izvor za spisak nestalih i mrtvih iz Srebrenice iz 2009. i stoga o njemu u ovom izvještaju treba detaljnije govoriti.

Glavno uparivanje za spisak Tužilaštva iz 2005 izvršeno je s Popisom stanovništva iz 1991., s biračkim spiskovima iz 1997., 1998. i 2000., s DDP-om iz 2000., s ranom evidencijom (1997.) o "izbjeglicama iz Srebrenice", kao i sa zapisima iz vojne evidencije Armije BiH. Naravno, spisak Tužilaštva iz 2005. i dodatnih 29 zapisa MKCK-a iz 2008. upareni su sa ažuriranim izvještajem ICMP-a o DNK identifikacijama žrtava iz Srebrenice iz novembra 2008. Svako od tih glavnih uparivanja pojedinačno predmet je razmatranja u poddodacima u Dodatku 6.

⁵⁷ Većina koraka je obavljena 2005., prije nego što su postali dostupni izvještaji iz 2005. Uparivanje sa zapisima iz vojne evidencije Armije BiH učinjeno je u nekoliko faza, od kojih je posljednja završena u julu 2008.

DODATAK 5. UPARIVANJE PODATAKA: OPŠTI UVOD

U ovom dodatku daćemo, prije svega, pregled glavnih principa uparivanja o kojima se raspravlja u literaturi o ovoj temi. Potom ćemo opisati postupke obrade i uparivanja podataka koje smo primijenili na svoje izvore podataka. Na kraju ćemo, u Dodatku 6, razmatrati rezultate obrade i uparivanja podataka za sve glavne izvore pojedinačno.

Rezime literature o uparivanju

Uvod

Objedinjavanje podataka iz različitih izvora podataka podrazumijeva da istraživači moraju identifikovati zapise s podacima koji se odnose na ekvivalentne entitete. Međutim, zapisi koji se odnose na isti objekt često se ***sintaksički razlikuju*** – na primjer, isto lice može biti navedeno kao “William Jefferson Clinton” i “bill clinton”. Nijedan kompjuterski program nije u stanju da ta dva zapisa prepozna kao zapise koji se odnose na isto lice, ukoliko oni nisu standardizovani prema nekim unaprijed definisanim pravilima.

Varijacije u predočavanju podataka u raznim izvorima mogu biti odraz različitih načina na koji su podaci zapisivani u njima, kao i formata pohranjivanja podataka, i grešaka vezanih za tipografsko i optičko prepoznavanje slova (/engleska skraćenica za 'optical character recognition':/ OPS), kao i skraćenica. Varijacije su posebno izražene među podacima koji su historijski i/ili po svojoj namjeni različiti i ne obuhvataju lične evidencione brojeve pojedinačnih zapisa ili su automatski skinuti sa *web* stranica i izvučeni iz nestrukturiranih ili polustrukturiranih dokumenata, što uparivanje čini bitnim za objedinjavanje podataka u statističkim (ili drugim) bazama podataka ili na *web*-u. Za istraživanje problema utvrđivanja dupliciranih objekata istraživači koriste nekoliko termina, među kojima su ***spajanje zapisa, objedinjavanje-čišćenje, otkrivanje duplikata, pojačavanje baze podataka, čišćenje baze podataka, neutvrđeni identitet, razrješavanje imenovanih, razrješavanje koreferentnosti, približni spojevi, rasplinuto poredenje*** i (*približno*) ***podudaranje imena***. Takva raznolikost odražava istraživanje u nekoliko oblasti: u tehnologiji informacija, u statistici, u bazama podataka, u digitalnim bibliotekama, u kompjuterskoj obradi prirodnih jezika i u istraživanju podataka.

Rezime pristupa uparivanju imena⁵⁸

“Spajanje zapisa — postupak uparivanja ekvivalentnih zapisa koji se sintaksički razlikuju - prvi put je istraženo krajem pedesetih i šezdesetih godina (1).⁵⁹ Epohalni članak Ivana

⁵⁸ Izvor za ovaj odjeljak je: Mikhail Bilenko, Raymond Mooney, William Cohen, Pradeep Ravikummar i Stephen Fienberg, 2003.: Adaptive Name Matching in Information Integration. IEEE Intelligent Systems, tom 18, br. 5. Objavio IEEE Computer Society. <http://www.cs.cmu.edu/~pradeepr/papers/ieee03.pdf>. Tekst je doslovni citat iz gore navedenog članka (Text Bar 1).

⁵⁹ Izvori koji se u tom tekstu navode su sljedeći:

1. H.B. Newcombe et al., “Automatic Linkage of Vital Records,” *Science*, vol. 130, no. 3381, Oct. 1959, str. 954–959.
2. I.P. Fellegi and A.B. Sunter, “A Theory for Record Linkage,” *J. American Statistical Assoc.*, vol. 64, no. 328, Dec. 1969, str. 1183–1210.
3. M.A. Hernández and S.J. Stolfo, “The Merge/Purge Problem for Large Databases,” Proc. 1995 ACM SIGMOD Int’l Conf. Management of Data (SIGMOD 95), ACM Press, 1995, str. 127–138.
4. A.K. McCallum, K. Nigam, and L. Ungar, “Efficient Clustering of High-Dimensional Data Sets with Application to Reference Matching,” Proc. 6th ACM SIGKDD Int’l Conf. Knowledge Discovery and Data Mining (KDD 2000), ACM Press, 2000, str. 169–178.
5. H. Galhardas et al., “AJAX: An Extensible Data-Cleaning Tool,” Proc. 2000 ACM SIGMOD Int’l Conf. Management of Data (SIGMOD 00), ACM Press, 2000, str. 590.
6. H. Galhardas et al., “Declarative Data Cleaning: Language, Model, and Algorithms,” Proc. 27th Int’l Conf. Very Large Databases (VLDB 2001), Morgan Kaufmann, 2001, str. 371–380.

Fellegija i Alana Suntera - u kojem oni proučavaju spajanje zapisa u kontekstu uparivanja zapisa stanovništva - pružio je teoretsku osnovu za kasniji rad na tom problemu (2). Oni iznose nekoliko ključnih uvida koje i dalje leže u osnovi mnogih savremenih sistema uparivanja imena:

- Svaki par zapisa se može predočiti pomoću vektora obilježja koja se odnose na sličnost između pojedinačnih polja zapisa. Ta obilježja mogu biti bulovska obilježja (na primjer, podudarnosti po prezimenu), diskretna (na primjer, podudarnost prvih "n" slova imena) ili kontinuirana (na primjer, edit-rastojanje između imena).
- Problem utvrđivanja zapisa koji se podudaraju može se posmatrati kao postupak svrstavanja vektora obilježja za parove zapisa u tri klase: linkovi, nelinkovi i mogući linkovi. Te klase odgovaraju, istim redoslijedom, 'ekvivalentnim', 'neekvivalentnim' i 'potencijalno ekvivalentnim' parovima zapisa (na primjer, parovima koji zahtijevaju ljudsku reviziju).
- Pomoću jednog sistema se može izvršiti klasifikacija para zapisa izračunavanjem omjera $(P(\gamma \text{ dM}) / (P(\gamma \text{ dU})))$ za svaki mogući par zapisa, gdje je γ vektor obilježja za taj par, a $P(\gamma \text{ dM})$ i $P(\gamma \text{ dU})$ su probabiliteti opažanja tog vektora obilježja kod uparenog, odnosno neuparenog para. Dva praga zasnovana na željenim nivoima grešaka - $T\mu$ i $T\lambda$ - optimalno razdvajaju vrijednosti omjera za ekvivalentne, potencijalno ekvivalentne i neekvivalentne parove zapisa.
- Kada ne postoje trening-podaci u vidu dupliciranih i nedupliciranih parova zapisa, uparivanje imena se može obaviti bez nadzora, pri čemu se uslovne vjerovatnoće za vrijednosti svojstava procjenjuju koristeći frekvencije polja vrijednosti.
- Pošto većina parova zapisa očigledno nisu duplikati, njih nije potrebno uzimati u obzir za uparivanje. Blokiranjem baza podataka tako da se upoređuju samo zapisi u blokovima znatno se povećava efikasnost.

Prva četiri uvida čine temelje preciznog utvrđivanja podudarnih parova zapisa, dok peti omogućava efikasnu obradu obimnih baza podataka. Istraživanje vezano za uparivanje imena koje je uslijedilo može se okarakterisati kao poboljšanje u ta dva pravca.

-
7. M.-L. Lee, T.W. Ling, and W.L. Low, "Intelliclean: A Knowledge-Based Intelligent Data Cleaner," Proc. 6th Int'l Conf. Knowledge Discovery and Data Mining (KDD 2000), ACM Press, 2000, str. 290–294.
 8. W.E. Winkler, "Using the EM Algorithm for Weight Computation in the Fellegi-Sunter Model of Record Linkage," Proc. Section on Survey Research Methods, American Statistical Assoc., 1988, str. 667–671.
 9. W.E. Winkler, Advanced Methods for Record Linkage, tech. Izvještaj, Statistical Research Division, US Census Bureau, 1994.
 10. W.W. Cohen, "Integration of Heterogeneous Databases without Common Domains Using Queries Based on Textual Similarity," Proc. ACM SIGMOD Int'l Conf. Management of Data (SIGMOD 98), ACM Press, 1998, str. 201–212.
 11. K. Seymore, A.K. McCallum, and R. Rosenfeld, "Learning Hidden Markov Model Structure for Information Extraction," Papers from the 16th Nat'l Conf. Artificial Intelligence (AAAI 99) Workshop Machine Learning for Information Extraction, AAAI Press, 1999, str. 37–42.
 12. T. Churches et al., "Preparation of Name and Address Data for Record Linkage Using Hidden Markov Models," Medical Informatics and Decision Making, vol. 2, no. 9, 13 Dec. 2002; www.biomedcentral.com/1472-6947/2/9/abstract.
 13. H. Pasula et al., "Identity Uncertainty and Citation Matching," Advances in Neural Information Processing Systems 15, MIT Press, 2003.
 14. W.W. Cohen, H. Kautz, and D. McAllester, "Hardening Soft Information Sources," Proc. 6th ACM SIGKDD Int'l Conf. Knowledge Discovery and Data Mining (KDD 2000), ACM Press, 2000, str. 255–259.
 15. S. Tejada, C.A. Knoblock, and S. Minton, "Learning Domain-Independent String Transformation Weights for High Accuracy Object Identification," Proc. 8th ACM SIGKDD Int'l Conf. Knowledge Discovery and Data Mining (KDD 2002), ACM Press, 2002, str. 350–359.

U vezi s nekoliko metoda pokrenuto je pitanje cijene izračunavanja uparivanja imena i te metode slijede ideju blokirajućeg mehanizma koju predlaže Fellegi-Sunterova teorija. Metodom sortiranog susjedstva sortira se baza podataka korištenjem višestrukih ključeva kako bi se dobili blokovi zapisa ("prozori") u kojima se nalaze kandidati za uparivanje (3). Alternativno, metoda 'krošnji' /?/ se zasniva na računarski jeftinoj i opštoj metrici sličnosti niski kao što je kosinusna sličnost između frekvencije termina (TF-IDF) i inverzne frekvencije podataka da bi se kreirali preklapajući skupovi zapisa koji možda sadrže podudarne parove (4).

Metode za poboljšanje tačnosti uparivanja mogu se grubo kategorisati prema tome koliko je za njih potrebno ljudske ekspertize i do koje mjere se za njih koriste metode mašinskog učenja i probabilističke metode. Na jednom kraju tog spektra je učenje na pravilima teorije jednačina za koje je potreban stručnjak koji će konkretno navesti uslove koji treba da budu ispunjeni da bi zapisi bili ekvivalentni u jeziku deklarativnih pravila (3, 5-7). Takvi uslovi bi mogli uključivati metriku sličnosti višestrukih niski (na primjer, kada je edit-rastojanje manje od zadatog praga), poređenja primjerena određenom domenu (istovjetnost nadimaka i imena) i saznanja zasnovana na izvucenim zaključcima (geografska blizina ustanovljena na osnovu poštanskih brojeva). Iako se učenjem na pravilima može postići visok stepen tačnosti, nakon podrobnog podešavanja primjerenog određenom domenu, ljudski utrošak takvog pristupa je obično velik i stoga je on nepraktičan kada se radi o obimnim bazama podataka.

Za razliku od učenja na pravilima, probabilističke metode razvijene prema okvirnoj teoriji Fellegija i Suntera ne zahtijevaju ljudsku ekspertizu vezanu za dati domen jer je taj uslov otklonjen korištenjem metoda nenadgledanog mašinskog učenja. Mi možemo pomoću snažnog algoritma maksimalizacije očekivanja parove zapisa svrstati u tri klase koje smo naveli bez ikakvih pokusnih podataka, na osnovu statističkih svojstava baze podataka (8). Kod iterativnog postupka, maksimalizacijom očekivanja se procijenjuje probabilitet podudaranja zapisa u svakom paru zapisa. Mi možemo standardnom algoritmu maksimalizacije očekivanja dodati dodatna ograničenja kako bismo proveli uparivanje jedan prema jedan kada se uparuju zapisi iz dviju baza podataka i time izbjegli lažna višestruka podudaranja (9).

Jedan alternativni pristup uparivanju nezavisnom od domena u kojem se ono vrši bez nadzora podrazumijeva da podaci budu pohranjeni u bazama podataka kao tekst prirodnog jezika, a zadatak uparivanja se smatra problemom pronalaženja informacija (10). U tom pristupu, nezavisnost domena postiže se normalizacijom, pri čemu se koristi prethodna redakcija kao što su konverzija i steming, a potom se primijenjuje kosinusna sličnost u vektorskom polju stvorenom pomoću TF-IDF šeme pripisivanja težine (v. glavni tekst). Ovaj pristup često dobro funkcioniše za baze podataka koje mogu sadržavati smislaone zapise predstavljene kao prirodnojezičke niske. Alternativni pristup rukovanju takvim bazama podataka je dijeljenje sekvencijalnih zapisa na pojedinačna polja koja predstavljaju atomske jedinice informacija – na primjer, zapis citata podijeliti u zasebna polja poput autora, titule, mjesta itd. Skriveni Markovljevi modeli se posebno uspješno mogu upotrijebiti u tu svrhu ako prime dovoljno pokusnih podataka u vidu segmentiranih niski (11, 12).

Drugi način korištenja metode nadgledanog učenja u cilju poboljšanja uparivanja imena počiva na stvaranju relacionog probabilističkog modela za dati domen. To uključuje konstruisanje generativnog modela za pojedinačna polja i korištenje Markovljevog lanca Monte Carlo metode kako bi se došlo do zaključaka o uparivanju (13). Taj pristup pruža uvid u međusobnu zavisnost različitih zaključaka o uparivanju. To je korisno za baze podataka koje sadrže nekoliko podudarnih zapisa, kao što su bibliografije naučnih članaka. Obrazloženje distributivne prirode zaljučaka u vezi s uparivanjem u bazama podataka s puno ekvivalentnih zapisa takođe je ključno za pristup koji se sastoji od pojačavanja baze podataka i kojim se uparivanje imena formalizuje kao problem matematske optimalizacije i sugerije primjena

gramzivog algoritma za postizanje najboljeg opšteg uparivanja zapisa korištenjem grafikona s vrijednostima sličnosti između zapisa (14).

Istraživači su nedavno predložili metode mašinskog učenja za koje se koristi nadzor u vidu uparenih i neuparenih parova zapisa da bi se klasifikatori naučili da ih razlikuju. To uključuje metode kojima se nastoje odabrati najinformativniji parovi zapisa za ljudsko obilježavanje kako bi se maksimalno povećala tačnost (15). U glavnom dijelu je opisan naš nedavni rad pri kojem smo koristili pokusne podatke u vidu uparenih i neuparenih parova zapisa da bismo razvili algoritam za klasifikovanje parova zapisa kao duplikata ili neduplikata.

Standardizacija i blokiranje

Winkler (2006.),⁶⁰ koji je viši istraživač na Odsjeku za statističko istraživanje Biroa za popis stanovništva SAD, daje odličan sveobuhvatni pregled najnovijih dostignuća na polju povezivanja/uparivanja zapisa. On u nekoliko odjeljaka svog izvještaja govori o značaju i praktičnim aspektima standardizacije zapisa kao preduslova za uspješno uparivanje. Predmet razmatranja su, između ostalog, pitanja poput standardizacije imena i adresa, ponovnog formatiranja datuma i komparatora niski.

Standardizacija, koja je preduslov i prvi korak svakog postupka uparivanja, u osnovi se sastoji od zamjenjivanja različitih ortografskih verzija iste riječi jednom ortografskom verzijom. Na taj način se eliminišu sve alternativne ortografske verzije, pogrešne ortografske verzije i skraćenice i uvodi jedna dosljedna ortografska verzija. Takođe se provjeravaju i ponovo formatiraju datumi i druga numerička obilježja tako da se u svim skupinama podataka dosljedno koristi jedan format. Pored toga, iz niski odabranih za poređenje treba odstraniti sve posebne znakove, kao što su zarezi, razmaci, tačke, upitnici, navodnici, zagrade i zvjezdice.

U okviru standardizacije vrši se i rastavljanje niski više imena na pojedinačne komponente koje se mogu porediti. Cilj tog rastavljanja je da se poveća učestalost uspješnih komparacija niski prilikom uparivanja.

Standardizacijom se efikasno smanjuju tipografske greške ali njome ih nije moguće sasvim eliminisati pošto su takve greške djelimično rezultat razlika između načina na koji davaoci informacija pružaju podatke. Iz tog razloga je rješavanje problema tipografskih grešaka glavni istraživački projekt u kompjuterskoj nauci vezanoj za uparivanje. Kao što je Winkler (2006.) rekao:

- “Za povezivanje zapisa potrebno je imati funkciju koja predstavlja približno podudaranje, pri čemu broj “1” predstavlja potpuno podudaranje, a brojevi između 0 i 1 različite stepene djelimičnog podudaranja.”

Do sada je za definisanje tog tipa funkcija predloženo nekoliko koncepata, koji se generalno nazivaju “komparatori niski”. Jaro (1989.; u Winkler, 2006.) je uveo komparator niski koji obuhvata umetanje, brisanje i zamjenjivanje. Sljedeći primjeri komparatora niski su bigramska funkcija i funkcija smanjivanja distance. Bigramskom funkcijom se izračunava broj naporednih parova slovnih znakova koji se podudaraju u dva niza. Za funkciju smanjivanja distance koristi se dinamično programiranje kako bi se utvrdio minimalni broj umetanja, brisanja i zamjenjivanja potrebnih za dolaženje od jedne niske do druge. Među primjere novijeg datuma spadaju TFIDF funkcije iz literature o pronalaženju informacija.

⁶⁰William E. Winkler, 2006: Overview of Record Linkage and Current Research Directions. RESEARCH REPORT SERIES, Statistics #2006-2. Statistical Research Division, U.S. Census Bureau, Washington, DC 20233.

U cilju efikasnijeg uparivanja, mora se smanjiti broj parova koji su uzeti u obzir. To je naročito slučaj kada su fajlovi preobimni da bi se uzeo u obzir svaki par u prostoru unakrsnog produkta svih mogućih parova iz dvaju fajlova. Metoda koja se za to koristi naziva se *blokiranje* i tiče se uzimanja u obzir samo onih parova koji se podudaraju po nekoliko osnovnih karakteristika, kao što su prezime ili datum rođenja (Winkler, 2006.; v. takode Newcombe 1962., 1988.,⁶¹ u Winkler, 2006.). Ostale vrste podataka u srodnim zapisima razmatraju se u fazi provjeravanja kada istraživač (ili kompjuterski program) odlučuje o tome da li se dati par zaista podudara ili ne.

Postojeća praksa uparivanja od strane zvaničnih statističkih institucija

U ovom dijelu mi se pozivamo na citat iz jednog drugog Winklerovog (2001.) izvještaja o istraživanju.⁶²

/prijevod s engleskog:/

“U situaciji u kojoj je potrebno izvršiti obimno uparivanje, kao što je uparivanje 600 miliona zapisa iz glavnog fajla Uprave socijalnog osiguranja sa 300 miliona zapisa iz fajla Jednodedenijskog popisa stanovništva iz 2000. to može značiti upoređivanje 600 miliona pari zapisa. Uparivanje se mora vršiti korištenjem imena, adresa i datuma rođenja pošto fajl Popisa stanovništva ne sadrži broj socijalnog osiguranja. Uparivanje se vrši bezbjednim mašinama za administrativne zapise koje unutar glavnog zaštitnog zida imaju još dva niza zaštitnih zidova koji štite kompjutere Biroa za popis stanovništva. Da bi se uparivanje efikasno izvršilo, zapisi se uparuju putem niza blokirajućih prolaza. Tokom jednog blokirajućeg prolaza uzimaju se u obzir samo oni parovi koji se podudaraju po određenim karakteristikama. Na primjer, pri jednom blokirajućem prolazu mogu se uzeti u obzir samo parovi koji se podudaraju po imenu i prezimenu. Druge karakteristike, kao što su datum rođenja i adresa, koriste se za utvrđivanje da li se dati par podudara. Pri drugoj provjeri, mogu se uzimati u obzir samo parovi koji se podudaraju po datumu rođenja. Prije svakog prolaza u svrhu uparivanja prema datom blokirajućem kriterijumu zapise je neophodno sortirati prema tom blokirajućem kriterijumu. Premda su komparatori niski korisni nakon što se izvrši spajanje para zapisa, oni ne mogu koristiti za spajanje parova. U nekim postupcima se koristi dvanaest blokirajućih prolaza. Sortiranje nekog fajla zahtijeva tri puta više mjesta za pohranjivanje od fajla koji se sortira. Da bi se sortirao fajl od 600 miliona zapisa od 0,7 terabajta potrebno je pohranjivanje od 2,1 terabajta. Za to sortiranje mogu biti potrebna tri dana na brznoj mašini. Deset parova sortiranja i s njima povezanih prolazaka radi uparivanja mogu trajati više od 40 dana kompjuterskog vremena i zahtijevati pohranjivanje velike količine podataka na disk za intermedijarne fajlove. Najsporiji dio tog procesa ponekad može biti obim intervenisanja iskusnog programera koje je potrebno radi praćenja faza obrade, potiskivanja intermedijarnih fajlova i pisanja pomoćnih programa za analizu i procjenu.

⁶¹ Newcombe, H.B. and Kennedy, J. M. (1962) "Record Linkage: Making Maximum Use of the Discriminating Power of Identifying Information" *Communications of the Association for Computing Machinery*, 5, 563-567.

Newcombe, H. B. (1988), *Handbook of Record Linkage: Methods for Health and Statistical Studies, Administration, and Business*, Oxford: Oxford University Press.

See as well other related papers by Newcombe:

Newcombe, H. B., Kennedy, J. M. Axford, S. J., i James, A. P. (1959), "Automatic Linkage of Vital Records," *Science*, 130, 954-959.

Newcombe, H. B. and Smith, M. E. (1975), "Methods for Computer Linkage of Hospital Admission-Separation Records into Cumulative Health Histories," *Methods of Information in Medicine*, 14 (3), 118-125.

⁶² William E. Winkler, 2001: *Quality of Very Large Databases*. Statistical Research Izvještaj Series No. RR2001/04. Statistical Research Division. Methodology and Standards Directorate. U.S. Bureau of the Census. Washington D.C. 20233.

Softver *BigMatch* (Yancey i Winkler 2001.) omogućava uparivanje relativno malog fajla koji sadrži između milion i 100 miliona zapisa, za razliku od velikog fajla od četiri milijarde zapisa. Taj softver omogućava i do deset istovremenih bokirajućih kriterijuma. U gore navedenoj situaciji, fajl Popisa bi se mogao podijeliti na tri podskupa od po 100 miliona zapisa i upariti s fajlom Uprave za socijalno osiguranje. Što se tiče deset bokirajućih kriterijuma, uparivanje bi trajalo manje od tri dana (po jedan dan za svaki podskup fajla Popisa). Ukupan potrebiti prostor na disku mogao bi biti samo tri terabajta. Bila bi potrebna sasvim neznatna specijalna intervencija programera.”

Obim uparivanja u Birou za popis stanovništva SAD predstavlja zaista vanredno veliku klasu.

Obrada podataka iz demografskih izvora na Demografskom odsjeku

Kada je riječ o obradi i uparivanju podataka, Demografski odsjek je uvijek radio u skladu s principima koji su gore razmatrani. Svaki izvor koji je Demografski odsjek do sada primio prošao je kroz proceduru detaljne procjene i standardizacije. Uparivanje je uvijek vršeno nakon što je završena standardizacija. Treba napomenuti da smo mi u svom radu podatke uvijek čuvali nepromijenjene i pravili smo kopije koje smo standardizovali, ponovo formatirali i poboljšavali. Na taj način smo uvijek mogli da pratimo poboljšanje kvaliteta podataka i da svaki zapis povežemo s izvornim zapisom.

Procedura uparivanja koju primijenjuje Demografski odsjek

Kao što je već navedeno, za najskorije uparivanje upotrijebljene su metode *mašinskog učenja* (tj. vještačke inteligencije) koje se zasnivaju na nadzoru u vidu primjera uparenih i neuparenih parova zapisa koje su za njih odabrali ljudi kako bi klasifikatori naučili da ih razlikuju. Na drugom kraju pristupa uparivanju su metode *zasnovane na pravilima*, koje zahtijevaju da stručnjak odredi uslove koji treba da budu zadovoljeni da bi zapisi bili ekvivalentni. Pristup zasnovan na pravilima obično daje veoma precizne rezultate, ali je njegov ljudski utrošak visok i stoga je nepraktičan kada je riječ o velikim bazama podataka.

Za povezivanje zapisa Demografski odsjek koristi pristup zasnovan na pravilima. Ljudski utrošci su veliki, ali baze podataka s kojima radimo nisu velike, tako da je posao izvodljiv. Niže je dat detaljni prikaz načina na koji to radimo.

Prilikom uparivanja raznih spiskova s podacima o licima, mi u svom pristupu koristimo *MS Access* program za baze podataka kako bismo tragali za zapisima na jednom spisku koji važe za isto lice na drugom spisku. Ako su na dva spiska ključne varijable identične, pretpostavlja se da se upareni zapisi odnose na isto lice, u protivnom ne. Taj postupak bi bio brz i lak ako bi jedna ili više varijabli, kao što je matični broj, jedinstveno određivala svako lice na svakom od spiskova, ali to nije slučaj sa nama dostupnim spiskovima. Iako je u bivšoj Jugoslaviji jedinstveni matični broj /građana/ (JMBG) uveden 1981, njega MKCK i Ljekari za ljudska prava ne koriste u svojim bazama podataka. Pored toga, tamo gdje se taj broj koristi, kao na primjer u Popisu stanovništva iz 1991. i na OEBS-ovom biračkom spisku, on ponekad nedostaje ili je pogrešan.

Uparivanje dvaju spiskova uvijek je počinjalo traganjem za zapisima s identičnim imenima i datumom rođenja. Vrlo je neuobičajeno da se dva različita lica isto zovu i da su rođena istog datuma, posebno ako se u obzir uzima samo stanovništvo malog područja kao što je neka opština ili istočna Bosna. Međutim, imena su često različito napisana ili je naveden malo drugačiji datum rođenja – ili taj datum sasvim nedostaje na jednom ili oba spiska. Stoga smo za lica čiji zapisi nisu upareni u prvom navratu kriterijume postepeno proširili za jednu ili više varijabli, na primjer, uključivanjem samo *godine* (a ne punog datuma) rođenja ili samo *prvog*

slova imena, pored prezimena. Rezultati takvog uparivanja zapisa moraju se, međutim, vizuelno provjeriti da bi se utvrdilo da li se upareni zapisi odnose na isto lice ili ne, ili obraćanjem pažnje na druge raspoložive informacije, kao što su opština i mjesto rođenja ili prebivalište. Na primjer, na jednom spisku kao mjesto rođenja može biti navedena opština, a na drugom mali zaselak, koji se nalazi u toj istoj opštini. Automatizovati takve provjere bilo bi veoma komplikovano, ako bi uopšte i bilo izvodljivo.

Kada se radilo o teškim slučajevima, mi smo provjeravali Popis stanovništva iz 1991 kako bismo došli do više informacija o datim licima, na primjer, kada bi na jednom od spiskova bio naveden podatak određene vrste, kao što je matični broj ili mjesto rođenja, koji Popis također sadrži, ali ne i drugi spisak. Na taj način je provjeravano i kako su imena napisana, često obraćanjem pažnje na imena drugih članova porodice sadržana u zapisima Popisa.

Uparivanje zapisa sa spiskova nestalih lica MKCK-a i Ljekara za ljudska prava sa biračkim spiskovima predstavlja poseban problem pošto svi ti spiskovi sadrže samo mali broj varijabli. Očevo ime, na primjer, koje je važno za identifikovanje ljudi u BiH, navedeno je na spiskovima nestalih lica, ali ne i na biračkim spiskovima, dok je suprotno slučaj s matičnim brojem (JMB). Stoga smo, kada bismo pokušali da uparimo zapise iz tih izvora, često otkrivali veliki broj slučajeva potencijalnog podudaranja pošto data dva izvora podataka često ne bi imali dovoljno zajedničkih varijabli da bi bilo moguće stvarna podudaranja razlikovati od lažnih, na primjer, kada bi nedostajao pun datum rođenja. Uzimajući u obzir mogućnost grešaka u datumu rođenja, mi smo također tragali za podudarnim zapisima s razlikom od nekoliko godina u godini rođenja. Takve podudarnosti, naravno, ne bi bile prihvaćene prije nego što bi vjerovatnoća podudarnosti bila potvrđena, nakon poređenja drugih vrsta podataka, na primjer, podataka na spiskovima nestalih lica o raznim lokacijama kao što su mjesto rođenja, prebivalište ili mjesto gdje je lice nestalo, i podataka na biračkom spisku o trenutnoj opštini ili opštini glasanja. Podudarnost između nestalih lica i registrovanih birača nije bila prihvaćena ako se lokacije očigledno ne bi podudarale, na primjer, ako bi, prema podacima navedenim na spisku nestalih, neko lice bilo rođeno u istočnoj Bosni, tamo živjelo i tamo nestalo, ali se, prema podacima navedenim na biračkom spisku, registrovalo da glasa u opštini i za opštinu u sasvim različitom dijelu zemlje.

Korištenje podataka Popisa stanovništva iz 1991. bilo je ključno za utvrđivanje da li se par potencijalno podudarajućih zapisa s dva različita spiska odnosi na isto lice. Kada bi se, na primjer, upareni zapisi sa spiskova MKCK-a/Ljekara za ljudska prava i biračkog spiska također pronašli u fajlu Popisa, bili bi provjereni kako matični broj tako i očevo ime da bi se utvrdilo da li se upareni zapisi odnose na isto lice. U nekim slučajevima bi u Popisu bio pronađen samo jedan od dva uparena zapisa, a ne i drugi. U takvim slučajevima, podudarnost ne bi bila prihvaćena ako bi se očevo ime navedeno u Popisu znatno razlikovalo od očevog imena navedenog na spiskovima MKCK-a/Ljekara za ljudska prava. Kada bi u fajlu Popisa bilo pronađeno samo lice sa spiskova MKCK-a/Ljekara za ljudska prava, podudarnost ne bi bila prihvaćena ako bi se matični broj naveden u Popisu znatno razlikovao od matičnog broja navedenog na biračkom spisku. Nije bilo slučajeva podudaranja u kojima u fajlu Popisa nije pronađeno nijedno od dvaju lica. To je pokazatelj kako potpunosti Popisa stanovništva iz 1991. tako i kvaliteta spiskova nestalih lica, što znači da lažna lica nisu registrovana kao nestala da bi se povećali brojevi ili iz drugih razloga.

Posebnu poteškoću predstavljaju blizanci, koji imaju iste roditelje i čije je prezime isto, koji su rođeni istog datuma i čija su imena često slična.

Da bi se označili kvalitet i osnov podudarnosti zapisa, uz svako lice čiji su zapisi upareni naveden je određeni parametar, zavisno od kriterijuma po kojima je izvršeno uparivanje. Taj

parametar je korišten za utvrđivanje broja prihvaćenih slučajeva podudarnosti prema tipu i kvalitetu podudarnosti.

Pristup Demografskog odsjeka uparivanju

U slučaju Bosne i Hercegovine, pri vršenju procjene u načelu treba pregledati sve spiskove žrtava, pa stoga i spiskove nestalih iz Srebrenice kako bi se za tužilaštvo, vijeća i odbranu označili upitni upisi. Sadašnji pristup Demografskog odsjeka Tužilaštva uključuje takvu proceduru procjene.⁶³ U tom pristupu, zapisi žrtava se povezuju putem unakrsnih povezivanja sa zapisima sadržanim u odgovarajućim demografskim izvorima o preminulim, nestalim, ekshumiranim i identifikovanim licima. Nadalje, ti zapisi se upoređuju sa zapisima Popisa stanovništva iz 1991., zapisima poslijeratnih biračkih spiskova i zapisima spiskova interno raseljenih lica i izbjeglica. Potonji spiskovi su sasvim podesni za identifikovanje potencijalnih preživjelih na spiskovima žrtava.

Prije rezimiranja pristupa uparivanju koji primjenjuje Demografski odsjek, radi lakšeg razmatranja treba uvesti nekoliko termina.

- Zapisi se sastoje od podataka o pojedinačnim slučajevima, npr. imena, datum rođenja, mjesto rođenja, prebivalište itd. navedenih lica, pri čemu se jedan slučaj tretira kao jedna prijavljena žrtva. U tekstualnoj kutiji 1 niže data su dva primjera zapisa.
- Linkove između zapisa sadržanih u dva izvora čine brojevi zapisa iz jednog izvora kopirani u drugi izvor. Primjeri linkova dati su u tekstualnoj kutiji 2 (linkovi su označeni).
- Utvrdjivanje linkova između zapisa na datom spisku i datog demografskog izvora (npr., Popis stanovništva iz 1991.) vrši se poređenjem načina na koji su u dva izvora navedena imena i drugi lični podaci. Slučajevi visokog stepena dosljednosti bilježenja podataka, tj. slučajevi istih ili sličnih podataka u odgovarajućim poljima, mogu se proglasiti "spojenim" u povezanim izvorima.
- Pregled linkova: Osoblje Demografskog odsjeka je tokom godina u nekoliko prilika glavne demografske izvore povezivalo sa zapisima Popisa stanovništva iz 1991. Pregled linkova se tiče zapisa Popisa povezanih s datim izvornim spiskom i njihovih linkova s glavnim izvorima. Primjer takvih linkova predstavljaju spiskovi nestalih iz Srebrenice objedinjeni sa ICMP-ovim DNK identifikacijama.

Tekstualno polje 1. Primjeri zapisa

Example 1: Census Record of ADIS (OMER) DELIJA							
Census: JMBG	Census: First Name	Census: Father's Name	Census: Last Name	Census: Sex	Census: DoB	Census: YoB	Census: Place of Residence (1991)
2711990133659	ADIS	OMER	DELIJA	male	27.11.1990	1990	VISEGRAD

Example 2: ICRC Record of ADIS (OMER) DELIJA								
ICRC: CaseID (BAZ)	ICRC: First Name	ICRC: Father's Name	ICRC: Last Name	ICRC: Sex	ICRC: DoB	ICRC: YoB	ICRC: PoDis	ICRC: DoDis
BAZ-109377-03	ADIS	OMER	DELIJA	man	27.10.1990	1990	VISEGRAD	14.06.1992

⁶³ Ovaj pristup je detaljno opisan u Tabeau i Bijak (2005): War-related Deaths in the 1992-1995 Armed Conflicts in Bosnia and Herzegovina: A Critique of Previous Estimates and Recent Results. *European Journal of Population* Vol. 21(2005), No. 2/3.
Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm

/Legenda:

Example 1: Primjer 1

Census Record of ADIS (OMER) DELIJA: Zapis iz Popisa stanovništva za ADISA (OMERA) DELIJU

Census: Popis stanovništva

Place of Residence: Prebivalište

Fist Name: Ime

Father's Name: Očevo ime

Last Name: Prezime

Sex: Pol

DoB: Datum rođenja

YoB: Godina rođenja

Male: muški

ICRC: MKCK

Case ID (BAZ): broj slučaja

man: muškarac

PoDis: Mjesto gdje je lice nestalo

DoDis: Datum nestanka/

Tekstualno polje 2. Primjeri linkova

Example 1: Census Record of ADIS (OMER) DELIJA								
Census:	Census:	Census:	Census:	Census:	Census:	Census:	Census:	Link with
JMBG	First Name	Father's Name	Last Name	Sex	DoB	YoB	Place of Residence (1991)	ICRC Record
2711990133659	ADIS	OMER	DELIJA	male	27.11.1990	1990	VISEGRAD	BAZ-109377-03
Example 2: ICRC Record of ADIS (OMER) DELIJA								
ICRC:	ICRC:	ICRC:	Father's ICRC:	ICRC:	ICRC:	ICRC:	ICRC:	Link with
CaseID (BAZ)	First Name	Name	Last Name	Sex	YoB	DoDis	DoDis	Census Record
BAZ-109377-03	ADIS	OMER	DELIJA	man	27.10.1990	1990	VISEGRAD	14.06.1992 2711990133659

/Legenda: /v. tekstualno polje 1 za iste termine/

Link with ICRC Record: Link sa zapisom MKCK-a

ICRC Record of ADIS (OMER) DELIJA: Zapis MKCK-a za /.../

Link with Census Record: Link sa zapisom iz Popisa/

Pošto smo definisali termine, slijedi rezime:

A. Input za naš pregled je dati spisak lica, poput spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice (dalje u tekstu: "izvorni spisak"). Linkovi se utvrđuju između "izvornog spiska" i nekoliko drugih izvora podataka kojima raspolaže Demografski odsjek. Demografski izvori upotrijebljeni u tom procesu spadaju u tri velike kategorije: podaci o stanovništvu u vrijeme izbijanja sukoba, podaci o licima koja su preživjela rat i podaci koji se odnose na lica koja su tokom sukoba umrla ili se i dalje vode kao nestala.

B. Izvorni spisak Demografski odsjek unakrsno povezuje s tri glavne vrste podataka.⁶⁴

⁶⁴ Izvori koji su ovdje navedeni odnose se na Bosnu i Hercegovinu, ne na Hrvatsku ili Kosovo. Bosanski izvori su opisani u pomenutom članku Tabeau i Bijak (2005.).
Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm

Izvori o stanovništvu prije sukoba:

- Popis stanovništva iz 1991. (dalje u tekstu: Popis);

Izvori o preživjelom stanovništvu:

- Birački spiskovi iz 1997.-1998. i 2000. (dalje u tekstu: V97-98 i V2000 /“V” je oznaka za “voters” - “birači”/);
- Registar interno raseljenih lica i izbjeglica BiH iz 2000. (dalje u tekstu: DDPH /engl. skraćenica za “Database of Internally Displaced Persons and Refugees”).

Izvori o smrtnim slučajevima/nestalim licima:⁶⁵

- Spisak nestalih lica MKCK-a iz 2005. (Spisak nestalih MKCK-a);
- Spisak nestalih lica MKCK-a i Ljekara za ljudska prava iz 2000. (Spisak nestalih Ljekara za ljudska prava);
- Baza podataka Federacije BiH o mortalitetu za vrijeme rata (DEM2 FBiH);
- Baza podataka RS o mortalitetu za vrijeme rata (DEM2 RS);
- Ekshumacije u Federaciji BiH 2007. (Eks. FBiH);
- Ekshumacije u RS 2005. (Eks. RS);
- Spisak ICMP-a lica identifikovanih na osnovu DNK iz 2008. (dalje u tekstu: ICMP);
- Spiskovi smrtnih slučajeva vojnog osoblja (Armija BiH, HVO i VRS)
- *Bosanska knjiga mrtvih*, 2008. (BKM);
- Popis domaćinstava, Sarajevo 1994.;

Izvori o živom stanovništvu (iz 1991., 1997.-1998. i 2000.) koriste se radi provjeravanja ličnih podataka o žrtvama (Popis stanovništva iz 1991.), kao i radi provjeravanja da li su među žrtvama možda prijavljena lica koja su preživjela sukob (birači i DDPH).

Izvori podataka o smrtnim slučajevima i nestalim licima koriste se za prikupljanje podataka, kao što su datum smrti, mjesto gdje je lice preminulo i uzrok smrti, i, naravno, za procjenu njihovih brojeva.

C. Nakon uparivanja izvornih input podataka s Popisom stanovništva iz 1991. (v. par. A), sljedeći korak u analizi je unošenje podataka iz Popisa u “izvorni” spisak. Tada se može unijeti više vrsta podataka iz Popisa. “Izvorni spisak” se tako može u toj fazi i narednim fazama proširiti prenošenjem novih vrsta podataka iz Popisa i drugih izvora Demografskog odsjeka. Na kraju ta tabela postaje konačni spisak ili baza podataka (dalje u tekstu: “konačni spisak”). Iz Popisa se mogu prenijeti sljedeće vrste podataka:

- a. Identifikacioni broj datog lica u Popisu (JMBG)
- b. Prezime, ime, očevo ime, datum rođenja, mjesto rođenja, itd.
- c. Linkovi s izvorima podataka o licima koja su preživjela rat: birači iz 1997.-1998. i DDPH
- d. Linkovi s izvorima podataka o mrtvima i nestalima

Takođe se u završnu tabelu mogu prenijeti podaci s biračkih spiskova i iz DDPH-a. Pošto ti izvori sadrže podatke iz poslijeratnog perioda, tj. podatke vezane za glasanje 1997.-1998. ili 2000. i podatke sa spiskova lica koja su se poslije rata prijavila kao interno raseljena lica ili izbjeglice (DDPH-2000.), oni ukazuju na *potencijalne* slučajeve preživjelih koje treba bliže ispitati.

Konačno, određeni podaci iz svakog izvora o umrlim/nestalim licima takođe mogu biti uključeni u svaki “izvorni” zapis koji je uparen s datim izvorom, npr. datum smrti/nestanka

⁶⁵ Nisu svi izvori koji su ovdje navedeni upotrijebljeni svaki put kada je vršena procjena. Izvori koji su zapravo upotrijebljeni treba da budu prilagođeni konkretnim spiskovima žrtava koji se analiziraju.

(/engleska skraćenica za “date of death/disappearance”:/ DoD), mjesto gdje je lice preminulo/nestalo (/engleska skraćenica za “place of death/disappearance”:/ PoD) i uzrok smrti/nestanka (/engleska skraćenica za “cause of death/disappearance”:/ CoD).

D. Prenošenjem podataka iz izvora Demografskog odsjeka stvara se baza podataka, koja pruža pregled načina na koji su izvorni zapisi o licima navedenim na datom spisku žrtava upisani u Popisu stanovništva iz 1991. i u izvorima o preminulim/nestalim licima ili preživjelima. Rezultati mogu biti predloženi u vidu spiska poput spiskova nestalih i identifikovanih mrtvih lica iz Srebrenice koji su priloženi ovom izvještaju. Takođe su mogući ostali vidovi predočavanja. Dati spisak žrtava se na opisani način provjerava, ispravlja i dopunjuje.

DODATAK 6. UPARIVANJE PODATAKA PREMA IZVORU

DODATAK 6.1 UPARIVANJE SPISKA TUŽILAŠTVA NESTALIH IZ SREBRENICE IZ 2005. SA SPISKOM MKCK-a NESTALIH IZ SREBRENICE IZ OKTOBRA 2008.

Rezime

Tužilaštvo je u oktobru 2008. primilo kopiju najnovijeg ažuriranog spiska MKCK-a nestalih iz Srebrenice. Taj spisak je primljen u istom formatu kao i prethodne ažurirane verzije potpunog spiska nestalih iz Bosne i Hercegovine, naime, na jednom CD-u s nekoliko tabela u programu *Excel*. Radi lakšeg snalaženja, informacije u toj ažuriranoj verziji pominjaće se kao ažurirani spisak MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz 2008. ili, tamo gdje to kontekst dopušta, samo kao ažurirani spisak iz 2008.

CD sadrži pet *Excel* fajlova sa ukupno 7.640 zapisa:

1. srebrenica pending reports on death_september2008.xls (246 cases)
/izvještaji o neriješenim smrtnim slučajevima vezanim za Srebrenicu_septembar2008.xls (246 slučajeva)/
2. srebrenica pending tracing requests_september2008.xls (3,908)
/neriješeni zahtjevi za tražanje za nestalima iz Srebrenice_septembar2008.xls (3.908)/
3. srebrenica solved alive_september2008.xls (26)
/riješeni slučajevi živih vezanih za Srebrenicu_septembar 2008.xls (26)/
4. srebrenica solved cancelled_september2008.xls (1)
/poništeni riješeni slučajevi vezani za Srebrenicu_septembar 2008.xls (1)/
5. srebrenica solved dead_september2008.xls (3,459)
/riješeni slučajevi mrtvih vezanih za Srebrenicu_septembar 2008.xls (3.459)/

Iako nam nije poznato prema tačno kojim kriterijumima je MKCK birao zapise za ovaj spisak, on je vjerovatno koristio informacije o okolnostima nestanka ljudi koje su pružili srodnici nestalih i koje su sadržane u zahtjevima za tražanje podnesenim MKCK-u.

Od 7.640 zapisa ažuriranog spiska MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz 2008. 7.634 se preklapa sa ažuriranim spiskom MKCK-a iz 2005. Prema tome, taj ažurirani spisak sadrži šest novih zapisa. Nadalje, od 7.613 žrtava (tj. lica koja nisu prijavljena kao živea ili čiji slučajevi su poništeni), 7.563 se preklapa sa spiskom Tužilaštva nestalih i mrtvih iz Srebrenice iz 2005. (spisak Tužilaštva iz 2005). Pored šest novih zapisa, spisku Tužilaštva iz 2005 se mogu dodati još 24 postojeća zapisa vezana za Srebrenicu, premda oni prethodno nisu odabrani kao relevantni. Ukupno se na spisku Tužilaštva iz 2005. može vidjeti 30 novih i dodatnih imena. Jedan od tih 30 zapisa se ne podudara s vremenskim okvirom nestalih iz Srebrenice (lice je nestalo 1992.) i nije stavljen na spisak Tužilaštva iz 2009.

Takođe, spisak Tužilaštva iz 2005. sadrži 98 zapisa koji nisu navedeni na ažuriranom spisku MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz 2008. Međutim, na osnovu DNK identifikacija izvršenih od strane ICMP-a i pretpostavljene razlike u tumačenju odrednice "vezani za Srebrenicu", mi ne vidimo nikakav razlog zbog kojeg bi te zapise trebalo isključiti.

Konačno, jedan zapis na spisku Tužilaštva iz 2005. sada je na spisku MKCK-a označen kao poništen. Pošto ne raspolazemo nikakvim informacijama da je lice o kojem se radi identifikovano, moramo pretpostaviti da je ono ili živo ili da je moguće da je mrtvo i da uzroci smrti nisu vezani za sukob. Bilo kako bilo, taj zapis je odstranjen sa spiska Tužilaštva iz 2005.

Ubacivanje tabela u bazu podataka i provjere duplikata

Svaka od pet tabela u programu *Excel* zasebno je ubačena u *MS Access* bazu podataka i sve te tabele su objedinjene u jednu tabelu, koja sadrži svih 7.640 zapisa.

Nakon tog ubacivanja i objedinjavanja podataka u jedan fajl, sljedeći korak je bio poređenje ažuriranog spiska MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz 2008. s potpuno ažuriranim spiskom MKCK-a iz 2005. (kojim je obuhvaćena cijela Bosna i Hercegovina). Spajanjem zapisa preko BAZ broja MKCK-a ustanovljeno je da se od 7.640 zapisa 7.633 podudara sa ažuriranim spiskom MKCK-a iz 2005. Dvostruka provjera imena u spojenim zapisima pokazala je da je u svim zapisima, osim u njih 11, polje "IME TRAZENOG LICA" (koje sadrži ime i prezime) potpuno isto. Kod tih 11 zapisa koji nisu bili potpuno isti bilo je samo manjih ortografskih ispravaka imena i prezimena prilikom njihovog prenošenja sa ažuriranog spiska iz 2005. na ažurirani spisak iz 2008., dok su svi drugi podaci, uključujući očevo ime, datum rođenja i podatke o nestanku, ostali isti. Na primjer, "TALOVIĆ EJUB" je bilo napisano kao "TALOVIĆ ELJUB".

Pored toga, kasnije je uočeno da se spisak MKCK-a vezan za Srebrenicu iz 2008. i spisak MKCK-a iz 2005. zapravo preklapaju u slučaju još jednog zapisa. Jedan zapis na ažuriranom spisku MKCK-a iz 2005., pod brojem BAZ-903762-02, po svemu sudeći je isti, ali je sada na ažuriranom spisku MKCK-a vezanom za Srebrenicu naveden pod brojem BAZ-903762-01. U oba slučaja, ime je MUJIC ZURIJET, očevo ime je RAHMAN, zabilježeni datum rođenja je --, 1962., mjesto rođenja je MOČEVIĆI, datum nestanka je 11.07.1995, a mjesto gdje je lice nestalo je POBUDE, BRATUNAC. Takođe napominjemo da je glavni dio BAZ broja ostao isti, tj. 903762, i da je promijenjen samo njegov drugi dio, 02 je promijenjeno u 01.

Ažurirani spisak MKCK-a vezan za Srebrenicu iz 2008 i ažurirani spisak MKCK-a iz 2005. potpuno se preklapaju, u slučaju 7.634 od 7.640 zapisa, uključujući i gore navedeni zapis, ili 99,9%. Prema tome, ažurirani spisak iz 2008. sadrži samo šest sasvim novih zapisa, jer se u tim slučajevima radi o zahtjevima za traganje koji nama prethodno nisu bili poznati i koje u svom radu prethodno nismo koristili.

Tabela (6.1)1 Moguća preklapanja duplikata

BR. MKCK-a	Ime traženog lica	Pol	Datum rođenja	Mjesto rođenja	Očevo ime	Prijavljeni datum smrti/ nestanka	Mjesto gdje je lice preminulo/ nestalo	Opština u kojoj je lice preminulo/ nestalo
BAZ-902924-01	ALIĆ ŠUKRIJA		27,0 9,19 40		ALIJA	12.07.1995.	POTOČARI	SREBRENICA
BAZ-915213-03	ALIĆ ŠUKRIJA	M	12,0 6,19 38	JAGOD NJA	ALIJA	13.07.1995.	POTOČARI	SREBRENICA

Pošto je preklapanje gotovo potpuno, traganje za duplikatima je u suštini već 2005. završeno, pošto bi za ažurirani spisak iz 2005. eventualni duplikati bili isti kao za ažurirani spisak iz 2008. Pomoću linkova koje sadrže BAZ brojeve podaci o duplikatima su sa ažuriranog spiska iz 2005. kopirani na ažurirani spisak iz 2008. Na taj način se došlo do podataka o duplikatima u slučaju 7.633 zapisa s istim BAZ brojem. Kao potencijalni duplikati označeno je 18 zapisa, od kojih je devet označeno za isključenje (sedam pari zapisa, jedna grupa od tri zapisa i jedan zapis za koji na spisku MKCK-a vezanom za Srebrenicu iz 2008. ne postoji odgovarajući duplikat).

Pored toga, preostalih sedam zapisa je provjereno tako što su traženi duplikati na ažuriranom spisku MKCK-a iz 2005. U slučaju jednog zapisa koji je identifikovan kao duplikat radilo se o gore navedenoj

izmjeni BAZ broja. Od šest preostalih zapisa za samo jedan je konstatovano da je potencijalni duplikat, kao što je prikazano na Tabela (6.1)1.

Kao što se u tabeli (6.1)1 može vidjeti, datum rođenja je u dva slučaja potpun i različit, kako je navedeno. Nadalje, u Popisu postoje dva različita upisa za lica po imenu Šukrija (Alija) ALIĆ, od kojih je jedno rođeno 12. 06. 1938. u Radovčićima, Srebrenica, a drugo 1940. (nije naveden tačan datum) u Jagodnji, Bratunac. Sudeći po tome, nije vjerovatno da je to duplikat, i oba zapisa su zadržana jer se smatra da su relevantni.

Dalja analiza i poređenje

Kao što je gore konstatovano, od 7.640 zapisa na ažuriranom spisku MKCK-a iz 2008. vezanog za Srebrenicu 7.634 se preklapa sa ažuriranim spiskom MKCK-a iz 2005. Kod tih slučajeva preklapanja možemo provjeriti sve promjene statusa koje je zabilježio MKCK, tj. da li se neko lice i dalje vodi kao nestalo ili je pronađeno živo ili mrtvo. Na Tabela (6.1)2 niže dat je sažeti prikaz statusa i promjena između 2005. i 2008.

Tabela (6.1)2 Poređenje statusa i ustanovljene promjene, 2005. i 2008.

Status zapisa	Kategorije zapisa	Status 2008.				Ukupno 2005.
		Lica koja se i dalje vode kao nestala	Informacija da je lice mrtvo	Riješeni slučajevi, živi	Riješeni slučajevi, mrtvi	
	<i>Novi zapisi</i>	5			1	6
	Lica koja se i dalje vode kao nestala	3.903			1.352	1
	Informacija da je lice mrtvo		246		67	313
	Riješeni slučajevi, živi			25		25
	Riješeni slučajevi, mrtvi				2.039	2.039
	Poništeni slučajevi			1		1
Ukupno 2008.		3.908	246	26	3.459	1

Kao što se može vidjeti, najveće promjene su vezane su slučajeve koji su 2005. navedeni kao "lica koja se i dalje vode kao nestala", a koji su 2008. navedeni kao "riješeni slučajevi, mrtvi" (1.352 slučajeva). Pored toga, status nekih slučajeva se promijenio, od statusa "informacija da je lice mrtvo" u status "riješeno slučaj, mrtvo lice" (tj. potvrda prethodno nepotvrđenih informacija, 67 slučajeva). Jedan slučaj je očigledno promijenio status, tako da je status "riješeno slučaj, živo lice" zamijenjen statusom "poništen slučaj", što ne utiče na naše rezultate pošto su obje grupe isključene iz naše analize. Konačno, jedan zapis je promijenio status, tako da je status "lice koje se i dalje vodi kao nestalo" zamijenjen statusom "riješeno slučaj, živo lice". Taj zapis je potrebno provjeriti prema spisku Tužilaštva iz 2005. i, ako se na njemu nalazi, sa tog?? spiska ga treba odstraniti.

Sljedeće pitanje je koliko je preklapanje sa spiskom Tužilaštva iz 2005. Spisak MKCK-a iz 2008. vezan za Srebrenicu sadrži 7.640 zapisa, dok spisak Tužilaštva iz 2005. sadrži 7.661

zapis. Teoretski bi trebalo da spisak Tužilaštva iz 2005. sadrži sve zapise sa spiska MKCK-a iz 2008. vezanog za Srebrenicu. To, međutim, nije slučaj. Od 7.640 zapisa na ažuriranom spisku MKCK-a iz 2008. vezanom za Srebrenicu, 7.562 zapisa se preklapaju, što je utvrđeno spajanjem prema BAZ brojevima. Ostaje 77 zapisa sa ažuriranog spiska iz 2008. koji nisu uključeni u spisak Tužilaštva iz 2005. Razlozi su sljedeći:

1. Šest zapisa su novi i stoga nisu mogli biti na spisku Tužilaštva iz 2005.
2. Dvanaest zapisa se podudara s dvanaest zapisa na spisku isključenih zapisa navedenom u izvještaju iz 2005. (za izvještaj o Srebrenici iz 2005., 12 zapisa je obilježeno kao mogući preživjeli i oni su na zasebnoj tabeli navedeni kao isključeni slučajevi)
3. Dvadeset i šest zapisa odnosi se na lica koja nisu žrtve, to jest na slučajeve koji spadaju u "riješene slučajeve, žive" ili "poništene slučajeve", i to kako na ažuriranom spisku iz 2008. tako i na ažuriranom spisku iz 2005. Ti zapisi očigledno nisu uključeni u spisak Tužilaštva iz 2005.
4. Devet zapisa je isključeno zato što su bili duplikati
5. Za spisak Tužilaštva iz 2005. prethodno nisu odabrana 24 zapisa pošto na njih nisu bili primjenjivi kriterijumi prema kojima su u izvještaju o Srebrenici iz 2005. odabrani zapisi vezani za Srebrenicu. Od tih zapisa
 - dva zapisa sadrže nove podatke na ažuriranom spisku iz 2008., zbog čega su potpali pod kriterijume vezane za nestale iz Srebrenice (prijavljeni datum i mjesto gdje lice nestalo, 07. 08. 1992. (u jednom zapisu) i 17. 04. 1992. (u drugom zapisu), u Karakaju, Zvornik (oba zapisa), promijenjeni su u 11. 07. 1995. (šuma), Srebrenica (oba zapisa)).
 - u četiri zapisa je rijeka Drina navedena kao mjesto nestanka, i to različitim datuma između jula i septembra 1995. Rijeka Drina nije smatrana dovoljnim podatkom za izvještaj o Srebrenici iz 2005.
 - u jednom zapisu je planina Tara navedena kao mjesto nestanka u julu 2005., ali je taj podatak sada uključen iz istih gore navedenih razloga.
 - 17 zapisa sadrži ili datum nestanka ili mjesto nestanka koji su izvan okvira spiska Tužilaštva iz 2005. Kod nekih je datum nestanka već u maju ili junu 1995. ili tek u januaru 1996. U jednom zapisu je prijavljeni datum nestanka april 1992.

Svih šest novih zapisa sasvim potpada pod kriterijume korištene za spisak Tužilaštva iz 2005 (datumi nestanka: između 11. i 13. jula 1995.; mjesta nestanka: Potočari (četiri zapisa), Srebrenica (jedan zapis) i Buljim, Bratunac (jedan zapis)). Pošto su to novi zapisi (novi zahtjevi za traganje), oni se pouzdano mogu smatrati dodatnim imenima na spisku Tužilaštva iz 2005., pored onih koja se na tom spisku već nalaze.

Pored toga, pod pretpostavkom da MKCK ima pristup dodatnim informacijama o okolnostima nestajanja, može se tvrditi da 24 zapisa koje prethodno na osnovu datuma i mjesta nestanka nismo uključili treba smatrati dodatnim imenima na spisku Tužilaštva iz 2005., pored onih koja se na tom spisku već nalaze

To znači da ažurirani spisak MKCK-a vezan za Srebrenicu iz 2008., pored toga što je njime ažuriran status 7.563 zapisa navedenih na spisku Tužilaštva iz 2005., takođe sadrži 29 novih imena koje tom spisku treba dodati.

Budući da se ažurirani spisak MKCK-a vezan za Srebrenicu iz 2008. i spisak Tužilaštva iz 2005. preklapaju u slučaju 7.563 zapisa., neophodno je pregledati preostalih 98 zapisa da bi se vidjelo da li i dalje možemo opravdati njihovo uključivanje u spisak, pošto sada znamo da ih MKCK nije uključio.

Od tih 98 zapisa, 23 su iz *ante-mortem* baze podataka Ljekara za ljudska prava. Te slučajeve, iz raznih nepoznatih razloga, MKCK nikada nije registrovao. Međutim, njih su registrovali Ljekari za ljudska prava, a sedam je već identifikovao ICMP (i naveo u svom izvještaju kao slučajeve vezane za Srebrenicu), tako da nema razloga skinuti ih sa spiska na osnovu ažuriranog spiska MKCK-a vezanog za Srebrenicu iz 2008.

Od preostalih 75 zapisa na ažuriranom spisku MKCK-a iz 2005. za koje na ažuriranom spisku MKCK-a vezanom za Srebrenicu iz 2008. nije navedeno da su vezani za Srebrenicu, ICMP je za 21 zapis već utvrdio da se odnose na mrtva lica (i da su povezani sa Srebrenicom). Te zapise očigledno treba smatrati relevantnim za spisak Tužilaštva iz 2005. Od 53 nestala lica za koja još nije potvrđeno da su mrtva znatan broj je izgleda vezan za incidente koji su se krajem jula 1995. dogodili u Žepi. Moguće je (ali nama u ovom trenutku nije poznato) da je, kada je riječ o spisku Tužilaštva iz 2005., shvatanje MKCK-a onoga što je vezano za Srebrenicu uže od našeg. Mi bismo, za svoje potrebe, događaje u Žepi smatrali događajima “povezanim sa Srebrenicom”, iako se oni takođe mogu smatrati odvojenim događajima. S obzirom na znatan broj identifikacija vezanih za Srebrenicu i na to da je sasvim vjerovatno da ima razlika u stavovima o tome šta spada u kategoriju “povezan sa Srebrenicom”, onako kako je mi shvatamo i kako je shvata MKCK, smatramo da nema razloga da ti zapisi i dalje ne ostanu uključeni u spisak Tužilaštva iz 2005.

DODATAK 6.2 UPARIVANJE SPISKA TUŽILAŠTVA IZ 2005. S POPISOM STANOVNIŠTVA IZ 1991.

Proces uparivanja spiska nestalih lica MKCK-a i Ljekara za ljudska prava koji je korišten za prvobitni izvještaj iz 2000. vezan za Srebrenicu prikazan je u tabeli (6.2)1.⁶⁶ Cilj je bio primijeniti najsystematičniji mogući skup linkova.

Tabela (6.2)1 Prikaz uparivanja objedinjenog spiska nestalih lica MKCK-a i Ljekara za ljudska prava s Popisom stanovništva iz 1991.

Slučaj podudarnosti br.	Zapisi	Kriterijumi i napomene
1	3.3251	First name, Fathers name, Last name, m:DoB,
2	257	Initial(First name), Fathers name, Last name, m:DoB, m:OoD
3	688	First name, Initial(Fathers name), Last name, m:DoB, m:OoD
4	128	First name, Fathers name, Initial (Last name), m:DoB, m:OoD
5	30	First name, Initial(Fathers name), Initial(Last name), m:DoB, m:OoD
6	66	Initial of First name, Initial (Fathers name), Last name, m:DoB, m:OoD
7	0	Initial of First name, Fathers name, Initial of Last name, m:DoB, m:OoD
8	2.232	First name, Fathers name, Last name, m:DoB, m:OoB
9	192	Initial(First name), Fathers name, Last name, m:DoB, m:OoB
10	508	First name, Initial(Fathers name), Last name, m:DoB, m:OoB
11	76	First name, Fathers name, Initial (Last name), m:DoB, m:OoB
12	47	Initial(First name), Initial(Fathers name), Last name, m:DoB, m:OoB
13	22	First name, Initial(Fathers name), Initial(Last name), m:DoB, m:OoB
14	21	Initial(First name), Fathers name, Initial(Last name), m:DoB, m:OoB
15	680	First name, Fathers name, Last name, m:DoB
16	46	Initial(First name), Fathers name, Last name, m:DoB
17	165	First name, Initial(Fathers name), Last name, m:DoB
18	23	First name, Fathers name, Initial (Last name), m:DoB
19	64	Initial(First name), Initial(Fathers name), Last name, m:DoB
20	0	First name, Initial (Fathers name), Initial (Last name), m:DoB
21	0	Initial (First name), Fathers name, Initial (Last name), m:DoB
22	2.078	First name, Fathers name, Last name, m:YoB, m:OoD, DOB-comparison algorithm run.
23	194	Initial (First name), Fathers name, Last name, m: YoB, m:OoD, DOB-comparison algorithm run.
24	432	First name, Initial (Fathers name), Last name, m: YoB, m:OoD, DOB-comparison algorithm run.
25	80	First name, Fathers name, Initial(Last name), m:YoB, m:OoD, DOB-comparison algorithm run.
26	29	First name, Initial(Fathers name), Initial(Last name), m: YoB, m:OoD, DOB-comparison algo-
27	51	Initial(First name), Initial(Fathers name), Last name, m: YoB, m:OoD, DOB-comparison algo-
28	9	Initial(First name), Fathers name, Initial(Last name), m: YoB, m:OoD, DOB-comparison algo-
29	979	First name, Fathers name, Last name, m:YoB, m:OoB, DOB-comparison algorithm run.
30	79	Initial (First name), Fathers name, Last name, m:YoB, m:OoB, DOB-comparison algorithm run.
31	183	First name, Initial (Fathers name), Last name, m:YoB, m:OoB, DOB-comparison algorithm run.
32	42	First name, Fathers name, Initial(Last name), m:YoB, m:OoB, DOB-comparison algorithm run.
33	10	First name, Initial(Fathers name), Initial(Last name), m: YoB, m:OoB, DOB-comparison algo-
34	17	Initial(First name), Initial (Fathers name), Last name, m: YoB, m:OoB, DOB-comparison algo-
35	14	Initial(First name), Fathers name, Initial(Last name), m: YoB, m:OoB, DOB-comparison algo-
36	291	First name, Fathers name, Last name, m:YoB, DOB-comparison algorithm run.
37	30	Initial(First name), Fathers name, Last name, m:YoB, DOB-comparison algorithm run.
38	58	First name, Initial(Fathers name), Last name, m: YoB, DOB-comparison algorithm run.
39	14	First name, Fathers name, Initial(Last name), m:YoB, DOB-comparison algorithm run.
40	7	First name, Initial (Fathers name), Initial (Last name), m:YoB, DOB-comparison algorithm run.
41	13	Initial (First name), Initial (Fathers name), Last name, m:YoB, DOB-comparison algorithm run.
42	1	Initial (First name), Fathers name, Initial(Last name), m: YoB, DOB-comparison algorithm run.
43	12	First name, Fathers name, Last name, m:YoB, i:ExclDuploRecord=NULL, DOB-comparison
44	2	Initial(First name), Fathers name, Last name, m:YoB, i:ExclDuploRecord=NULL, DOB-
45	0	First name, Initial(Fathers name), Last name, m: YoB, i:ExclDuploRecord=NULL, DOB-
46	0	First name, Fathers name, Initial (Last name), m: YoB, i:ExclDuploRecord=NULL, DOB-
47	13	Duplicate matches from previous queries resolved manually (matched on FN, Initial(FaN), LN,
48	492	First name, Fathers name, Last name, m:OoB, m:OoD, m: YoB
49	93	First name, Initial(Fathers Name), Last Name, m:OoB, m:OoD, m:YoB

⁶⁶ Spisak MKCK-a koji je korišten za izvještaj Tužilaštva iz 2000. potiče iz 1998. (četvrta verzija) i objedinjen je sa trećom verzijom iz 1997. i podacima Ljekara za ljudska prava iz 1999. Izraz "zapisi" u tabeli (6.2)1 odnosi se na prihvaćena uparenja.

Slučaj podudarnosti br.	Zapisi	Kriterijumi i napomene
50	50	Initial (First name), Fathers name, Last name, m:OoB, m:OoD, m:YoB
51	24	First name, Fathers name, Initial(Last name), m:OoB, m:OoD, m: YoB
52	71	First name, Fathers, Last name, m: YoB, m:OoD, Sex
53	351	First name, Fathers, Last name, m: YoB, m:OoB, Sex
54	11	First name, Initial (Fathers Name), Last Name, m:OoD, m: YoB, Sex
55	60	First name, Initial (Fathers Name), Last Name, m:OoB, m: YoB, Sex
56	5	Duplicate matches from previous queries resolved manually (matched on FN, FaN, LN, and
57	833	First name, Fathers name, Last name, m:OoB, m:OoD, Sex, Fuzzy DOB-comparison run.
58	153	First name, Initial (Fathers name), Last name, m:OoB, m:OoD, Sex, Fuzzy DOB-comparison
59	74	Initial (First name), Fathers name, Last name, m:OoB, m:OoD, Sex, Fuzzy DOB-comparison
60	36	First name, Fathers name, Initial (Last name), m:OoB, m:OoD, Sex, Fuzzy DOB-comparison
61	135	First name, Fathers name, Last name, m:OoD, Sex, Fuzzy DOB-comparison run.
62	38	First name, Initial(Fathers name), Last name, m:OoD, Sex, Fuzzy DOB-comparison run.
63	5	Duplicate matches from previous queries resolved. (FN, FaN, LN, m:OoD, Fuzzy DOB
64	24	Initial(First name), Fathers name, Last name, m:OoD, Sex, Fuzzy DOB-comparison run.
65	9	First name, Fathers name, Initial (Last name), m:OoD, Sex, Fuzzy DOB-comparison run.
66	357	First name, Fathers name, Last name, m:OoD, Sex, Fuzzy DOB-comparison run.
67	74	First name, Initial(Fathers name), Last name, m:OoB, Sex, Fuzzy DOB-comparison run.
68	52	Initial(First name), Fathers name, Last name, m:OoB, Sex, Fuzzy DOB-comparison run.
69	16	First name, Fathers name, Initial (Last name), m:OoB, Sex, Fuzzy DOB-comparison run.
70	1	Initial (First name), Initial(Fathers name), Initial (Last name), m:DOB, m:OoD
71	1	Initial (First name), Initial (Fathers name), Initial (Last name), m:DOB

/Legenda:

First name: Ime

Fathers name: Očevo ime

Last name: Prezime

m: objedinjen

DoB: datum rođenja

OoD: opština u kojoj je lice umrlo

OoB: opština u kojoj se lice rodilo

Initial (First name): Inicijal (imena)

Initial (Fathers name): Inicijal (očevog imena)

Initial (Last name): Inicijal (prezimana)

m: YoB: nedostaje godina rođenja

DoB-comparison run algorithm: propušteno kroz algoritam poredenja datuma rođenja

i:ExclDuploRecord=NULL: identifikovani slučaj izuzimajući duplicirani zapis=nijedan !?!/

Duplicate matches from previous queries resolved manually (matched on FN, Initial (FaN), LN: ručno riješeni upareni duplikati iz prethodnih istraživanja (upareni prema imenu, inicijalu (očevog imena), prezimenu

Sex: Pol

Fuzzy DoB-comparisi run: propušteno kroz algoritam rasplinutog poredenja datuma rođenja/

Do 2000. objavljene su sve četiri verzije spiska MKCK-a nestalih lica za Bosnu i Hercegovinu, pri čemu je treća verzija objavljena u januaru 1997., a četvrta u julu 1998. Mi smo te dvije verzije objedinili,⁶⁷ kao i sa spiskom mrtvih koji je u julu 1998. objavljen zajedno

⁶⁷ Objedinjavanje dva spiska MKCK-a obavljeno je prema broju zapisa MKCK-a, BAZ broju, i vizuelnim poredenjem preostalih podataka u srodnim !?!/ zapisima. Ljekari za ljudska prava su takode koristili BAZ brojeve, pored svojih brojeva zapisa. Objedinjavanje spiskova MKCK-a sa zapisima Ljekara za ljudska prava vršeno je *Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm*

sa četvrtom verzijom spiska MKCK-a⁶⁸ i sa bazom podataka Ljekara za ljudska prava iz 1999., i, nakon ispravljanja nekoliko očiglednih nepodudarnosti, došli smo do cifre od 19.692 lica za cijelu BiH.⁶⁹ Od tih zapisa, prema Tabeli (6.2)1, 16.173 je upareno sa Popisom stanovništva iz 1991. To daje uparenost od 82,1%, što je veoma visok procenat. Procenat uparenosti zapisa povezanih sa Srebrenicom koji su izvučeni iz objedinjenih spiskova MKCK-a iz 1997.-1998. i spiska Ljekara za ljudska prava iz 1999. neznatno se razlikuje, pošto su zapisi vezani za Srebrenicu bili uzorak zapisa za Bosnu i Hercegovinu.

Tabela (6.2)1 pruža pregled 71 kriterijuma i prihvaćenih uparenja (“zapisa”) pri svakom dodatnom koraku. Ona, međutim, ne pokazuje pri svakom koraku sva potencijalna uparenja, čiji je broj bio mnogo veći od broja prihvaćenih uparenja. Odluke o tome da li neku potencijalnu uparenost treba prihvatiti kao istinsku donošene su nakon vizuelne provjere svih podataka u oba srodna zapisa.

Prilikom prvobitnog uparivanja konsolidovanog spiska MKCK-a i Ljekara za ljudska prava sa Popisom iz 1991. ustanovljena su načela za naredna uparivanja Zapisa i naknadnih ažuriranih spiskova MKCK-a od strane Demografskog odsjeka, uključujući verziju spiska MKCK-a iz 2005. i spisak MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz 2008. Kad god bi Demografski odsjek primio neki novi ažurirani spisak MKCK-a, mi bismo taj ažurirani spisak uparili s prethodnim spiskom MKCK-a, koristeći BAZ brojeve MKCK-a. S Popisom iz 1991. uparivani su samo novi zapisi s naknadnih spiskova MKCK-a ponovnim korištenjem nekoliko kriterijuma prikazanih u tabeli (6.2)1. Već postojeća uparenja prenesena su sa ažuriranog spiska “A” na ažurirani spisak “B” putem linkova sačinjen od BAZ brojeva. Takođe napominjemo da nismo nužno ponovo koristili svaki kriterijum od 71 kriterijuma da bismo postigli zadovoljavajući stepen uparenosti novih zapisa. Obično je manje kriterijuma bilo dovoljno za postizanje stepena uparenosti novih zapisa od približno 80%. Mi smo se usredsrijedili na korištenje najefikasnijih kriterijuma, kao što se može vidjeti u tabeli (6.2)1.

Mi smo, korištenjem ove procedure, uparili punih 87% spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. sa Popisom stanovništva iz 1991. u Bosni i Hercegovini.

kako prema BAZ brojevima tako i prema kriterijumima sličnim kriterijumima korištenim za Tabelu (6.2)1, kao što su sva tri imena (ili njihovi dijelovi), datum rođenja, pol, datum i mjesto gdje je lice nestalo.

⁶⁸ Prije objavljivanja četvrte verzije spiska MKCK-a, porodice su imale priliku da kao mrtve prijave nestale srodnike za koje se pretpostavljalo da nisu preživjeli.

⁶⁹ Konsolidovani spisak sadrži 19.692 nestalih lica iz cijele BiH, pri čemu se na oba spiska nalazi 6.980 zapisa (MKCK i Ljekari za ljudska prava), 12.423 zapisa se nalazi samo na spisku MKCK-a, a 289 zapisa se nalazi samo na spisku Ljekara za ljudska prava.

DODATAK 6.3 UPARIVANJE SPISKA TUŽILAŠTVA NESTALIH IZ SREBRENICE IZ 2005. S BIRAČKIM SPISKOVIMA I DRUGIM IZVORIMA O PREŽIVJELIMA

Mi smo u svom traganju za preživjelima iz Srebrenice sistematski primjenjivali nekoliko pristupa:

- Sa spiskova Tužilaštva nestalih iz Srebrenice skinuti su MKCK-ovi slučajevi nestalih lica za koja je potvrđeno da su živa.
- Takođe su isključeni slučajevi nestalih lica navedeni na spisku Tužilaštva nestalih iz Srebrenice koji su pronađeni u izvorima Tužilaštva o preživjelima, kao što su birački spiskovi iz 1997.-1998. i 2000., spiskovi interno raseljenih lica i izbjeglica registrovanih u Bosni i Hercegovini (DDPR) i svi drugi spiskovi "izbjeglica iz Srebrenice".
- Pored toga, takođe je uvijek zasebno provjeren svaki podatak o preživjelima iz Srebrenice koji bismo primijetili u nekom dokumentu, izvoru podataka, medijskom izvještaju, knjizi, izvještaju i izjavi svjedoka (bilo da se radilo o izjavi ili svjedočenju datog lica), ili na koji bi nam drugi skrenuli pažnju (uključujući kako tužilaštvo tako i odbranu) i dati slučaj bi bio isključen ako bi bilo potvrđeno da je lice preživjelo.

Taj posao je obavljen uparivanjem ili traganjem u izvorima podataka o preživjelima. Korištene su tri metode uparivanja/traganja:

- Direktno traganje: traganje za potencijalnim preživjelima pojedinačno u izvorima Tužilaštva o preživjelima (birački spiskovi i DDPR)
- Direktno uparivanje: uparivanje cijelog spiska nestalih iz Srebrenice s cijelim izvorom o preživjelima (birački spiskovi i DDPR)
- Indirektno uparivanje: Prvo, uparivanje cijelog Popisa stanovništva iz 1991. sa svakim spiskom birača iz 1997.-1998. i 2000. i sa DDPR-om. Drugo, uparivanje spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice s Popisom iz 1991. Vežano za zapise nestalih koji su uspješno upareni s Popisom iz 1991., mi smo provjerili biračke spiskove i DDPR da bismo utvrdili da li je ijedan preživjeli birač naveden na tim spiskovima ili u toj bazi podataka. Zapisi birača koji su na taj način upareni (tj. indirektno) smatrani su potencijalnim preživjelima.

Dok traganje za svakim zapisom posebno i direktno uparivanje predstavljaju neposrednu proceduru, što moraju biti prema opisnim kriterijumima poput kriterijumima u tabeli (6.2)1, indirektno uparivanje se razlikuje i za njega je potrebno dodatno objašnjenje.

Da bi se indirektno uparivanje razumjelo, potrebno je objasniti značaj Popisa iz 1991. u našem sistemu informacija o žrtvama rata u Bosni i Hercegovini. Popis je glavna referencijalna tačka za sve druge izvore, za biračke spiskove, za DDPR, za spiskove nestalih MKCK-a, za ICMP-ove zapise identifikovanih lica, za baze podataka DEM-2 Republike Srpske i Federacije BiH o potvrđenim smrtnim slučajevima, za vojnu evidenciju (Armije BiH, VRS-a i HVO-a) itd. Popis je povezan sa svim tim izvorima i svaki zapis koji je uparen s Popisom obilježen je kao takav. Na taj način je pružen pregled linkova između Popisa i svih drugih izvora. Pregled omogućava povezivanje i spajanje bilo kojeg podatka iz Popisa s odgovarajućim zapisom u datom izvoru. Na primjer, očevo ime koje je navedeno u Popisu, ali ne na biračkim spiskovima, može biti prebačeno na biračke spiskove koji su upareni s Popisom. Ili prebivalište navedeno u Popisu iz 1991. može biti spojeno s uparenim zapisima birača i upoređeno s njihovim poslijeratnim prebivalištem.

Centralno mjesto Popisa od suštinske je važnosti za uparivanje zapisa nestalih iz Srebrenice sa zapisima preživjelih. Indirektno uparivanje igra ključnu ulogu u tom pogledu. To je zato što je uparivanje Popisa iz 1991. sa biračkim spiskovima vršeno uglavnom putem jedinstvenog matičnog broja građana, JMBG, koji sadrže oba izvora. Pošto birački spiskovi sadrže odabrane podatke iz Popisa iz 1991., kao što su JMBG, ime i prezime, pol i datum rođenja, prilično je lako te dvije skupine podataka međusobno povezati. U stvari, iako je u slučaju pojedinih lica JMBG bio netačan i/ili nepotpun, ako je taj broj bio isti u Popisu iz 1991. i na biračkim spiskovima, ipak je bilo moguće napraviti link. Mi smo, međutim, pazili da ne koristimo samo JMBG pošto su u pojedinim slučajevima birači mogli dati pogrešne matične brojeve.

Mi smo u procesu uparivanja, uz JMBG (ili njegove dijelove) koristili dodatne vrste podataka da bismo Popis iz 1991. povezali s biračkim spiskovima. Na primjer, dva prva uparivanja Popisa s objedinjenim spiskom birača iz 1997.-1998. zasnivala su se na:

- identičnosti imena, prezimena, datuma rođenja, matičnog broja, kao i IDQ=5⁷⁰ (1.151.559 uparenih slučajeva)
- identičnosti (imena ILI prezimena), datuma rođenja, matičnog broja, pola, IDQ=5 (404.662 uparenih slučajeva)

Ta dva kriterijuma su nam tako u vrlo kratkom vremenu dala jedan i po milion dobrih uparenja, od ukupno 2,7 miliona uparenih zapisa objedinjenog spiska birača iz 1997.-1998. godine. Korišteno je takođe još nekoliko kriterijuma uparivanja, kao na primjer:

- ime, prezime, datum rođenja, IDQ>2 (409.137 uparenih zapisa)

Mi smo do sredine 2003. nastavili s uparivanjem Popisa stanovništva iz 1991. sa biračkim spiskovima, nastojeći da uparimo što je moguće više zapisa i koristeći kako kriterijume zasnovane na JMBG-u tako i opisne kriterijume. Korištene su modifikacije tih kriterijuma prikazane u tabeli (6.2)1. Kad god su kriterijumi bili široki, vršene su vizuelne provjere.

Sve u svemu, s Popisom iz 1991. upareno je oko 80% zapisa s biračkih spiskova. To su veoma pouzdana uparenja zapisa preživjelih i svi ti zapisi se mogu uporediti sa zapisima nestalih lica iz Srebrenice, tj. s 87 procenata zapisa vezanih za Srebrenicu koji su spojeni s Popisom. Od slučajeva navedenih na spisku Tužilaštva nestalih lica iz 2005. 87% ih je upareno s Popisom. Preklapanje od 87% uparenih zapisa vezanih za Srebrenicu s biračkim spiskovima (bilo kojim od njih) i sa DDR-om obuhvata ukupno 27 slučajeva (izvještaj iz 2005., Tabela 2, str. 17).

⁷⁰ Parametar IDQ /indikator kvaliteta/ predstavlja mjeru kvaliteta i potpunosti JMBG-ova navedenih u Popisu iz 1991., što se konkretno odnosi na to koliko su tačni datum rođenja i pol nekog lica. IDQ varira od 1 do 5:

Vrijednost IDQ	Kriterijumi
1	Datum rođenja sadrži samo tačan dan i mjesec, ali ne i godinu.
2	Datum rođenja sadrži tačnu godinu, ali ne i dan i mjesec.
3	Datum rođenja je potpun i tačan, matični broj nije dat ili je dat pogrešan matični broj
4	Datum rođenja je kompletan, matični broj je upisan, ali se ne podudara s polom datog lica.
5	Tačni su i datum rođenja i matični broj, koji se podudara s polom datog lica.

Vrijednosti "3" i "5" su veoma uobičajene pošto je za većinu lica u Popisu i na biračkim spiskovima naveden datum rođenja, ali matični broj često nedostaje. Na spisku MKCK-a nestalih lica mnogi zapisi ne sadrže dan i mjesec rođenja, ali sadrže godinu rođenja. Nekoliko zapisa u Popisu ima IDQ 4, što znači da je njihov JMBG (datum rođenja i matični broj spojeni tim redom) tačan, prema kontrolnom broju, ali se JMBG ne podudara s polom.

Za Izvještaj Tužilaštva o Srebrenici iz 2009., uparivanje spiska Tužilaštva nestalih lica s podacima o preživjelima izvršeno je na nekoliko načina:

- (a) upareni zapisi spiska Tužilaštva iz 2000. prihvaćeni su i prebaćeni na spisak iz 2009.
- (b) upareni zapisi spiska Tužilaštva iz 2005. prihvaćeni su i prebaćeni na spisak iz 2009.
- (c) dodatno traganje za preživjelima obavljeno je u vezi sa 29 novih zapisa sa spiska MKCK-a nestalih iz Srebrenice iz oktobra 2008. primjenom istih kriterijuma i korištenjem istih izvora kao i 2005.
- (d) dodatno traganje za nestalima izvršeno je među zapisima "izbjeglica iz Srebrenice" iz 1997.
- (e) u izvorima o preživjelima kojima raspolaže Demografski odsjek provjerena su sva preživjela lica na koja su nas uputili izvještaji, medijski izvještaji ili bilo koji drugi relevantni dokaz.

Rezime tih koraka dajemo niže.

Vezano za (a):

U izvještaju Tužilaštva iz 2000. spiskovi nestalih lica MKCK-a i Ljekara za ljudska prava su upoređeni s biračkim spiskovima iz 1997. i 1998, pri čemu je pronađeno ukupno *devet* podudarnih zapisa vezanih za Srebrenicu.⁷¹ Identitet tih devet lica provjeren je u fajlu Popisa stanovništva iz 1991. za istočnu Bosnu.⁷² Mi smo uvjereni da su ti upareni zapisi zapisi o istim licima, a ne pomiješanim licima sa istim imenom i istovjetnim ili sličnim datumom rođenja.⁷³

Pošto se mrtva lica ne mogu upisati za glasanje, ti upareni zapisi podrazumijevaju ili da je tih devet lica greškom prijavljeno kao nestala lica ili da su njihovi identiteti zloupotrijebljeni prilikom upisivanja za glasanje. Druga mogućnost je da je trebalo da njihova imena budu skinuta sa spiska, ali da to iz raznih razloga nije učinjeno. Moguće je da MKCK-u nije prijavljeno da su neka lica preživjela zato što, recimo, ona ne žele da se objelodani da su preživjela. Od tih devet lica šest je zasebno prijavljeno i MKCK-u i Ljekarima za ljudska prava, što smanjuje vjerovatnoću da su nepodudarnosti rezultat lažnog prijavljivanja nestalih lica.⁷⁴

⁷¹ Izvršena su odvojena poređenja s tri različite kombinacije skupina podataka, uključujući podatke za cijelu Bosnu i Hercegovinu (BH): MKCK 3 i birački spiskovi iz 1997.; MKCK 4 i birački spiskovi iz 1998. (obavljeno od strane OEBS-a u Sarajevu); i AMDB //baza podataka pretpostavljenih nestalih/ Ljekara za ljudska prava i birački spisak iz 1998.

⁷² U ovu svrhu je napravljen poseban fajl Popisa za istočnu Bosnu, kojim su obuhvaćene opštine Bratunac, Han Pijesak, Rogatica, Šekovići, Srebrenica, Vlasenica i Zvornik.

⁷³ Mi smo ustanovili dodatna četiri pouzdano uparena zapisa lica nestalih 1992. (dva iz Bratunca, jedno iz Srebrenice i jedno iz Zvornika). Takođe smo podrobno provjerali identičnost triju dodatnih uparenih zapisa, pri čemu smo otkrili da se svaki par uparenih zapisa odnosi na dva *različita* lica. Ustanovili smo, na primjer, da postoje dva lica s istim imenom, prezimenom i datumom rođenja, ali različitim očevim imenom, kao i jedan slučaj lica s istim imenom, prezimenom i očevim imenom, ali različitim datumom rođenja i različitim matičnog broja.

⁷⁴ Četiri od tih devet lica ima isto prezime, Gabeljić, i prijavila su se da glasaju, i to u Srbiji (Šabac), što je iznenađujuće. Od preostalih pet lica, kada su se prijavila da glasaju, dva su živjela u Tuzli, jedno u Srebreniku, jedno u Njemačkoj i jedno u Austriji.

U svakom slučaju, broj takvih nepodudarnosti je sasvim mali, samo 0,1 posto od približno 7.000 nestalih lica. To pokazuje da nije bilo široko rasprostranjene prakse prijavljivanja živih lica kao nestalih.

Vežano za (b):

Da bi se osiguralo da nijedan preživjeli ne bude naveden na spisku Tužilaštva iz 2005., izvršeno je traganje za potencijalnim preživjelima. To je postignuto na dva načina:

1. Zapisi koje je Tužilaštvo 2000. označilo kao potencijalne preživjele i koji su stoga skinuti sa spiska Tužilaštva iz 2000. provjereni su da bi se ustanovilo da li su ti slučajevi navedeni na spisku Tužilaštva iz 2005.
2. Zapisi Tužilaštva iz 2005. provjereni su uz pomoć biračkih spiskova (1997., 1998. i 2000.) i baze podataka o raseljenim licima i izbjeglicama BiH (2000.).

Rezultati tog postupka dati su u tabeli (6.3)1 niže.

Tabela (6.3)1. Podudarnosti između spiska Tužilaštva iz 2005. nestali lica vezanih za pad Srebrenice i poslijeratnih izvora o preživjelom stanovništvu

Izvor o stanovništvu koje je preživjelo rat	Navedeni na spisku Tužilaštva iz 2005.			Isključeni Lica koja se i dalje vode kao nestala	Ukupno
	Lica koja se i dalje vode kao nestala	Lica za koja je potvrđeno da su mrtva	Podaci o smrti		
Birači iz 1997.-1998. (jedino)	7	2			9
Birači iz 1997.-1998. i birači iz 2000. i DDP 2000.		1		5	6
Birači iz 1997.-1998. i birači iz 2000.		1		5	6
Birači iz 2000. (jedino)		1			1
DDP (jedino)		2	1	2	5
Ukupno	7	7	1	12	27

Skraćenice: DDP: Baza podataka o raseljenim licima i izbjeglicama, Birači: birački spisak

Prilikom sastavljanja spiska Tužilaštva iz 2000., spiskovi nestalih lica MKCK-a i Ljekara za ljudska prava upoređeni su s biračkim spiskovima iz 1997. i 1998., pri čemu je pronađeno devet podudarnih zapisa vezanih za Srebrenicu.⁷⁵ Identitet tih devet lica provjeren je u Popisu stanovništva iz 1991. za istočnu Bosnu.⁷⁶ Uvjereni smo da su ti podudarni zapisi zapisi istih ljudi i da se ne radi o pomiješanim licima s istim imenom i istovjetnim ili sličnim datumom

⁷⁵ Izvršena su odvojena poređenja s tri različite kombinacije skupina podataka, uključujući podatke za cijelu Bosnu i Hercegovinu (BH): MKCK 3 i birački spiskovi iz 1997.; MKCK 4 i birački spiskovi iz 1998. (obavljeno od strane OBSE-a u Sarajevu); i AMDB /?baza podataka pretpostavljenih nestalih/ Ljekara za ljudska prava i spisak birača iz 1998.

⁷⁶ U ovu svrhu je napravljen poseban fajl Popisa za istočnu Bosnu, kojim su obuhvaćene opštine Bratunac, Han-Pijesak, Rogatica, Šekovići, Srebrenica, Vlasenica i Zvornik.

rođenja.⁷⁷ Osam od tih devet zapisa i dalje se nalazi na spisku Tužilaštva nestalih i mrtvih lica iz Srebrenice iz 2005., tj. u prvoj odabranoj grupi zapisa sa spiska MKCK-a iz 2005. vezanih za Srebrenicu, s istim BAZ brojevima. Međutim, na biračkim spiskovima iz 2000. pronađena su samo tri od devet potencijalnih preživjelih, što vjerovatno znači da preostalih šest lica ipak nije preživjelo, već da se radi o zloupotrebi identiteta nestalih lica prilikom prijavljivanja za glasanje ili o interno raseljenim licima.

Povećanje broja potencijalnih preživjelih sa devet 2000. na 27 2005. rezultat je poboljšane metodologije uparivanja, poboljšanog kvaliteta podataka, kao i povećanog procenta uparivanja zapisa biračkih spiskova sa zapisima Popisa iz 1991. koji je postignut tokom godina nakon 2000. Mi smo, na primjer, ispravili veliki broj imena koja su u Popisu iz 1991. bila pogrešno napisana, a MKCK je znatno poboljšao kvalitet svog spiska nestalih lica. Na primjer, procenat zapisa s potpunim datumom rođenja povećao se sa 65,8% na spisku MKCK-a iz 1997.-1998. na 71,2% na spisku iz 2005.

Od 27 zapisa na spisku Tužilaštva nestalih i mrtvih lica vezanih za Srebrenicu iz 2005. koji su upareni sa poslijeratnim spiskovima preživjelih (Tabela (6.3)1), osam se odnosi na lica koja je MKCK zabilježio kao potvrđene smrtne slučajeve, što znači da je u tim slučajevima tijelo identifikovano (sedam slučajeva) ili se na osnovu informacija o tijelu primljenih od članova porodice vjeruje da je lice mrtvo (jedan slučaj). Istih osam uparenih slučajeva takođe je otkriveno među biračima ili raseljenim licima. To pokazuje da poslijeratni spiskovi nisu sasvim pouzdani. Konkretno, to pojačava našu sumnju da su neke ili sve podudarnosti između spiska nestalih lica i spiskova preživjelih možda rezultat grešaka na poslijeratnim spiskovima, namjernih ili nenamjernih – prije nego grešaka na spiskovima nestalih lica.⁷⁸

Međutim, da bismo bili sigurni, mi smo odlučili da sa spiska Tužilaštva nestalih i mrtvih lica iz 2005. skinemo nekoliko od tih 27 potencijalnih preživjelih, a da ostali ostanu. Zadržali smo sedam nestalih lica koja su se pojavila samo na biračkom spisku iz 1997.-1998., ali ne i na biračkom spisku skorijeg datuma ili u bazi podataka o raseljenim licima i izbjeglicama (DDPR-2000). Te podudarnosti su najvjerovatnije rezultat grešaka ili prevare prilikom prijavljivanja za glasanje. Mi smo takođe, iz sasvim očiglednih razloga, zadržali osam lica koja je MKCK ubilježio kao mrtva. Mi smo, međutim, isključili 12 lica čiji su zapisi upareni sa spiskom birača iz 2000. i/ili bazom podataka DDPR-2000. Ipak smatramo da su nestala lica pronađena u DDPR-u veoma upitna pošto su, prema podacima MKCK-a, tri lica od tih pet mrtva.

Tako smo zaključili da se sasvim pouzdano može smatrati da su 15 od 27 slučajeva na spisku nestalih MKCK-a iz 2005., koji su upareni s tri poslijeratna spiska preživjelih, slučajevi nestalih lica, a da 12 slučajeva treba da skinemo sa svog spiska mrtvih i nestalih. To ne znači da smo uvjereni da su ta lica preživjela. Naprotiv, mi smatramo da je vjerovatnije da su svi oni ili većina njih pogrešno registrovani kao birači ili raseljena lica nego da su pogrešno

⁷⁷ Mi smo ustanovili dodatna četiri pouzdano uparena zapisa lica nestalih 1992. (dva iz Bratunca, jedno iz Srebrenice i jedno iz Zvornika). Takođe smo podrobno provjerili identičnost triju dodatnih uparenih zapisa, pri čemu smo otkrili da se svaki par uparenih zapisa odnosi na dva različita lica. Ustanovili smo, na primjer, da postoje dva lica s istim imenom, prezimenom i datumom rođenja, ali različitim očevim imenom, kao i jedan slučaj dva lica s istim imenom, prezimenom i očevim imenom, ali različitog datuma rođenja i različitog matičnog broja.

⁷⁸ Tabela (6.3)1 takođe sadrži devet slučajeva nestalih lica uparenih s biračkim spiskom, koje smo prethodno pronašli i skinuli sa spiska Tužilaštva nestalih i mrtvih lica iz 2000. Analiza podataka skorijeg datuma pokazala je da se, prema podacima MKCK, od tih devet uparenih slučajeva u jednom slučaju radi o mrtvom licu, da su tri i dalje bila na biračkom spisku (verzija iz 2000.), a da pet slučajeva nema ni na jednom nama dostupnom poslijeratnom spisku. Prisustvo tog mrtvog lica na biračkim spiskovima iz 1997.-1998. najvjerovatnije je greška ili se radi o prevari prilikom upisivanja za glasanje.

registrovani kao nestala lica. To se može razjasniti samo daljom istragom. U dodatku spiska Tužilaštva nestalih lica iz 2005., koji ovaj izvještaj sadrži, navedeno je tih 12 (isključenih) imena. U svakom slučaju, broj takvih slučajeva nepodudarnosti je sasvim mali u poređenju s ukupnim brojem od 7.661 nestalih lica. To ukazuje na to da nije bilo široko rasprostranjene prakse registriranja živih lica kao nestalih.

Vezano za (c):

Svaki od dodatnih 29 zapisa pojedinačno je tražen, i to najprije u Popisu iz 1991. (svi su potvrđeni, osim jednog), a zatim (indirektno i direktno) na biračkim spiskovima iz 1997.-1998. i 2000., u DDRP-u i u evidenciji o “izbjeglicama iz Srebrenice” iz 1997. Ni u jednom od tih izvora nisu pronađeni preživjeli (Tabela (6.3)2).

Tabela (6.3)2 Prikaz 30 MKCK-ovih zapisa koji se ne preklapaju sa spiskom Tužilaštva nestalih lica iz 2005.

ICRC NO	ELastName	FATHER'S NAME	Last Name	SEX	DoB	PoB	DoDis	PoDis	MoDis	ICRC STATUS	ICRC Table	ICMP Site Num. (Nov2008)	eICMP Protocol (Nov 2008)	Census Makh
BAZ-001140-04	SEFIK	MUJO	GUTIC		-05.1967		11.07.1995	FOREST (SUMA)	SREBRENICA	Conf dead	5			yes
BAZ-009840-01	MEHMED	MEHO	BABAJIC	M	-01.1936	GLOGOVA	11.05.1995	FOTOCARI	SREBRENICA	Identified	2	Kamenica	9087/07	yes
BAZ-009840-01	NESIB	MEHMED	LOSIC	M	-01.1992	RUTENOVICI	-06.1995	SREBRENICA	SREBRENICA	Info death	1			yes
BAZ-009840-01	MUJO	SALIH	SEHOMEROVIC	M	13.10.1917	SREBRENICA	11.07.1995	FOTOCARI	SREBRENICA	Still miss.	2			yes
BAZ-009840-01	HASIB	HASO	KARIC	M	-01.1927	SASE	12.07.1995	FOTOCARI	SREBRENICA	Still miss.	2			yes
BAZ-009840-01	OMER	HALIL	HABIBOVIC	M	-01.1965		11.07.1995	FOREST (SUMA)	SREBRENICA	Conf dead	5			No info
BAZ-103043-02	AJNA	HASAN SUBASIC	SULJIC	F	-01.1931	ZVORNIK	-04.1992	FOTOCANI	ZVORNIK	Still miss.	2			yes
BAZ-105097-01	DAHMO	DULAN	ALIC	M	-01.1958	GRUJICICI	04.08.1995	VISEGRAD	VISEGRAD	Info death	1			yes
BAZ-107020-01	FADIL	MUJO	ALIC	M	18.10.1965	JAGODNJA	-08.1995	DRINA RIVER	UNKNOWN	Still miss.	2			yes
BAZ-901140-01	AVDO	MASO	AVDIC	M	-01.1943		12.07.1995	SREBRENICA	SREBRENICA	Identified	5	Kamenica	9458/07	yes
BAZ-901941-02	VAHDET	SABAN	HODZIC	M	25.01.1968	PROHICI	-04.1996	OLOVO	OLOVO	Still miss.	2			yes
BAZ-903806-02	ISMET	BEGO	DURAKOVIC	M	17.11.1944	LUKA	-04.1996	BATKOVIC PADINSKA SKELA	BATKOVIC	Identified	2	Kamenica	11110/08	yes
BAZ-905054-02	NEDZAD	ABDULAH	SULJIC	M	-06.1967	PUSMULICI	05.12.1995		KRNJACA	Still miss.	2			yes
BAZ-905258-04	HAZIM	NURKO	SULEJMANOVIC	M	-01.1953	LUKE	05.08.1995	PRELOVO	VISEGRAD	Identified	2	Blace-Visegrad	11029/08	yes
BAZ-910088-01	IBRAHIM	MUSTAFA	SMALJAGIC	M	10.06.1966	OSMACE	05.01.1996	SUSICA	VLASENICA	Still miss.	2			yes
BAZ-910653-01	ZEKERIJAH	RAGIB	SALHOVIC	M	31.08.1978	OSAMSEK	27.01.1996	SUSICA	VLASENICA	Still miss.	2			yes
BAZ-910653-02	REDZO	MEHO	OMEROVIC	M	-01.1957	POBUDE	27.01.1996	SUSICA	VLASENICA	Identified	2	Liplje	6882/05	yes
BAZ-910673-01	MUMIN	SALIKO	MURATOVIC	M	12.12.1965	POBUDE	11.07.1995	BULJIM	BRATUNAC	Identified	2	Kamenica	11614/08	yes
BAZ-912120-01	IBRAHIM	AHMO	ALIC	M	15.08.1957	POLJAK	-07.1995	TARA	TARA MT.	Identified	2	Canca r	4908/04	yes
BAZ-912689-02	BAJRO	ISMET	RAHMIC	M	10.07.1975	SIKIRIC	28.03.1996	KAMENICA	ZVORNIK	Info death	1			yes
BAZ-912949-01	SAHID	TAIB	BRDAREVIC	M	16.01.1969	MILACEVICI	-08.1995	LOZNICA	LOZNICA	Still miss.	2			yes
BAZ-914440-05	SEMR	KADRIJA	HASANOVIC	M	21.08.1975	PROHICI	12.07.1995	FOTOCARI	SREBRENICA	Still miss.	2			yes
BAZ-914516-02	EDIN	TAHMAZ	PEJMANOVIC	M	-01.1975	POLJAK	-09.1995	DRINA RIVER	UNKNOWN	Still miss.	2			yes
BAZ-914936-01	MEVLID	MEHO	SALHOVIC	M	03.01.1968	SKELANI	-08.1995	DRINA RIVER	UNKNOWN	Still miss.	2			yes
BAZ-915213-03	SUKRIJA	ALIJA	ALIC	M	12.06.1938	JAGODNJA	13.07.1995	FOTOCARI	SREBRENICA	Still miss.	2			yes
BAZ-916826-01	SEJFUDIN	RIFET	SMAJLOVIC	M	06.11.1958		-01.1996	VLASENICA	VLASENICA	Conf dead	5			yes
BAZ-946861-01	HILMO	ISMET	MANDZIC	M	08.03.1972	KRUSEVDO	3.08.1995	OLOVSKE LUKE	OLOVO	Info death	1			yes
BAZ-946862-01	LATIF	ARIF	MANDZIC	M	05.09.1964	KRUSEVDO	13.07.1995	OLOVO	OLOVO	Still miss.	2			yes
BAZ-965200-01	FAHRUDIN	SAFET	PARIC	M	23.04.1960	SREBRENICA	11.07.1995	DRINA RIVER	UNKNOWN	Identified	2	Jasikovaca	5265/05	yes
BAZ-965605-01	SAKIB	BEJIR	GLADOVIC	M	13.07.1968	KRUSEVDO	30.07.1995	OLOVO	OLOVO	Still miss.	2			yes

/Legenda:

ICRC No: Br. zapisa MKCK-a
First Name: Ime
FATHER'S NAME: Očevo ime
Last Name: Prezime
Sex: Pol
DoB: Datum rođenja
PoB: Mjesto rođenja
DoDis: Datum nestanka
PoDis: Mjesto gdje je lice nestalo
MoDis: Opština u kojoj je lice nestalo
ICRC STATUS: Status u evidenciji MKCK-a
ICRC Table: Tabela MKCK-a
ICMP Site Name (Nov2008): Naziv lokacije u evidenciji ICMP-a (novembar 2008.)
ICMP Protocol (Nov2008): Protokol ICMP-a (novembar 2008.)
Census Match: Uparen s Popisom stanovništva
Conf. dead: Potvrđena smrt
Identified: Identifikovan
Info. death: Postoje podaci o smrti
Still miss: Lice se i dalje vodi kao nestalo
M: muški
UNKNOWN: nepoznato/

Napominjemo da smo provjerili sve nove zapise MKCK-a, uključujući jedan zapis koji neće biti na spisku Tužilaštva nestalih lica. Taj zapis je u tabeli (6.3)2 (BAZ-103043-02) naveden masnim slovima. To lice je isključeno zbog datuma nestanka koji je MKCK zabilježio, april 1992. Moguće je da je to lice više od jedanput prijavljeno kao nestalo, naime, prvi put 1992. i kasnije 1995., ali da je samo prvi put zabilježen nestanak. Takođe je moguće da je datum rođenja pogrešno napisan. U ovoj fazi, mi nismo u mogućnosti da tu informaciju provjerimo i stoga taj slučaj moramo skinuti sa spiska nestalih Tužilaštva.

Vezano za (d):

Obavljeno je novo pretraživanje spiska Tužilaštva iz 2005. i 30 novih zapisa MKCK-a u evidenciji o "izbjeglicama iz Srebrenice". Rezultat tog pretraživanja su 102 identifikovana potencijalna preživjela. Njihova imena i njihovi ostali podaci navedeni su u tabeli (6.3)3. Sva ta imena potiču sa spiska Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005., a ne sa spiska od 29 novih zapisa MKCK-a.

Tabela (6.3)3 Spisak od 102 potencijalna preživjela iz Srebrenice navedena u evidenciji o "izbjeglicama iz Srebrenice"⁷⁹

DUID	Last Name	First Name	Father's	DoB	YoB	MoB	YoD	Old MoR	New MoR	BH: cnt	BH: status	BH: exh site	BH: DoB	BH: BAZ	OTF Missing: BAZ	ICMP Identified
1	ADEMOVIC	HASAN	ATIF	1945		SREBRENICA			LUKAVAC	1	estimated and identified	Ligje, Zvornik	100943	BAZ-910329-02	BAZ-910329-02	
2	ADEMOVIC	MESUD	SULJO	1964		SREBRENICA			ZIVINJE	2	estimated and identified	Ravnice, Busnaci	1106965	BAZ-906757-02	BAZ-906757-02	
3	ALIC	MUJO	HASIB	290696 9	1969		95	VISEGRAD	ZENICA	3	estimated and identified	Krajanović, Busnaci	060966	BAZ-900841-02	BAZ-900841-02	YES

⁷⁹ Podaci koje su pružile vlasti BiH označeni su na Tabeli (6.3)3 sa "BH". Na primjer, oznaka "BH:cnt" je broj zapisa (ili, drugim riječima, broj slučajeva) iz izvornog BH odgovora. Oznaka "BH:status" odnosi se na kategoriju žrtve. Vlasti BiH su razlikovale tri kategorije: "ekshumirana i identifikovana lica", "lica koja se i dalje vode kao nestala" i "lica koja su prešla na slobodnu teritoriju".

Vlasti BiH su slučajeve obilježavali ("BH:cnt") rednim brojevima (1, 2, 3, ...), ali zasebno na svakom spisku. Stoga su u tabeli (6.3)3 po tri puta date vrijednosti od "1" do "9" pošto te vrijednosti sadrži svaki od ta tri spiska. Takođe su duplicirane vrijednosti od "10" do "37", a od "38" do "56" data je po jedna vrijednost.

4	ALIC	SEJDIR	SEJDIRALIA	1972		BRATUNAC		ZIVINICE	4	ethnoc and identified	Kujinovi, Butmac	260972	BAZ-12046-01	BAZ-12046-01	yes	
5	ALIC	RAMIZ	SULO	1942		BRATUNAC		ZIVINICE	5	ethnoc and identified	Cacaci, Zvonik	140394	BAZ-900594-01	BAZ-900594-01	yes	
6	Alibodžić	Amir	Saban	1979			Sebenica	Tuzla	6	ethnoc and identified	Kozuh	1801979	BAZ-106995-03	BAZ-106995-03		
7	AVDIC	RAMO	HASAN	1980		SREBRENICA		ZIVINICE	7	ethnoc and identified	Cacaci, Zvonik	080650	BAZ-903573-01	BAZ-903573-01	yes	
8	BEGOVIĆ	AVDIJA	HABIBA	101970	1970		95	BRATUNAC	GRADACAC	8	ethnoc and identified	Glavica, I. Butmac	130470	BAZ-902127-02	BAZ-902127-02	
9	BEGANOVIĆ	MERSEDA	MEHO	1976		SREBRENICA			LUKAVAC	9	ethnoc and identified	Ravnice, Butmac	230776	BAZ-901215-01	BAZ-901215-01	yes
10	Džanić	Latif	Alif	1960		Sebenica		Sebenica	Sebenik	10	ethnoc and identified	Budak, Sebenica	120960	BAZ-104972-01	BAZ-104972-01	yes
11	FFENDIĆ	MEVLUDIN	HUSEIN	1969		SREBRENICA		ZIVINICE	11	ethnoc and identified	Rijevca, Butmac	180969	BAZ-904746-02	BAZ-904746-02	yes	
12	HADJAREVIĆ	AZMIR	ZEJNIL	100997	7/1977		95	BRATUNAC	SREBRENICA	12	ethnoc and identified	Zdeni Jadar	260977	BAZ-903673-01	BAZ-903673-01	yes
13	Halilović	Ehram	Asim	1953		Sebenica		Sebenica	Tuzla	13	ethnoc and identified	Zdeni Jadar	161052	BAZ-906875-02	BAZ-906875-02	
14	Halilović	Memo	Asim	1960		Sebenica		Sebenica	Tuzla	14	ethnoc and identified	Pala, Sebenica	130660	BAZ-11869-01	BAZ-11869-01	yes
15	Halilović	Asim	Juso	1927		Sebenica		Sebenica	Tuzla	15	ethnoc and identified	Lazeti, Zvonik	031298	BAZ-906873-01	BAZ-906873-01	yes
16	Halilović	Saban	Mirza	1947		Vlasenica		Vlasenica	Banovic	16	ethnoc and identified	Lisic, Zvonik	101947	BAZ-14922-01	BAZ-14922-01	yes
17	HANDŽIĆ	IKARHA	AVDO	1940		SREBRENICA		ZIVINICE	17	ethnoc and identified	Cacaci, Zvonik	171040	BAZ-910019-01	BAZ-910019-01		
18	Jurupović	Muharem	Mustafa	1933		Butmac		Butmac	Sebenik	18	ethnoc and identified	Cacaci, Zvonik	210433	BAZ-903314-01	BAZ-903314-01	
19	Kasimović	Munib	Ramo	1971		Sebenica		Sebenica	Sebenik	19	ethnoc and identified	Butmac	100971	BAZ-903744-01	BAZ-903744-01	yes
20	Mujanović	Amir	Mustafa	1946		Butmac		Butmac	Sebenik	20	ethnoc and identified	Cacaci, Zvonik	200746	BA5-001474-01	BA5-001474-01	yes
21	MUJICINOVIC	ADEM	MUHAREM	1962		BRATUNAC		ZIVINICE	21	ethnoc and identified	Lazeti, Zvonik	070962	BAZ-104943-01	BAZ-104943-01		
22	Musić	Mustafa	Musa	1940		Vlasenica		Vlasenica	Sebenik	22	ethnoc and identified	Lazeti, Zvonik	120943	BAZ-10989-01	BAZ-10989-01	
23	Musić	Muhida	Mustafa	1973		Vlasenica		Vlasenica	Sebenik	23	ethnoc and identified	Steguci	221072	PHR-000029-03	PHR-000029-03	
24	MUSTAFIĆ	SAMIR	SALKO	1978		VLASENICA		ZIVINICE	24	ethnoc and identified	Pobude, Butmac	090978	BAZ-103530-01	BAZ-103530-01	yes	
25	OMEROVIĆ	AMIR	OMER	130397	4/1974		95	BRATUNAC	TUZLA	25	ethnoc and identified	Hodzici, Zvonik	280974	BAZ-900781-01	BAZ-900781-01	yes
26	OMEROVIĆ	ALMIR	SALIH	1972		VLASENICA		ZIVINICE	26	ethnoc and identified	Cacaci, Zvonik	150192	BAZ-946925-01	BAZ-946925-01		
27	Ormanović	Muz	Mustafa	1966		Sebenica		Sebenica	Tuzla	27	ethnoc and identified	Cacaci, Zvonik	130666	BAZ-901113-01	BAZ-901113-01	yes
28	RAMIC	FAHRUDDIN	HMZO	1975		SREBRENICA		ZIVINICE	28	ethnoc and identified	Kameicko Bido-Pobude, Butmac	190475	BAZ-105279-02	BAZ-105279-02		
29	SALIHović	ALHA	NEZIR	1977		SREBRENICA		ZIVINICE	29	ethnoc and identified	Nova Karab	100975	BAZ-121111-01	BAZ-121111-01		
30	SALIHović	SULO	MUJO	1955		SREBRENICA		ZIVINICE	30	ethnoc and identified	Lazeti, Zvonik	3001935	BAZ-912387-01	BAZ-912387-01		
31	Sejmanović	Hizam	Alija	1929		Vlasenica		Sebenik	31	ethnoc and identified	Kozuh, Zvonik	210390	BAZ-900563-01	BAZ-900563-01		
32	Smajlović	Jusif	Orman	1955		Sebenica		Tuzla	32	ethnoc and identified	Hen Inzi Kadunja	0102954	BAZ-904295-04	BAZ-904295-04		
33	SULEJMANOVIC	HASIB	SABAN	110792	0/1920		95	ZVORNIK	TUZLA	33	ethnoc and identified	Kozuh	020420	BAZ-901175-01	BAZ-901175-01	yes
34	Suljić	Salto	Ramo	1945		Sebenica		Sebenica	Sebenik	34	ethnoc and identified	Lazeti, Zvonik	010145	BAZ-903321-01	BAZ-903321-01	yes
35	Sahnanović	Izeta	Nezir	1975		Sebenica		Sebenica	Zvance	35	ethnoc and identified	Kozuh	040195	BAZ-904176-01	BAZ-904176-01	yes
36	Sebić	Salim	Salih	1976		Sebenica		Sebenica		36	ethnoc and identified	Cacaci, Zvonik	231076	BAZ-901272-01	BAZ-901272-01	yes
37	TURUNGONVIC	MUJO	JUSO	1968		SREBRENICA		ZIVINICE	37	ethnoc and identified	Hodzici, Zvonik	090968	BAZ-904132-01	BAZ-904132-01	yes	

Tabela (6.3)3 Spisak od 102 potencijalna preživjela iz Srebrenice navedena u evidenciji o "izbjeglicama iz Srebrenice"- nastavak

DOI.D	Last Name	First Name	Father's	DoB	YoB	MoB	Year of Death	Old MoR	New MoR	BH: Cnt	BH: status	BH: exh site	BH: DoB	BH: BAZ	OTF Missing BAZ	ICMP Identified
38	AJIC	ZEJA	EMET	1971		SREBRENICA			LUKAVAC	1	Still missing		030371	BAZ-903490-02	BAZ-903490-02	yes
39	Ademović	Abid	Ramo	1938		Zvonik		Zvonik	Zvance	2	Still missing		080938	BAZ-911973-01	BAZ-911973-01	
40	Alic	Senad	Jusif	1977		SREBRENICA		Sebenica	Kladuz	3	Still missing		130677	BAZ-105269-01	BAZ-105269-01	yes
41	ALIC	HASAN	ALHA	1956		SREBRENICA			LUKAVAC	4	Still missing		010936	BAZ-110650-01	BAZ-110650-01	
42	ALIC	SEJDIRALIA	ALHA	1948		BRATUNAC		ZIVINICE	5	Still missing		230948	BAZ-916793-01	BAZ-916793-01		
43	ALIC	NEZIR	IBRAHIM	1941		SREBRENICA		ZIVINICE	6	Still missing		201841	BAZ-901331-01	BAZ-901331-01		
44	AVDIC	KEMAL	EMET	1970		BRATUNAC		ZIVINICE	7	Still missing		040371	BAZ-900507-01	BAZ-900507-01		
45	BEGOVIĆ	NEDŽIB	HABIBA	101967	1967		95	BRATUNAC	GRADACAC	8	Still missing		060967	BAZ-902127-01	BAZ-902127-01	
46	Botić	Jasmina	Saban	1979		Vlasenica		Vlasenica	Banovic	9	Still missing		190379	BAZ-240106-02	BAZ-240106-02	
47	Dele	Evra	Hanib	1979		Sebenica		Sebenica	Tuzla	10	Still missing		190379	BAZ-903270-01	BAZ-903270-01	yes
48	Dedić	Mehmedalija	Maj	1963		Sebenica		Sebenica	Tuzla	11	Still missing		040263	BAZ-904244-01	BAZ-904244-01	
49	Halil o *	Amir	Asim	1973		Sebenica		Sebenica	Tuzla	12	Still missing		071192	BAZ-906875-03	BAZ-906875-03	
50	Halil o *	Hasan	Nazir	1917		Sebenica		Sebenica	Tuzla	13	Still missing		260918	BAZ-910966-01	BAZ-910966-01	
51	HALILOVIĆ	RAMIZ	SALH	1962		SREBRENICA			LUKAVAC	14	Still missing		010362	BAZ-905182-01	BAZ-905182-01	
52	HANDŽIĆ	AZEM	HAKHA	1968		SREBRENICA		ZIVINICE	15	Still missing		090168	BAZ-910019-02	BAZ-910019-02	yes	
53	Hasimović	Nazir	Saban	1949				Sebenica	Tuzla	16	Still missing		040949	BAZ-904242-01	BAZ-904242-01	
54	HASANOVIC	ARFA	HUSEIN	1944		SREBRENICA			LUKAVAC	17	Still missing		010944	BAZ-916754-01	BAZ-916754-01	yes
55	HASANOVIC	NIHAD	ADIL	1971		ZVORNIK		ZIVINICE	18	Still missing		190871	BAZ-902835-01	BAZ-902835-01	yes	
56	HASANOVIC	SALCIN	HUSEIN	1978		SREBRENICA		ZIVINICE	19	Still missing		200678	BAZ-903908-01	BAZ-903908-01	yes	
57	HIRIĆ	HUSEIN	MAHMUT	1949		SREBRENICA		ZIVINICE	20	Still missing		060349	BAZ-902463-02	BAZ-902463-02		
58	HIRIĆ	EMAIL	HUSEIN	1971		SREBRENICA		ZIVINICE	21	Still missing		020371	BAZ-902463-01	BAZ-902463-01	yes	

59	Hođac	Mus	Mu	1979				Srebrenica	Tuzla	22	Sti missing	2007979	BAZ-901142-01	BAZ-901142-01		
60	HURDHOVIĆ	SAMIR	MESAN	1977		SREBRENICA			ZIVINICE	23	Sti missing	1808977	BAZ-902923-02	BAZ-902923-02	yes	
61	Huseinagic	Refesep	Fehm	1949				Srebrenica	Tuzla	24	Sti missing	2505949	BAZ-901127-01	BAZ-901127-01		
62	HUSIC	TAHIRA	TAHIR	102593 6	1936		92	SREBRENICA	TUZLA	25	Sti missing	0000936	BA5-002787-01	BA5-002787-01		
63	IBISEVIC	ESMIR	MEHMED	1978		BRATUNAC			ZIVINICE	26	Sti missing	2101978	BAZ-105842-02	BAZ-105842-02	yes	
64	IBRAHMOVIC	NESIBA	HAKIJA	1970		SREBRENICA			LUKAVAC	27	Sti missing	0101970	YUB-384727-01	YUB-384727-01		
65	IBRAHMOVIC	EDRIZ	NURIF	1945		BRATUNAC			ZIVINICE	28	Sti missing	1508945	BAZ-902289-01	BAZ-902289-01		
66	JUSIC	HAMDHA	JUSO	1975		BRATUNAC			ZIVINICE	29	Sti missing	1802975	BAZ-904971-01	BAZ-904971-01		
67	KALIC	HASIB	SALIKO	1976		SREBRENICA			LUKAVAC	30	Sti missing	1802976	BAZ-905132-01	BAZ-905132-01	yes	
68	Mehmedovic	Hazim	HASAN	1973		Vlasenica		Vlasenica	Sebenik	31	Sti missing	0501973	BAZ-907073-02	BAZ-907073-02	yes	
69	Mehmedovic	Selim	HASAN	1953		Sebenica			Banovići	32	Sti missing	0309953	BAZ-910492-02	BAZ-910492-02		
70	MEHMEDOVIĆ	MEHMED	SEMO	1952		SREBRENICA			ZIVINICE	33	Sti missing	0808952	BAZ-105217-01	BAZ-105217-01		
71	MEHMEDOVIĆ	IBRO	SULEJMAN	1970		BRATUNAC			ZIVINICE	34	Sti missing	0308970	BAZ-905674-01	BAZ-905674-01	yes	
72	MESANOVIC	ADIM	AVDO	1961		BRATUNAC			ZIVINICE	35	Sti missing	1210961	BAZ-909457-01	BAZ-909457-01	yes	
73	Muhamedovic	Sahia	Mu	1958		BRATUNAC			Batunac	36	Sti missing	2407946	BAZ-905679-01	BAZ-905679-01		
74	Mujic	Zenudia	Hajrudin	1977				Srebrenica	Tuzla	37	Sti missing	0608977	BAZ-904827-02	BAZ-904827-02		
75	Mujic	Hajrudin	Mustafa	1948				Srebrenica	Tuzla	38	Sti missing	2507946	BAZ-904627-01	BAZ-904627-01		
76	Mujic	Elvir	Hajrudin	1972				Srebrenica	Tuzla	39	Sti missing	2205972	BAZ-904628-01	BAZ-904628-01		
77	Mujic	Send	Alija	1965			Zvornik	Zvornik	Sebenik	40	Sti missing	0507965	BAZ-105422-01	BAZ-105422-01		
78	MUJIC	SUAD	BEKTO	1968		SREBRENICA			ZIVINICE	41	Sti missing	0601966	BAZ-910088-01	BAZ-910088-01		
79	Mujic	Almira	Fehm	1974				Srebrenica	Tuzla	42	Sti missing	1808974	BAZ-914912-01	BAZ-914912-01	yes	
80	Muratovic	Ektiv	Sevdalija	1978				Srebrenica	Tuzla	43	Sti missing	1201978	BAZ-905801-01	BAZ-905801-01		
81	Muratovic	Alija	Bekto	1930				Srebrenica	Tuzla	44	Sti missing	1608930	BAZ-102517-02	BAZ-102517-02	yes	
82	MUSTAFIC	RAGIB	RAMO	1929		SREBRENICA			ZIVINICE	45	Sti missing	1905929	BAZ-911194-02	BAZ-911194-02		
83	Onetovic	Sabi	Saljo	1968				Srebrenica	Sebenik	46	Sti missing	0501970	BAZ-910337-01	BAZ-910337-01		
84	OMEROVIC	MEHMED	HAMED	1971		BRATUNAC			ZIVINICE	47	Sti missing	0309972	BAZ-910738-01	BAZ-910738-01		
85	OMEROVIC	RAMO	HAMED	1969		BRATUNAC			ZIVINICE	48	Sti missing	1901968	BAZ-910736-02	BAZ-910736-02		
86	ORLOVIC	MUSTAFA	MUHAREM	1972		BRATUNAC			ZIVINICE	49	Sti missing	1405972	BAZ-904468-02	BAZ-904468-02	yes	
87	RAMIC	HAZIM	HIMZO	1969		SREBRENICA			ZIVINICE	50	Sti missing	2010969	BAZ-105279-01	BAZ-105279-01		
88	Sališovic	Saljo	Bekir	1972		SREBRENICA			Srebrenica	Sebenik	51	Sti missing	1018971	BAZ-105113-02	BAZ-105113-02	
89	Selimovic	Amir	Mu	1976		SREBRENICA			Srebrenica	Kladni	52	Sti missing	1112976	BAZ-901162-01	BAZ-901162-01	
90	SELMOVIC	SEID	SEJIM	1974		VLASENICA			ZIVINICE	53	Sti missing	2204972	BAZ-903397-01	BAZ-903397-01		
91	SIRUCIC	ABDULAH	MEHO	1937		SREBRENICA			ZIVINICE	54	Sti missing	1509937	BAZ-906757-01	BAZ-906757-01	yes	
92	SULEJMANOVIC	ASIM	ARIF	605967 1967			95	SREBRENICA	ZENICA	55	Sti missing	0605967	BA5-001554-01	BA5-001554-01		
93	Zukic	Mustafa	Muharem	1937		SREBRENICA			Srebrenica	Zavidovići	56	Sti missing	0101937	BA5-002583-01	BA5-002583-01	

DUID	Last Name	First Name	Father's	DoB	YoB	MoB	YoD	Old MoR	New MoR	BH: Cit	BH: status	BH: exh. site	BH: DoB	BH: BAZ	OTF Missing/BAZ	ICMP Identifier
94	Alić	Osmar	Muho		1980	Batunac		Batunac	Sebenik	1	went to the free territory		1709930	BAZ-903787-01	BAZ-903787-01	
95	FERHATOVIC	SEVLUDIN	RAHMAN	1974		VLASENICA			LUKAVAC	2	went to the free		1308974	BAZ-905579-03	BAZ-905579-03	
96	HUKIC	MILKA	SEMIO	1980		SREBRENICA			ZIVINICE	3	went to the free		1808950	BAZ-905677-02	BAZ-905677-02	
97	JUSIC	NIHAD	MUJO	1979		SREBRENICA			LUKAVAC	4	went to the free		1412978	BAZ-902804-01	BAZ-902804-01	yes
98	KRIZIC	SABIRA	OMER	810978 1975			95	SREBRENICA	TUZLA	5	went to the free		0000975	BAZ-912211-02	BAZ-912211-02	yes
99	KRIZIC	IBRAHIM	HASAN	1962		SREBRENICA			ZIVINICE	6	went to the free		0908962	BAZ-902807-01	BAZ-902807-01	
100	MEHC	MEHO		100185 4 1954			92	SREBRENICA	VOGOSCA A	7	went to the free		1001954	BAZ-906757-01	BAZ-906757-01	yes
101	MUSIC	KIRAM	NEZIR	180897 4 1974			95	BRATUNAC	TUZLA	8	went to the free		1808974	BAZ-967250-01	BAZ-967250-02	
102	Onetovic	Hisa	Mehmed	1965				Sebenica	Tuzla	9	went to the free		2010965	BAZ-904741-01	BAZ-904741-01	

Legenda:

DUID: Broj u evidenciji Demografskog odsjeka

Last Name: Prezime

First Name: Ime

Father's Name: Očevo ime

DoB: Datum rođenja

YoB: Godina rođenja

MoB: Opština u kojoj je lice rođeno

Year of Displacement: Godina u kojoj je lice raseljeno

Old MoR: Staro prebivalište – opština

Srebrenica Missing-09-04-09.doc/dm

New MoR: Novo prebivalište - opština
BH: Cnt: Broj u evidenciji BiH
BH: Status: Status u evidenciji BiH
BH: exh site: Lokalitet u evidenciji BiH na kojem je izvršena ekshumacija
BH: DoB: Datum rođenja u evidenciji BiH
BH: BAZ: BAZ broj u evidenciji BiH
OTP Missing BAZ: BAZ broj lica navedenog na spisku nestalih Tužilaštva
ICMP Identified: lice identifikovano od strane ICMP-a
exhumed and identified: ekshumirano i identifikovano lice
still missing: lice koje se i dalje se vodi kao nestalo
went to free territory: lice koje je prešlo na slobodnu teritoriju
yes: da/

Ovaj spisak od 102 imena poslan je Ministarstvu unutrašnjih poslova Bosne i Hercegovine uz zahtjev da provjeri da li postoje dokazi o tome da su ta lica preživjela ili da su mrtva (zahtjev za pomoć br. 2679).⁸⁰ Mi smo uz odgovor na taj zahtjev primili tri spiska:⁸¹

- spisak ekshumiranih i identifikovanih tijela (37 imena)
- spisak nestalih lica (56 lica)
- spisak lica za koja se zna da su stigla na takozvanu "slobodnu teritoriju" (devet lica)

Mi smo ove spiskove analizirali i zaključili smo da je za svih 102 potencijalna preživjela, osim za devet lica, potvrđeno da su mrtvi ili nestali. Ukupno je za osam lica takode potvrđeno da ih je identifikovao ICMP (na osnovu ažuriranog spiska iz novembra 2008.). Kada je riječ o devet lica koja su videna na području, za tri je navedeno da ih je identifikovao ICMP. Što se tiče preostalih šest lica, mi nismo u mogućnosti da dodatno potvrdimo da su ona preživjela (birački spiskovi i DDR). Stoga se tih šest slučajeva za sada mora smatrati neriješenim. Mi ćemo se u budućim prilikama, kada budemo vršili uparivanje s ICMP-ovim zapisima identifikovanih lica, potruditi da ih riješimo.

⁸⁰ Zahtjev za pomoć br. 2679 zaveden je pod evidencionim brojem ERN 0645-8815-0645-8817 (od 23. decembra 2008.).

⁸¹ Odgovor Vlade BiH na zahtjev za pomoć Tužilaštva br. 2679 zaveden je pod evidencionim brojem ERN 0645-8818-0645-8829 i nosi datum 22. januar 2009.

DODATAK 6.4 UPARIVANJE SPISKA TUŽILAŠTVA NESTALIH IZ SREBRENICE IZ 2005. SA ZAPISIMA U VOJNOJ EVIDENCIJI ARMIJE BiH I DRUGIM IZVORIMA O MRTVIMA ⁸²

U ovom dodatku govorimo o rezultatima uparivanja zapisa iz vojne evidencije Armije BiH sa spiskom Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. i sa zapisima identifikovanih lica ICMP-a navedenim u ažuriranom izvještaju ICMP-a o žrtvama iz Srebrenice iz jula 2008. U međuvremenu se pojavio novi ažurirani izvještaj ICMP-a o identifikovanim licima iz Srebrenice, tj. ažurirani izvještaj iz novembra 2008. Mi nismo ponovo izvršili analizu zapisa o vojnicima Armije BiH pošto su brojevi iz ažuriranog izvještaja ICMP-a iz jula 2008. i dalje važeći i mogu se smatrati “najmanjim” (ili minimalnim) brojevima.

U julu 2008., na zahtjev tima tužilaštva u predmetu *Popović i drugi*, Demografski odsjek Tužilaštva je analizirao vojnu evidenciju koja se odnosi na tuzlansku regiju, a koju je Tužilaštvu dostavilo Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: evidencija Armije BiH). Cilj naše analize bio je da se utvrdi da li na spisku Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. (dalje u tekstu: spisak Tužilaštva) ima zapisa iz vojne evidencije. Drugo, mi smo htjeli da utvrdimo stepen preklapanja zapisa iz vojne evidencije Armije BiH iz Tuzle i iz svih drugih regija sa slučajevima identifikovanih lica iz ažuriranog izvještaja ICMP-a iz jula 2008. (dalje u tekstu: “identifikovani ICMP-a” ili “ažurirani izvještaj iz jula 2008.”).

Mi smo se u svojoj analizi usredsrijedili na podatke iz tuzlanske regije. Počeli smo tako što smo uspostavili bazu podataka o zapisima iz evidencije Armije BiH i te podatke očistili od duplikata (13.558 slučajeva; odstranjeno je 106 duplikata). Te podatke smo uparili sa spiskom Tužilaštva iz 2005. (7.661), odvojeno primijenjujući dva pristupa:⁸³

- **Indirektni pristup:** Zapise iz evidencije Armije BiH uparili smo s Popisom iz 1991. prema JMBG-u, koji su sadržavala oba izvora. Pored toga, mi smo te zapise iz Popisa prenijeli na spisak Tužilaštva nestalih lica iz 2005. prema podudarnostima imena i datuma rođenja koje je ranije, za demografski izvještaj vještaka Tužilaštva o nestalim licima iz Srebrenice iz 2005. sastavljen od strane Brunborga i drugih, ustanovio Demografski odsjek (DO). Upareno je 3.406 zapisa iz evidencije Armije BiH.
- **Direktni pristup:** Zapise iz evidencije Armije BiH direktno smo uparivali sa spiskom Tužilaštva, koristeći se pritom podudarnostima imena i datuma rođenja. Uparena su 4.964 zapisa iz evidencije Armije BiH.

Veliki broj uparenih zapisa (zapisa uparenih sa spiskom Tužilaštva), koji je ostvaren zasebno i u jednom i u drugom pristupu, bio je identičan: 3.081. Tih 3.081 identičnih preklapajućih uparenih zapisa pripadalo je ukupnom broju preklapajućih zapisa od 3.086, tako da su

⁸² Među izvore za ovaj dodatak spadaju:

D000-0613-D000-0619: zapisi iz evidencije Armije BiH (spiskovi poginulih vojnika Armije BiH i drugog vojnog osoblja)

D000-2372-D000-2372: lica koja je identifikovao ICMP, ažurirani izvještaj iz jula 2008.

0501-6180-0501-6209, Dokazni predmet br. P02413: Izvještaj vještaka Brunborga i drugih, 16. novembar. 2005.

0501-5985-0501-6177, Dokazni predmet P02414: Nestale osobe iz Srebrenice – spisak Tužilaštva iz 2005.

R089-6474-R089-6490, Dokazni predmet br. P02416: Izvještaj vještaka Brunborga i drugih, 21. novembar 2005.

0626-5765-0626-5781: Izvještaj vještaka Tabeau i Hetlanda, 11. januar 2008

0634-6600-0634-6607: Zahtjev za pomoć Tužilaštva Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju Ministarstvu odbrane Federacije Bosne i Hercegovine

0360-4878-0360-5022: Odgovor na 0634-6600-0634-6607 primljen od Ministarstva odbrane Federacije Bosne i Hercegovine

⁸³ Pri svakom od tih pristupa sistematski su utvrđivani i odstranjivani duplicirani zapisi i duplicirani linkovi. Statistika koja je ovdje predložena ne sadrži duplicirane zapise ili linkove.

upareni zapisi koji su se konsistentno preklapali činili 99,8% od svih slučajeva preklapanja. **Ovaj nalaz dokazuje visok stepen konsistentnosti direktnog i indirektnog pristupa.** Mi smo sve konsistentne slučajeve (3.081) uključili u grupu konačno uparenih zapisa. Pored toga, takođe smo prihvatili dvije grupe nepreklapajućih uparenih zapisa: prva je dobijena samo pristupom zasnovanim na JMBG-u, a druga samo pristupom zasnovanim na imenima i datumima rođenja (320, odnosno 1.878). Time je završeno moje uparivanje zapisa iz evidencije Armije BiH za tuzlansku regiju sa spiskom nestalih Tužilaštva. Ukupno je (nakon brisanja šest dupliciranih linkova vezanih za objedinjavanje direktno i indirektno uparenih zapisa), dobijeno 5.273 uparenih zapisa.

Dodatna grupa uparenih zapisa dobijena je uparivanjem zapisa iz evidencije ABiH za sve regije osim Tuzle. Tu je dobijeno samo 313 uparenih zapisa. Mnogi od njih su bili istovjetni zapisima među 5.273 zapisa, ali je 98 uparenih zapisa bilo novo. **Tako je ukupni broj zapisa Armije BiH uparenih sa spiskom Tužilaštva iznosio 5.371.** To čini oko 70% spiska Tužilaštva.

Demografski odsjek (DO) je neposredno nakon što je Tužilaštvu dostavljen ažurirani izvještaj iz jula 2008. izvršio uparivanje spiska ICMP-a identifikovanih lica iz Srebrenice sa spiskom Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005., pri čemu je koristio uobičajen pristup uparivanju prema imenima i datumu rođenja, kako je to opisano u demografskim izvještajima vještaka od 21. novembra 2005. i 11. januara 2008. Sveukupni broj zapisa Armije BiH koje je ICMP naveo u svom ažuriranom izvještaju **iz jula 2008. o identifikovanju žrtava iz Srebrenice na osnovu DNK iznosi 3.437**, što čini oko 64% vojnih zapisa.⁸⁴ U tabeli (6.4)1 na kraju ovog dodatka dat je pregled lokaliteta na kojima su izvršene ekshumacije i koje je ICMP naveo u vezi sa identifikovanim slučajevima Armije BiH na spisku Tužilaštva iz 2005.⁸⁵ Tabela (6.4)1 takođe sadrži statistiku zasnovanu na izvještaju iz jula 2008., po lokalitetima i tipu lokaliteta, za sva identifikovana lica navedena na spisku ICMP-a i za sva identifikovana lica sa spiska nestalih Tužilaštva iz 2005.

Tabela (6.4)1⁸⁶ potvrđuje da procenat identifikovanih slučajeva Armije BiH u odnosu na identifikovana nestala lica sa spiska Tužilaštva iznosi oko 70% (tačnije: 71% za lokalitete MKSJ-a i 73% za sve lokalitete). Drugo, ona ukazuje na to da je broj identifikovanih pripadnika Armije BiH ekshumiranih iz grobnica na lokalitetima MKSJ-a (2.686) mnogo veći od broja identifikovanih pripadnika Armije BiH ekshumiranih iz grobnica koje nisu grobnice na lokalitetima MKSJ-a (751; sveukupni zbir tih dviju grupa ekshumiranih lica iznosi 3.437 identifikovanih slučajeva Armije BiH). U osnovi je oko 78% od svih identifikovanih slučajeva Armije BiH ekshumirano na lokalitetima MKSJ-a, naspram 22% koliko je ekshumirano na lokalitetima koji nisu lokaliteti MKSJ-a.

Naredno pitanje o kojem ćemo ovdje govoriti jeste pouzdanost podataka navedenih na spiskovima Armije BiH (tuzlanska regija i druge regije). Prema procjeni Demografskog odsjeka, način na koji su slučajevi navedeni na spiskovima Armije BiH nije posebno pouzdan. Ti spiskovi su sastavljeni u svrhu *post-mortem* penzija, tako da je pažnja uglavnom

⁸⁴ U ažuriranom izvještaju ICMP-a iz oktobra 2007. navedeno je 2.798 vojnih zapisa koji su upareni sa identifikovanim nestalim licima. Između oktobra 2007. i jula 2008. identifikovano je otprilike 640 slučajeva Armije BiH.

⁸⁵ Kategorija "Drugi lokaliteti" obuhvata lokalitete koji još nisu svrstani među lokalitete MKSJ-a ili lokalitete koji nisu lokaliteti MKSJ-a, pri čemu su potonji "površinski" ili "povezani" lokaliteti, kako su klasifikovani izvještaju Deana Manninga o ekshumacijama iz decembra 2007., kao i lokaliteti koji nisu navedeni na Manningovom spisku.

⁸⁶ Rezultati prikazani u tabeli (6.3)1 zasnivaju se na izvještaju ICMP-a o DNK identifikacijama žrtava iz Srebrenice ažuriranom u julu 2008.

poklanjana tome da li je dato lice preminulo. Stavljanje slučajeva na te spiskove bilo je finansijski motivisano i u pojedinim slučajevima nije imalo nikakve veze s tim da li je dato lice zaista bilo pripadnik Armije.⁸⁷ Podaci o smrti su bili od manje važnosti, npr. uzrok nije jasno naveden, za nestala lica je samo navedeno da su “nestala”, mjesto gdje je lice preminulo uopšte nije navedeno, nepodudarnosti navedenih datuma smrti uočljive su kada se ti datumi putem unakrsnih referenci povežu s datumima u drugim izvorima itd. Štaviše, na te spiskove su, pored pripadnika Armije, povremeno takođe stavljeni i nevojno osoblje Ministarstva odbrane Federacije BiH, pripadnici policije i osoblje proizvodnog sektora povezanog s Armijom.⁸⁸ Demografski odsjek te spiskove nikada nije upotrijebio kao izvor za sastavljanje spiska žrtava. U sasvim malom broju slučajeva, Demografski odsjek je te spiskove upotrijebio za traganje za mogućim pripadnicima Armije i policije na spiskovima žrtava zasnovanim na drugim izvorima.

Uzimajući navedeno u obzir, mi smo provjerili nepodudarnosti navedenih datuma smrti/nestanka (/engleska skraćenica za “date of death/disappearance”:/ DoD) u zapisima Armije BiH uparenim sa spiskom Tužilaštva nestalih lica iz 2005. Za te žrtve mi nismo bili u mogućnosti da upoređujemo mjesta gdje su one preminule (/engleska skraćenica za “place of death”:/ PoD) pošto PoD nije naveden na spiskovima Armije BiH.

Od zapisa Armije BiH uparenih (5.371) sa spiskom Tužilaštva, ukupno 220 sadrži nepodudaran DoD.⁸⁹ Potpuni prikaz tih 220 nepodudarnih slučajeva dat je u tabeli (6.4)2. Od 220 nepodudarnih slučajeva:

- ICMP je za 140 potvrdio da su identifikovani i povezani sa srebreničkim grobnicama (prema ažuriranom izvještaju iz jula 2008.);
- za 127 je Ministarstvo odbrane Federacije BiH 2003. ispravilo podatke u odgovoru na zahtjev Tužilaštva za razjašnjenje jednog broja nekonsistentnih zapisa Armije BiH koje je Demografski odsjek identifikovao do 2003. i tokom te godine. Ispravljeni datumi smrti/nestanka i dodatno dostavljeni podaci o mjestima gdje su lica preminula ukazuju na činjenicu da su sva ta lica žrtve iz Srebrenice;
- i dalje je neriješeno 38 slučajeva pošto oni nisu obuhvaćeni DNK identifikacijama (ICMP), niti ih je Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine (MO BiH) razjasnilo. U vezi sa 31 od tih 38 slučajeva, Tužilaštvo je već početkom ove godine od MO-a BiH zatražilo objašnjenje i rezultati se očekuju sasvim uskoro.

U tabeli (6.4)3 dat je pregled grobnih lokaliteta na kojima su izvršene ekshumacije za 140 lica identifikovanih među 220 nekonsistentnih slučajeva. I ovog puta je većina identifikovanih nekonsistentnih slučajeva pripadnika Armije BiH ekshumirana iz grobnica MKSJ-a (118 od 140 slučajeva; 84 procenata). Preostali identifikovani slučajevi ekshumirani su na lokalitetima koji nisu lokaliteti MKSJ-a i na drugim lokalitetima (22 slučaja; 16 procenata).

Na kraju bismo naveli da su nekonsistentnosti vezane za datume smrti/nestanka ispitane, objašnjene i ispravljene u svih 220 slučajeva, osim u 38 slučajeva. Od tih 38 slučajeva očekuje se razjašnjenje 31 slučaja. Za preostalih sedam slučajeva biće zatraženo dodatno razjašnjenje. Stepenn nedosljednog navođenja datuma smrti/nestanka je nizak i taj problem praktično nema nikakvog uticaja kada je riječ o nestalima iz Srebrenice.

⁸⁷ Ova tvrdnja se zasniva na mojim razgovorima s nekoliko lica u Bosni i Hercegovini, uključujući prof. Smaila Čekića, Mirsada Tokaču, lica iz nevladinih organizacija, kao i lokalne tumače s kojima sam u Bosni radila.

⁸⁸ Svojom analizom koja je ovdje predočena obuhvatila sam sva lica koja nisu bila pripadnici Amije. Efekat toga je vjerovatno mali, ali to treba dalje istražiti.

⁸⁹ Nekonsistentni su bili svi zapisi s datumom smrti/nestanka prije jula 1995. Slučajevi prijavljeni kao 'smrt/nestao' u periodu od 1. jula 1995. do decembra 1995. u skladu su s našim kriterijumima za nestala lica iz Srebrenice (uporedi izvještaj vještaka Tužilaštva o nestalima iz Srebrenice od 16. novembra 2005.).

Tabela (6.4)1. Prikaz slučajeva identifikovanih na osnovu DNK prema tipu i nazivu grobnog lokaliteta na kojem su izvršene ekshumacije: sva identifikovana lica, sva identifikovana lica među nestalim licima navedenim na spisku nestalih Tužilaštva iz 2005. i među pripadnicima Armije BiH čiji su zapisi upareni sa zapisima na spisku nestalih Tužilaštva iz 2005.

Tip lokaliteta	Naziv lokaliteta	Sva identifikovana lica	Lica navedena na spisku nestalih Tužilaštva	Zapisi iz evidencije Armije BiH	Procenat pripadnika Armije BiH na spisku nestalih Tužilaštva
Mass Grave	Branjevo Military Farm	109	98	65	66.3
Mass Grave	Cerska	132	117	88	75.2
Mass Grave	Petkovci Dam	16	14	10	71.4
Mass Grave	Glogova 1	214	195	152	77.9
Mass Grave	Glogova 2	157	142	116	81.7
Mass Grave	Godinjske bate	5	5	2	40.0
Mass Grave	Konjević Polje 1	8	8	7	87.5
Mass Grave	Konjević Polje 2	2	2	2	100.0
Mass Grave	Kozluk	303	273	145	53.1
Mass Grave	Kozluk (surface)	14	14	8	57.1
Mass Grave	Nova Kasaba 1996	31	30	26	86.7
Mass Grave	Nova Kasaba 1999	49	45	37	82.2
Mass Grave	Onahovac 1 (Lazete 1)	107	101	60	59.4
Mass Grave	Onahovac 2 (Lazete 2)	149	141	94	66.7
Mass Grave	Ravnice 1 and Ravnice 2	185	170	129	75.9
Mass Grave	Cancaji Road 2	105	90	60	66.7
Mass Grave	Cancaji Road 3	114	110	65	59.1
Mass Grave	Cancaji Road 5	264	244	174	71.3
Mass Grave	Cancaji Road 7	96	89	58	65.2
Mass Grave	Cancaji Road 10 (Kamenica 10)	349	309	210	68.0
Mass Grave	Cancaji Road 11	131	120	87	72.5
Mass Grave	Cancaji Road 12	101	98	66	67.3
Mass Grave	Cancaji Road 13	59	55	30	54.5
Mass Grave	Hodzici Road 2 (Snagovo 3)	58	45	31	68.9
Mass Grave	Hodzici Road 3	36	32	28	87.5
Mass Grave	Hodzici Road 4	65	60	43	71.7
Mass Grave	Hodzici Road 5	53	52	28	53.8
Mass Grave	Hodzici Road 6 (Snagovo 1)	59	54	37	68.5
Mass Grave	Hodzici Road 7 (Snagovo 2)	91	78	65	83.3
Mass Grave	Liplje 1	147	138	104	75.4
Mass Grave	Liplje 2	165	143	106	74.1
Mass Grave	Liplje 3	54	47	36	76.6
Mass Grave	Liplje 4	265	225	183	81.3
Mass Grave	Liplje 7	108	92	75	81.5
Mass Grave	Zeleni Jadar 2 (Zeleni Jadar 4)	15	14	11	78.6
Mass Grave	Zeleni Jadar 3 (Zeleni Jadar 1)	27	26	21	80.8
Mass Grave	Zeleni Jadar 4 (Zeleni Jadar 8)	54	50	38	76.0
Mass Grave	Zeleni Jadar 5	156	135	109	80.7
Mass Grave	Zeleni Jadar 6	112	99	80	80.8
Mass Grave	Blječeva 2	72	66	52	78.8
Mass Grave	Blječeva 3	60	53	41	77.4
Mass Grave	Budak 1	54	51	39	76.5
Mass Grave	Budak 2	42	37	26	70.3
Mass Grave	Sandići	18	18	12	66.7
Mass Grave	Bšina	33	32	27	84.4
Mass Grave	Potočari	7	6	4	66.7
Mass Grave	Bezjak	5	5	4	80.0
Mass Grave (mixed remains)	Blječeva 1	43	37	30	81.1
Surface Remains	Baljkovica	10	9	6	66.7
Surface Remains	Corvići	1	1	1	100.0
Surface Remains	Jasikovaca	23	22	19	86.4
Surface Remains	Križevacke Njive	5	3	1	33.3
Surface Remains	Motovo	2	2	1	50.0
Surface Remains	Pobudje	4	4	4	100.0
Surface Remains	Rabunici	27	25	24	96.0
Surface Remains	Svillje	10	9	8	88.9
Surface Remains	Voljeva Glava	8	8	7	87.5
Surface Remains	Vla senica (Vla senicka Jelovacka Cesma)	9	9	8	88.9
Surface Remains	Kuševo Dol	1	1	0	0.0
Surface Remains	Probići	1	1	1	100.0
Surface Remains	Kamenica	2	2	2	100.0
Surface Remains	Križevici	8	8	6	75.0
NA	Surface remains and other Sites	588	536	428	79.9

Total	Total	5198	4705	3437	73.0
-------	-------	------	------	------	------

/Legenda:

Mass Grave: Masovna grobnica

(mixed remains): (pomiješani ostaci)

Surface Remains: Posmrtni ostaci pronađeni na površini

NA: nema

Total: Ukupno

Branjevo Military Farm: Vojna ekonomija Branjevo

Petkovci Dam: Brana kod Petkovaca

(surface): (na površini)

Čančari Road: Čančarski put

Hodžići Road: Put za Hodžiće

Surface remains and other Sites: Lokaliteti gdje su Posmrtni ostaci pronađeni na površini i drugi lokaliteti

Napomena: Brojevi s tačkom su decimalni./

Tabela (6.4)2 220 slučajeva koji se po datumu smrti/nestanka ne podudaraju sa spiskom Tužilaštva nestalih iz Srebrenice iz 2005. i zapisima iz evidencije ABiH

Prezime (Tužilaštvo)	Ime (Tužilaštvo)	OČEVO IME (Tužilaštvo)	Datum rođenja (Tužilaštvo)	Datum smrti/nestanka prema vojnoj evidenciji	Ispravljani datum smrti/nestanka	Ispravljeno mjesto gdje je lice preminulo/nestalo	Zatraženo objašnjenje	Protokol ICMP-a	Grobni lokaliteti ICMP-a (juli 2008.)
GUTIC	MUJO	ALJO	2906919	2604992			Yes		
GUTIC	BERIZ	MUJO	2910951	2604992			yes		
SINANOVIC	ALJO	MUJO	3101935	1001994				3763/04	Kozluk
JAHC	RAMO	HAKIJA	101946	1001994			yes	1602/03	Other Sites (Krvavica)
HASANOVIC	HAKIJA	NEZIR	2103948	1805992				1152/02	Ombovac 2 (Lazete 2)
MALAGIC	MUHAMED	RAMIZ	409972	1001994	12.07.95	Buljim		1935/03	Glogova 2
AVDIC	HAMDIJA	HAMED	960	2009994			yes		
AVDIC	AVDULAH	SABAN	1306927	1001994			yes		
HASANKOVIC	NIJAZ	ZAIM	2008957	1902993			yes		
MUJIC	IDRIZ	IBRAHIM	1102940	1001994			yes	230/02	Kozluk
AHMETOVIC	MEHMEDALIJA	MUSTAFA	1203956	1808994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla		5080/04	Other Sites (Zvomik)
SALIHVIC	HUSEIN	HUSO	943	1001994			yes		
ALIC	REFIK	SEFIK	905977	1001994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla		1654/03	Glogova 2
HODZIC	MUJO	MUSTAFA	1201971	612993				9721/07	Other Sites (Jagostica-B.Basta)
SELIMOVIC	AHMO	HASIB	948	309992				4813/04	Canai Road 2
SALCINOVIC	SALIH	CAMIL	1510939	101994			yes	2454/03	Hodzici Road 5
OMEROVIC	SAKIB	SULJO	966	2107993				10651/07	Liplje 4
KANDZETOVIC	OMER	AHMET	968	101994			yes	687/02	Other Sites (Krvavica)
JUSIC	HAKIJA	ALAGA	703935	2004993	11.07.95	put Srebrenica - Tuzla		7684/06	Hodzici Road 5
MUSTAFIC	ENEZ	IBRO	1007947	1704995				1940/03	Liplje 2
SELIMOVIC	JUSO	HASO	2007950	1003995			yes		
MUMINOVIC	SABAN	SALKO	963	1001994			yes		
AHMETOVIC	MAHMUT	KARO	402927	101994	12.07.95	Potočari			
ARNAUT	HILMO	RAMO	930	107992			yes	2435/03	Canai Road 12
DZANIC	RAMIZ	DZANO	946	1001994			yes	8005/06	Hodzici Road 6 (Snagovo 1)
AHMETOVIC	DZEMAIL	DERVIS	801977	1001994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla			
IBRAHIMOVIC	SMAJO	IBRAHIM	102938	1001994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla			
MEHMEDOVIC	SEID	HUSEIN	1611965	106995			yes		

HAJRIC	MEHMED	IDRIZ	1908968	105995			yes	4946/04	Other Sites (Vmgolovi)
ISAKOVIC	DZEMO	HAKIJA	1502961	1001994			yes	3238/03	Cerska
HUKIC	SABIT	MUJO	401972	1809993	12.07.95	Konjevic Polje		2279/03	Cančari Road 3
MEMIC	NEDZIB	HUSO	955	1001994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla		6335/05	Liplje 2
HUSIC	IDRIZ	AVDO	906935	1001994			yes	9946/07	Cančari Road 5
OMEROVIC	AMIR	OMER	2803974	1001994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla		4793/04	Hodzici Road 4
ZUHRIC	ESAD	MEHMED	1605973	909994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla			
MASIC	SADIJA	MUSTAFA	1208950	1001994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla			
HASANOVIC	JUSO	DURMO	8976	1505992					
HARBAS	BEGO	JUNUZ	936	1107992			yes	2092/03	Cančari Road
OMEROVIC	MUSA	NURKO	106962	1001994			yes	9821/07	Glogova 1
KADRIC	MUJO	ALIJA	945	101994			yes		
SALIHOVIC	RAMO	HUSO	510943	1001994			yes	7448/06	Hodzici Road 6 (Snagovo 1)
HASANOVIC	KASIM	RESO	1111944	1001994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla			
CEHIC	NURIJA	ISMET	954	1001994			yes	2330/03	Ravnice 1 and Ravnice 2
MALAGIC	NURIF	RAMO	604943	1001994			yes	202/02	Zeleni Jadar 5
SULEJMANOVIC	KEMAL	ADIL	3974	1001994	12.07.95	Buljim			
OMEROVIC	AMIR	FEHIM	1707969	1001994			yes		
MUJIC	MEHO	RASIM	1007958	2204994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla		9295/07	Branjevo Military Farm
MUMINOVIC	SALKO	SECO	933	1001994	12.07.95	mjesto Buljim		1366/03	Cančari Road 3
DEDIC	SACIR	IBRO	1403940	1001994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla			
RIZVANOVIC	RAMO	ALIJA	1903954	1001994	12.07.95	put Srebrenica - Tuzla		776/02	Rahunici

/Legenda:

yes: da

Other sites: Drugi lokaliteti

Čančari Road: Put za Čančare

Hodžići Road: Put za Hodžiće/

Ravnice 1 and Ravnice 2: Ravnice 1 i Ravnice 2

Branjevo Military Farm: Vojna ekonomija Branjevo/

Tabela (6.4)3. Prikaz slučajeva identifikovanih na osnovu DNK⁹⁰ prema tipu i nazivu lokaliteta na kojem su izvršene ekshumacije: zapisi iz evidencije Armije BiH s nekonsistentnim datumom rođenja/nestanka koji su upareni sa zapisima na spisku nestalih Tužilaštva iz 2005.

Tip lokaliteta	Naziv lokaliteta	Zapisi iz evidencije Armije BiH
Mass Grave	Branjevo Military Farm	1
Mass Grave	Cerska	2
Mass Grave	Glogova 1	5
Mass Grave	Glogova 2	7
Mass Grave	Kozluk	6
Mass Grave	Orahovac 2 (Lazete 2)	3
Mass Grave	Ravnice 1 and Ravnice 2	4
Mass Grave	Cancari Road 2	5
Mass Grave	Cancari Road 3	5
Mass Grave	Cancari Road 5	11
Mass Grave	Cancari Road 7	7
Mass Grave	Cancari Road 10 (Kamenica 10)	7
Mass Grave	Cancari Road 11	8
Mass Grave	Cancari Road 12	3
Mass Grave	Cancari Road 13	1
Mass Grave	Hodzici Road 2 (Snagovo 3)	2
Mass Grave	Hodzici Road 4	3
Mass Grave	Hodzici Road 5	4
Mass Grave	Hodzici Road 6 (Snagovo 1)	5
Mass Grave	Hodzici Road 7 (Snagovo 2)	4
Mass Grave	Liplje 1	2
Mass Grave	Liplje 2	7
Mass Grave	Liplje 4	4
Mass Grave	Liplje 7	4
Mass Grave	Zeleni Jadar 4 (Zeleni Jadar 8)	1
Mass Grave	Zeleni Jadar 5	6
Mass Grave	Zeleni Jadar 6	1
Mass Grave	Blječeva 2	2
Mass Grave	Blječeva 3	3
Surface	Rahunici	1
Surface	Vlasenica (Vlasenicka Jelovacka	1
NA	Other Sites	15
Total	Total	140

/Legenda:

Mass Grave: Masovna grobnica

Surface Remains: Posmrtni ostaci pronađeni na površini

NA: nema

Total: Ukupno

Branjevo Military Farm: Vojna ekonomija Branjevo

Čančari Road: Čančarski put

Hodžići Road: Put za Hodžiće

Other Sites: Drugi lokaliteti/

⁹⁰ Zasnovan na izvještaju ICMP-a o DNK identifikacijama žrtava iz Srebrenice ažuriranom u julu 2008.

DODATAK 6.5 UPARIVANJE AŽURIRANOG SPISKA ICMP-a VEZANOG ZA SREBRENICU IZ 2008. SA PRETHODNIM AŽURIRANIM SPISKOVIMA

Rezime

Tužilaštvo je u novembru 2008. primilo ažurirani izvještaj ICMP-a koji se odnosio na DNK identifikacije žrtava vezanih za pad Srebrenice. Naslov tog ažuriranog izvještaja je "SPISAK IZVJEŠTAJA O UPARIVANJU NA OSNOVU DNK – (od novembra 2001. do novembra 2008.) – vezanih samo za Srebrenicu" i on nosi datum 24. novembar 2008. U tekstu koji slijedi taj izvještaj će se pominjati kao ažurirani spisak ICMP-a vezan za Srebrenicu iz novembra 2008. ili, jednostavno, kao ažurirani spisak iz novembra 2008.

Ažurirani spisak iz novembra 2008. sadrži 10.066 zapisa uparenih profila zasnovanih na uzorcima kostiju, uključujući kako glavne slučajeve tako i reasocijacije, pri čemu je za 1.107 zapisa navedeno da su novi jer su se pojavili nakon prethodnog spiska. Oznakom "glavni slučaj" obilježeno je 5.525 zapisa među izvornim podacima (354 zapisa je označeno kao novo).

ICMP-u smo se obratili s više manje značajnih pitanja vezanih za date podatke i od njega smo dobili razjašnjenja. U to je bio uključen jedan duplicirani glavni slučaj, što je rezultiralo time da je zapis jednog glavnog slučaja isključen. Stoga korigovani broj glavnih slučajeva iznosi 5.524, a korigovani ukupni broj slučajeva (glavnih slučajeva zajedno s reasocijacijama) iznosi 10.065.

Pored zapisa koji su označeni kao glavni slučajevi, 31 zapis je označen kao reasocijacija i "glavni slučaj u obradi". Taj 31 slučaj se može dodati već označenim glavnim slučajevima, kojih je 5.524, pošto se oni tiču DNK profila koji su jedinstveni u poređenju sa svim drugim glavnim slučajevima. Prema tome, broj identifikacija koje treba uzeti u obzir iznosi 5.555 (5.524+31).

Svi zapisi navedeni na ažuriranom spisku iz jula 2008. upareni su s odgovarajućim zapisima navedenim na ažuriranom spisku iz novembra 2008.

Od 5.555 slučajeva koje za svoje potrebe smatramo glavnim slučajevima 5.053 zapisa je pouzdano upareno sa spiskom Tužilaštva nestalih i mrtvih iz Srebrenice iz 2005. (spisak Tužilaštva iz 2005.), a osam slučajeva je upareno sa zapisima dodatim ažuriranom spisku vezanom za Srebrenicu koji je od MKCK-a primljen u oktobru 2008. Pored toga, 281 glavni slučaj označen je kao slučaj moguće podudarnosti. Naime, premda ne možemo reći da su ti slučajevi pouzdano upareni sa spiskom Tužilaštva iz 2005., takode ne postoji ni dovoljno osnova za zaključak da oni nisu upareni sa spiskom Tužilaštva iz 2005. Preostala 253 zapisa se razumno mogu smatrati novim i dodatnim imenima na spisku Tužilaštva iz 2005. pošto oni nisu neopozivo upareni sa spiskom Tužilaštva iz 2005.

Ubacivanje u bazu podataka i obrada

Podaci ICMP-a primljeni su, kao i u slučaju prethodnih ažuriranih izvještaja, u vidu *Excel* tabele. Formatiranje je bilo isto kao i u prethodnim ažuriranim izvještajima. Tabela je ubačena u *Access* bazu podataka .

Nakon stvaranja *Access* baze podataka i ubacivanja podataka u nju, taj novi ažurirani spisak je povezan s prethodnim ažuriranim spiskom. Teoretski govoreći, trebalo bi da se svi zapisi mogu na jedinstven način povezati između ažuriranih izvještaja prema broju protokola i oznaci slučaja. To važi za većinu slučajeva. U nekoliko slučajeva, međutim, to može biti nedovoljno, pošto je možda bilo ispravljanja broja protokola (ponekad su DNK izvještaji

ponovo podneseni s novim brojem protokola), a ponekad može biti manjih razlika u oznakama slučaja (npr., dodatni razmak ubačen između dijelova oznake).

Prvobitno su na ažuriranom spisku iz novembra 2008. pronađeni svi zapisi ažuriranog spiska iz jula 2008., osim dva. Preostala dva zapisa (jedan glavni slučaj i jedna reasocijacija glavnog slučaja; broj protokola 314/02) imala su na oba ažurirana spiska isti broj protokola, isti broj slučaja i isti ICMP-ov broj, ali su navedena imena bila različita. ICMP je to razjasnio (v. dalje razmatranje niže u tekstu), pa je, nakon korekcija, konstatovano da su svi zapisi sa ažuriranog spiska iz jula upareni s ažuriranim spiskom iz novembra, što je olakšalo prebacivanje informacija vezanih za prethodno uparivanje sa spiskom MKCK-a na novi ažurirani spisak.

Za dalji rad takođe je potrebno identifikovati sve jedinstvene DNK profile. To bi opet, teoretski govoreći, trebalo biti lako, pošto su svi glavni slučajevi jedinstveni DNK profili (jedan protokol se može odnositi samo na jedan DNK profil, a jedan DNK profil uvijek dobija samo jedan protokol). Međutim, pošto ICMP ponekad svoj izvještaj podnese radi ponovnog pregleda, dešava se da glavni slučaj nije uključen u dati ažurirani izvještaj, ali jesu uključene odgovarajuće reasocijacije. Te reasocijacije sa, kako je to ICMP naveo, “glavnim slučajem u obradi” predstavljaju jedinstvene DNK profile, pored glavnih slučajeva, ali treba imati na umu da za svaki profil može biti više od jedne reasocijacije. Da bi se dobio ukupni broj jedinstvenih DNK profila, pa stoga i ukupni broj predloženih identifikacija, potrebno je utvrditi sve reasocijacije za koje ne postoje odgovarajući glavni slučajevi (sve reasocijacije s napomenom “glavni slučaj u obradi”). Iz svakog skupa reasocijacija s istim brojem protokola izabere se jedan zapis da predstavlja dati skup (tj. neki odabrani “glavni slučaj” u nedostatku pravog glavnog slučaja). Ti slučajevi se dodaju “pravim” glavnim slučajevima. Glavni slučajevi i odabrani glavni slučajevi za reasocijacije s glavnim slučajevima u obradi pominju se pod zajedničkim nazivom ‘izvedeni glavni slučajevi’. To su jedinstvene identifikacije (gledano iz perspektive DNK profila) koje se koriste prilikom kasnijeg uparivanja sa spiskom Tužilaštva nestalih i mrtvih iz Srebrenice iz 2005. (spisak Tužilaštva iz 2005.).

Na ažuriranom spisku iz novembra 2008. 67 zapisa reasocijacija označeno je kao “glavni slučaj u obradi”. Oni su predstavljali 31 jedinstveni DNK profil, pored 5.524 glavnih slučajeva od ukupno 5.555 izvedenih glavnih slučajeva.

Sporni aspekti i ispravke

Prilikom rada sa ažuriranim spiskom ICMP-a vezanim za Srebrenicu iz novembra 2008., otkriveno je nekoliko spornih stvari u vezi s načinom na koji su podaci bilježeni. Neki od tih spornih aspekata mogli bi se, teoretski govoreći, odraziti na rad koji je opisan niže, a neki su sasvim neznatni i bez ikakvog uticaja. Na sve te otkrivene sporne aspekte, kako značajne tako i beznačajne, od ICMP-a je skrenuta pažnja i od te komisije su zatraženi komentari i objašnjenja. Svi pojedinačni zapisi u vezi s kojima su otkriveni bilo kakvi sporni aspekti navedeni su u tabeli priloženoj tom dopisu. Komentari i ispravke koji su primljeni od ICMP-a navedeni su u istom dodatku (komentari ICMP-a navedeni su u koloni naslovljenoj “Komentar ICMP-a”, a konkretne ispravke su vizuelno istaknute u dijelu u kojem su date ispravke. Komentari i objašnjenja su prvobitno primljeni u vidu *Excel* tabele pod naslovom “Ewa clarification ICD commented 040209. (Iz ICMP_12 Feb 2009).xls”).⁹¹

Otkriveni sporni aspekti mogu se svrstati u četiri različite kategorije:

1. Dva zapisa s istim brojem slučaja, pri čemu je jedan zapis označen kao glavni slučaj, a jedan kao reasocijacija. Pošto je samo jedan slučaj naveden kao glavni, to ne utiče ni na jednu analizu od strane Demografskog odsjeka (DO). ICMP je potvrdio da se tu radi o dva različita uzorka i da su zapisi, kako su navedeni, tačni.

⁹¹ CD koji sadrži taj *Excel* fajl s ICMP-ovim objašnjenjima nosi evidencioni broj ERN: D000-2512- D000-2512.

2. U jednom konkretnom slučaju navedenom na ažuriranom spisku iz jula 2008. očigledno se radilo o tome da je ime povezano s datim brojem protokola promijenjeno na ažuriranom spisku iz novembra 2008. To bi moglo uticati na rad opisan niže, pošto je ime potrebno za uparivanje sa spiskom Tužilaštva iz 2005. ICMP je potvrdio da je to greška na ažuriranom spisku iz novembra. Julski ažurirani spisak je tačan, tako da je prije uparivanja netačno ime na novembarskom ažuriranom spisku zamijenjeno tačnim imenom s julskog ažuriranog spiska.
3. Neki zapisi su navedeni s različitim datumom rođenja u glavnom slučaju i u odgovarajućoj reasocijaciji ili odgovarajućim reasocijacijama. To bi moglo uticati na uparivanje, zavisno od stepena nepodudarnosti. ICMP je potvrdio da su razlog tome bolje informacije koje su primljene od davalaca informacija, ali da ta informacija nije uvijek ažurirana za prethodno podnesene izvještaje. ICMP je takođe potvrdio datume koji su tačni. Izvršene su odgovarajuće ispravke.
4. U nekim skupinama glavnih slučajeva i odgovarajućih reasocijacija neki zapisi bi sadržavali jedno ime (tj. jedinstvenu identifikaciju), a neki bi sadržavali više od jednog imena (tj., identifikacije braće ili sestara). Da bismo na odgovarajući način postupili, bilo nam je potrebno da znamo, za svaki pojedini slučaj, šta je tačno, jedno ime ili više imena. Za svaku skupinu, tj. za svaki broj protokola, ICMP je naveo da li ga treba smatrati jedinstvenom identifikacijom ili identifikacijom braće ili sestara. Slučajevi su, prema toj informaciji, ispravljani prije uparivanja.

Pored toga, identifikacioni brojevi ICMP-a navedeni za neke zapise sadržavali su manje greške. ICMP je ispravio sve greške na koje je ukazano.

Nakon što je ta tabela poslata i nakon što su primljena objašnjenja, otkriven je još jedan sporni aspekt i on je zasebno razjašnjen. Taj dodatni sporni aspekt tiče se dvaju zapisa koji su označeni kao glavni slučajevi, a koji su očigledno duplikati. Nakon što smo od ICMP-a dobili objašnjenja, iz dalje analize je isključen jedan zapis (zapis s više imena, što se podudara s objašnjenjem primljenim od ICMP-a). Zapisi o kojima je riječ navedeni su u tabeli (6.5)1 niže.

Tabela (6.5)1. Dva dodatna zapisa za koja je od ICMP-a zatraženo razjašnjenje

Nestalo lice (NL)	Datum rođenja	Broj protokola	Identifikacioni broj slučaja	Identifikacioni broj ICMP-a
Ramić (Redžep) Ibrahim ili Enver		8410/06	CR05B-488B	3422 ili 3423
Ramić (Redžep) Ibrahim	25. maj 71.	8410/06P	CR05-488B	3422

DODATAK 6.6 UPARIVANJE SPISKA TUŽILAŠTVA NESTALIH IZ SREBRENICE IZ 2005. S AŽURIRANIM IZVJEŠTAJEM ICMP-a O IDENTIFIKOVANIM LICIMA IZ SREBRENICE IZ NOVEMBRA 2008.

U diskusiji koja slijedi biće korišteni sljedeći izrazi:

- Potencijalna podudarnost – potencijalna podudarnost je podudaranost između dva zapisa koja se isključivo zasniva na onome što kompjuter prepoznaje kao istovjetno, prema datim kriterijumima. Pošto su ti kriterijumi ponekad namjerno preširoko formulirani, neke od tih podudarnosti će biti podudarnosti između zapisa koji će stručnom licu, kada ih bude vidjelo, biti očigledno različite. Takođe, iz istog razloga, ponekad se isti zapis iz jednog izvora može podudarati s dva ili više zapisa iz drugog izvora. I u tom slučaju stručno lice treba da odabere najviše jednu od potencijalnih podudarnosti kao pravu.
- Prava podudarnost – prava podudarnost je, opšte uzevši, podudarnost koja ili ispunjava stroge (i stoga lako prihvatljive) kriterijume ili predstavlja potencijalnu podudarnost koju stručno lice smatra jedinstvenom (što vjerovatno povlači isključivanje drugih, sličnih, potencijalnih podudarnosti) i dovoljnom podudarnošću. U kontekstu uparivanja ICMP-ovih identifikacionih zapisa, prava podudarnost takođe podrazumijeva da se DNK profil koji se uparuje tiče samo jedinstveno identifikovanog lica, a ne “identifikacije braće ili sestara” (vidi niže).
- Moguća podudarnost – u kontekstu uparivanja ICMP-ovih identifikacionih zapisa moguća podudarnost je podudarnost koju je vrlo teško na bilo koji način odrediti. Prilikom uparivanja ICMP-ovih identifikacija sa spiskom Tužilaštva iz 2005., može se smatrati da su svi neupareni zapisi dodatne, neidentifikovane žrtve, pored onih koje su navedene na spisku Tužilaštva iz 2005. Međutim, kako zbog identifikacija braće ili sestara (sljedeća stavka) tako i zbog toga što je neke zapise teško upariti, neke neuparene zapise je potrebno isključiti iz grupe novih i dodatnih zapisa. Moguće podudarnosti su zapisi koji su tako isključeni. Time se obezbijeduje da se lica ne broje dvaput, kao nestala *ī* kao mrtva, čak i ako je informacija nedovoljna za pravo uparivanje.
- Moguća podudarnost između braće ili sestara – podudarnost između “identifikacije braće ili sestara” (ti slučajevi se zasnivaju na 2. tipu, koji je opisan niže), ili zapisa s više imena među podacima ICMP-a, i jednog ili više zapisa nestalih lica. U slučaju moгуće podudarnosti između braće ili sestara, identifikovana su neka od nestalih lica, to jest, jedno ili više nestalih lica, ali nije moguće pouzdano reći koja. Ti slučajevi se ne mogu smatrati ni uparenim ni novim i dodatnim slučajevima i oni se stoga označavaju i navode kao moguće podudarnosti, uz slučajeve opisane u prethodnoj stavci.
- Jedinstvena podudarnost između braće ili sestara – jedinstvene podudarnosti između braće ili sestara (prvi tip, koji je opisan niže) su slučajevi podudarnosti u kojima su identifikovana sva nestala lica, ali je i dalje nejasno tačno koje lice je identifikovano i na osnovu koje skupine ostataka. Za potrebe uvrštavanja identifikovanih lica među lica prijavljena kao nestala, to je dovoljno da bi se konstatovalo da su ta lica identifikovana, ali nije dovoljno da bi se mogao navesti tačan lokalitet na kojem su ekshumirana.

“Identifikacija braće ili sestara”, kako je navedena u gornjoj diskusiji, ili podudarnost više imena, predstavlja slučaj kada je DNK profil uparen sa donatorskim uzorcima, ali bez dovoljno informacija koje bi identifikaciju činile jedinstvenom. Drugim riječima, dati profil može pripadati jednom ili više (za sada, do pet) lica u bliskom srodstvu koja su donatori prijavili kao nestala. Ti slučajevi su navedeni s dva ili više imena, s po jednim za svako lice koje je vjerovatno identifikovano. Oni se navode kao upareni slučajevi zasnovani na

podudarnostima između braće ili sestara pošto se to dešava samo u slučaju lica koja su u bliskom srodstvu, uglavnom u slučaju ili braće ili sestara (premda ne u istom slučaju između braće i sestara, pošto se na osnovu DNK može utvrditi pol). Takođe, u svim tim slučajevima, navedeni su isto prezime i isto očevo ime. Stoga su ta lica uglavnom braća koja su prijavljena kao nestala i od kojih su neka identifikovana. U svrhu uparivanja sa spiskom Tužilaštva iz 2005., treba uzeti u obzir dva znatno različita slučaja:

1. Broj jedinstvenih profila (utvrđen prema različitim brojevima protokola) je isti kao broj mogućih kandidata za identifikacije. U tim slučajevima, identifikovana su sva lica koja su donatori prijavili kao nestala i za svako identifikovano lice postoji različita skupina ostataka, ali i dalje nije jasno tačno koja skupina ostataka pripada kojem licu koje je prijavljeno kao nestalo. Za naše potrebe, dovoljno je znati da su sva data lica identifikovana da bi se moglo reći da su identifikovana lica koja su na spisku Tužilaštva iz 2005. navedena kao nestala. Međutim, problem je i dalje u tome što uglavnom nije moguće pouzdano tvrditi da je određeno lice pronađeno na nekom konkretnom lokalitetu. Za svako pojedino lice se samo može zaključiti da je ono pronađeno na jednom od dva ili više lokaliteta.
2. Jedinstvenih profila (izbrojanih prema brojevima protokola) ima manje nego mogućih kandidata za identifikaciju. U tim slučajevima je moguće, ali nije izvjesno, da je dati kandidat identifikovan. Stoga se ne može pouzdano tvrditi da su nestala lica koja se podudaraju s tim zapisima identifikovana, ali je i dalje potrebno imati u vidu to da su ta lica možda identifikovana.

Uparivanje se vrši primjenom sve širih kriterijuma. Primjenom širih kriterijuma pokušaće se upariti samo zapisi koji nisu već upareni prema ranijim, užim, kriterijumima. Efekat tog pristupa će biti taj da će većina slučajeva biti uparena korištenjem uskih kriterijuma, što će dati lako prihvatljive podudarnosti, a za uparivanje prema širim kriterijumima ostaće manje zapisa. Na taj način će se potreba za ručnim provjerama i intervencijom od strane stručnog lica svesti na minimum.

Od zapisa prenesenih sa ažuriranog spiska iz jula 2008., 4.697 su prethodno označeni kao slučajevi prave podudarnosti. Na ažuriranom spisku iz novembra 2008., od tih zapisa status triju zapisa je "spušten" na status moguće podudarnosti na osnovu podataka dobijenih od ICMP-a, a jedan slučaj uparenih zapisa je odstranjen, pošto se dati, ranije upareni, zapis MKCK-a sada više podudara s jednom novom ICMP-ovom identifikacijom (navedenom na ažuriranom spisku iz novembra 2008.). Prethodno su još 283 zapisa označena kao moguća podudarnost. Konačno, na ažuriranom spisku iz novembra 2008. kao upareni su navedeni 10 zapisa sa ažuriranog spiska iz jula 2008. koji nisu prethodno upareni, sedam zapisa je upareno prema ažuriranom spisku MKCK-a vezanom za Srebrenicu iz oktobra 2008., a tri zapisa su uparena sa zapisima dodatim na spisak Tužilaštva iz 2005. (jedan slučaj koji je prethodno isključen kao potencijalni preživjeli i dva slučaja koji su prethodno isključeni kao duplikati).

Pored toga, napravljen je pokušaj da se 364 zapisa (354 glavnih slučajeva i 10 reasocijacija s "glavnim slučajevima u obradi"), koji su označeni kao novi na ažuriranom spisku iz novembra 2008., upare sa spiskom Tužilaštva iz 2005. prema sljedećim sukcesivnim kriterijumima:

1. Puno ime pod kojim je lice prijavljeno (tj. ime, očevo ime i prezime) i potpuni datum rođenja. Upareno je 140 zapisa i svi su prihvaćeni kao slučajevi prave podudarnosti.
2. Puno ime pod kojim je lice prijavljeno (tj. ime, očevo ime i prezime), navedena godina rođenja je ista, a dan i mjesec rođenja ili nisu potpuni ili nedostaju u oba izvora. Upareno je 48 zapisa i svi su prihvaćeni kao slučajevi prave podudarnosti.

3. Prezime, prva tri slova imena (jednog ili više), prva tri slova očevog imena i godina rođenja. Pronađeno je 69 slučajeva potencijalne podudarnosti. Nakon ručnih provjera, 61 slučaj jedinstvene podudarnosti prihvaćen je kao slučaj prave podudarnosti.
4. Prva tri slova prezimena i dužina prezimena +/-1 slovo, prva tri slova jednog imena ili više imena, prva tri slova očevog imena i godina rođenja koja se ne razlikuje za više od pet godina. Pronađeno je 48 slučajeva potencijalne podudarnosti. Nakon ručnih provjera, 39 slučajeva jedinstvene podudarnosti je prihvaćeno kao slučajevi prave podudarnosti.
5. Prva tri slova prezimena i dužina prezimena +/-1 slovo, prva tri slova jednog imena ili više imena i godina rođenja koja se ne razlikuje za više od pet godina. Pronađeno je 26 slučajeva potencijalne podudarnosti. Nakon ručnih provjera, 6 slučajeva jedinstvene podudarnosti je prihvaćeno kao slučajevi prave podudarnosti.
6. Pojedinačno je tragano za svakim od preostalih 70 zapisa. Pronađeno je 10 slučajeva prave podudarnosti i tako su označeni. Pored toga, pronađen je 31 slučaj moguće podudarnosti između braće ili sestara i tako su označeni.

Nakon traganja za slučajevima prave podudarnosti, izvršeno je traganje za slučajevima mogućih podudarnosti među preostalim, neuparenim, zapisima:

7. Prva tri slova prezimena i dužina prezimena +/-1 slovo, prva tri slova jednog imena ili više imena. Pronađeno je 50 slučajeva potencijalne podudarnosti od kojih je 14 označeno kao slučajevi moguće podudarnosti.
8. Preostalih 13 neuparenih, novih zapisa (koji nisu zapisi braće ili sestara) ručno je pretraženo, a jedan zapis je označen kao slučaj moguće podudarnosti.

Nakon označavanja novih slučajeva moguće podudarnosti, provjereni su svi slučajevi moguće podudarnosti (uključujući i slučajeve prenesene sa spiska uparenog s ažuriranim spiskom iz jula 2008.) kako bi se vidjelo da li će nove identifikacije na ažuriranom spisku iz novembra dati dodatne slučajeve jedinstvene podudarnosti između braće ili sestara. Djelimično zbog dodatnih identifikacija braće ili sestara (tj. novog protokola ili novih jedinstvenih DNK profila), a djelimično zbog ispravki dobijenih od ICMP-a u odgovoru na pitanja koja je postavilo Tužilaštvo, status 31 slučaja je "podignut" od statusa moguće podudarnosti na status prave podudarnosti (između braće ili sestara).

Ukupno je 5.050 zapisa upareno između spiska Tužilaštva iz 2005. i ažuriranog spiska ICMP-a vezanog za Srebrenicu iz novembra 2008. Uz to je još 281 zapis uparen kao slučaj moguće podudarnosti, uključujući slučajeve moguće podudarnosti između braće ili sestara i slučajeve suviše velike podudarnosti da bi bili zanemareni, ali koji su suviše različiti da bi se prihvatili kao slučajevi prave podudarnosti.

Pored toga, jedan zapis koji je prethodno isključen kao slučaj mogućeg preživjelog vraćen je na spisak Tužilaštva iz 2005., pošto je to lice identifikovano na ažuriranom spisku iz novembra 2008. (i stoga je zaključen kao slučaj lica koje je mrtvo).

Nadalje, ustanovljeno je da su identifikovana dva zapisa sa spiska MKCK-a primljenog 2005. koji su prethodno bili isključeni kao duplikati na spisku Tužilaštva iz 2005. Naime, ustanovljeno je da i uključeni zapis i isključeni zapis iz para duplikata imaju jedinstvene identifikacije (jedinstvene u smislu jedinstvenog DNK profila). Posebnom provjerom Popisa iz 1991. potvrđeno je da se isključeni zapisi mogu povezati s različitim licima navedenim u Popisu. U svjetlu te nove informacije, ta dva prethodno isključena zapisa se ne mogu smatrati duplikatima i oba su stoga vraćena na spisak Tužilaštva iz 2005. kao zapisi koji su očigledno upareni sa zapisima sa spiska ICMP-a.

Zajedno s ta tri zapisa koji se prethodno nisu nalazili na spisku Tužilaštva iz 2005., ali su sada dodati, broj zapisa ICMP-a uparenih prema ažuriranom spisku Tužilaštva iz 2005. iznosi 5.053.

**SPISKOVI: SPISAK NESTALIH IZ SREBRENICE OBJEDINJEN S IZVJEŠTAJEM
ICMP-a O NAPRETKU U IDENTIFIKOVANJU NA OSNOVU DNK IZ 2009.**

(odvojeno priložen)